

CSENGELE

KÖZSÉG

**TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ ÉS
TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZÖK 2018.**

MEGALAPOZÓ VIZSGÁLATOK ÉS JAVASLATOK

VÉGSŐ VÉLEMÉNYEZÉSI SZAKASZ

Megrendelő:

Csengele Község Önkormányzata
6765 Csengele, Petőfi utca 13.

Új-Lépték Tervező Iroda Bt.
Szeged 6726, Pécskai utca 15.
Tel/fax: 62/421-256
Munkaszám: 11-2017

Szeged, 2019. január hó

MEGALAPOZÓ VIZSGÁLATOK ÉS JAVASLATOK

Megrendelő:

Csengele Község Önkormányzata

6765 Csengele, Petőfi utca 13. Tel. 06/62/586 571

Polgármester: Kormányos Sándor

Főépítész: Szilberhorn Erzsébet

Tervező:

Új-Lépték Tervező Iroda Bt.

Szeged, Pécskai u. 15.

Tel. 06/62/421-256

balogh.miczi@ujleptekbt.hu

Felelős tervező: *Balogh Tünde* okl.építészmérnök

Csongrád Megyei Építész Kamara TT 06-0006)

Tel. 06/20/429-07-02

Táj- és kertépítész: *Rácz Mária* okl. táj- és kertépítészmérnök

Csongrád Megyei Építész Kamara TK- 06-0102

Közlekedés: *Csapó László* okl. építőmérnök

Csongrád Megyei Mérnöki Kamara Tkö 06-0199

Víziközművek: *Bodor Dezső* okl. építőmérnök

Magyar Mérnöki Kamara TV/06-0118

Energetikus, hírközlés tervező: *Somogyi János* villamosmérnök

(Magyar Mérnöki Kamara 06/0467, TE/H-2764, TH/H-2763)

Környezetvédelem: *Novai György* okl. környezetvédő

környezetvédelmi szakértő

(Magyar Mérnöki Kamara KB-T/06/0171/H-1684/08

Régészet: *Sóskúti Kornél* régész

TARTALOM

Megalapozó vizsgálatok összefoglalása, javaslatok alátámasztása

Szöveges munkarészek

oldalszám

1. Előzmények	4
2. Csengele térségi kapcsolatai	6
3. Területfejlesztési összefüggések	9
4. Társadalom, gazdaság helyzete	11
5. Földrajzi, táji, természeti adottságok	21
6. Belterület szerkezete és felhasználása	36
7. Korlátok, problémák és értékek beazonosítása	39
8. Javasolt településrendezési változások leírása	41
9. Változások összevetése a területrendezési tervekkel	75
10. Közlekedési hálózatok helyzete, fejlesztési javaslata	88

11. Zöldfelületek állapota és rendezése	94
12. Vízgazdálkodás helyzete és fejlesztése	100
13. Víziközművek helyzete és fejlesztése	102
14. Földgáz- és villamosenergia-ellátás, energiagazdálkodás helyzete és fejlesztése	108
15. Elektronikus hírközlés	111
16. Területkimutatás, BIA-érték, igazolások	113
17. Környezetvédelmi fejezet	120
18. Katasztrófavédelem	138

Jóváhagyása kerülő tervanyag

- 1. Településfejlesztési koncepció** (határozattal jóváhagyandó)
- 2. Településszerkezeti terv leírása** (határozattal jóváhagyandó)
- 3. Településszerkezeti terv A1** M=1:22000
(határozattal jóváhagyandó)
- 4. Településszerkezeti tervhez kapcsolódó kimutatások, igazolások**
(határozattal jóváhagyandó)
- 5. Helyi Építési Szabályzat (HÉSZ)** (rendelettel jóváhagyandó)
 1. melléklet: *Igazgatási terület szabályozási terve*
(SZ-1) 2 szelvény A0 M=1:15500
 2. melléklet: *Belterület és a kapcsolódó beépítésre szánt
területek szabályozási terve (SZ-2) A1* M= 3500

Külön munkarészként csatolva

Környezeti értékelés (2/2005. Korm. rendelet szerint)
Kulturális örökségvédelmi hatástanulmány

Rajzos vizsgálatok és tervi javaslatokat alátámasztó rajzi munkarészek

V-1 Település domborzata – igazgatási terület A3	M=1:43000
V-2 Területhasználat módja (földhivatali nyilvántartás szerint) A3	M=1:44000
V-3 Kialakult beépítés állagvizsgálata – belterület A4	M=1: 7500
V-4 Önkormányzati tulajdonú telkek	
V-4/1 Belterület A3	M=1: 5500
V-4/2 Külterület A3	M=1:45500
V-5 Probléma- és értéktérkép A3	M=1 43000
T-1 Környezetalakítás – igazgatási terület A3	M=1:43000
T-2 Tájhasználat, tájalakítás A3	M=1:43000
T-3.1 Közlekedési hálózatok A3	M=1:44500
T-3.2 Tervezett keresztaszelvények A4	M=1: 200
T-4 Külterületi közműhálózatok A2	M=1:29000
T-5 Csapadékvíz-elvezetés – belterület A3	M=1: 6000
T-6 Ivóvíz-ellátó hálózat – belterület A3	M=1: 6000
T-7 Szennyvízcsatorna-hálózat – belterület A3	M=1: 6000
T-8 Földgázellátó hálózat – belterület A3	M=1: 6000
T-9 Villamosenergia-ellátó hálózat – belterület A3	M=1: 6000
T-10 Villamosenergia-ellátó hálózat – külterület A2	M=1:32000
T-11 Hírközlés ellátó hálózat – belterület Berotel A3	M=1: 6000
T-12 Hírközlés ellátó hálózat – belterület Invitel A3	M=1: 6000

1. ELŐZMÉNYEK

Tervi előzmények

Csengelére az *országos településrendezési és építési követelmények* (OTÉK) 1998. évi hatályba lépése után 2008-ban készült először rendezési terv a 2004. évi Településfejlesztési koncepció¹ megvalósításának érdekében. A javaslatok alapján telekosztások, iparterület-fejlesztések valósultak meg. A képviselőtestület a Településszerkezeti tervet a 41/2008. (VI. 12.) Önk. határozattal állapította meg, a Helyi Építési Szabályzatot (HÉSZ) a 15/2008. (VI. 13.) Ökr. számú rendeletében hagyta jóvá.

2010-ben módosítási terv készült a belterület Településszerkezeti tervhez és a HÉSZ-hez *ifjúsági tábor (kemping) kijelölése* céljából, a testületi jóváhagyás a 9/2010. (VI. 25.) Önk. rendelettel történt meg. 2016-ban a kisteleki székhelyű Euro Noliker Kft kezdeményezte az igazgatási terület DK-i részén, az M5 autópálya közelében lévő telephelyének *gazdasági övezetbe való átsorolását*, a módosítás elfogadása a 145/2016. (XII.12.) Önk. határozattal és a 16/2016. (XII.13.) számú önkormányzati rendelettel történt meg.

A település fejlődése az említett módosításokon túl nem feszegette a 2008-ban készült rendezési tervben megszabott kereteket. Az **új Településrendezési eszközök** készítésére tehát ezúttal nem annyira a belső folyamatok kényszerítése, hanem az építésügy és településrendezés országos jogszabályainak 2013-tól bekövetkezett gyökeres átalakulása miatt kerül sor. Mind az eljárásrend, mind a tervek tartalma jelentősen megváltozott a *településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről* szóló 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet (továbbiakban: **Eljr.**) hatályba lépésével. 2016-ban pedig megszületett a Településképvédelmi törvény is, amely új típusú vizsgálatot és jogszabályt vezetett be: a Településképi arculati kézikönyvet (TAK) és a Településképi rendeletet (TKR). Utóbbi jogszabály a HÉSZ-nek egyes feladatait is átvette és új felhatalmazásokat is kapott a településképvédelmére és formálására. Csengele arculati kézikönyv 2017. őszére alakult ki, a Képviselő-testület 131/2017. (XII.28.) Önk. határozatával vált elfogadott irányvonallá a településképvédelmi alakításában. Megalapozta a 15/2017. (XI.17.) településképi rendelet készítését, amely helyi jogszabállyá emelte az elvárásokat. A rendelet egyes előírásai a most készülő Helyi Építési Szabályzatot is keretek közé szorítja.

A Településszerkezeti terv teljes megújulása csak a **Településfejlesztési koncepció** újragondolása után lehetséges, ezért a koncepció is friss tartalmat nyer el 2018. év során.

Partnerségi előzmények

Az **előzetes partnerségi egyeztetés egyszerre indult el mind a négy dokumentum** kapcsán. A Partnerség helyi rendje szerint felhívást tett közzé az Önkormányzat az előzetes észrevételeik közlését kérve. A jelen dokumentáció tárgyát képező Településfejlesztési koncepció és Településrendezési eszközök esetében a következő tájékoztatót csatolta a felhíváshoz:

„TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ

Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló törvény szerint a Településfejlesztési koncepció „a település környezeti, társadalmi, gazdasági adottságaira alapozó, a település egészére készített, a változások irányait és a fejlesztési célokat hosszútávra meghatározó dokumentum”. Csengelére vonatkozóan legutóbb a 2004-ben, a 2007-2008-as településrendezési tervezést megalapozására

¹ jóváhagyva a 17/2004. (IV. 29.) Önk. határozattal

készült fejlesztési koncepció, amely frissítést és tartalmi bővítést egyaránt igényel.

A fejlesztési koncepció megalkotása közös gondolkodást igényel. Meg kell ragadni Csengele lényegét a helyi erőforrások, gyengeségek, igények és elvárások terén. Olyan jövőképet és átfogó célokat kell kijelölni, amelyek a lakosság döntő többsége és az itt tevékenykedő vállalkozások számára felvállalható és elérhető. Előzetes észrevételeikben a következő kérdésekre válaszolva tudják segíteni a tervezési munkát:

- 1.1. *Milyennek szeretnék látni településünk közösségét, intézményeit, gazdaságát, táji és természeti környezetét 10-15 év múlva?*
- 1.2. *Milyen helyi erőforrásokra lehet leginkább támaszkodni a jövőkép megvalósításakor; illetve mely területeken vannak a legnagyobb hiányok és lemaradások (társadalom egysége, esélyegyenlősége, intézményrendszer, lakosság helyzete, gazdaság állapota, egyes ágazatok helyzete, munkahelyek, munkaerő adottságai, táji értékek, természeti környezet minősége, közterületek, közlekedés, közműellátás, energiagazdálkodás, megújuló energiák, környezetvédelem, stb.)?*

TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZÖK

A Településrendezési eszközök két alapvető része a Településszerkezeti terv és a Helyi Építési Szabályzat. Mindkettő megújul a hozzávetőleg egy évig tartó tervezés és egyeztetés során.

A **Településszerkezeti tervben** az önkormányzat a területek rendeltetéséről határoz, figyelembe véve a Településfejlesztési koncepcióban lefektetett közösségi szándékokat, helyi érdekeket. A területek felhasználásának rendjét a kialakult adottságaikon túl egyéb tényezők (pl. természet- és környezetvédelmi, örökségvédelmi szempontok, megyei és országos területrendezési szándékok) is befolyásolják. Két nagy kategóriát különböztethetünk meg: a *beépítésre nem szánt területeken* az építési tevékenység másodlagos (közlekedési, mezőgazdasági, erdőgazdasági, vízgazdálkodási, természetközeli területek), míg a *beépítésre szánt területek* elsősorban épületek elhelyezésére és a hozzájuk kapcsolódó tevékenységre szolgálnak (lakóterület, intézményi terület, gazdasági terület, különleges rendeltetésű területek).

A **Helyi Építési Szabályzat** (HÉSZ) az országos előírásokat egészíti ki a helyi viszonyokra szabott sajátos előírásokkal. Az építési előírások javarészt csak rajzban értelmezhetők, ezért fontosak a szabályozási tervi mellékletek. A legfontosabb információt egy-egy telek beépítési feltételeiről az övezeti előírások tartalmazzák (építési hely a telken belül, megengedett legnagyobb beépítettség, legkisebb kialakítható telekterület, épületmagasság előírt tartománya).

A községnek e dokumentumait érdemes összevetniük építési elképzeléseiket és szükség esetén jelezni az eltérésekre vonatkozó javaslatukat, hogy a megvalósítás később ne ütközzön építésjogi akadályokba. Önkormányzatunk fontolóra veszi minden hasznos elképzelés beillesztését a tervanyagba.

* * *

Önkormányzatunk várja észrevételeiket, javaslatukat a fenti témákban, melyek lényege az, hogy mit kellene legfőképpen megőrizni, mit pedig megváltoztatni településünkön és mire kell helyezni a hangsúlyt a jövő formálása során. Saját fejlesztési elképzeléseiket is osszák meg velünk, hogy az építési szabályok megállapításához figyelembe vehessük a szándékokat és ezzel is támogathassuk megvalósításukat.

Kormányos Sándor
polgármester"

Dokumentumok tartalma

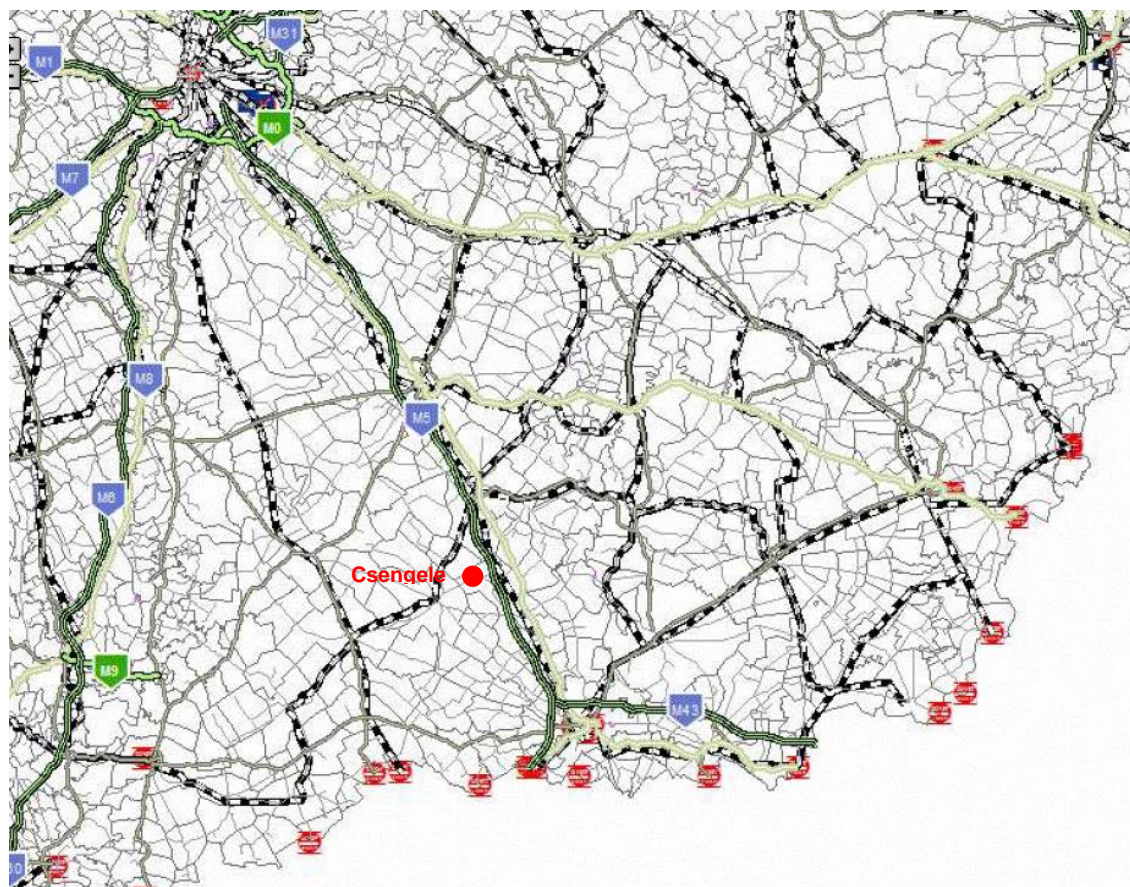
A vizsgálatok elemzik a település meglévő adottságait, a területi szintű koncepciókat és a helyi szándékokat. Az alátámasztó javaslatok a meglévő állapothoz képest a hiányokat és a felmerült igényeket reagálják le. Az ismétlések elkerülése érdekében a vizsgálati megállapításokat témánként követik az alátámasztó javaslatok.

A tervek alap térképe az **Eljr. 28/A** szakaszában foglaltak szerint a Budapest Főváros Kormányhivatala Földmérési, Távérzékelési és Földhivatali Főosztály által biztosított állami alapadatokból készült a felelős tervező irodájában.

2. CSENGELE TÉRSÉGI KAPCSOLATAI

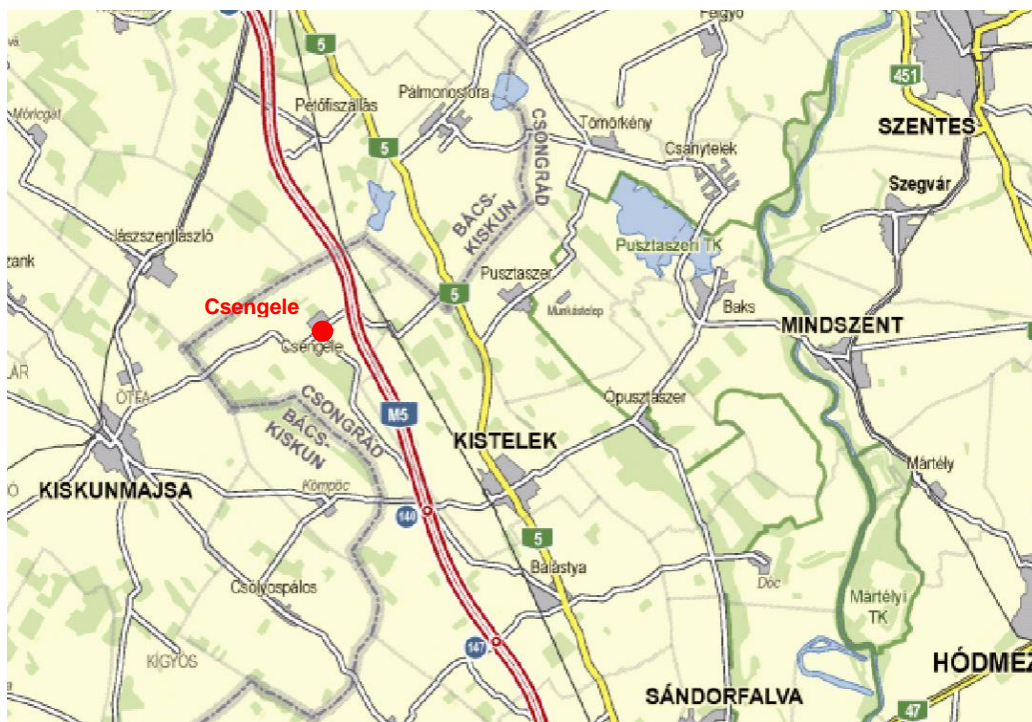
Csengele Község a Dél-alföldi régióban, Csongrád megye északnyugati határán, Szegedtől 40, Kecskeméttől 53, Budapesttől 140 km-re található, az M5 autópálya csengelei pihenőhelyétől a belterület alig több, mint 1 km-re fekszik. Két további városhoz is kapcsolható a község: Kiskunmajsa mindössze 13 km-re, Kiskunfélegyháza 28 km-re érhető el. Községünk a Kisteleki Járáshoz tartozik, amely a járásszékhely városon kívül Baks, Balástya, Pusztaszer és Ópusztaszer községeket foglalja magában. Csengele vasútállomása Kistelek É-i külterületrészére esik, ennek ellenére a 140-es számú fővonal, amely a külterület ÉK-i részén halad át, nagy szerepet játszott fejlődésében.

Csengele területi elhelyezkedése a Dél-Alföld közlekedési hálózatában

Forrás: TelR

Csengele elhelyezkedése a környező települések csoportjában

Forrás: TeIR

Tájföldrajzi szempontból Csengele a Duna-Tisza közti síkság keleti oldalán található, nagyrészt a Dorozsma-Majsai Homokhátsághoz, kisebb részben (ÉK-i határrész tekintetében) a Kunsági löszös háthoz tartozik.

A talajok termőképessége gyenge, szántóterületeinek átlagos aranykorona-értéke a 10 AK/hektár értéket sem éri el. A tájhasználatban a mozaikosság a meghatározó, amely tendenciaként az erdőborítottság növekedésével és az egykori szikes tavak, mocsarak helyén megmaradt gyepek sajnálatos fogyatkozásával jellemezhető.

A mai táj kialakulását döntően meghatározta az XIX. század elejei, Vedres István nevéhez kötődő erdőtelepítés és az 1850-től megkezdődött bérlői, tanyai tájhasználat kialakulása. A csengelei tájhoz ma is szorosan hozzátartoznak a tanyák épületcsoportjai és háttérüket képező erdőfoltok.

Jellegzetes tanya

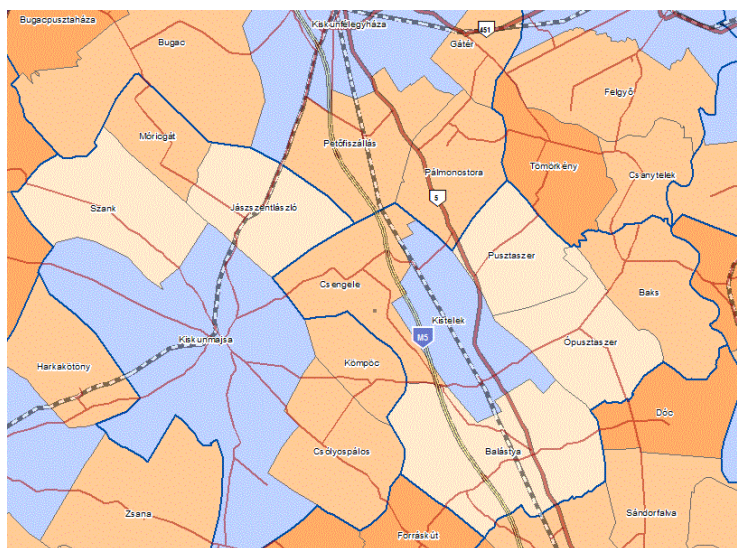
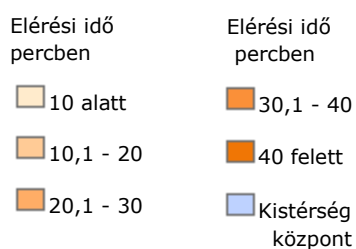
Az éghajlat meleg és száraz, az évi csapadékmennyiség 520-550 mm, a napsütéses órák száma meghaladja a 2000-t, a tenyészidő országos viszonylatban is hosszú. Az ország legnapfényesebb területeihez tartozik, a napfényes órák száma 2000 felett van. Az évenkénti hőmérsékletingadozás évről-évre erősödő, a csapadék időbeni eloszlása szeszélyes, az extrém időjárási helyzetek száma növekszik.

Csongrád megye Területfejlesztési koncepciójának helyzetfeltárása szerint a térségben „az egyik legsúlyosabb problémát a talajvízszint-süllyedéssel összefüggő kedvezőtlen változások jelentik”. Figyelmeztet az anyag a következményekre: „A szárazodás következménye a védett természeti területek törékeny ökológiai egyensúlyának megbomlása, a természetlakók csökkenése, és ezáltal a gazdálkodók és az itt élők megélhetésének kiszámíthatatlansága. A néhány évtizede kezdődött folyamat nem csupán hidrológiai, vízgazdálkodási kérdés, hanem ökológiai, gazdasági, környezetvédelmi, tájhasznosítási, a sűrűn lakott tanyás településszerkezet miatt pedig igen fontos, összefogást igénylő társadalmi probléma.”

A térség természeti erőforrásai között a homok, mint építőipari nyersanyag, valamint a szénhidrogének és a termásvíz a legjelentősebbek. Csengele meghatározó gazdasági ága a mezőgazdaság, mely sajnos egyre kevesebb élő munkaerőt foglalkoztat. Visszaszorulóban van a hajtatasos kertészkedés a dráguló energia és a növekvő piaci verseny miatt. Az utóbbi időben a spárgatermelés teret nyert. Több állattartó telep működik a településen, melyek közül legmeghatározóbbak a Hungerit Zrt. szárnyastelepei, de magánszemélyek és családok is jelentős számban foglalkoznak víziszárnyasok, elsősorban liba tartásával. Az utóbbi évek legnagyobb gazdaságfejlesztései élelmiszeripari üzemekhez kapcsolódnak (Vetter Kft. zöldség- és gyümölcsfeldolgozó, Kóser vágóhíd).

Az alapfokú egészségügyi, közművelődési és oktatás-nevelési intézményellátás helyben biztosított. Szociális alapellátást a község és a járásszékhely együtt nyújt. A magasabb szintű és szakellátásért a lakosok a környező városokba vagy megyeszékhelyre utaznak. A különböző közfunkciók elérhetőségi ideje fontos fokmérője egy település fejlettségének. Csengele ebben a tekintetben közepes helyzetűnek mondható: átlagosan 20 percen belül biztosított az ellátás. Csökkentené az elérési időt az autópálya pihenőhely rejtett csomóponttá fejlesztése.

Csengele településhálózati potenciálja a közfunkciók elérési ideje alapján

Forrás: gis.teir.hu

3. TERÜLETFEJLESZTÉSI ÖSSZEFÜGGÉSEK

Országos Területfejlesztési Konceptió Csengele községi vonatkozásai

Az Országgyűlés 1/2014. (I. 3.) OGY határozatával elfogadott „Nemzeti Fejlesztés 2030” Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió (OFTK) 2030-ig megfogalmazott átfogó céljai a következők:

- Versenyképes, innovatív gazdaság
- Gyógyító Magyarország, egészséges társadalom, egészség- és sportgazdaság
- Kreatív tudásalapú társadalom, piacképes készségek, K+F+I
- Életképes vidék, egészséges élelmiszertermelés és -ellátás
- Stratégiai erőforrások megőrzése, fenntartható használata, és környezetünk védelme
- Értéktudatos és szolidáris, öngondoskodó társadalom
- Jó állam: szolgáltató állam és biztonság

A célok mindegyikéért, talán az utolsót kivéve, Csengele is tehet, mert helyben is értelmezhetők és aktuálisak.

Különösen „megszólítja” a községet az **Életképes vidék, egészséges élelmiszertermelés és -ellátás** célkitűzés, hiszen kialakulása és fő megélhetése is a mezőgazdasághoz kapcsolódik. A **Stratégiai erőforrások megőrzése, fenntartható használata és környezetünk védelme** is kiemelt helyen szerepelhet a község jövőjében, hiszen értékes termálvízkinccs fölött fekszik, környezete pedig érzékeny (értelmezését ld. a környezetvédelmi fejezetben). A **társadalom** fejlesztésére irányuló, általánosan megfogalmazott, mondhatni globális célokat minden közösségnek, így a helyi közösségnek is érdemes maga elé tűznie.

Csongrád megyei Területfejlesztési Konceptió helyzetfeltáró vizsgálatának Csengele községi vonatkozásai

A térség gazdaságában a kertészet, az állattartás és az élelmiszeripar komoly termelési hagyományokkal rendelkezik, azonban a Dél-alföldi régió egésze az Európai Uniónak az alacsony technológiájú perifériális térségei közé tartozik. Csengelén jelen vannak már a magas technológiát felmutató, kutató, alkalmazni kívánó cégek, egyebek között a Vetter Kft. és a Kóser vágóhíd.

„Miközben a városok, és elsősorban Szeged, illetve agglomerációja elitközpontokká válnak, a megye többi részét drámai mértékű népességcsökkenés, alacsony képzettségi, foglalkoztatási és jövedelemszint jellemzi, a perifériákon lévő tanyák és falvak elnéptelenednek, általános a reményvesztettség” – írja a dokumentum. Községünkre is érvényesek a kedvezőtlen trendek, de a tanyák életképessége jobb az átlagnál és a lakosság lelkiállapotában kevésbé érzékelhető az elkeseredettség, inkább a „jó itt nekünk, Csengelén” közérzet tapasztalható.

Az infrastrukturális ellátottság leggyengébb láncszeme Csengelén csakúgy, mint országosan és Csongrád megyében is, a közcsatorna-hálózat: mind a kiépítettség szintje, mind pedig a lakossági rácsatlakozások növekvő, de még mindig alacsony arányú. Községünkben az alternatív szennyvízkezelési (pl. az ún. gyökérszívás) eljárások mellett az egyedi kommunális szennyvíztisztítók kialakításának lehetőségét érdemes vizsgálni, azonban a 2000 lakosszám és a külterületen élők 50 %-os részaránya miatt bármely megoldás megvalósítása csak legalább 95 %-os vissza nem térítendő támogatás esetén reális.

Megállapítja a dokumentum, hogy az energia-ellátásban a földgáz szerepe még mindig túl hangsúlyos, a legjelentősebb megújuló energiahordozó a geotermikus energia volt, mely 8%-kal vette ki részét a teljes energiafelhasználásból. Csongrád megyében kiemelkedően kedvezőek a hévizek hasznosítási lehetőségei, viszont a tényleges kihasználtság tekintetében még óriási fejlődési lehetőségek vannak. Dinamikus fejlődést jósol a geotermikus energiára alapozott növényházas kertészeteknek. Csengelén egy ellentétes folyamatnak lehetünk jelenleg tanúi: a szorító piaci verseny, a dráguló és hiányos munkaerő miatt több kertészet mostanában zárta be kapuit.

Az egészségügyi és a szociális ellátás tekintetében megnyugtató képet fest a vizsgálat, a települési kötelező feladatok általában megoldottak, Csengelén is rendezettek a feltételek és a szolgáltatások. A szakosított ellátás a járási és megyeszékhelyek feladata. A népesség idősödésével a különféle szociális ellátások megszervezésére egyre nagyobb gondot kell fordítani. A tartós bentlakásos és átmeneti elhelyezést nyújtó otthonok működő férőhelyeinek száma 1990-től 2010-ig 68 százalékkal emelkedett ugyan, de a jelenlegi demográfiai folyamatok azt igazolják, hogy az időskorúak ellátása a jövőben még erőteljesebb szerepet fog kapni. A gyermekvédelem hasonlóan hangsúlyos, a bölcsődék hiányáról és működtetési problémáiról számol be a dokumentum, jelezve a megnyíló pályázati támogatásokat. Csengele már meglépte a bölcsőde-építést, a legkisebb korosztály tagjai és szülei kedvező lehetőségekhez jutottak.

A községek közötti pozícióbeli különbségnek ma fontos indikátorai a polgármesteri hivatal jelenléte, saját iskolai telephely, illetve bankautomata jelenléte. Csengelén szerencsére mindezek adottak.

A vizsgálat szerint a megye 60 települése közül 32 tanyás településnek tekinthető, a megye egészét illetően közel 40 ezer fős külterületi népességről tanúskodott a legutóbbi népszámlálás. Tekintetbe véve, hogy a megye lakosainak a száma a vizsgálat időszakban kb. 420 ezer fő volt, a külterületen élők száma nagyjából 10 %-ra volt tehető, Csengelén ezzel szemben akkor is és most is 50 % fölötti az arányuk.

A zártkertek Csengelén és másutt is a hétvégi kiskertek céljára jöttek létre, sok esetben azonban „szociális problémák gyűjtőhelyévé váltak” a vizsgálat szerint. Községünkben három teljesen eltérő terület jött létre, de egyikre sem igaz a megállapítás: a belterülettől északra lakóterület céljára is alkalmas utca- és telekviszonyok mellett a telkek beépítenek, a belterülettől nyugatra lévő telkek jelenleg is beépítésre szánt lakóterület jogállásúak a rendezési tervben és részben megindult lakó-gazdasági jellegű fejlődésük, a Kistelek belterületéhez közeli telekcsoport pedig az eredeti szándék szerinti hétvégi kerteket foglal magában, kevés gazdasági, vagy lakóépülettel.

A vizsgálat a megyei területszerkezeti tervre hivatkozva említi, hogy a gyorsforgalmi úthálózaton indokolt az M5 autópálya kapcsolatainak bővítésére a csengelei csomópont kialakításával.

További megyei közlekedésfejlesztési javaslat is érinti településünket: a megyei terv az országos szerkezeti tervvel összhangban javaslatot tesz a Kiskunmajsa–5 sz. fő- út/Kistelek–Tisza-híd–Mindszent–Derekegyház útvonal főúti paraméterekkel történő fejlesztésére és Mindszentnél a 2x1 sávós Tisza-híd megépítésére. Ez a K-Ny-i regionális tengely Csengele D-i határa mentén haladna, kapcsolatot teremtve a három dél-alföldi megye között.

Csongrád megyei Területfejlesztési Konceptió Csengele községi vonatkozásai

A megye jövőképe mindenekelőtt a tudásgazdaságra és az innovációra, különösen a *megye gazdaságának kulcselemeire, az agrárium és az élelmiszeripar* tudáshátterét szolgáló biotechnológiára és szabadalmakra, valamint az *alternatív energiaforrásokhoz* kapcsolódó kutatásokra, technológiai fejlesztésekre koncentrál. A szándékok szerint a megye a megújuló energetika területén közép-kelet-európai nagyhatalommá fejlődik *különösen a geotermális és napenergetikai vertikum és az arra épülő kertészet vonatkozásában*. Mindkét említett kulcselemhez kapcsolódhat Csengele község.

Az ezredfordulót követően jelentkező kedvezőtlen klímafolyamatok tanulságát leszűrve a Konceptió komplex, több ágazatot (vízügy, agrár, vidék, szociális, közlekedési, foglalkoztatási stb.) is érintő feladatként tekint a *Homokhátság és a Tisza-térség problematikáját*, kiemelten a klímaváltozásra való felkészülést. 2030-ra szeretné a megye elérni, Csengele környékét érintően a Homokhátság problémáira válaszként, hogy *Kistelek-Mórahalom várostérsége megerősödjön, és felépüljön egy, a korszerű technológiák (IKT, megújuló energia, gépészeti, monitoring, feldolgozóipari) lehetőségeit hasznosítani képes komplex, differenciált innovatív tájgazdálkodási rendszer*. A fejlesztés eredményeként az elvándorlási dinamika mérséklődik, a tartós foglalkoztatás és a táj jövedelemtermelő képességének mérsékelt, de tartós növekedése beindul, a táj változatosabbá, vonzóbbá válik, a helyi gazdák az IKT eszközök használatában jártasságot szerezve szerepet tudnak vállalni a vízviszataró rendszerek működtetésében.

Jellegükből fakadóan a horizontális célok is általánosan érintik a megye településeit, így Csengelét is, ilyen egyebek között az esélyegyenlőség, a köz- és környezetbiztonság, a helyi közösségek fejlesztése, mint folyamatos és minden fejlesztési lépést átható elvárás.

4. TÁRSADALOM, GAZDASÁG HELYZETE

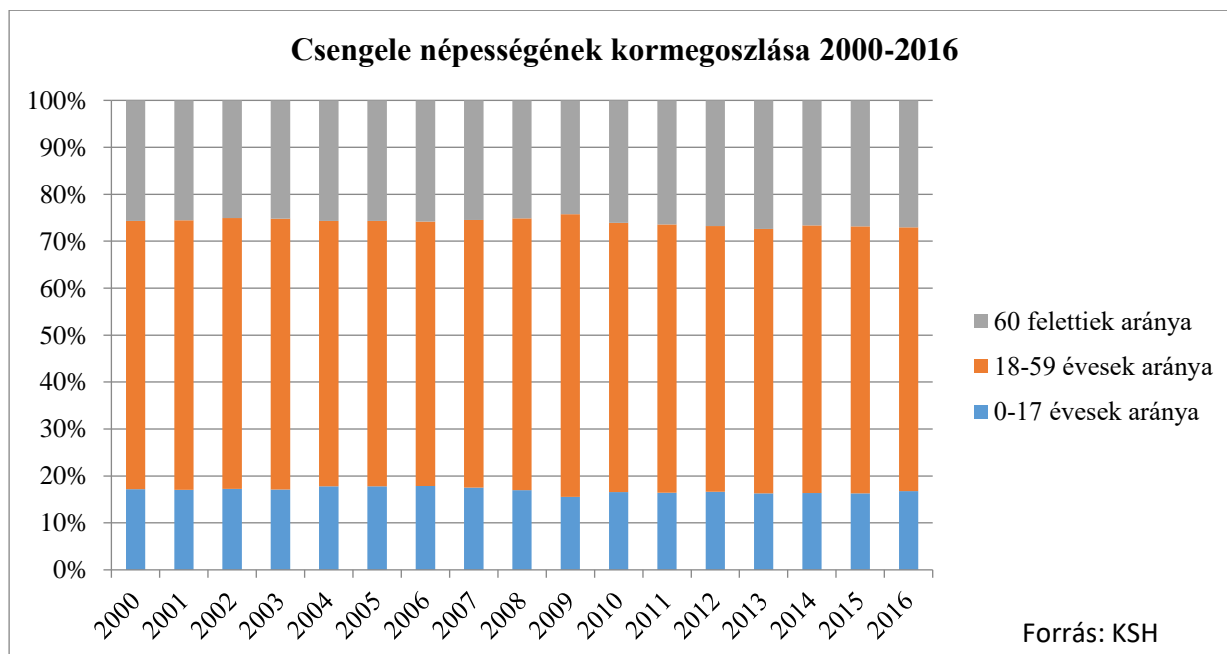
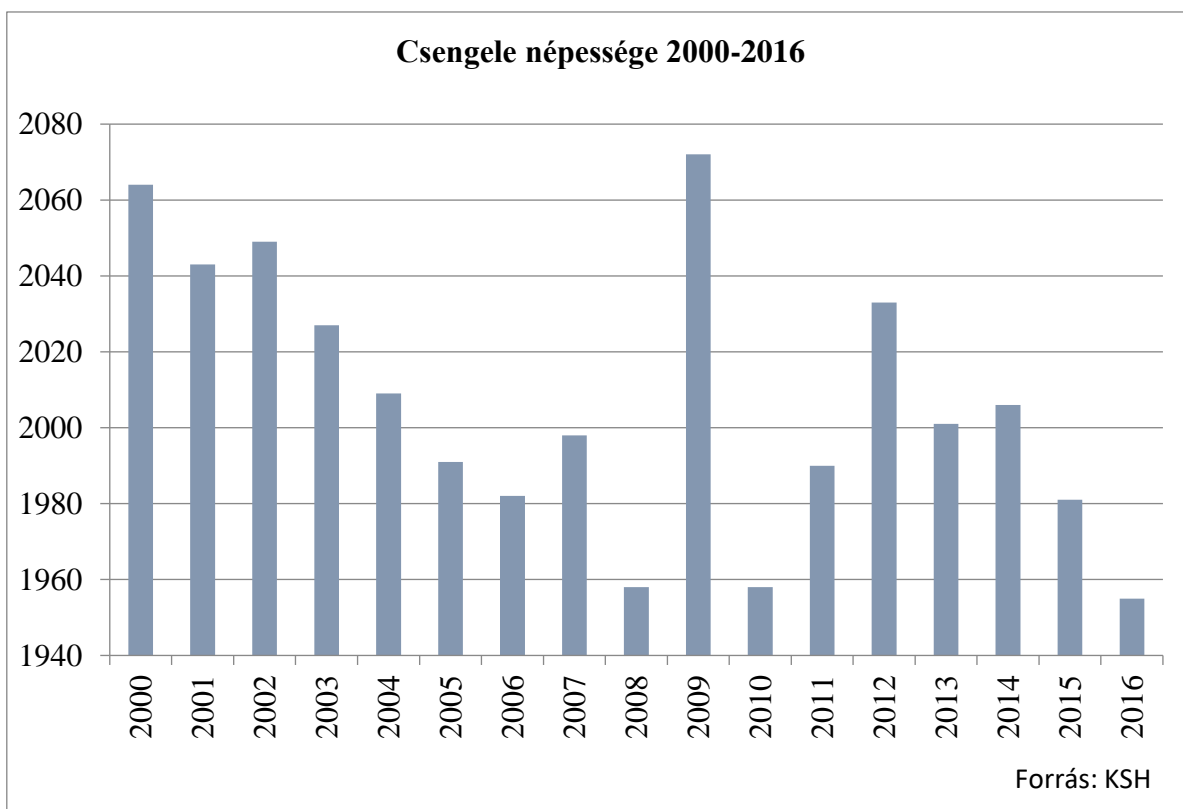
Csengele társadalma

A település népessége az elmúlt 20 évben ingadozó, 2014 óta kissé csökkenő, jelenleg 2000 fő körüli. A lakosok nagyjából fele a külterületen él. Az élveszületések és a halálozások egyenlege önmagában évről évre népességfogyást eredményezne, azonban a vándorlási egyenleg alakulása bizonyos években erősen pozitív értéket mutat, azaz az odavándorlások száma meghaladja az elvándorlások számát, amely lehetővé teszi az időközönkénti népességnövekedést. Bizonyos években – 2009, 2012 – ez kiugróan magas értéknek bizonyult. Az odavándorlás pozitív értékeire magyarázatot adhat az M5-ös autópálya közelsége, így az ott lakók számára Budapest, illetve Szeged megközelítése zökkenőmentes és gyors folyamat.

A népesség csökkenése mellett problémát okoz a kormegoszlás alakulása, az idősödő korosztály (60-x) aránya az utóbbi években, ha kis mértékben is, de folyamatosan növekszik, a fiatalok száma (0-17) ezzel szemben mérséklődik. 2000-ben körülbelül 1%-kal volt nagyobb koncentrációja a csengelei fiatalok lakosságnak, mint 2016-ban. Ez a folyamat önmagában még nem von komoly következményeket maga után, ha viszont felerősödik – ami valószínűsíthető –, akkor a község intézményhálózatának átrendeződését is magával vonhatja. Az óvoda, iskola iránti igény mérséklődhet, míg az egészségügyi, szociális ellátás, az idősekről való gondoskodás kereslete erősödik.

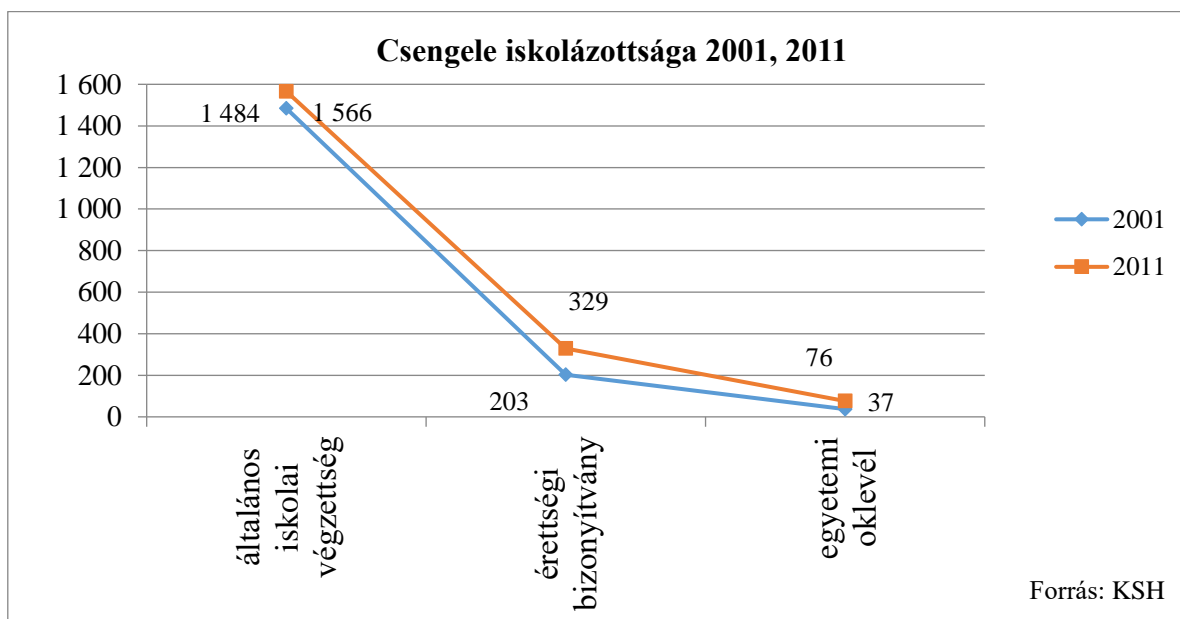
**CSENGELE KÖZSÉG TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA ÉS
TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZEI 2018**

A negatív folyamatok ellenére, Csengele állandó népességének kormegoszlása megegyezik a kistéleki járási mutatóval és kedvezőbb, mint a járásszékhelyi. Egyedül Baks fiatalos népessége tudja megközelíteni a 20%-os részesedést a teljes lakosságból.

Csengelén az öregedési index (a 65 éven felüliek a 14 alattiak %-ában) viszonylag kedvezőnek mondható, 2016-ban ez 147 %-ot tesz ki, ami alacsonyabb a járás mutatójánál (158 %), megegyezik a megyei adattal. Az országos átlagnál (126 %) azonban jóval kedvezőtlenebb. A kistéleki járáson belül vannak említésre méltó kiugró adatok. Ilyen a járásszékhely Kistelek (181 %), illetve Baks (118 %) példája.

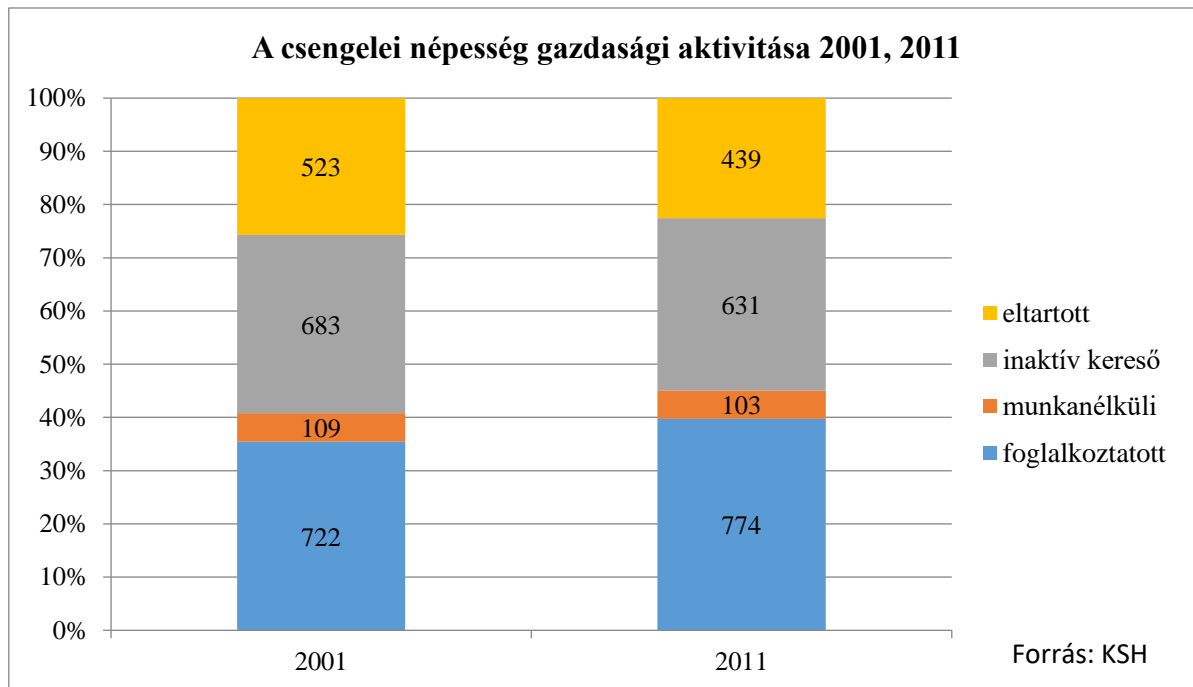
Csengele lakosainak átlagos iskolai végzettsége nagymértékben javult a két népszámlálás (2001, 2011) között. Az általános iskolát elvégzettek száma nagyjából 100 fővel emelkedett ebben az időszakban. A iskolázatlanok száma is csökkent, 2001-ben 10 fő, 2011-ben 8 fő volt teljesen híján az iskolázottságnak. Az érettségivel rendelkező diákok aránya 61%-kal növekedett. A diplomai, főiskolai oklevéllel rendelkezők arányának javulása még szembetűnőbb, 2011-ben több, mint a duplája (205%-a) a 2001 évinek.

A népszámlálások alkalmával képet kapunk a települések nemzetiségi összetételéről is. Csengelén döntő többségben magyar nemzetiségű emberek élnek, emellett a német és a román származásúakat lehet kiemelni. Amíg 2001-ben 1 ember sorolta magát valamiféle nemzeti kisebbséghez (ez a német volt), addig 2011-ben 32 ember vallotta magát német nemzetiségűnek, 32 románnak, illetve 6 bolgárnak.

A vallási hovatartozást illetően – szintén a népszámlálások alapján – a település népessége mind 2001-ben mind 2011-ben aránylag homogénnek mondható. Az uralkodó vallás egyértelműen a római katolikus, 2001-ben a lakosság 87%-a, míg 2011-ben a 79%-a írta fel magát e felekezethez. A mérséklődés egyrészt magyarázható azzal, hogy 2001-ben még csak 29 követője volt a református vallásnak, 2011-ben pedig már 53 fő, másrészt jóval kevesebben írták fel magukat a vallási felekezethez nem tartozó lehetőséghez 2001-ben, mint 2011-ben. Előfordulnak még a községben evangélista vallást követő emberek, amely a német nemzeti kisebbség létszámának növekedésével magyarázható. Kevesebben kívántak választ adni erre a kérdésre 2011-ben, mint 2001-ben, tehát megfigyelhető egyfajta negatív tendencia a részvételt illetően.

A népszámlálások a foglalkoztatottság mérsékelt átrendeződését mutatják, a trend előnyös. 2001 és 2011 között 36%-ról 40%-ra nőtt a foglalkoztatottak aránya, ami alapvetően az inaktív keresők, a munkanélküliek, illetve az eltartottak számának csökkenéséhez vezetett.

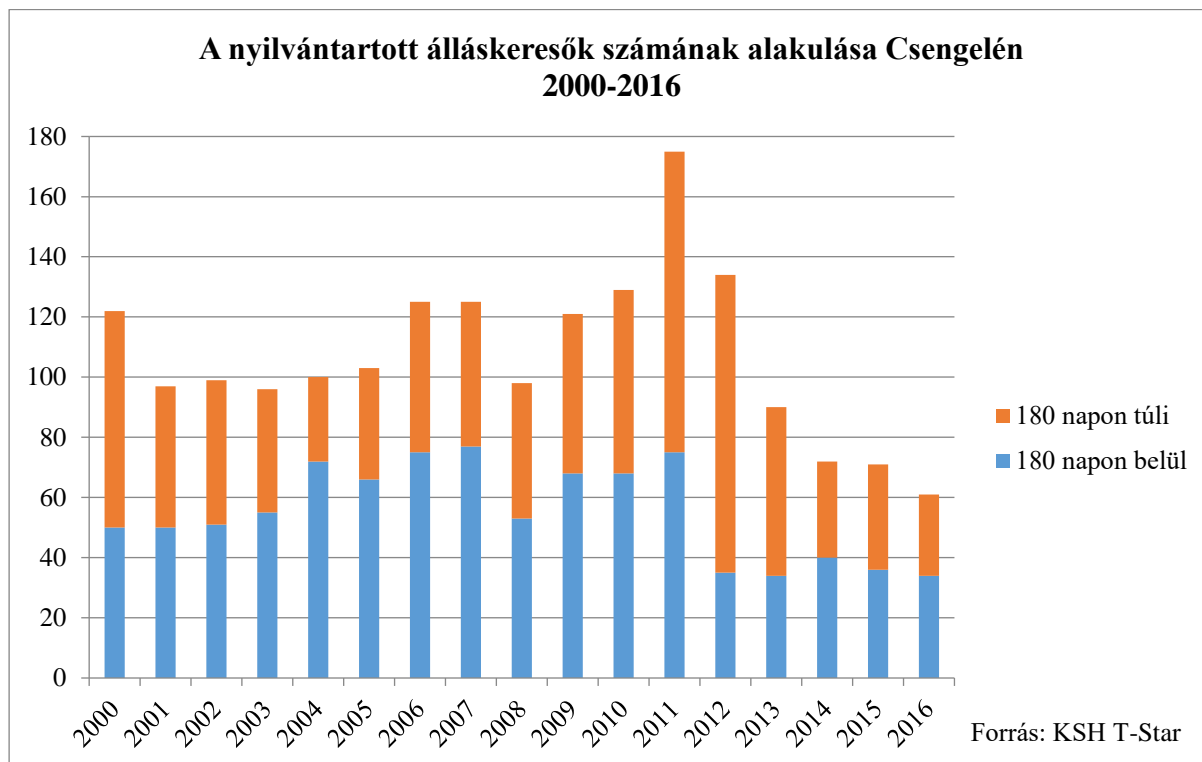

A községben élő lakosság jelentős része mezőgazdasági termeléssel foglalkozik (őstermelők).

A községben jelentős a közhasznú foglalkoztatottak száma. Évente 8-10 fő foglalkoztatását tudja az önkormányzat biztosítani. A településen közfeladatok ellátása érdekében közcélú foglalkoztatást is szerveztek 2003-2004 évben 4-4 fő részvételével 6-7 hónapos időtartamban.

Csengele munkaerő-piacán helybélieket és máshonnan bejárókat egyaránt találhattunk, miközben a csengeleiek egy része más településen talált munkahelyet. A naponta ingázó foglalkoztatottak aránya 13,4% volt 2001-ben, 2011-re ez a szám 21,5%-ra emelkedett. A kistéleki járási települések közül mindegyik nagyobb napi ingázó arányt produkált a vizsgált években.

A nyilvántartott állás keresők számának 2000-2016 közötti alakulását igen változatosnak mondhatjuk, hiszen többfajta trend figyelhető meg a vizsgált időszakban. 2001-től 2005-ig a munkanélküliek száma stagnált, 2008 és 2012 között kiugró értékeket produkált, majd 2012-től napjainkig folyamatosan csökkenő tendenciát mutat. A 2008-2012 közötti időszak alakulásáért a 2008-ban kitörő pénzügyi világválság a felelős. Ezt követően konszolidálódott a helyzet, majd a közmunka-program foglalkoztatott sok munkanélkülit, így az állás keresők száma mérséklődött. A komoly problémát a hosszú távú munkanélküliség jelenti, egyre nehezebb elhelyezkednie annak, aki akár 180 napnál is hosszabb ideje nem tudott munkát találni. E tekintetben a 2011-től 2013-ig tartó időszak volt a leginkább kedvezőtlen a község életében, hiszen ekkor a 60 %-ot is meghaladta az arányuk. Az 1 éven túli nyilvántartott állás keresők száma 2012-ben érte el a legmagasabb értéket, 71 főt.

2016-ban a nyilvántartott álláskeresők körülbelül 85%-a fizikai foglalkozású volt. Iskolázottságukat nézve lassan a képzettebbek is nehezen találnak munkát: a 61 munkanélküli közül 22 rendelkezett általános iskolai végzettséggel; 18 szakmunkás volt; 13 fő szakközépiskolában, gimnáziumban fejezte be tanulmányait, emellett 1 fő főiskolai, 1 fő egyetemi diplomával szerepelt a nyilvántartásban.

Egy település társadalmában a történelmi, kulturális hagyományok, szokások, a civil szervezetek tevékenysége fontos elemek, folyamatok. 2016-ban Csengelén 5 db non-profit szervezetet és 4 db civil szervezetet tartottak nyilván. A község életében fontos szerepet tölt be a Csengelei Polgárőr Csoport, amely 2016-ban ünnepelte 25 éves fennállását. Az önkormányzat biztosítja lakosai számára a szórakozási lehetőségeket, melyek közül a legfontosabb a csengelei falunapok. 2013-ben a 18. alkalommal megrendezett esemény különféle programokkal, szolgáltatásokkal vonzza a polgárokat, környező települések látogatóit. A Vénusz presszó, illetve az Öregmalom vendéglő több alkalommal otthont adott számos közösségkövácsló rendezvénynek. Sportolási lehetőségek terén a Csengelei Tollas Klub várja a sportolni kívánó lelkes lakosok megjelenését. Csengelei Hírek néven fut egy helyi újság, amelynek minden hónapban megjelenik egy külön kiadása az aktuális járási, községi információkról.

Csengele község önkormányzatának testvérközségi kapcsolata, a németországi Ering községgel 12 évre nyúlik vissza, ápolva a régi és újonnan szövődő barátságokat. A testvérközségi látogatások alkalmával lehetőség nyílik egymás kulturális és gazdasági eredményeinek megismerésére. A megszerzett tapasztalatok a község fejlődését hivatott elősegíteni.

Csengele és Pusztaszer községek önkormányzatai együttes ülést tartanak 2013-ban a csengelei faluházban, és elhatározzák közös önkormányzati hivatal felállítását, illetve meg is kezdik a közös működést. Ez a cselekedet nagyban meghatározza Csengele jövőbeni

működését, illetve bizonyítja, hogy egy járáson belül képes együttműködni két jogilag szuverén település a közös fejlődés érdekében.

Az olvasás kedvelőit – és az iskolásokat – a Könyvtári, Információs és Közösségi Hely látja el. 100-150 beiratkozott olvasójuk van. 2016-ban az érdeklődőket közel 3500 könyvtári egység (könyv, folyóirat, kézirat, stb.) várta, a kikölcsönzések ennek kicsit kevesebb, mint felét tették ki.

Csengele humán infrastruktúrája

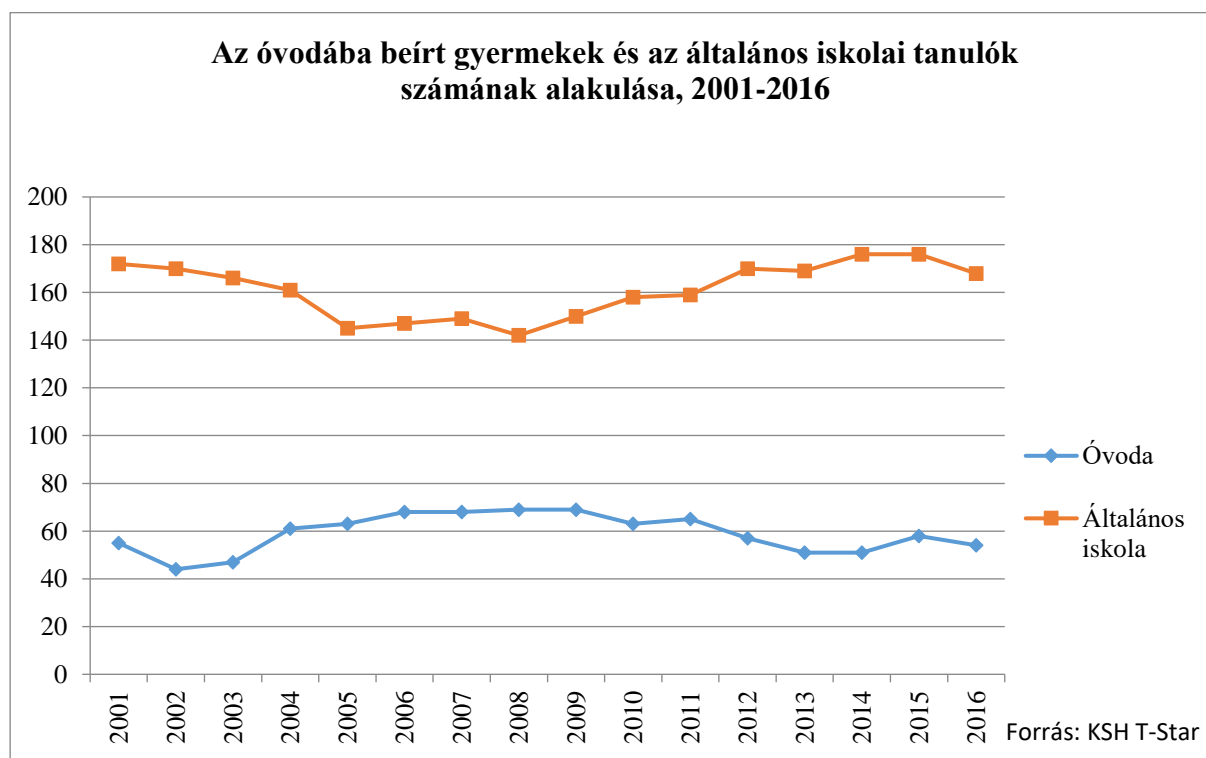
Iskolázottság

Csengelén a Csengelei Szivárvány Óvoda és Mini Bölcsőde látja el a kicsiket. 3 bölcsődés csoportot indítottak a legkisebbek ellátása érdekében. 2016-ban a 75 férőhelyen 54 gyermekkel foglalkoztak, hosszabb időszakra visszatekintve például 2004-től 2008-ig 80-90 %-os kapacitás-kihasználtság mutatkozott, később 70% körül mozgott ez az érték. A kicsik körül 5 óvodapedagógus és 3 dajka tevékenykedik.

A csengelei általános iskola 8 évfolyamán 8 osztályban tanulnak a gyerekek. Az általános iskolai tanulók száma a nappali oktatásban 168 fő volt 2016-ban, rájuk 17 főállású pedagógus felügyelt, ami azt jelenti, hogy 1 tanárra 10 diák jutott. Csengele község életében jelentős a művészeti iskola tevékenysége.

Az iskola a környékbeli településekről is fogadja a gyerekeket, voltak évek, amikor a diákok 10%-a volt bejáró, 2016-ra azonban ez lecsökkent 3%-ra. A diákok körülbelül 90%-a tanítás után is ott marad a napköziben. Internet elérhető az épületben, így a rendelkezésre álló 14 számítógépen széleskörű ismeretek megszerzésére van lehetőség.

A születések számának mérséklődése és az elvándorlások miatt 2015-től a tanulói létszám folyamatosan csökken.

A környező városokban (Szeged, Kistelek, Kiskunfélegyháza) közel 80-100 tanuló folytatja közép- és felsőfokú tanulmányait, ahol az érettségi bizonyítványt, illetve az egyetemi, főiskolai oklevélt szerezhetik meg a községi diákok.

Egészségi állapot

Csengele község területileg a Kistelek városban működő Egészségügyi Közhasznú Társaság ellátási területéhez tartozik. Az egészségügyi intézményben laboratórium is működik, melyet a környező települések lakosai vesznek igénybe. A községben két háziorvosi szolgálat és egy védőnői szolgálat működik. Szakellátásként gyermekorvosi, nőgyógyászati és pszichiátriai rendelést is igénybe vehet a lakosság. A község területén működik fogorvosi szolgálat gyermekfogászattal. A lakosság gyógyszerrel történő ellátását a helyi Gyógyszertár elégíti ki.

A gyermekorvosi szolgálat az Egészségházban a Védőnői Szolgálattal közösen végzi a munkáját. Az önkormányzat minden évben 3 napig biztosítja a lakosság részére térítésmentesen, - az Egészségügyi Napok keretében - a rákszűrést, a csontsűrűség vizsgálatot, szemészetet, és vérnyomás és vércukorszint mérését. Évente két alkalommal kerül megszervezésre a Véralónap.

Az egészségügyi és szociális szféra között szoros együttműködés nélkülözhetetlen a lakosság megfelelő színvonalú ellátása érdekében.

Szociális ellátások

Széleskörű szociális alapellátást nyújt a csengelei önkormányzat több területen. Ezek közül a legfontosabb az étkeztetés, a házi segítségnyújtás, a családsegítés, a pénzbeli ellátások, illetve a természetben nyújtott szociális ellátások.

A községben a rászoruló időskorúak részére a házi szociális gondozás keretében étkeztetést biztosítanak, napi meleg ételmezt szállítanak a tanyán élő időskorú lakosság részére. A szolgáltatásért az önkormányzat térítési díjat nem kér. Az ebédet az önkormányzat által működtetett konyhán (óvoda mellett) készítik, melynek a kihasználtsága 100 %-os. A lakosság köréből is sokan igénybe veszik a szolgáltatást.

A házi segítségnyújtás keretében kell gondoskodni azokról a személyekről, akik otthonukban önmaguk ellátására saját erőből nem képesek, és róluk nem gondoskodnak, illetve azokról a gyermekekről, akik részére nappali vagy bentlakásos intézményben történő állandó vagy időszakos ellátás nem biztosítható, és a szülők a gyermek napközbeni ellátását nem vagy csak részben tudják megoldani.

A jogosult részére jövedelme kiegészítésére, pótlására pénzbeli szociális ellátás nyújtható. A települési önkormányzat szociális rászorultság esetén – a szociális alapellátás keretében – a jogosult számára időskorúak járadékát, rendszeres szociális segélyt, lakásfenntartási támogatást, ápolási díjat, átmeneti segélyt állapít meg e törvényben, valamint az önkormányzat rendeletében meghatározott feltételek szerint.

Természetbeni szociális ellátásként nyújtható lakásfenntartási támogatás, átmeneti segély, illetve temetési segély. Természetbeni ellátás különösen az ételmezt, a tankönyv, a tüzelősegély, a közüzemi díjak, illetve a gyermekintézmények térítési díjának kifizetése, valamint a családi szükségletek kielégítését szolgáló, gazdálkodást segítő támogatás.

Csengele gazdasága

2016-ban 643 regisztrált vállalkozást tartottak nyilván, számuk – alapvetően az önálló vállalkozók körének mérséklése miatt – az elmúlt években kissé csökkent. A vállalkozások döntő többségét (2016-ban körülbelül 95%-át) az önálló vállalkozások adták, közöttük 330-an végzik főfoglalkozásként a munkájukat, mindössze 138-an mellékfoglalkozásként, 156-an pedig nyugdíj mellett tevékenykednek.

A regisztrált vállalkozások létszám-kategóriák szerinti megoszlása, 2016

Létszám	Összesen (db, %)		Ebből: társas (db, %)	
	0 és ismeretlen	58	9,2	6
1-9 fő	582	90,5	10	52,6
10-19 fő	1	0,1	1	5,3
20-49 fő	1	0,1	1	5,3
50-249 fő	1	0,1	1	5,3
500 és több	-	-	-	-
Összesen	643	100	19	100

Egy település gazdaságának stabilitását, fejlődését a nagyobb vállalkozások tudják elősegíteni, a sok kicsi sérülékeny, a változásokra, az új elvárásokra nehezen reagáló vállalkozás bizonytalanná teszi a haladást. Csengelén – az országos tapasztalatokhoz hasonlóan – a 10 fő alatti cégek túlsúlya mutatkozik, alig néhány jelentősebb foglalkoztató található, 500 fős vagy afeletti vállalkozás elő se fordul. A legnagyobbak között a Vetter Kft, a Kiskun Konzerv, a Kelőpatak Kft, illetve a Hungarit Rt említhető meg.

A regisztrált vállalkozások ágazati összetétele, 2016

Nemzetgazdasági ág	Összesen (db, %)	
	mezőgazdálkodás, erdőgazdálkodás, halászat	559
feldolgozóipar	26	4,1
építőipar	1	0,1
kereskedelem, gépjárműjavítás	14	2,2
logisztika	5	0,7
vendéglátás, szolgáltatás	4	0,6
információ, kommunikáció	2	0,3
pénzügyi, biztosítási tevékenység	4	0,6
ingatlanügy	11	1,8
szakmai, tudományos, műszaki tevékenység	3	0,5
adminisztratív szolgáltatást nyújtó tevékenység	3	0,5
oktatás	5	0,7
humán egészségügyi, szociális ellátás	3	0,5
művészet, szórakoztatás, szabadidő	1	0,1
egyéb szolgáltatás	2	0,2
Összesen	643	100

Forrás: KSH T-Star

A Kisteleki Kistérség legfontosabb gazdasági ága a mezőgazdaság, ennek kedveznek a helyi adottságok. Hagyományosan a szántóföldi művelés és a zöldség- gyümölcsstermesztés dominál. Csengelén a homokos talaj kedvezőtlen viszonyai miatt az aránylag kevés tápanyagot igénylő, de ugyanakkor Nyugat-Európában jól eladható spárga termelési feltételeinek kedvez.

Jellemző a községre a hajtattott zöldségtermesztés (fólia, üvegház). Így a mezőgazdaság meghatározó a külterületen (pl. Kelőpatak Kft. – termálvizes fűtésű fóliák). A mezőgazdasági vállalkozások, őstermelők igen kemény munkával, igen sok esetben piaci nehézségekkel küszködve próbálnak termelni és megélni.

A mezőgazdasági tevékenységeken kívül található még a községben 2 fémmegmunkáló vállalkozás is, valamint egy kőfaragó és gépgyártó cég is. Ezen cégek is számottevő szerepet játszanak a munkaerő foglalkoztatásában.

Ezen kívül működik még egy konzervgyár – Kiskun Konzerv- a településen, ami szintén meghatározó a munkahely megőrzés szempontjából. Csengele területén telepedett le a Hungarit Rt, amely baromfineveléssel foglalkozik nagyüzemi méretekben.

Csengele turisztikai vonzerejét elsősorban a Péteri-tói Madárrezervátum biztosítja, hiszen a természetvédelmi terület több mint 200 madárfajnak ad otthont, illetve a tavas környezete gyönyörű kilátást nyújt. A területen az egyik tó körül tanösvény van, amelyen vezetővel végig lehet menni. Borkedvelők számára is ideális Csengelét választani utazási célpontként. hiszen a Jónás Borászat kiváló minőségű gyümölcsborokat forgalmaz, és szolgáltat a vásárlóknak. Fontos megemlíteni még turisztikai adottságok címszó alatt a volt erdészház közelében lévő, kocsányos tölgyből (*Quercus robur*) álló facsoportot. 1905-ben ültették, 1933-ban még 9 db, kört formázó példányból állt, mára 4 db maradt. Szeged város polgármestere 1933 előtt már természeti emlékeknek minősítette őket. Itt, a csengelei erdőben írta Móra Ferenc az Aranykoporsó című regényének egy részét 1932-ben, a szállása az erdészházban volt – az épületet az 1980-as években elbontották. 2007-ben az önkormányzat is helyi jelentőségű, védett természeti értéknek minősítette és azóta is védelmet élvez.

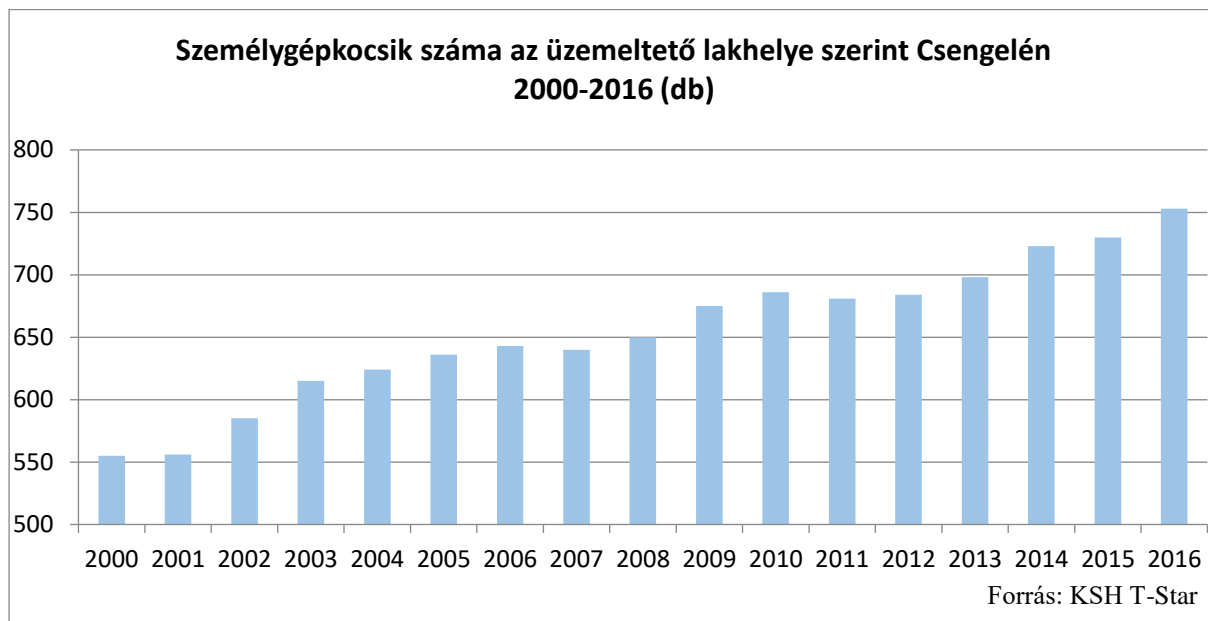
Szálláshelyek tekintetében nincs kínálat Csengelén, azonban 10km-es távolságban a környező településeken már több lehetőség is akad eltölteni az éjszakát fedél felett.

Csengele infrastruktúrája

Mind a vállalkozások, mind a lakosság számára fontos feltétel a közlekedési kapcsolatok hálózata. Csengele az E75-ös úttól 8 km-re helyezkedik el DNY-i irányban. A főutat mellékút köti össze a faluval. Szintén mellékúttal csatlakozik a Kistelek-Kiskunmajsa útvonalhoz. 2001-ben elkészült a Jászszentlászlóval összekötő út. 2003-ban a Kiskunmajsa-Csengele összekötő út készült el, amely egyben megszüntette a település zsákutca jellegét.

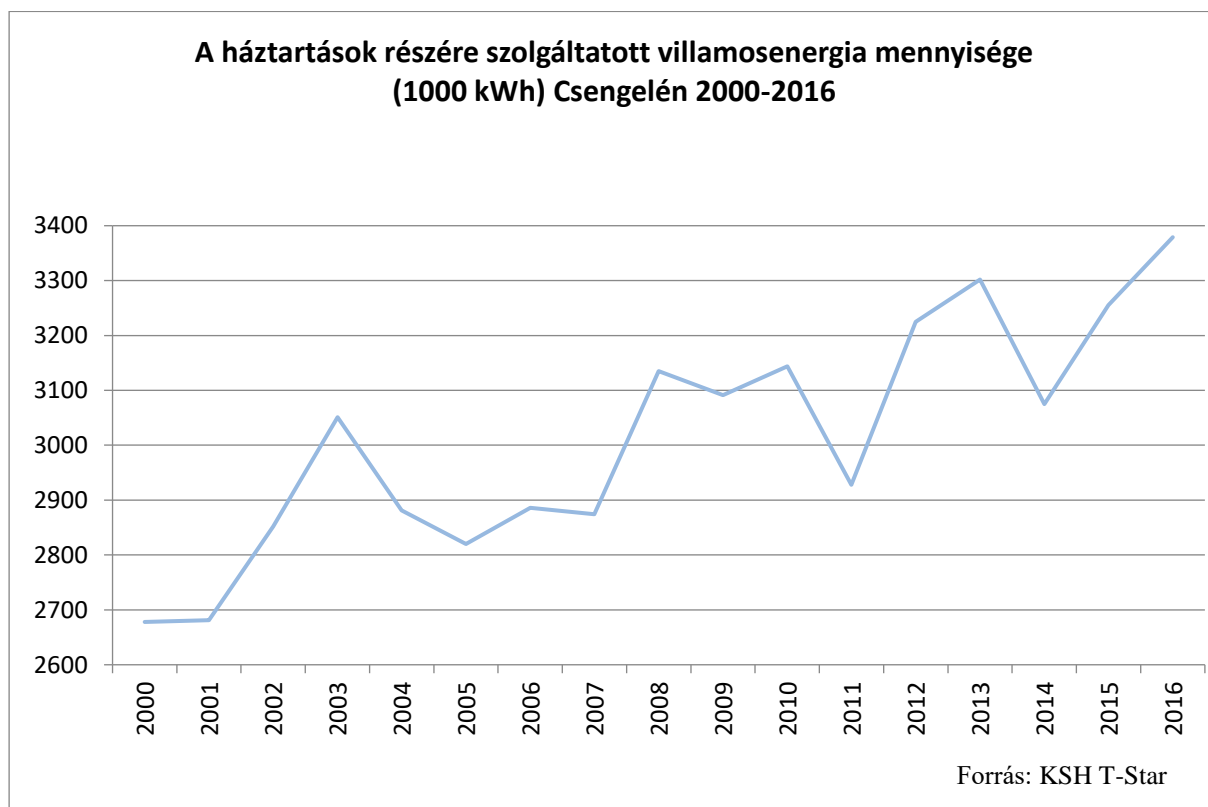
A települést érinti a Szeged-Budapest vasútvonal, saját vasútállomással. Csengelén halad keresztül az M5-ös autópálya a Kistelek – Kiskunfélegyháza szakasza, amely a leghosszabb csomópont nélküli szakasz (29 km). Autóbuszjáratok elsősorban Kistelekre és Szegedre indulnak.

Az utak hossza és minősége egyre fontosabbá válik, a személygépkocsik száma évről-évre növekvő.

A személygépkocsikon kívül az áruszállító gépkocsik számának növekedése is megfigyelhető, 2000-ben mindössze 87 ilyen járművet használtak, 2016-ban már 194-et. A teherszállító járművek körében is bővülés tapasztalható – a 2006. évi 127 darab tíz évvel később már 222 darabra nőtt.

A háztartások villamosenergia-ellátása jónak mondható, több a fogyasztó, mint a lakások száma. A fogyasztók száma stagnálónak mondható, bár az utóbbi években egy csökkenő trend figyelhető meg, ezzel szemben a háztartások részére szolgáltatott áram folyamatosan növekszik.

A községben 46,8 km hosszúságú gázcső-vezeték szolgálja ki a lakossági és vállalkozói igényeket. A lakások mindössze 36%-ba vezették be a gázt, 2016-ban már minden fogyasztó fűtésre is használta ezt az energiaforrást. Az alacsony részvételi arány más fűtési módszerek alkalmazására utal.

A közüzemi ivóvízhálózat hiányos, bővítésre szorul, hiszen a háztartások több mint felébe nem vezették még be a vizet, igaz hozzá kell tenni, hogy a település kiterjedt tanyavilággal rendelkezik.

Napjainkban az elérhetőség nem csak a közlekedés szempontjából fontos, egyre jelentősebbé válik az információ-áramlás megfelelő biztosítása is. 2016-ban Csengelén 251 internet előfizetőt tartottak nyilván, amely lakosság körülbelül 12%-át teszi ki.

Egyértelműen látszódik, hogy a község komoly problémákkal küzd a háztartások kommunális ellátásba történő becsatlakoztatásával. Nem tudja megteremteni lakosai számára a közüzemi infrastruktúra használatát. A problémával nincs egyedül, hiszen ez az alföldi ritka településszerkezet velejárója. A nagy területeket öltő tanyás települések mai napig ezzel a komoly kihívással állnak szemben és keresik rá a megoldást. Pozitívum, hogy Csengele jó úton jár, hiszen lassan igaz, de folyamatosan bővül a fogyasztók köre.

5. FÖLDRAJZI, TÁJ, TERMÉSZETI ADOTTSÁGOK

Földrajzi adottságok, tájjelleg

Domborzat, táj

Csengele külterületének meghatározó része a Duna-Tisza-közi futóhomokos tájon található. A domborzat meghatározó formái a 2-3 méteres homokbuckák és a közöttük húzódo laposok. A jellemző tengerszint feletti magasság: 94-96 mB.f. A homokhátsági tanyás tájra a tájhasználat mozaikossága és az ebből adódó változatos táji érzékenység jellemző. A tájhasználatot a szántóföldi növénytermesztés mellett a felszabdalt homokvidéken a rétek, legelők, homoki szőlők és gyümölcsösök, tavak, erdők, mocsarak teszik változatosabbá.

Geológiai adottságok

A Csengele környéki táj az Ős-Duna alsó pleisztocén kori öntésterületéhez tartozik. A felszín alatt 200-500 méterrel a hordalékkúp durvaszemcsés, kavicsos üledékei találhatóak, amelyekre a jégkorszak folyamán egyre finomodó homok és iszaprétegek kerültek. A felszínen és a felszín közelében futóhomok, homokos-lisztes üledék, a laposabb területeken pedig helyenként meszes, mészsizapos üledékek húzódnak. A képződmények fekvése többnyire nem vastag futóhomok réteg, amelyet a szél halmozott át a Würm periglaciális klímafázisában és a holocénban. A felszíni futóhomok és a homokliszt az uralkodó széliránynak megfelelően ÉNy-DK-i irányú buckákba, vonulatokba rendeződött. Az igazgatási terület ÉNy-i és DK-i részén a futóhomokot 0,5-1,8 m vastag löszös homok vagy löszlepel borítja. A terület közepesen szeizmikus.

Hidrológiai jellemzők

Csengele területének É-i részén a Dong-ér-főcsatorna és a Kelőpatak, a D-i részen a Kisteleki-főcsatorna és a Balástya-Csengelei-csatorna szállítja el a felszíni vizeket.

A talajvíz mélysége 2,0-2,5 m között található, a Ny-i határrészen ennél mélyebbre szállt. A belterületen elérheti a terepszintet. A talajvíz általában gyengén agresszív, szulfáttartalma magas. A rétegvizeket magas vastartalom jellemzi.

Éghajlati jellemzők

Az éghajlat száraz meleg. Az Alföld az ország legnapfényesebb területeihez tartozik. Az évi napfénytartam 2030-2050 óra, nyáron kb. 800, télen 190 körül van a napsütéses órák száma. Az évi középhőmérséklet 10,3-10,5 C°, a nyári félévé 17,2 C°. A napi középhőmérséklet átlag 200 napon át, ápr. 2 és okt. 20 között meghaladja a 10 C°-ot. A csapadék évi összege 510-530 mm, a nyári félévé 300-320 mm. Általánosságban a csapadék átlagos mennyisége csökkenő és eloszlása egyre szélsőségesebb. Az évenkénti hőmérsékletingadozás évről-évre erősödő. A leggyakoribb szélirány az ÉNy-i és a D-i, az átlagos szélesebbesség 2,5 – 3 m/s körüli.

Talajtani jellemzők

Területünkön jellemzően humuszos homoktalaj, kisebb részben (a DK-i határrészen) vályogosabb fizikai jellegű csernozjom talajtípus alakult ki. Termékenységet gátló tényező az esetenkénti belvizek előfordulása (főleg a DNy-i határrészen), valamint a néhol előforduló szikes talajok. A talajok termőképessége gyenge, a művelési ágankénti átlagértékek a következők

Az egyes művelési ágak 1 hektárra vetített aranykorona értéke Csengele területén:

Szántó	9,60	Rét	16,01
Legelő	6,39	Kert	21,70
Gyümölcsös	39,21	Szőlő	42,51
Nádas	18,44	Erdő, fásított terület	2,60

A mezőgazdasági művelésbe vont területek nagy részén szántóföldi növénytermesztést folytatnak. A művelési ágak területi megoszlása a következő:

Az egyes művelési ágak területi adatai Csengelén (Takarnet 2018) (hektár):

Szántó	2968,7	Rét	138,7
Legelő	977,4	Kert	45,2
Gyümölcsös	69,2	Szőlő	42,51
Nádas	12,9	Erdő, fásított terület	1223,7

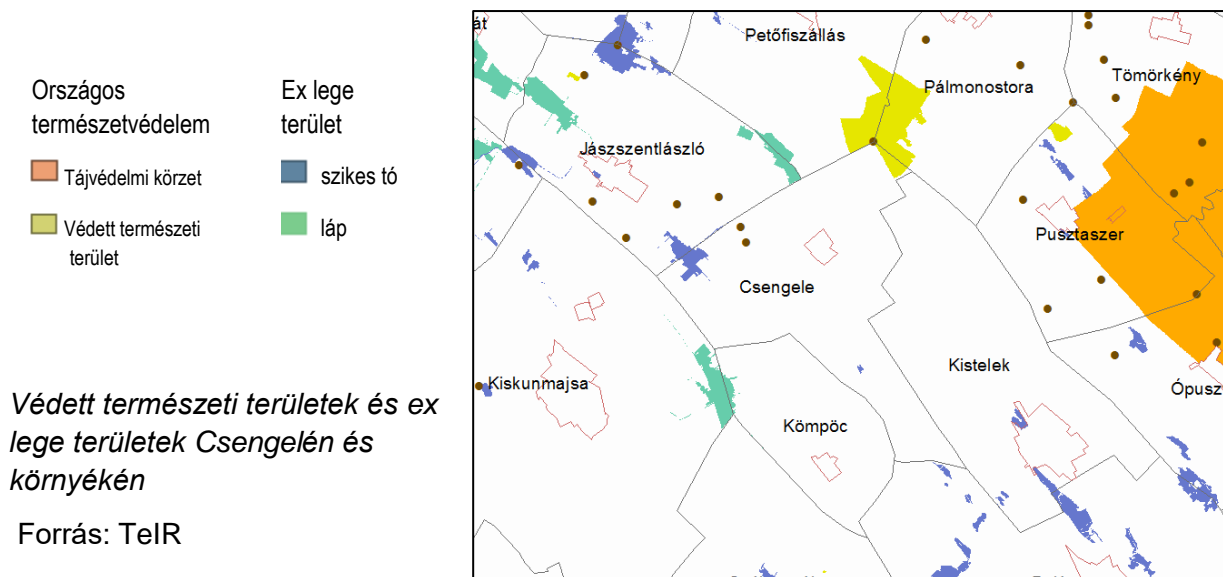
Tájbeosztás

Magyarország kistájainak katasztere alapján (szerk.: Dövényi Zoltán, 2010.) Csengele Község az alábbi kistájakra sorolható:

- Alföld nagytáj – Duna-Tisza köze középtáj, Dorozsma-Majsai homokhát kistáj (a közigazgatási terület döntő többsége)
- Alföld nagytáj – Duna-Tisza köze középtáj, Kiskunsági-löszöshát kistáj (a közigazgatási terület északi sarka)

Növényföldrajzi szempontból: Pannonicum flóratartomány – Eupannonicum flóraidék – Praematricum flórajárás

Állatföldrajzi szempontból: Közép-dunai faunakerület – Pannonicum faunakörzet – Eupannonicum faunajárás

Táj- és természetvédelem

A tágabb környezet jellemző növényzete

Dorozsma-Majszai homokhát kistáj

(Magyarország földrajzi kistájainak növényzete alapján – Margóczy Katalin – Aradi Eszter 2008 nyomán)

A kistáj a Kiskunsági-homokhát keleti lejtőjén, annak regionális kiáramlási zónájában található, de lokális beszívargási területek is előfordulnak itt. A terület potenciális vegetációja erdőssztyepp jellegű. A művelésre alkalmas, magasabb fekvésű területeket (kb. 70%) szinte teljes egészében feltörték, keleten szántókat, gyümölcsösöket, nyugatabbra inkább erdőültvényeket létesítettek. A szélbarázdákban (a semlyékekben) és néhány maradékgerinchez kötődő pusztafolton a természetközeli vegetáció jó állapotban maradt fenn, ma is extenzíven legeltetik, kaszálják vagy felhagyták.

A semlyékek északnyugati részein (láprétfő) képerjés és kormos csátés láprétek, a mélyebb területeken magassásosok, zombékosok (mocsári sás – *Carex acutiformis*, zombéksás – *C. elata*), nádasok vannak. A szélbarázdák délkeleti lefolyástalan részein (szikalj) szoloncsákos fehértippanos (*Agrostis stolonifera*) szikes rétek, mézpázsitos szikfokok találhatóak. A Kiskunsági-homokhát felől a Tisza felé haladva a szikesek aránya nő a láprétek rovására.

A semlyékeken belüli maradékgerincek a feltört területek vegetációjához hasonló homoki sztyepprétek fragmentumait őrizték meg.

A fajgazdag sztyepprétek domináns faja az élesmosófű (*Chrysopogon gryllus*)

Élesmosófű képe (Terra Alapítvány)

Nevezetes a kistájon az egyhajúvirág (*Bulbocodium vernum*), a tarka sáfrány (*Crocus reticulatus*), a tarka nőszirm (*Iris variegata*) és a poloskaszagú kosbor (*Orchis coriophora*). Az átmeneti állományokban fordul elő a mocsári kardvirág (*Gladiolus palustris*), tömeges lehet itt a vitézvirág (*Anacamptis pyramidalis*), pókbangó (*Ophrys sphegodes*). A kékperjések értékes fajai a szibériai nőszirm (*Iris sibirica*), a fehér zászpa (*Veratrum album*), a kornistárnics (*Gentiana pneumonanthe*), a fehérmájvirág (*Parnassia palustris*).

A szikes réteken tömeges a mocsári kosbor (*Orchis palustris*), kisérszű aszat (*Cirsium brachycephalum*), vaksziken a pozsgás zsázsa (*Lepidium crassifolium*), néhol a magyar sóbolla (*Suaeda pannonica*).

Gyakori élőhelyek: H5b, D2, F2, B6, B1a, RB, OC;

Közepesen gyakori élőhelyek: F4, BA, D34, RA, B5, F5;

Ritka élőhelyek: G1, B2, B4, A5, J1a, A23, B1b, P2a, P2b, M4, M5, J2, B3, D1, D5, P7, A1, A4, OB.

Fajsám: 600-800; védett fajok száma: 50-70; özőnfajok: zöld juhar (*Acer negundo*), bálványfa (*Ailanthus altissima*), gyalogakác (*Amorpha fruticosa*), selyemkóró (*Asclepias syriaca*), amerikai kőrís (*Fraxinus pennsylvanica*), amerikai alkörmös (*Phytolacca americana*), kései meggy (*Prunus serotina*), akác (*Robinia pseudoacacia*), aranyvessző-fajok (*Solidago spp.*).

Érintetlen tájrész Csengele ÉNy-i határában (Dorozsma-Majsai homokhát kistáj)

Kiskunsági-löszöshát

(Magyarország földrajzi kistájainak növényzete alapján – Deák József Áron 2008 nyomán)

A kistáj aktuális vegetációmintázatát a lösz, valamint a löszös homok alkotta háta sztyeprétei és a beléjük ékelt ősmedrek padkás összikesei határozzák meg. A lösz és a homok összefogazódása a kistáj pereme felé egyre jellemzőbb, amely a homoki flóra- és vegetációelemek megjelenését idézi elő. A löszhátak potenciális erdőssztyep vegetációjából a nyílt lösztölgyes teljesen eltűnt, az erdőssültség igen alacsony. Az egykori extenzív legelőgazdálkodás helyett ma a szántóföldi művelés a jellemző, a természetes vegetáció a szikes mélyedésekben maradt fenn. A sztyeprétek regenerációs képessége közepes, a szikeseké jónak tekinthető.

Jellegzetes tájrészlet (Kiskunsági-löszöshát) (a képen a Dong-éri vízügyi őrház látható)

A kistáj növényföldrajzilag inkább a Tiszántúlhoz tartozik, de egy kelet-nyugati gradiens mentén a Duna-Tisza köze flóraelemei is megjelennek. A sztyeprétek döntően löszsztyeprétek (*Festuca rupicola*, *Salvia nemorosa*, *Salvia austriaca*, *Astragalus austriacus*, *Filipendula vulgaris*, *Galium glaucum*), amelyek az ürmöspusztákkal (*Festuca pseudovina*, *Artemisia santonicum*), szikes rétekekkel (*Alopecurus pratensis*, *Limonium gmelinii*) együtt tiszántúli jellegűek. A legszikesebb élőhelyek a mézpázsitos szikfok (*Puccinella limosa*, *Lepidium crassifolium*) és a vakszik (*Camphorosma annua*, *Lepidium crassifolium*, *Atriplex littoralis*) inkább Duna-Tisza közti jellegűek, de sok az átmeneti állomány. A tartósabb vízborítású laposokra szikes mocsarak (*Bolboschoenus maritimus*, *Phragmites australis*) jellemzők. Kiemelt fontosságú, ritka, védett fajok a löszgyepekben: *Crocus reticulatus*, *Sternbergia colchiciflora*, *Astragalus asper*; a szikesegekben *Iris spuria*, *Plantago schwarzenbergiana*, *Sedum caespitosum*.

Gyakori élőhelyek: H5a, F2, F4, B6, F1a, F5

Közepesen gyakori élőhelyek: H5b, B1a, RB, RC, BA, OC;
Ritka élőhelyek: A1, A3a, A5, B3, B2, B5, I2, D2, P2a, P2b, M2, M4, M5, L5, RA, OA.

Özönfajok: *Acer negundo*, *Ailanthus altissima*, *Amorpha fruticosa*, *Asclepias syriaca*, *Fraxinus pennsylvanica*, *Robinia pseudoacacia*.

Védett természeti területek

A település közigazgatási területén egyedi jogszabállyal védetté nyilvánított országos jelentőségű védett természeti terület a jórészt Petőfiszállás és Pálmonostora közigazgatási területét érintő, de kis kiterjedésben Csengele közigazgatási területére is átnyúló az Országos Természetvédelmi Hivatal elnökének 3/1976. számú határozatával védetté nyilvánított **Péteri-tavi madárrezervátum természetvédelmi terület**. A természetvédelmi terület védettségének fenntartásáról a 139/2007. (XII. 27.) KvVM rendelet rendelkezett.

A Péteri-tavi madárrezervátum természetvédelmi terület ingatlan-nyilvántartási helyrajzi számai Csengele közigazgatási területén: Csengele 0205 hrsz-ból 1,6 ha (az E715537-N136024, E715530-N136020 EOV koordinátájú töréspontok által meghatározott határvonaltól északra fekvő rész), 0206/1, 0206/2, 0206/3, 0206/4, 0206/5, 0206/6, 0207

A pleisztocén végi löszre hordott futóhomokbuckák között szélvájta mélyedések alakultak ki, amiben időszakos vizek gyűlnek össze. Mivel ezek általában rossz lefolyásúak, így kedvező körülmények adódnak a szikes tavak létrejöttéhez. Így keletkezett a Péteri-tó is.

Kilátás a Péteri-tó nádasaira a Fekete-halomról

Az eredeti szikes tó természetes partvonalát felhasználva alakították ki a táj arculatát meghatározó, három egységből álló halastórendszer a homoki ligeterdős, szikes pusztai környezetben. A tavak vízutánpótlásukat már nem csak a lehulló csapadékból, hanem az áthaladó Dong-éri-főcsatornából is kapják. Jellegzetes sziki növénytakaságai a mocsári vegetáció, a sós rétek, a vakszikek, a szikfokok és a szikes puszták. Növénytan értékei a mocsári- és tengerparti kígyófü, az agárkosbor, a poloskaszagú kosbor és a vízi lófark.

A tóparti, nagy kiterjedésű nádasokban gazdag madárvilág talált otthonra. Mintegy 200 madárfaj fordul itt elő. A nádasok vízimadarak, a tószegélyi szikesek a sziki madarak élőhelye. A fészkelő fajok: széki lile, nagy goda, gulipán, feketenyakú vöcsök, vörösgém, kabasólyom, kék vércse mellett, az átvonuló madarak: vörösnakú vöcsök, üstökös gém, üstökös réce, halászsas, fattyú szerkó, lócsér talál itt pihenő – táplálkozó helyet. A Péteri-tói madárrezervátum területén több gémfaj is él, közülük a legritkább a galamb nagyságú üstökös-gém, amely rendszerint a bakcsóval, kiskócsaggal, szürkegémekkel közösen – azok fészektelepeihez társulva - maga is telepesen fészkel. Kis termetű gém lévén, csak apró állatokat képes elfogni. Táplálékát elsősorban vízi rovarok, rákok, kisebb békák és halak teszik ki. Ezeket - gémekekre jellemző gyors, szigonyozó mozdulattal kapja el. Az üstökös-gém fokozottan védett madárfaj; jelenlegi költőhelyei - többségükben - védett területeken vannak.

Üstökös-gém (*Ardeola ralloides*) (<https://elovilag.turaoldal.hu>)

A Péteri-tavi madárrezervátum példája is azt mutatja, hogy a védett területeknek fontos szerepük van a ritka madárfajok élőhelyeinek háborítatlan megóvásában. A tóban élő számos kagyló és csiga faj közül a gombcsiga számít különlegességnek. Kételtűekben és hullőkben is gazdag a terület. Találkozhatunk itt a vízparton sütkérező mocsári teknőssel és a vízi siklóval is.

A terület elsősorban gazdag madárvilága miatt áll természetvédelmi oltalom alatt. A Kiskunsági Nemzeti Park kutatószállása mellől indul a kb. 3,5 km hosszú, a terület állat és növényvilágát bemutató, Vöcsök tanösvény.

(Forrás: <http://knp.nemzetipark.gov.hu>)

Natura 2000 területek

Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) Korm. rendelet alapján meghatározott Natura 2000 területek közül Csengele Község közigazgatási területét a 12. mellékletben, a jóváhagyott kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területek közé tartozó **Péteri-tó (HUKN20027) Natura 2000** terület érinti.

Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészelekről szóló 14/2010. (V.11.) KvVM rendelet az alábbi csengelei ingatlanokat tartalmazza: **8.32.1. Csengele** 0205, 0206/1, 0206/2, 0206/3, 0206/4, 0206/5, 0206/6, 0207

Egyedi jogszabállyal kihirdetett, országos jelentőségű védett természeti terület Csengele közigazgatási területének ÉK-i határán (egybeesik a Natura 2000 területtel) – balról az M5 autópálya látható, a védett terület É-i sarokpontján található a Fekete-halom.

Ex lege védett területek

A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény (Tvt.) hatálybalépése (1997. január 1.) óta *ex lege* – azaz a törvény erejénél fogva – védett természeti területnek minősül (többek között) valamennyi szikes tó és láp, amelyek kiemelt természetvédelmi oltalmáról a Tvt. 23. § (2) bekezdése rendelkezik. Csengele közigazgatási területén összesen 43 db ingatlan szerepel a **Vidékfejlesztési Értesítő LXII. évf. 1. számában** megjelent, az *ex lege* lápi és szikes tavi védelemmel érintett területekről szóló vidékfejlesztési miniszteri közleményben a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság működési területén található, egyedi hatósági határozattal történő lehatárolásra váró *ex lege* védett szikes tóval érintett ingatlanok helyrajzi számos listájában. Ez két szikes tavat érint.

Az alábbi ingatlanok szerepelnek a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság működési területén található, egyedi hatósági határozattal történő lehatárolásra váró *ex lege* védett szikes tóval érintett ingatlanok helyrajzi számos listájában: 0112/19, 0112/24, 0112/29, 0112/30, 0112/42, 0112/46, 0112/47, 0112/48, 0112/49, 0112/50, 0112/54, 0112/55, 0112/56, 0112/57, 0112/6, 0112/7, 0112/8, 0112/9, 0113, 0114/14, 0114/15, 0114/16, 0114/2,

0114/23, 0114/25, 0114/26, 0114/3, 0114/4, 0114/5, 0116, 0117/10, 0117/11, 0117/12,
0117/13, 0117/16, 0117/17, 0117/5, 0117/8, 0117/9, 0119, 064/45, 064/46, 064/61

Ex-lege védett egykori szikes tó az igazgatási terület ÉNy-i határán (a Jászszentlászlóra vezető út mentén) és az Erdősaroktól D-re lévő határrészen (Pántlika út a jobb oldalon látható a képen)

Természeti területek

A település az érzékeny természeti területekre vonatkozó szabályokról szóló 2/2002. (I. 23.) KöM-FVM együttes rendelet mellékleteiben A Tisza homokhátsági vízgyűjtője részeként a Kiemelten fontos ÉTT-ek térségei közt szerepel.

A KNPI adatbázisában természeti területként szereplő területek Csengele Község közigazgatási területén. Az ortofotón a két kunhalom helye is látható.

Helyi jelentőségű védett természeti emlékek, területek

A ma már csak 4 db fából álló facsoport a „Csengelei erdő” nevű állami erdőterület tisztásán található, a Pántlika úton Dél felől közelítve a községet az erdő sarkánál lévő jobb kanyar utáni első bal oldali bejáróút vezet be a védett fákhöz. Korábban erdészház is állt a Tanya 576 számú telken, ma már nyomai sem láthatók. A tisztás D-i oldalán jóléti erdei pihenőhelyet és szabadtéri rendezvényteret kíván az önkormányzat létesíteni, kapcsolódva a hely kitűnő szelleméhez. A facsoport fáit valószínűleg 1900 körül ültették csaknem kör alakban. A még megmaradt, ma már mintegy 30 m magasságot elérő, 80 cm törzsátmérőjű kocsányos tölgyek lombkoronái messziről láthatók. A facsoport megjelenése, a fák fejlődési ereje természeti ritkaság ezen a vidéken. A fák 1974 óta élveznek helyi védelmet.

Külterület 038/4 helyrajzi számú telken lévő tölgyfa-csoport, az ún. „Móra-fák”

Egyedi tájértékek

A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény (Tvt.) 6. § (4) bekezdése alapján: „Az egyedi tájértékek megállapítása és nyilvántartásba vétele a védett természeti területek természetvédelmi kezeléséért felelős szerv (a továbbiakban: igazgatóság) feladata.” (Megjegyzés: ez esetben a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság)

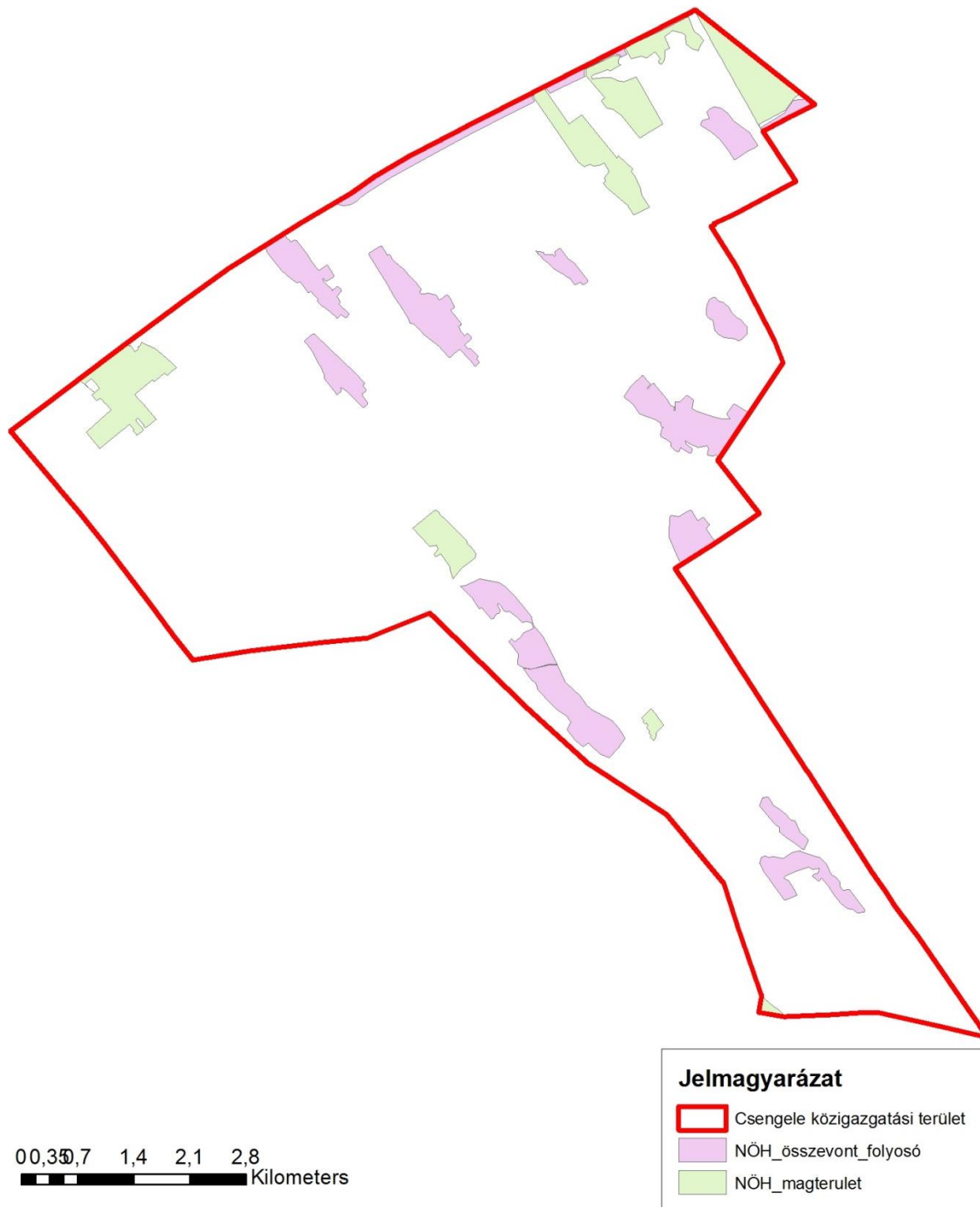
Önkormányzati feladatot ez ügyben a Tvt. 6. (5) bekezdése határoz meg, mely szerint: „A településrendezési terv tartalmazza a tervezési területen található egyedi tájértékek felsorolását.”

A település közigazgatási területére vonatkozó egyedi tájérték-katasztert a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság még nem készítette el.

Országos Ökológiai Hálózat

A településen az Országos Ökológiai Hálózat érintettsége közepesen jelentősnek tekinthető. A hálózat elemei közül az ökológiai folyosó és a magterület is megtalálható. Legnagyobb kiterjedésben a Péteri-tó környezetében, egyébként nagyjából egyenletesen oszlik el a település közigazgatási területén.

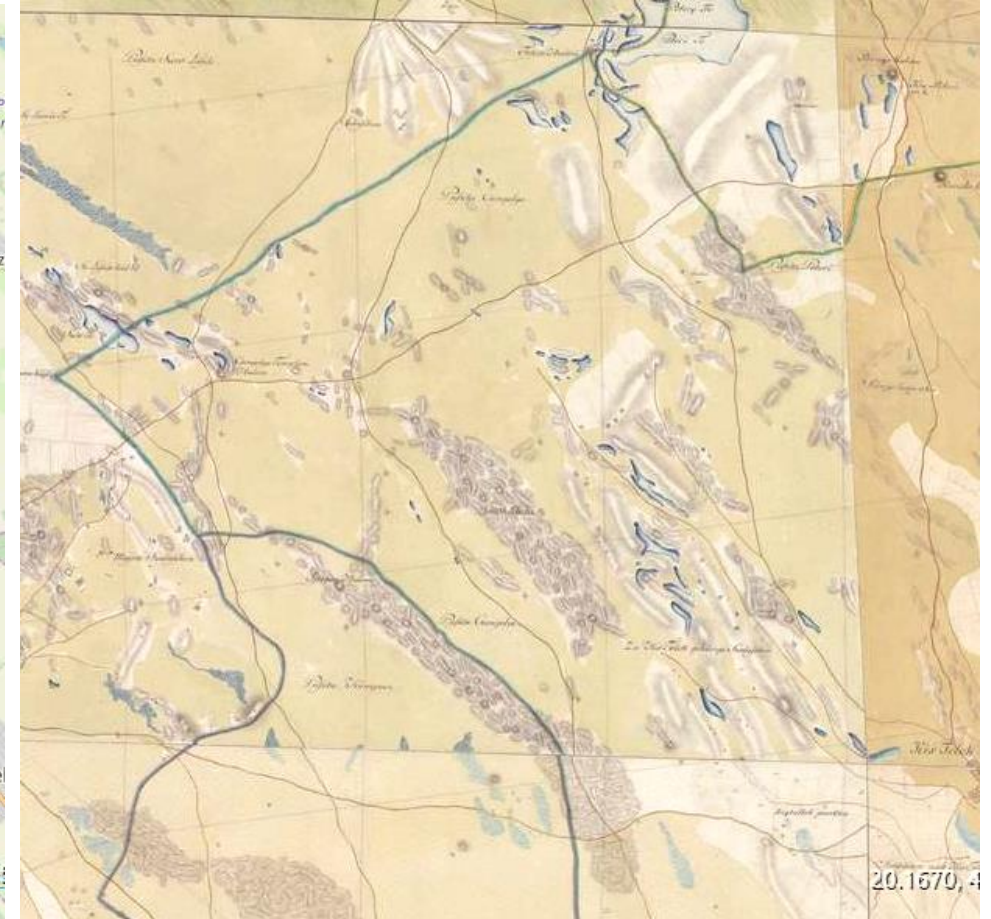
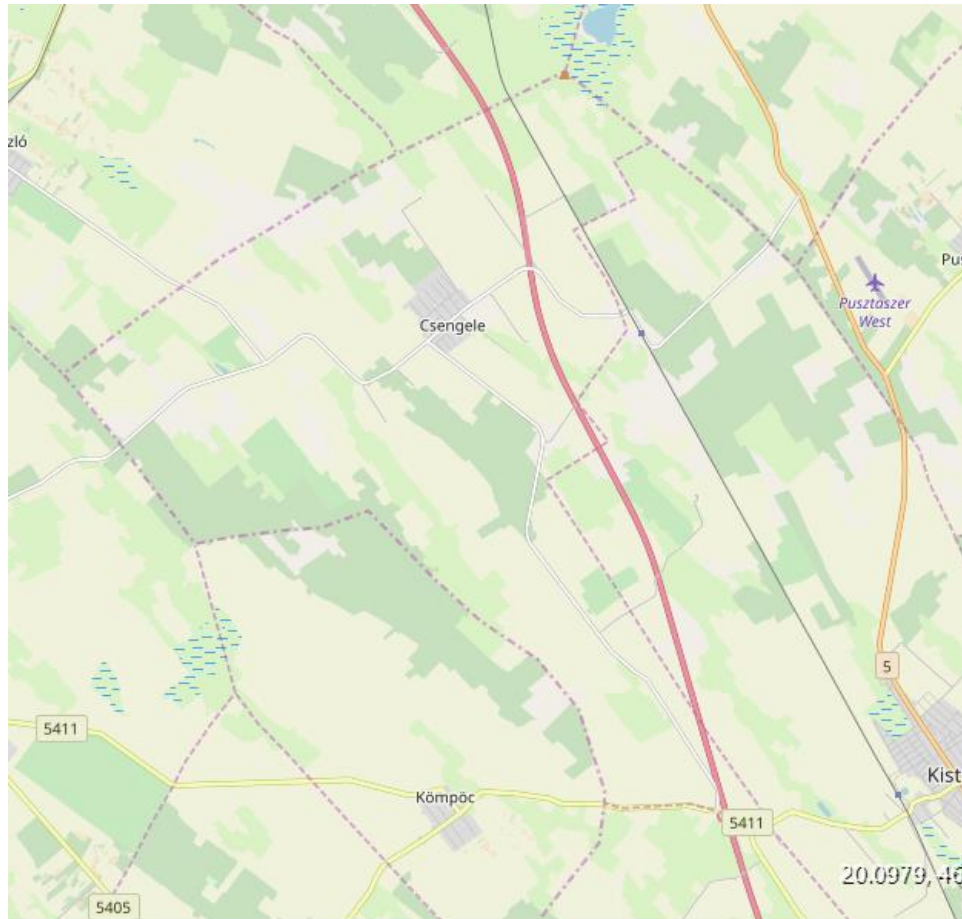
Az Országos Ökológiai Hálózat elemei Csengele Község közigazgatási területén

CSENGELE KÖZSÉG TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA ÉS
TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZEI 2018

Tájhasználat

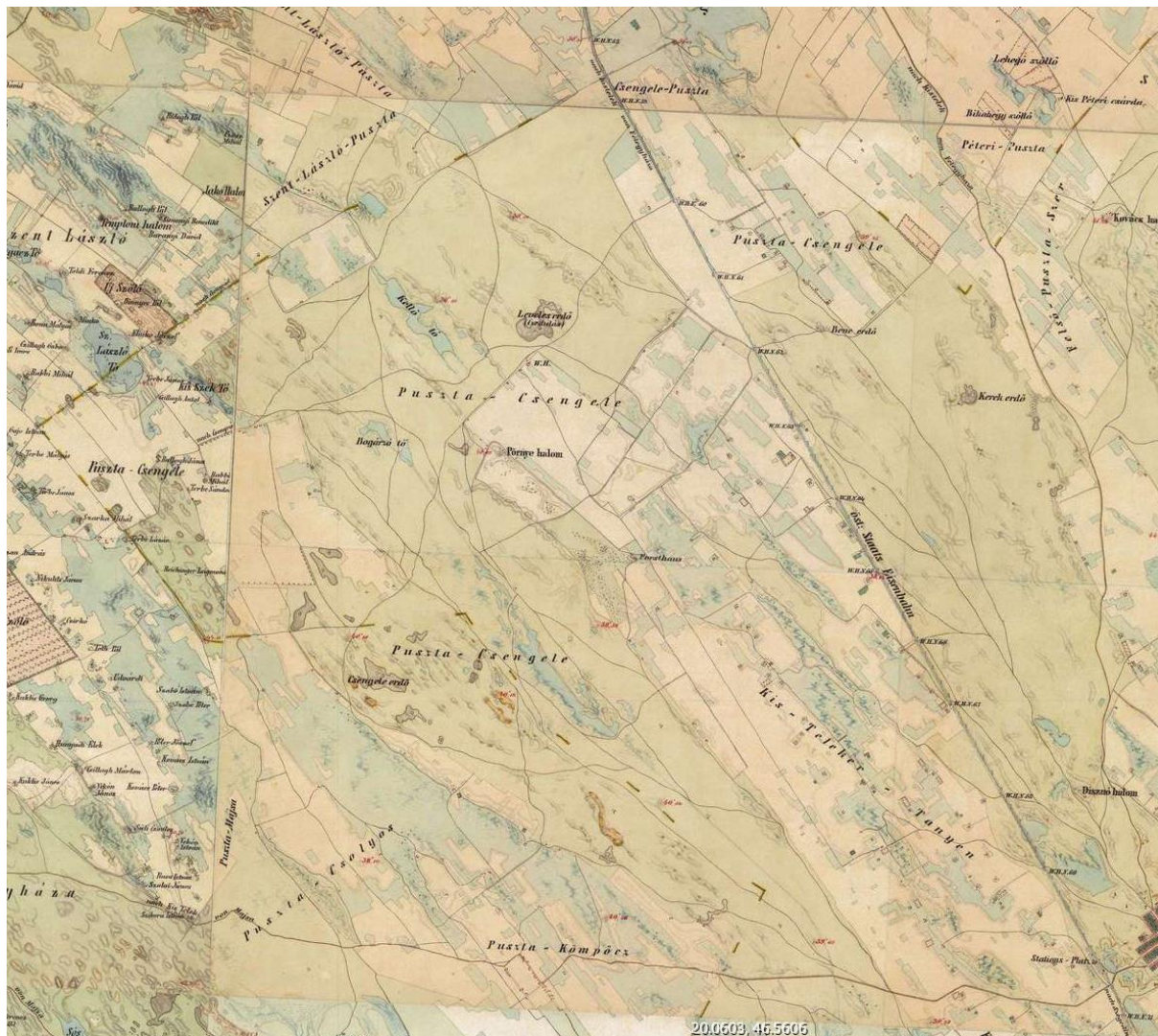
Csengele területe jelenleg és az 1782-1785 közötti időszakban (I. katonai térképen)

Forrás: <https://mapire.eu/hu/map/firstsurvey-hungary>

CSENGELE KÖZSÉG TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA ÉS TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZEI 2018

Csengele a XIX. század közepe táján (II. katonai térképen) (Mapire)

Nagyított részlet

Tájváltozások az I-II. katonai felmérések tükrében

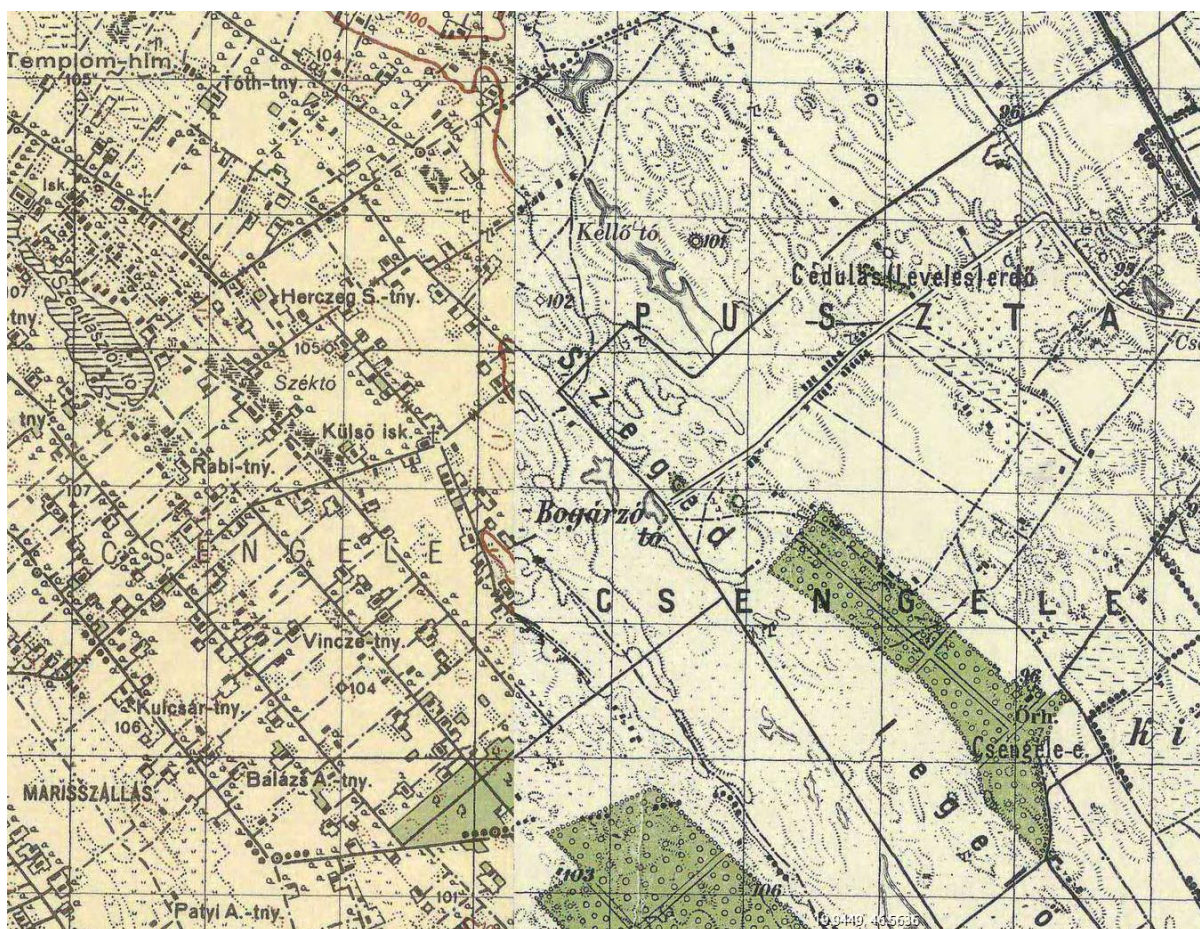
Az egykori táj megismerése érdekében fontos a történeti térképek áttekintése, a 18-19. századi források számbavétele. A 18. századi adatok (I. katonai felmérés) híven tükrözik a török kiűzése utáni idők lakatlanná tett állapotát, a legeltetési tájhasználat kizárólagosságát, az erdő hiányát, a futóhomokos, buckaközi vizenyős természeti állapotot.

A 19. század 2. felétől az ember tájalkotó hatásának, a gazdálkodás intenzívebbé válásának lehetünk tanúi. Az 1852-ben kezdődő földbérleti tájhasználat miatt sűrűbbé vált az úthálózat, több épületet is rögzít a térkép. Láthatók a térképen a futóhomok megkötésére ültetett első erdőfoltok, a vasútvonal és vasútállomás is. A vizes területek nyomait a mai táj gyepes, vízállásos, nádasos tájrészeiben fedezhetjük fel.

Benépesült táj a XX. század közepére

Az 1941. évi katonai felmérésen a mostani belterület kezdeményét láthatjuk (mai Deák Ferenc utca régi épületei). Az erdőterület növekedett, a gazdálkodó kisbérlők tanyasorai sűrűn benépesítették a tájat. Az 1930-as években már 700-nál több tanyáról van tudomásunk. Különösen a Jászszentlászló-Kiskunmajsa felőli határrészen sokasodtak meg a kiscgazdaságok, szőlő- és kertművelés jelleggel, a mostani igazgatási terület D-i részén inkább az állattartás, legeltetés dominált, az ÉK-i rész még pusztai képet mutatott a térkép szerint. Az É-i határvonal mentén már részlegesen megvalósult a Dong-éri csatorna kialakítása (töltésezést jelöl a térkép). A Pántlika út Kistelek felől az erdősarokig a mai nyomvonalon már kialakult erre az időre.

Csengele a XX. század közepe táján (1941. évi katonai térkép, (Mapire)

6. KÖZPONTI BELTERÜLET ÉS EGYÉB BELTERÜLET SZERKEZETE ÉS FELHASZNÁLÁSA

1950-ben a közigazgatási átszervezés során a hatalmas külterülettel rendelkező Szegedből önálló községként vált ki Csengele. A község belterülete a Belsőcsengele nevű határrészen ekkor már kialakult épületcsoportból és az 1948-ban kiosztott 250 házhelyből jött létre. A kezdeti falut a néhány lakóépületen kívül két iskolaépület, postahivatal, közigazgatási kirendeltség (mai Községháza), lelkészlak, motormalom, Egészségház (Május 1. utca 46.), terményfelvásárló és néhány kocsmá alkotta, a lakosok túlnyomó többsége tanyán élt.

Telekszerkezet, funkciók

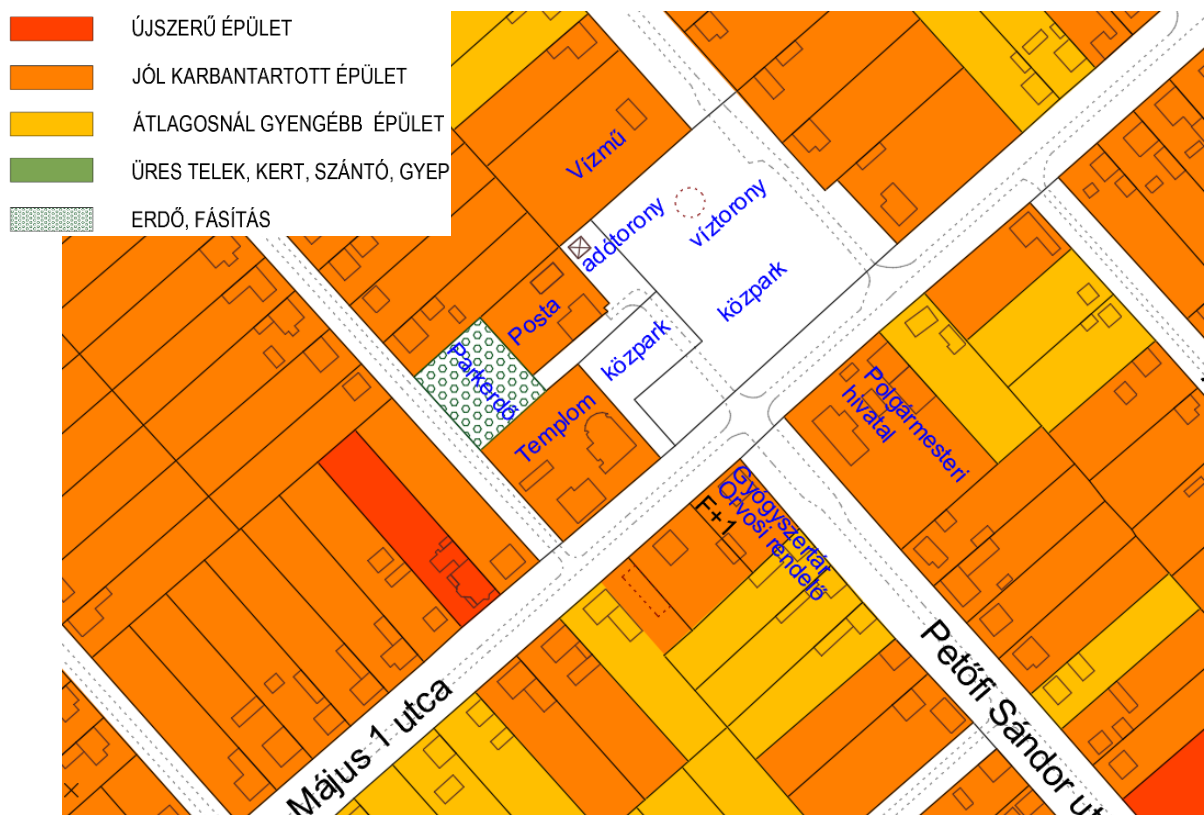
A telekosztások során szabályos derékszögű elrendezésű utcákat hoztak létre általában 17-25 m széles és 60-80 m hosszú telkekkel. Az intézmény-épületek többnyire szabadon állóan, a lakóépületek csaknem kizárólag oldalhatáron álló beépítéssel helyezkednek el a telteken.

A település központját a történetileg kialakult főutca (ma: Deák Ferenc utca) üzletei, intézmény-épületei (óvoda, bölcsőde, iskola, Faluház, művelődési ház) és a Petőfi utca – Május 1. utca találkozásában található épületcsoport (Községháza, Szent Imre templom, gyógyszertár, posta) és közpark alkotja.

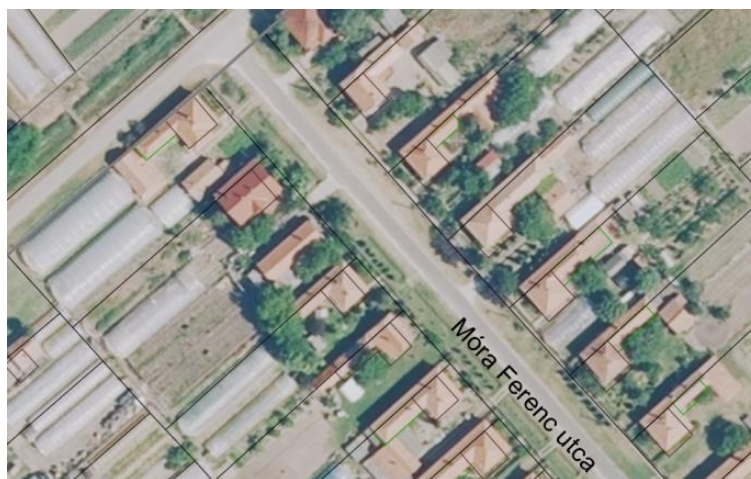
Részlet a belterület épületfunkció- és állagvizsgálatából: intézmény- és üzletcsoport a Deák Ferenc utca – Petőfi utca kereszteződés környékén. A Deák Ferenc utca a falu első utcája, az egykori országút része volt.

Részlet a belterület épületfunkció- és állagvizsgálatából: teresedés, intézménycsoport, közpark a Petőfi utca – Május 1. utca kereszteződésénél

A lakótelekek használati módja **falusias** jellegű, többnyire gazdálkodás is kapcsolódik a lakóépülethez, saját fogyasztást, vagy árutemelést célozva. Nem ritka a fóliasátras kertészkedés. Egyéb üzem, telephely csak elvétve ékelődik be a lakóházak közé, a megfelelő technológia kifejlesztésével elkerülhetik a környezeti konfliktusokat.

Épületállag, szintszám

Helyszíni bejárás alapján készült kartogram a lakófunkciótól eltérő rendeltetésen kívül beszámol a belterület épületeinek állagáról és a telekhasználatról is.

Örvendetes, hogy az intézmény-épületek újszerű, vagy jó állapotúak, többnyire a közelmúltban létesültek. A tervezés időszakában adták át a bölcsődét és a piacot és építés alatt van az Egészségház. A lakóépületek túlnyomórészt közepes állagúak. A belterület É-i részének házsorai jellemzően földszintes sátozottak az 1960-as évekből, a D-i belterületrészen (1970-es években kiosztott Ifjúsági lakótelepen) inkább újabb építésűek a családi házak, beépített nyeregtetővel. A többi utcában viszonylag vegyes az épületállomány kora és kialakítási módja.

Részlet a belterület épületfunkció- és állagvizsgálatából: az Árpád utcától D-re nagyobb arányban találunk új lakóépületeket.

A kartogram szerint jó néhány **beépítetlen telek** található szétszórtan a belterületen, hozzávetőleg 20 db lakótelek áll üresen. A belterülethez nyugat felől csatlakozó, lakóterület fejlesztésre szánt telekcsoportból is csak néhány épült még be.

A sok üres telek ellenére indokolt a lakóterület-kijelölés megtartása és az észak felől szomszédos zártkerti fekvésű telkek lakóterületté fejlesztése a Településfejlesztési koncepció értelmében.

Üres lakótelkek a belterületen és környékén

7. KORLÁTOK, PROBLÉMÁK ÉS ÉRTÉKEK BEAZONOSÍTÁSA

A településfejlesztés és -rendezés korlátaival és problémáival érdemes tisztában lenni, hogy előre számítani lehessen a megvalósítás útjában álló akadályokkal, költségnövelő tényezőkkel, jogszabályi feltételekkel. A település a meglévő értékekre kell, hogy építkezzen, amikor a célok elérése előtt tornyosuló problémákat a korlátok közepette leküzdi.

A vizsgálat (a V-5 jelű rajzzal is illusztrálva) az alábbi körülményeket tárta fel.

Korlátok a fejlesztési és rendezési folyamat során:

1. Országos közutak mentén közútkezelői egyeztetésre kötelezettek egyes beavatkozások a Közlekedési törvény (1988. évi I. törvény) értelmében az úttengelytől mért 50-50 m (5411, 5421, 54121, 54306 jelű országos mellékutak) vagy 100-100 m (M5 autópálya) távolságon belül. A mellékutak menti 50-50 m-en belül és az autópályát kísérő 250-250 m-es sávban új beépítésre szánt terület nem jelölhető ki (kivétel a gazdasági és néhány különleges funkció). Az autópálya menti 100-100 m-es terület közjóléti erdőbe nem sorolható.
2. A 140-es számú vasúti fővonal mentén a pálya szélső vágányától számított 50 m, valamint egyéb környezeti hatásvizsgálathoz kötött vasúti üzemi létesítmény esetében 100 m távolságon belül építmény csak a vonatkozó feltételek szerint helyezhető el. A 100-100 m-es sávban új beépítésre szánt terület nem jelölhető ki (kivétel a gazdasági és néhány különleges funkció).
3. Nagyközépnymású földgázvezeték mentén a tulajdonos Égáz-Dégáz Zrt-nek szolgalmi joga van és a védőtávolságon belül korlátozottak a beavatkozások és kötött a művelés módja.
4. A volt szilárdhulladék lerakó területén a teljes kármentesítődés befejeződéséig korlátozott a használat módja.
5. Az üzemi állattartó majorok környezetében bizonyos funkciók (pl. egy másik tenyésztelő, vagy bűzre, fertőzésre érzékeny egyéb létesítmény) elhelyezése korlátozott.
6. A régészeti lelőhelyeken a kulturális örökségvédelem törvény és a végrehajtását szolgáló kormányrendeletek szerinti korlátok, feladatok és költségek merülnek fel.

Problémák a fejlesztési és rendezési célok elérésének útjában:

1. Rendszeresen belvízjárta területek húzódnak az igazgatási terület Ny-i részén. A huzamos emberi tartózkodásra szolgáló helyiségek legalsó padlószintjét ki kell emelni és a geotechnikai jelentés függvényében gondoskodni kell a víz kártételének megelőzéséről. A belvíz akadályozza a földművelést, a költséges, de megoldható vízvisszatartással viszont többlet öntözővízhez lehetne jutni.
2. Területhasználati módok között akadhatnak konfliktusok, például a gazdasági területhasználat és a környezetében élők között, melyeket szinte lehetetlen mindkét fél teljes megelégedésére rendezni. A nagy lakóterületek kihasználva sokan az üzemi méretet súroló darabszámban tartanak baromfit, próbálnak téve ki a szomszédok türelmét. Ugyancsak adódnak konfliktusok a mezőgazdálkodók és a telküket fásításként, erdőként hasznosító tulajdonosok között.
3. Védett természeti területek vagy az országos ökológiai hálózathoz tartozó természeti területek beépítése nem lehetséges, vagy erősen korlátozott.

4. Jelentős örökségvédelmi probléma az épített értékek (elsősorban az eredeti jellegüket őrző egykori iskolák és tanyai vályogépületek) pusztulása, melynek megállítása a tőkeerős és jó ízlésépítetők hiánya, a fa nyílászárók beszerzésének költségessége, továbbá a támogató pénzforrások hiánya miatt is nehéz feladat. Amíg a meglévő értékek átmentését nem segítik újabb országos és helyi támogatási formák, addig a felújítás költségesebb lesz, mint az új építés és csak kevés elkötelezett tulajdonos választja a bontás helyett az értékmegőrzést.

Értékek melyekre a fejlesztési és rendezési célok megvalósításában támaszkodni lehet:

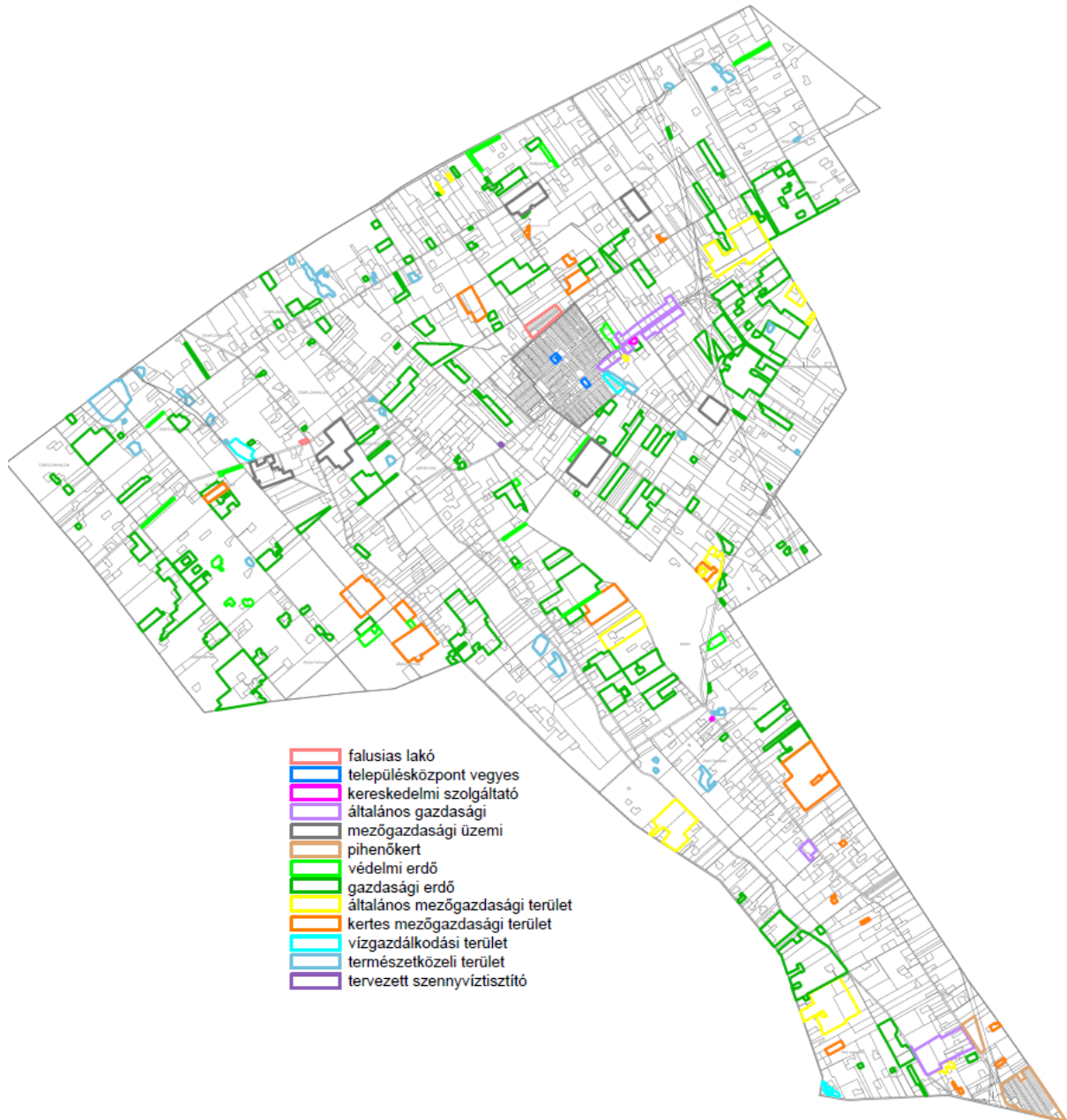
1. Az általában jó infrastruktúrával rendelkező egykori tsz-majorok újrahasznosítása erősítheti a település gazdaságát.
2. Csengele neves és sikeres élelmiszer-feldolgozóipara tovább bővíülhet, nagyobb foglalkoztatottságot és adóbevételt biztosíthat.
3. Az autópálya-pihenő rejtett csomóponttá alakítása újabb vállalkozások telephely-alakítását ösztönözheti a bekötőút mentén.
4. A mezőgazdasági területek öntözési kapacitása vízviSSzatartással bővíthető.
5. Megmaradt néhány értékes épület az elmúlt korszakokból, főként a XX. század első harmadának iskolaépítési kultúrájából, melyek érzékeltetik a község kulturális hagyatékát.
6. A tanyai lakosok szorgos és gondos munkája nyomán változatos kultúrtájává vált Csengele külterülete, amely vonzó a magyar vidékre települők számára.
7. Csengele belterület viszonylag nagy művelt és természetes táj közepén szigetként fekszik, ugyanakkor az autópálya révén jól elérhető (különösen akkor, ha a rejtett csomópont is kiépül).
8. A belterület falusias lakóövezeteiben önellátó és piacra is termelő fóliás és konyhakertészkedés folyik.
9. Idegenforgalmi fejlesztési potenciált képez a kunhalmok unikális értékének, valamint az Árpád-kori templomhely és a Móra-tölgyfák bemutatása, a tervbe vett kerékpáros-tanösvény és a megyéket átkötő É-D-i lovas túraútvonal létrehozása.

8. JAVASOLT TELEPÜLÉSRENDEZÉSI VÁLTOZÁSOK LEÍRÁSA

Fejezet tartalma

I. Általános változtatások az új OTÉK-ra való áttérés és a szabályozás racionalizálása érdekében	
1. Szerkezeti és a szabályozási tervek jelkulcsi változásai	2.
2. Rendeltetési kategóriák és betűjelek változásai	2.
3. Építési övezeti kódjelek változásai	3.
4. Tk jelű természetközeli terület létrehozása	8.
5. V jelű vízgazdálkodási terület szabályozása	8.
6. Országos Erdőállomány Adattár szerinti meglévő erdők kezelése	11.
7. Természetvédelmi határvonalak	12.
8. Régészeti lelőhelyek	14.
9. Belvízveszélyes területek jelölése	15.
10. Országos vízminőség-védelmi terület	15.
11. Bányatelkek	16.
II. Változtatások a Településrendezési eszközökben a helyi önkormányzati fejlesztések, valamint lakossági, vállalkozói igények, felvetések támogatására	
12. Lakóterületek változásai	17.
13. Településközpont változásai	18.
14. Zöldterületek változásai	18.
15. Fásított köztér létrehozása	18.
16. Általános gazdasági terület létrehozása	18.
17. Pántlika út menti általános gazdasági területek rendezése	19.
18. Pántlika út menti bolt területének besorolása (Gksz)	20.
19. Mezőgazdasági üzemi terület (Kmü) kijelölés	20.
20. Meglévő majorok iparterületből különleges területbe való átsorolása	21.
21. Mát jelű természetes gyep használatú mezőgazdasági terület kijelölés	23.
22. Mk jelű kertés mezőgazdasági terület kijelölés	24.
23. Birtokközpont kialakítására vonatkozó, OTÉK-tól eltérő szabályozás indoklása	25.

Változási helyszínek áttekintő térképe
(az új rendeltetési kategória szerint megkülönböztetett jelöléssel)

I. Általános változtatások az új OTÉK-ra való áttérés és a szabályozás racionalizálása érdekében:

1. A szerkezeti és a szabályozási **tervek jelkulcsa az új előírások szerint** készül, melyeket a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet (továbbiakban: **EIj.**) 6. melléklet tartalmaz. Az elfogadás szokásos szabályai szerint a szerkezeti terv és leírása megállapítja a szerkezeti elemeket, valamint a területek felhasználási módját (más szóval rendeltetési kategóriáját), erről határozat hozatal történik, a szabályozási terv pedig rendelet formájában az övezeteket állapítja meg, melyekhez előírásokat kapcsol.
2. A **rendeltetési kategóriák és betűjelek** az **EIj.** 6. melléklete szerint változnak. Az egyes területfelhasználási kategóriák országos szabályait az országos településrendezési és építési követelményekről szóló 253/1997. (XII.20.) Korm. rendelet (továbbiakban: OTÉK) tartalmazza. Csengelén is alkalmazásra kerül az elmúlt években bevezetett **Kmü** jelű különleges beépítésre szánt mezőgazdasági üzemi terület kategória, amely az állattartó telepek esetében felváltja a jelenlegi *ipari* kategóriát és lehetővé tesz egyéb kapcsolódó tevékenységeket (pl. gépjavítás, gondnoki lakóépület).

Az intenzív használat alatt álló gazdasági telephelyek számára fejlődési lehetőséget kínál az OTÉK-ban 2017-ben létrehozott **Gá** jelű „általános gazdasági terület” kategória, mivel a beépítettség nagyobb mértékét és az ipari-kereskedelmi funkciók vegyes előfordulását engedi meg. A bekötőút (54121 jelű út) mentén tervezett új beépítésre szent terület is általános kategóriában szerepel, mert a kereskedelem és az ipar egyaránt érdeklődhet itt telephelyek iránt.

Alkalmazza a terv a fásított köztér, sétány (Ktf) és a Ktb burkolt köztér különleges rendeltetéseket is a zöldfelülettel fedett kiteresedések, széles utcai zöldsávok esetében, mert ezek kevésbé kötött rendeltetések, mint a zöldterületek (közpark, közkert), mégis jól lekövetik a zöldfelületi jellegű használati módot. Rendet teremt az új terv a különleges területek között: az országosan megállapított különleges kategóriák és a helyben meghatározott egyéb helyi sajátosságot hordozó különleges kategóriák szétválasztása egyértelművé válik; beépítésre nem szánt különleges kategóriába kerül át az olyan terület, amelynek elegendő a 10 % beépítettségi határérték; új beépítésre nem szánt különleges kategóriaként jelenik meg a külterületen a turisztikai terület (Ktu), amely a tanyasi idegenforgalom, lovarda, alkotótábor és egyéb, a bakancsos-kerékpáros kiránduláshoz kapcsolódó tevékenységet és a turistaszállásokat fedi le. A rendeltetési kategóriák listája a következő:

Beépítésre szánt területek:

Lakóterület

Lf jelű falusias lakóterület

Vegyes terület

Vt jelű településközpont terület

Gazdasági terület

Gksz jelű kereskedelmi szolgáltató terület

Gip jelű ipari terület

Gá jelű általános gazdasági terület

Különleges terület

OTÉK-ban rögzített különleges kategóriák

Ks jelű nagyterjedésű sportolási célú terület

Hull (jelenlegi tervben Kh) jelű hulladékkezelő, -lerakó terület

Kmü jelű mezőgazdasági üzemi terület

Sajátos helyi különleges kategóriák

Ksz (jelenlegi tervben Szt) jelű szennyvíztisztító telep terület

Ko jelű olajkút vagy termálvíz-kút terület

Kv jelű vízmű terület

Kk jelű ifjúsági táborozóhely terület

Beépítésre nem szánt területek:

Közlekedési terület

KÖu jelű közúti közlekedési terület

KÖk jelű kötőtpályás közlekedési terület

Zöldterület

Zkk jelű közkert zöldterület

Zkp jelű közpark zöldterület

Erdőterület

Ev jelű védelmi erdőterület

Eg jelű gazdasági erdőterület

Mezőgazdasági terület

Mk jelű kertes mezőgazdasági terület,

Má jelű általános mezőgazdasági terület,

Mát jelű természetes gyeperővel használatú általános mezőgazdasági terület,

V jelű vízgazdálkodási terület (állóvizek és nyílt csatornák medre és parti sávja, záportó)

Tk jelű természetközeli terület (mocsár, nádas)

Különleges terület

OTÉK-ban rögzített (beépítésre nem szánt) különleges kategóriák

B (jelenlegi tervben Kb) jelű nyersanyag kitermelés (bánya), nyersanyag feldolgozás céljára szolgáló terület

T (jelenlegi tervben Kt) jelű temető-terület

Kt jelű fásított köztér, sétány terület

3. Az **építési övezeti kódjelek** az új szabályozási tervben megegyeznek a rendeltetési kategória betűjelével. Minden rendeltetési kategóriában csak egyféle övezetet tartalmaz a szabályozás. Az övezetek kötelezően előírt paramétereit a szabályrendelet 4. melléklete táblázatba rendezve közli. Az új szabályozás kevesebb övezetet alkalmaz (az előkert méret miatt megkülönböztetett Lf-övezeteket például összevonja) és néhány megkötést is elhagy (például tetőformára vonatkozó előírást, amely átkerült a településképi rendelet rendelkezési körébe, vagy a minimális telekméret eltérő kezelése Vt övezet lakó- és nem lakótelke esetén). A község legváltozatosabb funkcióit magában foglaló Vt jelű településközpont vegyes övezeten belül az eddig előírt oldalhatáron álló beépítési mód helyébe a „kialakult” kategória lép. A „kialakult” kategória esetén a változatos adottságokhoz illeszkedve bármely beépítési mód (szabadon álló, oldalhatáron álló, ikres vagy zárt sorú) alkalmazása megengedett, ha vannak előzmények vagy példák a telken vagy a szomszédságban és akkor is választható a zárt sorú csatlakozás, ha ez felel meg leginkább az építetőnek és az érintett szomszédoknak. Ez a megoldás lehetőséget ad a

**CSENGELE KÖZSÉG TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA ÉS
TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZEI 2018**

kialakult telekhasználat és építési rend megtartására, csökkentve a kényszerű változtatásokból eredő hátrányokat (kerítés, kapu áthelyezése, növényzet megszüntetése, megállapodott szomszédsági viszonyok felborítása), zárt sorú beépítési mód választása esetén pedig a telkek takarékos felhasználása valósulhat meg.

Az épületmagasságok meghatározása során a belterület településképi egységének megőrzése volt a legfőbb szempont, ezért a lakóterületeken egységesen 5,5 m, a településközponti vegyes területeken pedig szintén egyöntetűen 6,5 m maximális épületmagassági korlát érvényesül a szabályozásban. A gazdasági és különleges övezetekben a funkcionális és technológiai szempontok az elsődlegesek, ezért, kizárólag az ezekből az okokból különleges igényű épületek esetén a magasságot meg lehet emelni 18,0 vagy 25,0 m-re.

Az új rendeltetési kategóriákat értelemszerűen új övezeti kódjelek és előírások szabályozzák. A beépítésre szánt területek *építési övezeti előírásai* a következő táblázatban tekinthetők át:

Építési övezetek előírásai

	A	B	C	D	E	F	G	H
1.	Építési övezet megnevezése	Építési övezet jele	Beépítési mód	Építési telek				Megengedett legnagyobb épületmagasság [m]
				Kialakítása esetén		Legnagyobb beépítettsége [%]	Legkisebb zöldfelülete [%]	
				Legkisebb terület [m ²]	Kisebbségi átlagszélesség minimum [m]			
2.	Falusias lakó	Lf	Oldalhatáron álló (az építési helyen belül szabadon álló épületelhelyezés is megengedett)	1000	14	30	40	5,5
3.	Településközpont	Vt	Kialakult (illeszkedési szabályok érvényesek)	400	nincs előírás	40	30	7,5
4.	Kereskedelmi szolgáltató gazdasági	Gkszt	Szabadon álló (technológiai vagy funkcionális indokoltág esetén oldalhatárra is telepíthető építmény)	1000	18	60	20	7,5 (funkcionális és technológiai indokoltág esetén a beépíthető telekrész 30 %-án 25,0 m-ig, 70 %-án 18,0 m-ig növelhető)
5.	Ipari gazdasági	Gip	Szabadon álló (technológiai vagy funkcionális indokoltág esetén oldalhatárra is telepíthető építmény)	1000	18	50	25	7,5 (funkcionális és technológiai indokoltág esetén a beépíthető telekrész 30 %-án 25,0 m-ig, 70 %-án 18,0 m-ig növelhető)
6.	Általános gazdasági	Gá	Szabadon álló (technológiai vagy	1000	18	70	25	9,5 (funkcionális és technológiai

**CSENGELE KÖZSÉG TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA ÉS
TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZEI 2018**

			funkcionális indokolttság esetén oldalhatárra is telepíthető építmény)					indokolttság esetén a beépíthető telekrész 30 %-án 25,0 m-ig, 70 %-án 18,0 m-ig növelhető
7.	Különleges nagyterjedésű sportolási célú	Ks	Szabadon álló (technológiai vagy funkcionális indokolttság esetén oldalhatárra is telepíthető építmény)	1000	20	30	40	7,5
8.	Különleges hulladékkezelő, -lerakó	Hull	Szabadon álló	1000	18	40	40	3,5
9.	Különleges mező-gazdasági üzemi	Kmü	Szabadon álló (technológiai vagy funkcionális indokolttság esetén oldalhatárra is telepíthető építmény)	1500	20	40	40	7,5 (funkcionális és technológiai indokolttság esetén a beépíthető telekrész 30 %-án 25,0 m-ig, 70 %-án 18,0 m-ig növelhető
10.	Különleges olajkút vagy termálvízkút	Ko	Szabadon álló	300	nincs előírás	40	40	6,0
11.	Különleges szennyvíztisztító	Ksz	Szabadon álló	1000	nincs előírás	40	40	7,5
12.	Különleges vízmű	Kv	Szabadon álló (technológiai vagy funkcionális indokolttság esetén oldalhatárra is telepíthető építmény)	1000	20	20	60	4,5 (funkcionális és technológiai indokolttság esetén a beépíthető telekrész 30 %-án 25,0 m-ig, 70 %-án 18,0 m-ig növelhető
13.	Különleges ifjúsági táborozóhely	Kk	Szabadon álló	1500	20	20	60	6,5

**CSENGELE KÖZSÉG TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA ÉS
TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZEI 2018**

A beépítésre nem szánt övezeteket szintén a rendeltetést jelző betűjel különbözteti meg a tervlapokon. Bizonyos övezeteken belül alövezetek is kialakultak a sajátos használat miatt. Az előírásokat az alábbi táblázat tekinti át.

Beépítésre nem szánt övezetek előírásai

1.	A	B	C	Telek				H
	Beépítésre nem szánt övezet megnevezése	Övezet jele	Épület-elhelyezés módja	Beépítése esetén		Legnagyobb beépítettsége [%]	Legkisebb zöld-felülete [%]	
				Legkisebb terület [m ²]	Kisebbségi átlagszélesség minimum [m]			
2.	Közlekedési és közműterület 1 (M5 autópálya)	KÖu-1	Egyéb jogszabályok szerint	-	-	10 (övezet területére)	-	7,5 (funkcionális és technológiai indoklás esetén a beépíthető telekrész 30 %-án 25,0 m-ig, 70 %-án 18,0 m-ig növelhető)
3.	Közlekedési és közműterület 2 (5411, 5421, 54121 és 54306 jelű országos utak)	KÖu-2	Egyéb jogszabályok szerint	-	-	10 (övezet területére)	-	7,5 (funkcionális és technológiai indoklás esetén a beépíthető telekrész 30 %-án 25,0 m-ig, 70 %-án 18,0 m-ig növelhető)
4.	Közlekedési és közműterület 3 (települési gyűjtőutak)	KÖu-3	Egyéb jogszabályok szerint	-	-	10 (övezet területére)	-	7,5 (funkcionális és technológiai indoklás esetén a beépíthető telekrész 30 %-án 25,0 m-ig, 70 %-án 18,0 m-ig növelhető)
5.	Kötőpályás közlekedési és közműterület	KÖk	Egyéb jogszabályok szerint	-	-	10 (övezet területére)	-	7,5 (funkcionális és technológiai indoklás esetén a beépíthető telekrész 30 %-án 25,0 m-ig, 70 %-án 18,0 m-ig növelhető)
6.	Közpark	Zkp	Övezethatártól legalább 1,5 m	-	-	3 (övezet területére)	70 (övezet területére)	4,5
7.	Közkert	Zkk	Övezethatártól legalább 1,5 m	-	-	3 (övezet területére)	60 (övezet területére)	4,5
8.	Erdőövezet – védelmi	Ev	Telekhatártól legalább 1,5 m*	-	-	0 kivéve: az erdei kilátó, a magasles, továbbá a honvédelmi rendeltetésű erdőben a honvédelmi és katonai épületek	-	7,5 (funkcionális és technológiai indoklás esetén a beépíthető telekrész 30 %-án 25,0 m-ig, 70 %-án 18,0 m-ig növelhető)
9.	Erdőövezet gazdasági	Eg	Telekhatártól legalább 1,5 m*	-	-	0,5	-	7,5 (funkcionális és technológiai indoklás esetén a beépíthető)

**CSENGELE KÖZSÉG TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA ÉS
TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZEI 2018**

								telekrész 30 %-án 25,0 m-ig, 70 %-án 18,0 m-ig növelhető)
10.	Erdőövezet közjóléti	Ek	Telekhatártól legalább 1,5 m*	-	-	5	-	7,5**
11.	Mezőgazdasági kertés	Mk	Telekhatártól legalább 1,5 m*	-	10	10	-	5,0
12.	Mezőgazdasági - Természetes gyeperővezet sajátos felhasználású általános	Mát	Telekhatártól legalább 1,5 m*	épület elhelyezés esetén 720 lakóépület elhelyezés esetén 10000	épület elhelyezés esetén 20 lakóépület elhelyezés esetén 30	3	-	6,0
13.	Mezőgazdasági általános	Má	Telekhatártól legalább 1,5 m*	épület elhelyezés esetén 720 lakóépület elhelyezés esetén 6000	épület elhelyezés esetén 10 lakóépület elhelyezés esetén 20	10	-	7,5**
14.	Vízgazdálkodási (középvízű nyílt csatornák medre és parti sávja, tározók)	V	Egyéb jogszabályok szerint	-	-	10 (övezet területére)	-	7,5**
15.	Természetközeli	Tk	-	-	-	0	-	-
16.	Különleges nyersanyagkitermelés (bánya), nyersanyagfeldolgozás céljára szolgáló	B	Telekhatártól legalább 1,5 m*	épület elhelyezés esetén 720	-	1	-	6,0**
17.	Különleges fásított köztér, sétány	Kt	Telekhatártól legalább 1,5 m*	-	-	5	20	4,5

* részletes előírások az épület elhelyezésre vonatkozóan:

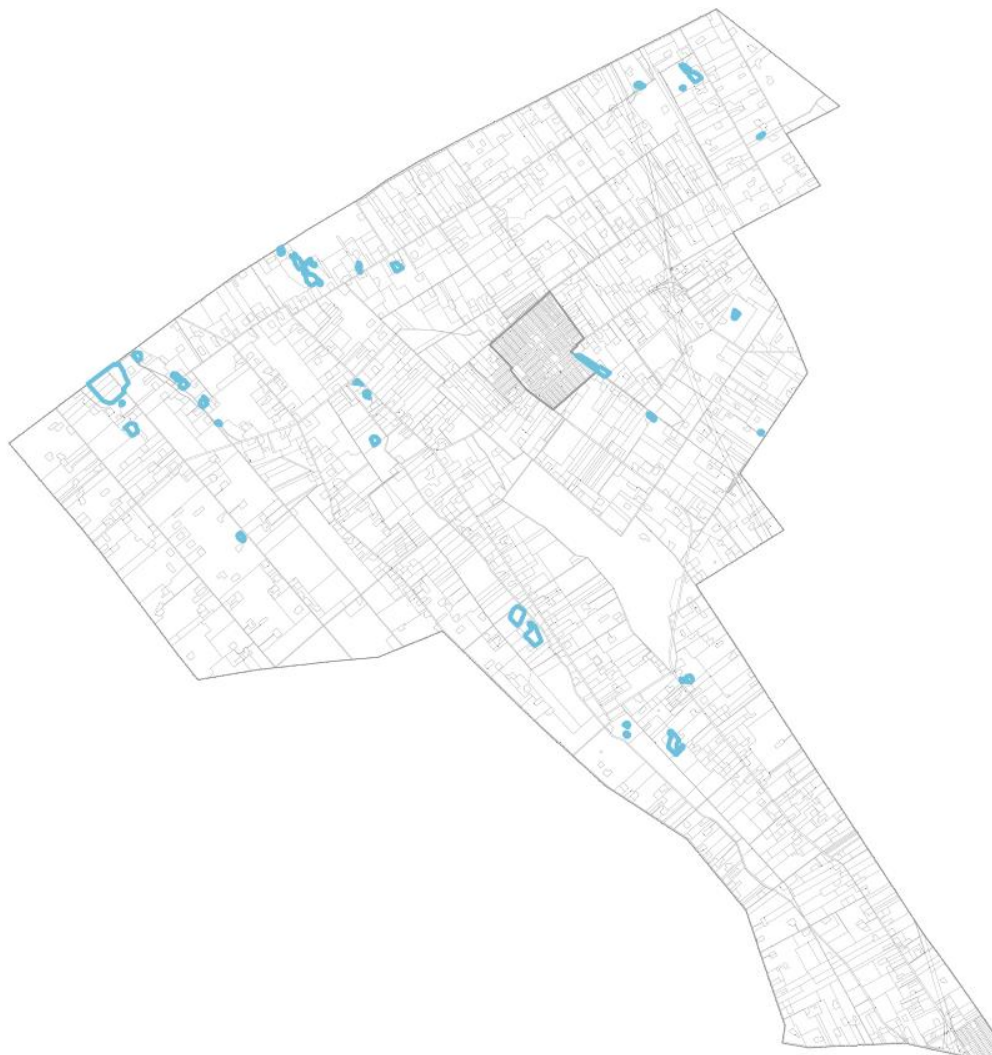
- közúti közlekedési és közműterületbe tartozó út mentén a telek homlokvonalától legalább 10 méterre,
- közúti közlekedési és közműterületbe nem tartozó út mentén a telek homlokvonalától legalább 5 méterre,
- egyéb telekhatártól legalább 1,5 méterre,
- szomszédos telken álló épülettől legalább 6,0 méterre

** a beépíthető telekrész 30 %-án 25,0 m-ig, 70 %-án 18,0 m-ig növelhető:

- mezőgazdasági, erdőgazdasági vagy a különleges rendeltetéshez szükséges technológiai okból,
- honvédelmi, katonai és nemzetbiztonsági céllal,
- hitéleti vagy sportépítmény jellegéből adódóan,
- kilátó esetében.

4. Az országos településrendezési és építési követelményekről szóló 253/1997.(XII.20.) Korm. rendelet (továbbiakban: OTÉK) szerinti **Tk jelű természetközeli terület**be az igazgatási terület „mocsár” és „nádas” földrészletei tartoznak. Csengelén csak néhány kis területfolt érintett:

Tk jelű Természetközeli (mocsár és nádas) területek az új Településszerkezeti tervben

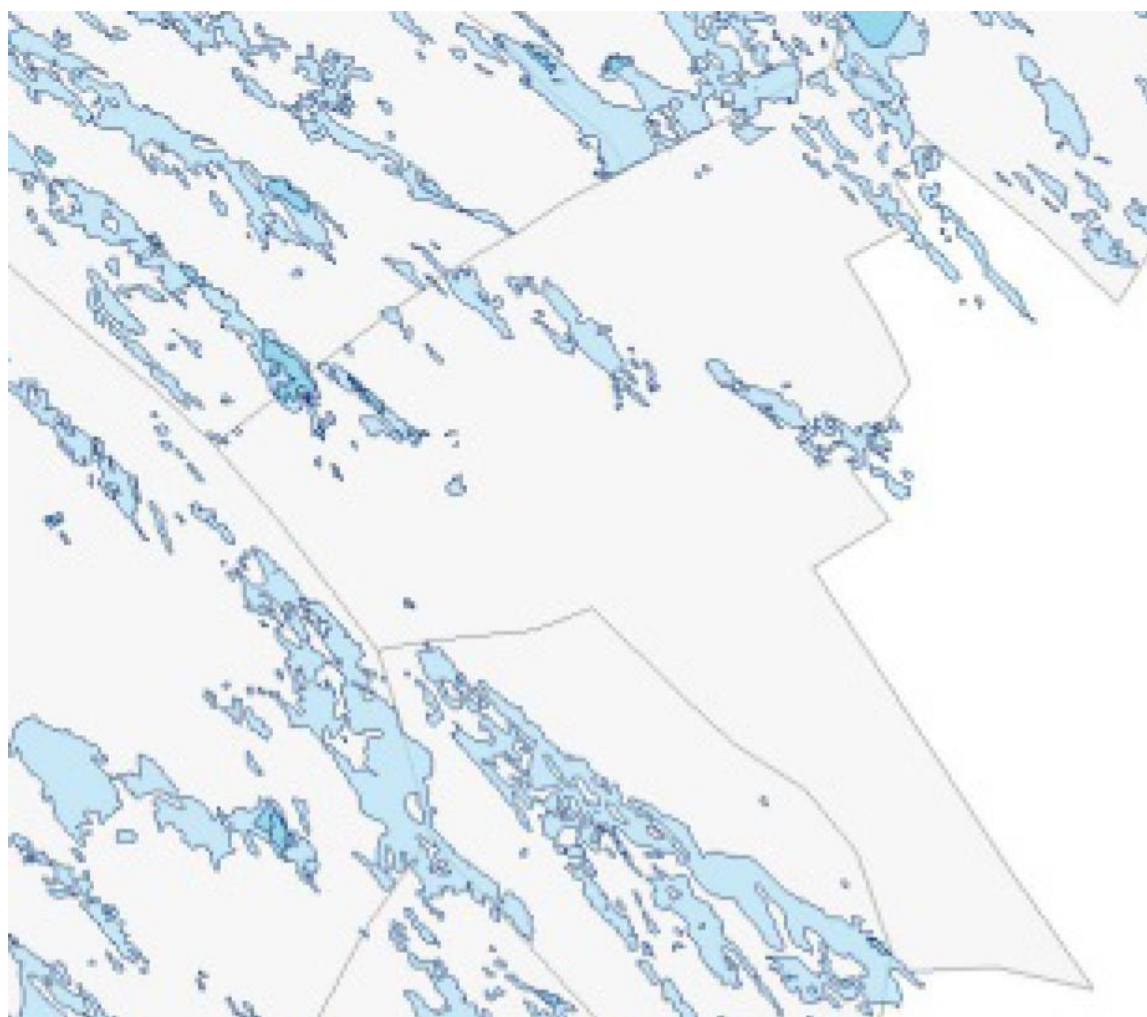
5. A **V jelű vízgazdálkodási terület**be az OTÉK szerint a község tározótavainak és közcélú nyílt csatornáinak medre, valamint parti sávja tartozik, azonban a partvonalat az állami térkép nem tünteti fel, ezért a csatornák esetében a nyomvonalat jelöli a terv. A helyi szabályzatban nem szükséges rendelkezni a parti sáv méretéről, mivel országos előírás vonatkozik rá az alábbiak szerint:

A nagyvízi meder, a parti sáv, a vízjárta és a fakadó vizek által veszélyeztetett területek használatáról, hasznosításáról, valamint a folyók esetében a nagyvízi mederkezelési terv készítésének rendjére és tartalmára vonatkozó szabályokról szóló 83/2014. (III. 14.) Korm. rendelet 2. §-nak megfelelően a vizek és a közcélú vízi létesítmények kezelésére jogosult és köteles személyek a vizek és közcélú vízellátási létesítmények mentén az azokkal kapcsolatos vízgazdálkodási szakfeladataik ellátására, a meder megközelítésére parti sávot használhatnak, mely a hivatkozott rendelet 2.§ (3) bekezdése szerint **a kizárólagos állami tulajdonú vízfolyások, tavak, tározók és holtágak mentén 6 méter, egyéb vizek és közcélú vízellátási létesítmények esetében 3 méter.**

Magyarország felülvizsgált Vízyűjtő Gazdálkodási Terve (VGT2) értelmében a 20 mm alatti csapadék helyben tartása az érintett ingatlan tulajdonosának a feladata, a 20-40 mm közötti mennyiség elhelyezése a település feladatkörébe tartozik, az állami főműveken csak a 40 mm feletti csapadékvíz távozik. E mellett, a klíma szárazabbá válása miatt, egyre fontosabb a víz visszatartása is. Az Alsó-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság előzetes észrevételében javasolja a vízáteresztő burkolatok (járdák, kocsibeállók, parkolók) előnyben részesítését – ahol egyéb más előírás/adottság alapján nem szükséges vízzáró burkolat alkalmazása – azokon a lakóterületeken, amelyek a VGT2-ben *gyenge* mennyiségi állapotúként meghatározott sekély-porózus felszín alatti víztestek fölött helyezkednek el.

A középkorban Csengele térségében tavak és vízfolyások egész hálózata létezhetett, egyebek között erről számol be Rosta Szabolcs régész doktori disszertációjában.

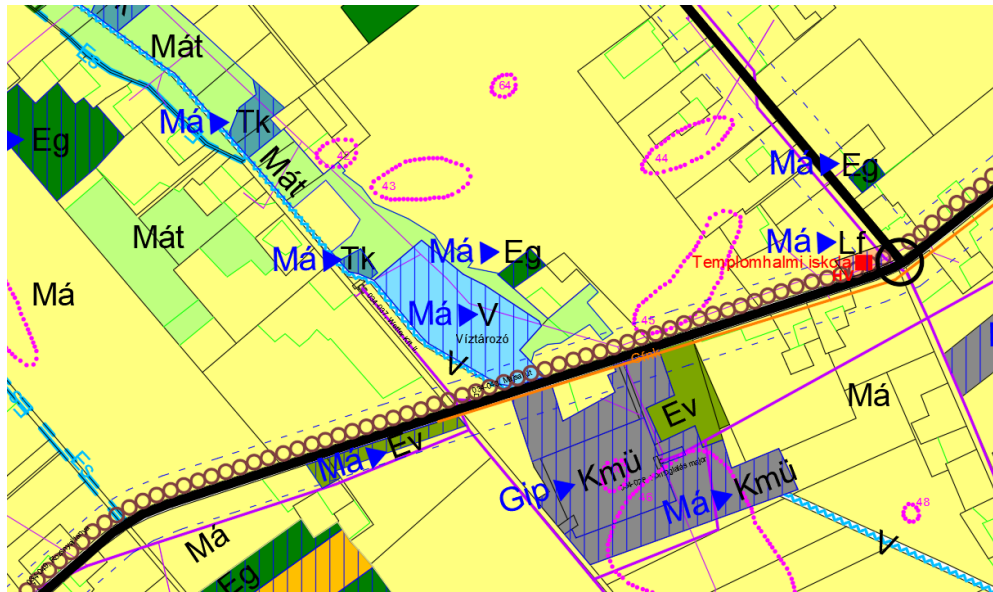
Rekonstruált középkori vízrajzi állapot Csengele térségében (Rosta Szabolcs régész doktori disszertációja 2014)

Ma már természetes tó nem található Csengelén, a régi vízi világ legjelentősebb maradványa a közeli Péteri-tó és a Csengelén nyilvántartott, természetvédelmi törvény által ex-lége védett egykori szikes tó-medrek.

A jelenleg hatályos rendezési tervben nem szerepel a vízvisszatartást szolgáló vízgazdálkodási terület, kizárólag a belvízelvezető csatornahálózat tartozik a **V jelű vízgazdálkodási terület**be. Az új terv feltünteti a Vetter Kft. tározótavát (3,8 hektár), továbbá a kivitelezés alatt álló belterületi záprotavat (2,0 hektár).

Szerkezeti terv részlet (Vetter Kft. Majsai út melletti víztározója)

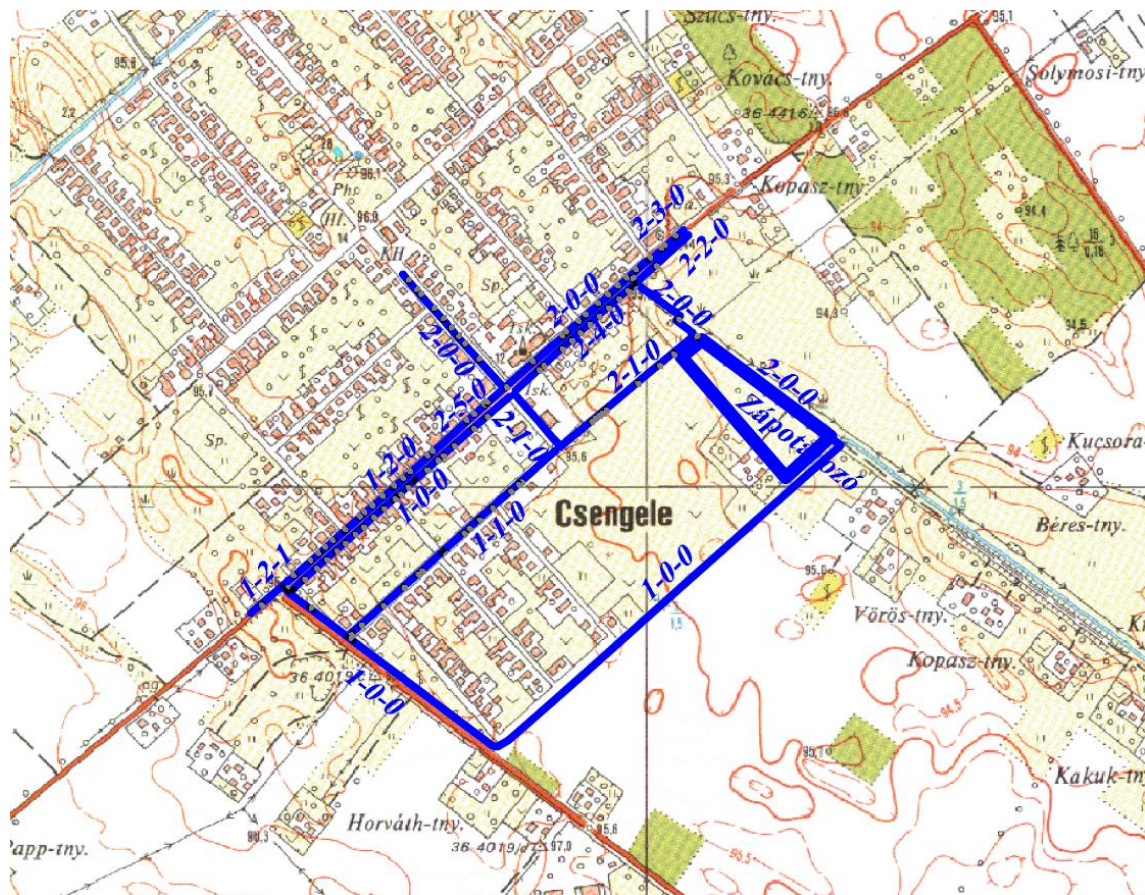

Megjegyzés: a jóváhagyott tervlapon a változás irányát jelző kék sraffozás, betűjel és nyíl nem lesz látható, csak az egyeztetés megkönnyítésére szerepel a rajzon.

Felvétel a víztározóról (Majsai út felől)

Részlet a belterületi déli részére készített belvízelvezetési vízjogi létesítési engedély tervből (Fregatt-Plan 2017.)

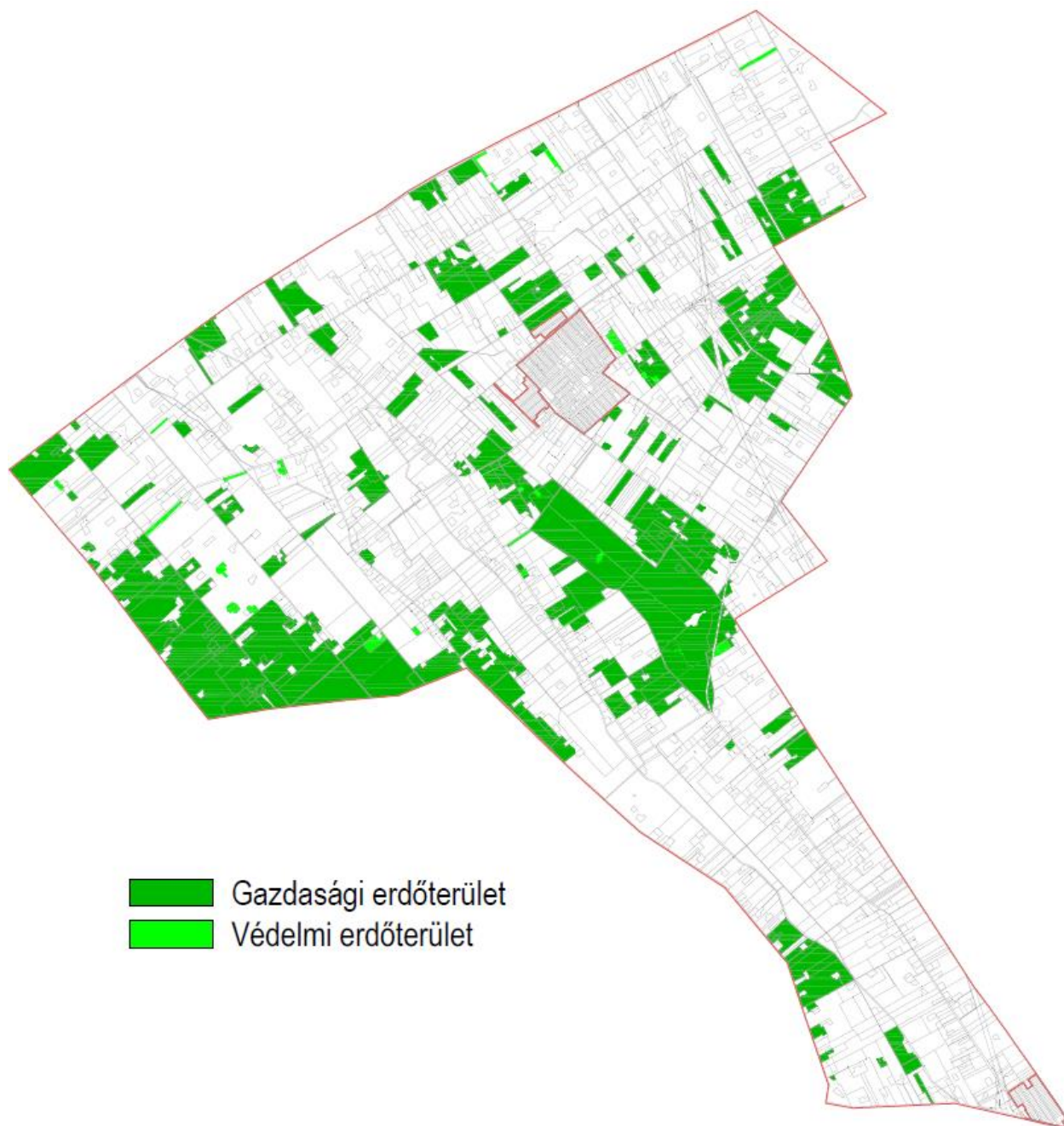

Szerkezeti terv részlet (Majsai út melletti víztározó)

6. Az **Országos Erdőállomány Adattár** szerinti meglévő erdőket az új terv a megfelelő alaprendeltetés szerinti erdőterületben szerepelteti (Ev védelmi erdő, Eg gazdasági erdő). közjóléti erdő (Ek) nem található és nincs tervezve Csengelén.
A jelenleg hatályos településrendezési eszközök nem különböztetnek meg elsődleges rendeltetést és a 2008 évi állapotok alapján csak 747 hektár erdőt tartalmaznak az új tervben szereplő 1250 hektárral szemben. A jelenlegi friss Nébih adatszolgáltatás és a földhivatali művelési ág-nyilvántartás alapján a terv 24 hektár védelmi erdőt és 1226 hektár gazdasági erdőt azonosít be és tüntet fel.

Nébih adatszolgáltatás szerinti erdőfoltok Csengelén (2017)

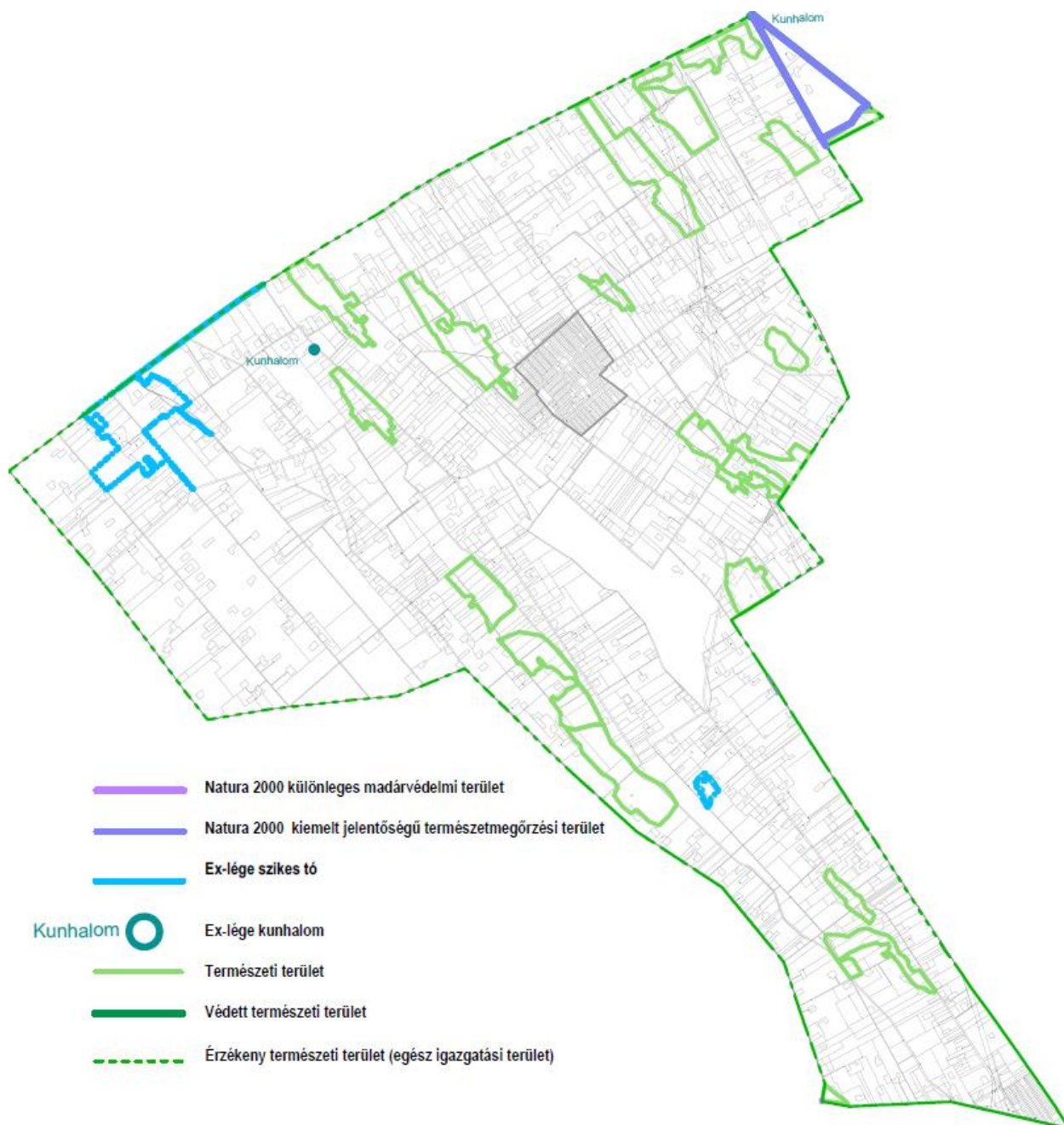
7. A **természetvédelmi határvonalak** a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság adatainak megfelelően szerepelnek a tervlapokon. Kivonatolt megjelenítésüket a következő oldalak ábrái tartalmazzák.

Csengelén a **természeti területeket** gyepek, vízállások, mocsarak és nádasok képezik. A Péteri-tó közelében Natura 2000 kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület található. Kicsiny területfolt tartozik Natura 2000 különleges madárvédelmi területbe az igazgatási terület DNY-i sarkán, Kömpöc felől keskeny sávban átnyúlva Csengele igazgatási területére. A belvízelvezető csatornák környéke viszonylag gazdag természeti területekben. A kevés megmaradt egykori szikes tómeder a természetvédelmi törvény oltalma alatt áll (ex lege védelem).

Csengele egész igazgatási területe érzékeny természeti területbe tartozik, amely olyan extenzív művelés alatt álló terület, amely a természetkímélő gazdálkodási módok megőrzését, fenntartását, ezáltal az élőhelyek védelmét, a biológiai sokféleség fennmaradását, a tájképi és kultúrtörténeti értékek megóvását szolgálja.

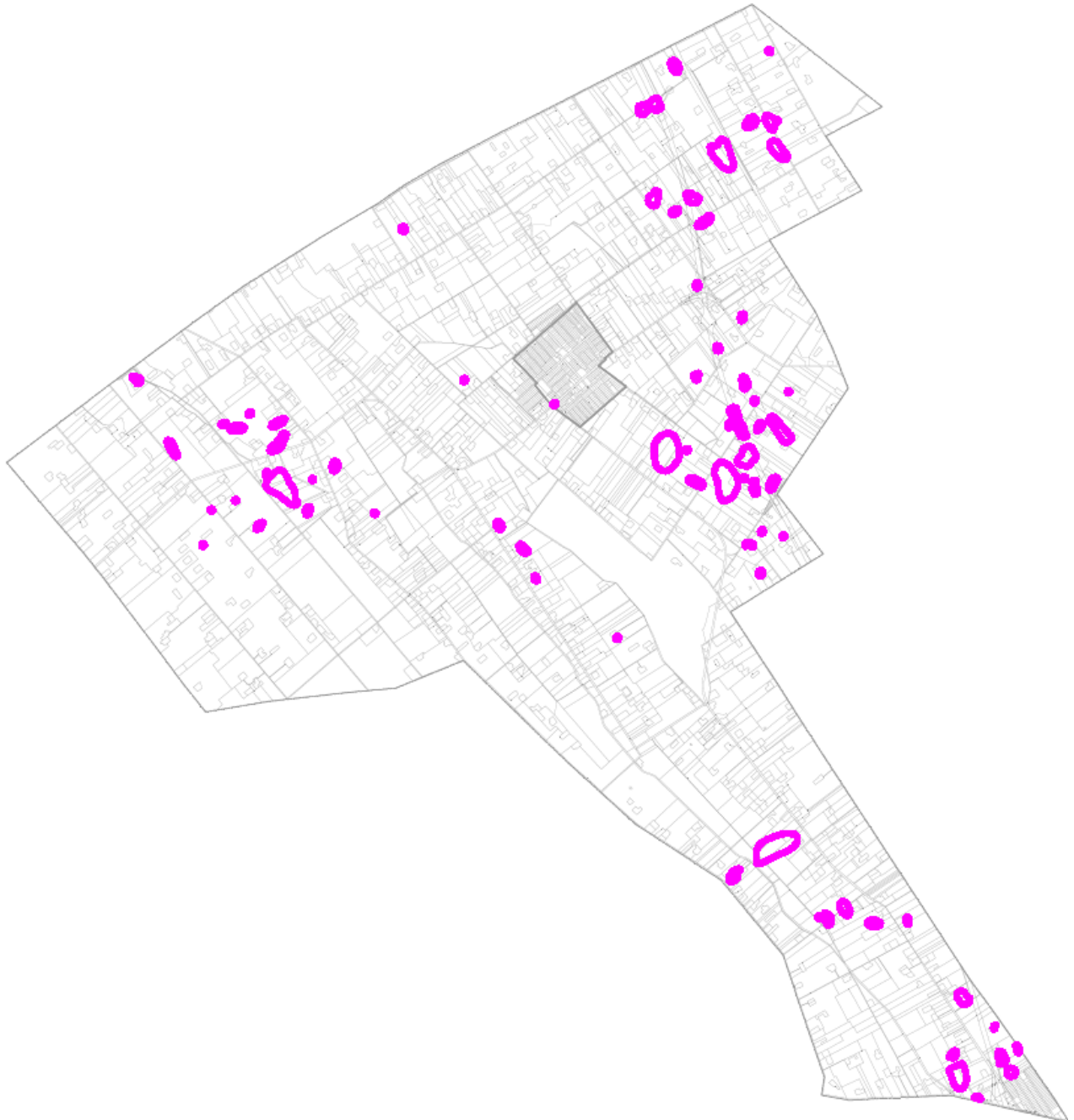
Határjelölő és temetkezési halom két helyen lelhető fel Csengele igazgatási területén.

Természetvédelmi érdekű területek kivonatos ábrázolása a KNPI adatszolgáltatása alapján

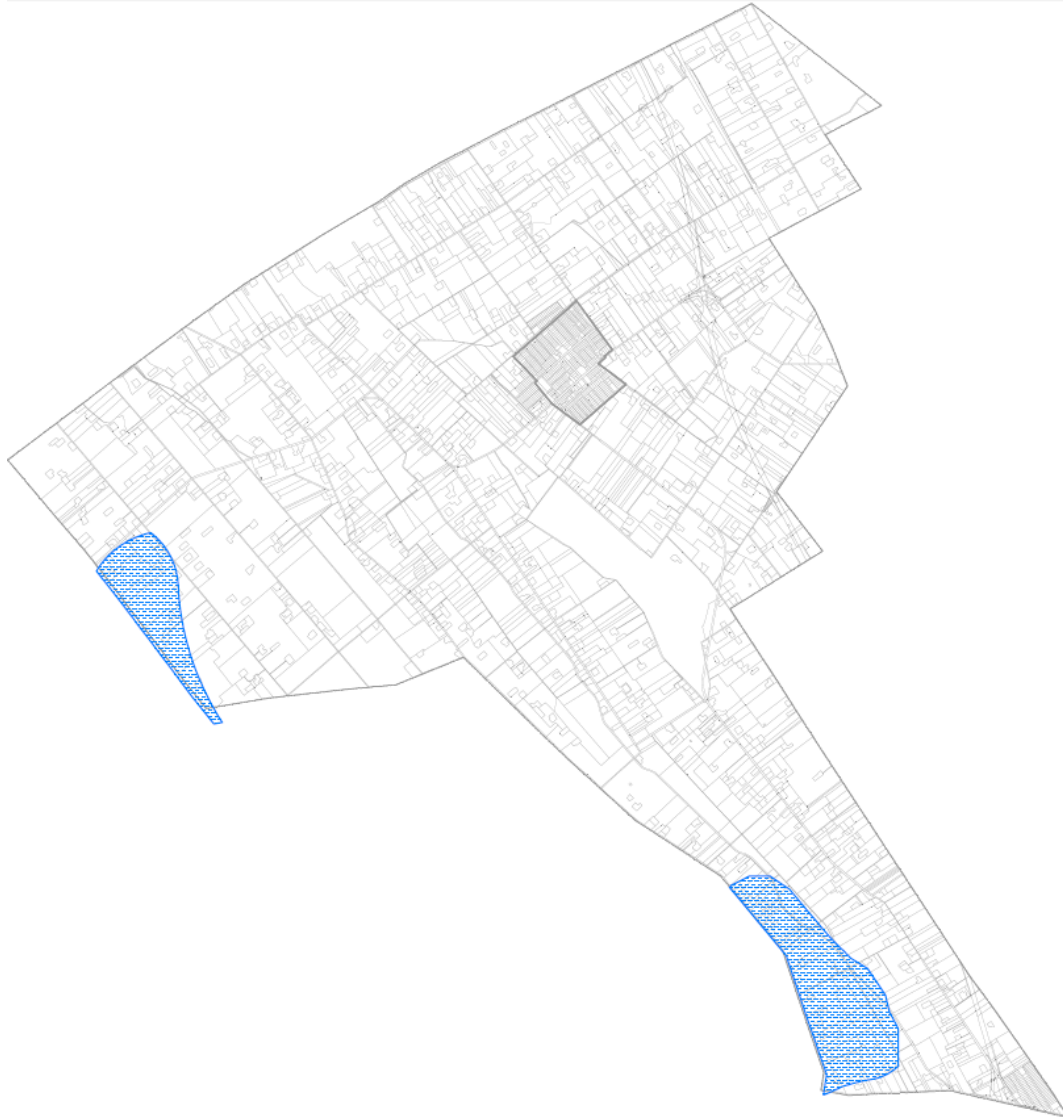
8. A **régészeti lelőhelyek** a Miniszterelnökség Nyilvántartási Osztálya 2016. októberi adatszolgáltatása szerint szerepelnek a terlapokon. A 2018 őszén elvégzett terepbejárás és elkészített *hatástanulmány* nem tárt fel újabb lelőhelyeket.

Régészeti lelőhelyek és régészeti érdekű területek áttekintő ábrája (országos nyilvántartás 2016)

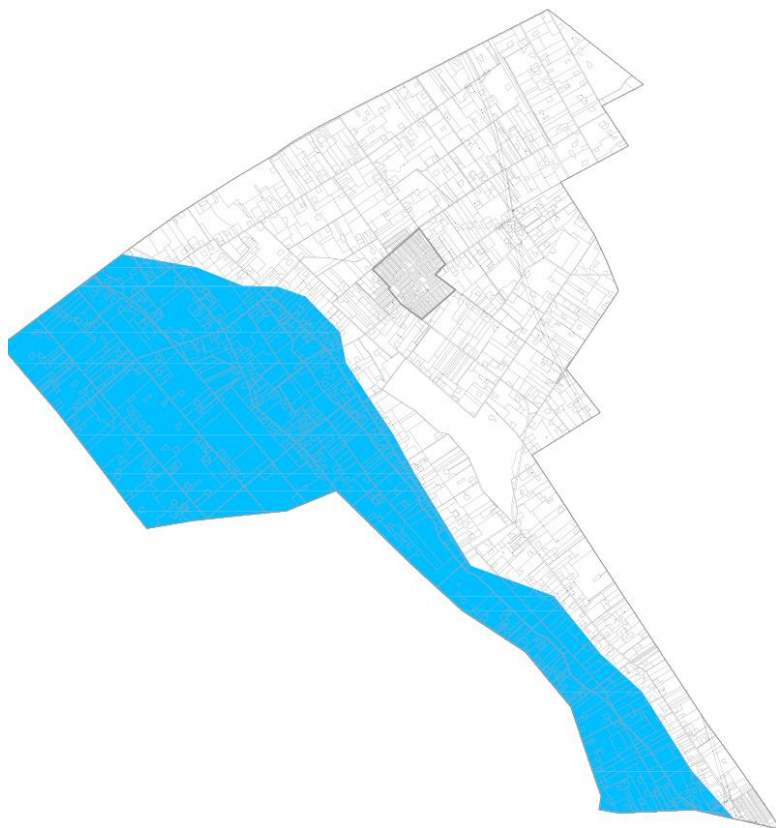
9. A **belvízveszélyes** területek jelölése a tervlapokon az ATVÍZIG 2017. évi adatszolgáltatásán alapul (belvízzel erősen vagy közepesen veszélyeztetett terület jelölés), amely megegyezik a jelenleg hatályos (2011. decemberi) megyei terv övezetével.

Belvízveszélyes területek lehatárolása

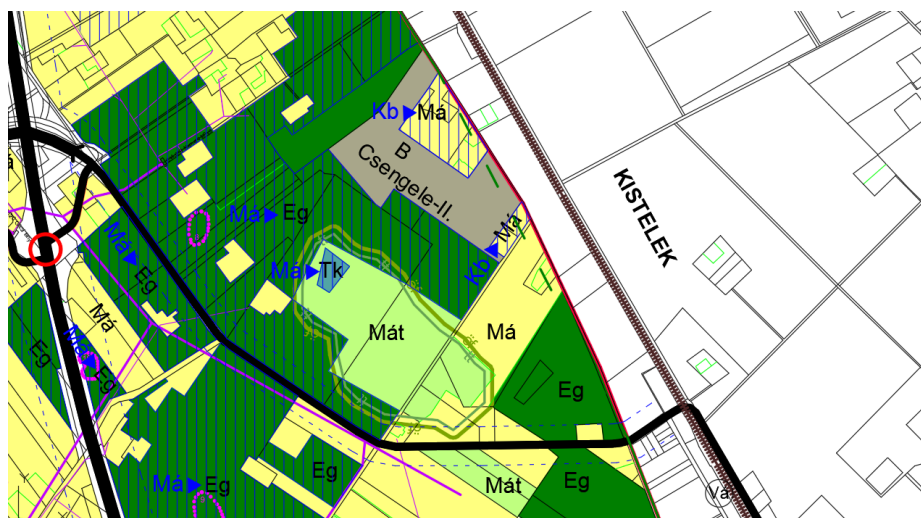
10. Az Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény (továbbiakban: OTrT) szerint Csengele Ny-i DNy-i része érintett az **országos vízminőség-védelmi terület** övezetében. Itt a felszíni és felszín alatti vizek, az emberi fogyasztásra, használatra szánt vizek megóvását szolgáló védelem alatt áll. A tervlapok lehatárolják a területet, a helyi építési szabályzat pedig megállapítja a vonatkozó szabályokat.

Vízminőségvédelmi terület (országos szerkezeti terv szerint)

11. A működő külfejtéses művelésű bányatelkeket az OTÉK szerint különleges területfelhasználásként kell feltüntetni. A Bányafelügyelet levelében foglaltaknak megfelelően a Magyar Bányászati és Földtani Hivatal honlapjáról veszi át a szerkezeti terv a Csengele II. – homok bánya területet. Tartalmazza továbbá a Kömpöc I. – szénhidrogén bányatelek benyúló részét (a déli határrészt harántoló sávot), valamint ábrázolja a Hódmezővásárhely XII. – szénhidrogén (nem hagyományos) bányatelek D-ről átnyúló keskeny részét. A korábban ábrázolt, mára megszűnt bányák a véghasználatnak megfelelő rendeltetésbe kerülnek át.

Különleges, nyersanyag kitermelés (bánya), nyersanyag feldolgozás céljára szolgáló terület jelölése az új szerkezeti terven: Csengele II.-homokbánya

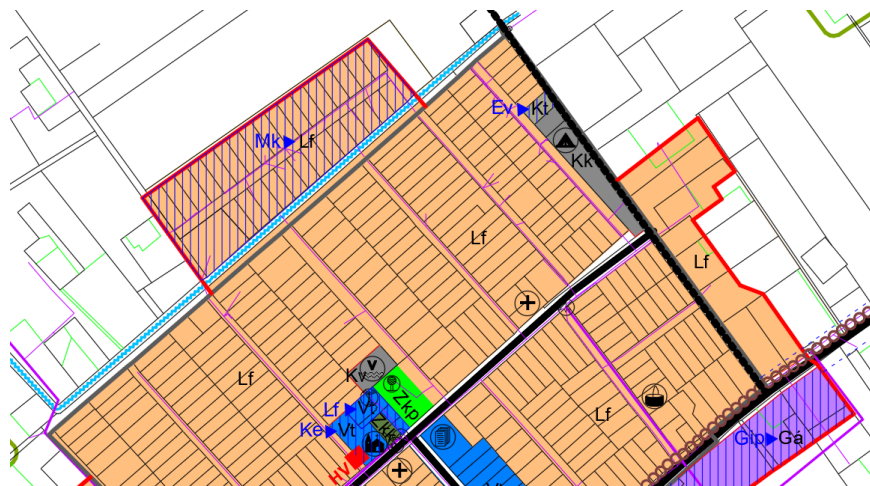
II. Változtatások a Településrendezési eszközökben a helyi önkormányzati fejlesztések, valamint lakossági, vállalkozói igények, felvetések támogatására

12. A jelenlegi tervben kijelölt lakóterület Ny-i részének rendezett telektömbjei még nagyrészt beépítetlenek, mezőgazdasági művelés alatt állnak, magánkezdeményezéssel, közművesítést követően értékesítésük és beépülésük lendületet nyerhet, az ott kialakult mezőgazdasági jellegű gazdálkodás és lakóépületek az Lf jelű falusias lakóterület besorolás megtartása esetén kiteljesedhetnek (58 db telek). A belterülettől K-re nagytávlatú lakóterület-fejlesztést irányzott elő a 2008. évi terv, az 5-10 db porta Lf jelű területben szerepel az új tervben is. A **belterület É-i szomszédságában lévő zártkert** tágas kiszolgálóútról feltárt, szabályos, lakótelek méretű telkei további alternatívát nyújthatnak lakóhely céljára, ezért szintén **Lf területbe kerülnek** (31 db telek).

Nagyrészt beépítetlen telkek a belterülettől Ny-ra kijelölt lakóterületen

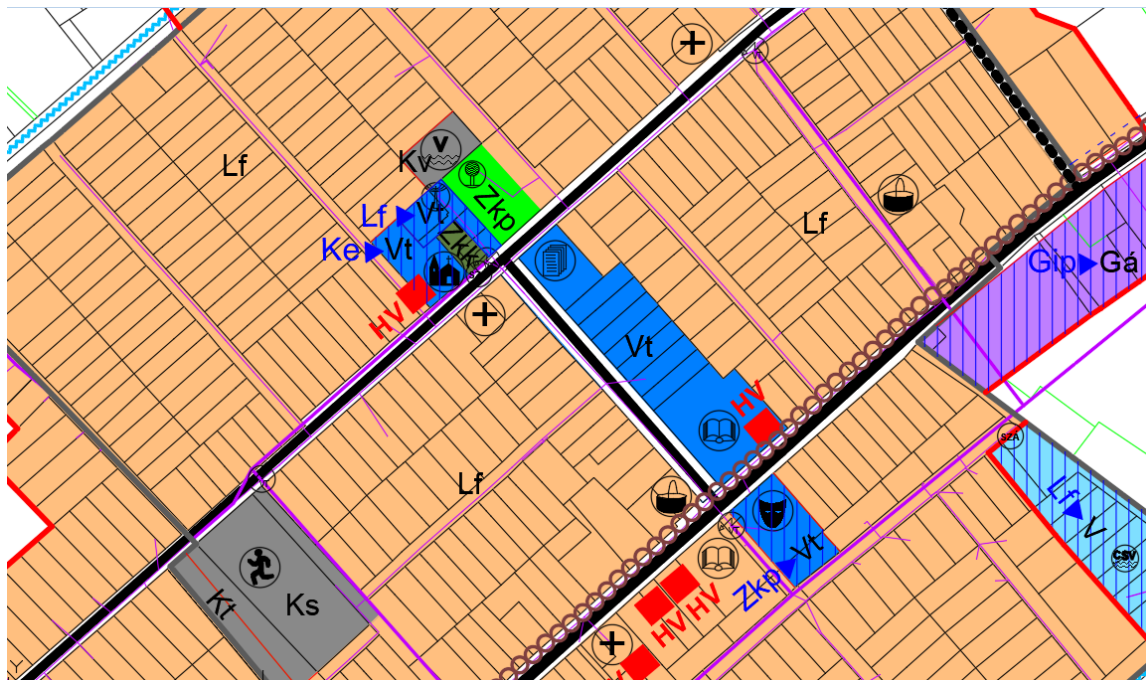

Szerkezeti terv módosítás: lakóterületek kijelölése a belterület É-i és K-i oldalán

13. Csengele központi részén a Petőfi utca K-i oldala intézményekkel és üzletekkel vegyes teleksora jelenleg is és az új tervben is **Vt jelű Településközpont vegyes** besorolású. Kiegészül a rendeltetési egység a templom és a faluház telkével.

Szerkezeti terv módosítás: településközpont vegyes területek bővítése a templom és a faluház telkén:

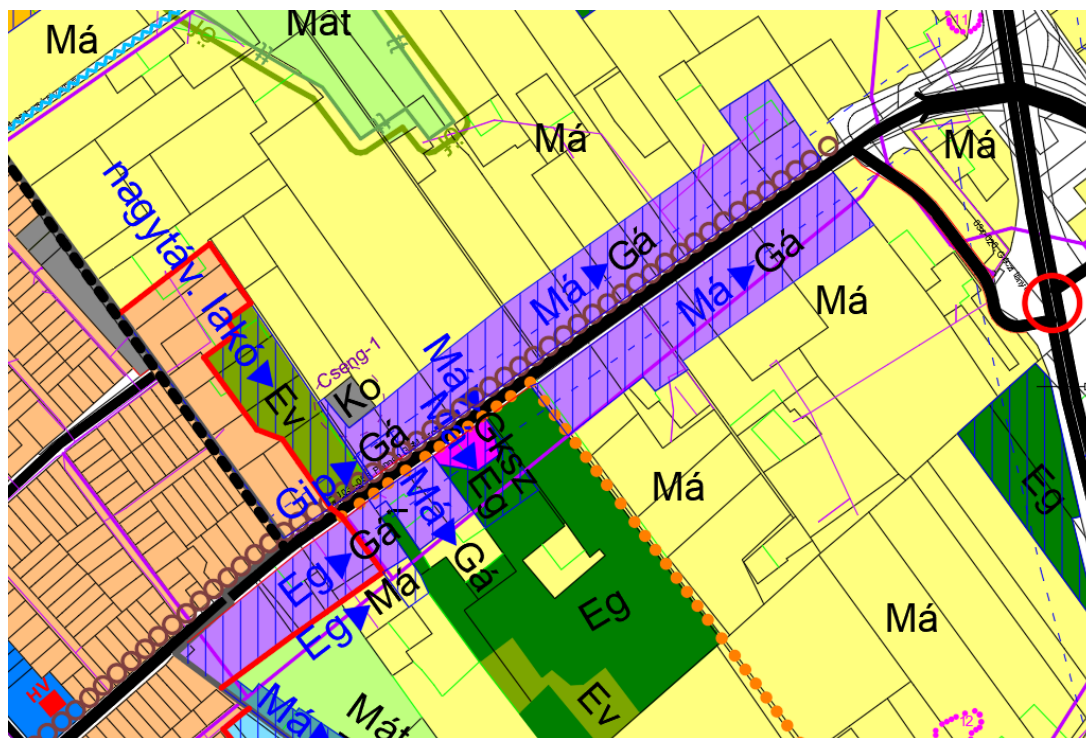
14. A településközpontban lévő **Zkp jelű** közpark területét pontosítja az új terv és létrehozza a **Zkk jelű közkert** rendeltetést a templom mellett kialakult önkormányzati tulajdonú kert besorolására (ld. fenti ábrán).
15. **Kt** jelű különleges fásított köztér besorolásba kerülnek az eddigi tervben védelmi erdőként szereplő zóldsávok a sportpálya és az ifjúsági táborhely mellett.

Szerkezeti terv módosítás: különleges beépítésre nem szánt fásított közterek

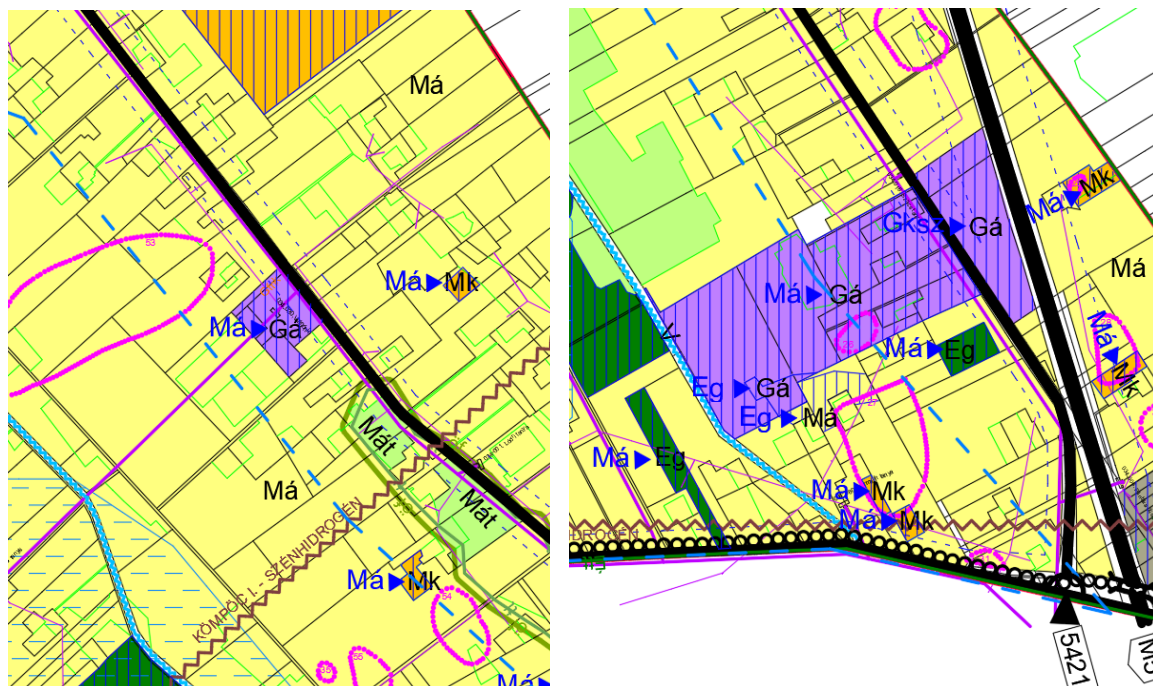
16. **Gá jelű általános gazdasági terület** lesz kijelölve az új tervben a helyben „bekötőút”-nak nevezett 54121 jelű út mentén, 16,3 hektáron, számítva arra, hogy az M5 autópályapihenő rejtett csomóponttá fejlesztése gazdasági telephelyek létrehozására ösztönzi a vállalkozásokat. A besorolás mind az ipari, mind a kereskedelmi jellegű tevékenységet támogatja.

Szerkezeti terv részlet: belterületől K-re (az ún. „bekötőút” mentén) kijelölt Gá jelű általános gazdasági terület

17. A község gazdaságfejlesztésének elősegítése (elsősorban az előnyösebb pályázati lehetőségek kiaknázása) érdekében további **Gá jelű általános gazdasági terület** kijelölés történik a Pántlika út melletti volt műanyag-üzem helyén és a Noliker Kft. épülő üzemével átellenesen fekvő telkeken. A Noliker Kft. területe is Gá besorolást nyer. Az autópálya csomópont közelsége reális esélyt biztosít a fejlesztésekre, a műanyag üzem esetén barnamezős beruházásról beszélhetünk.

Szerkezeti terv módosítás Pántlika út mellett (erdősaroktól D-re)

18. **Gksz** jelű kereskedelmi szolgáltató területi besorolást kap a Pántlika út melletti külterületi bolt telekrésze, mindössze 0,1 hektár.

Szerkezeti terv módosítás Pántlika út mellett (erdősaroktól D-re)

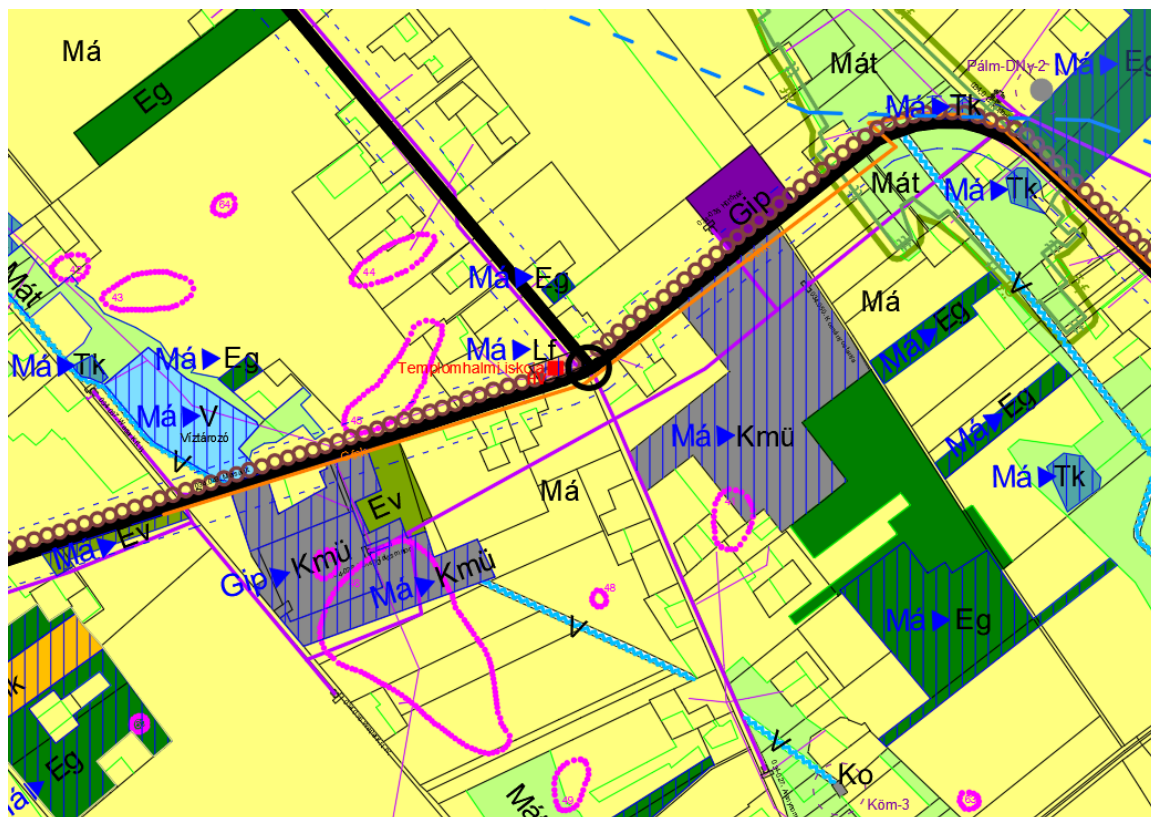
Felvétel a külterületi boltról (Google)

19. Gazdaságfejlesztést támogat a Majsai út melletti önkormányzati tulajdonú terület **Kmü** jelű **különleges mezőgazdasági üzemi** átsorolása, amely a jelenlegi tervben Má általános mezőgazdasági területként szerepel. A hasznosítás módja egyelőre nem ismert, korábban állateledel-gyártás céljára szándékoztak megvásárolni. A major jellegű besorolás lehetővé teszi számos különféle tevékenység elhelyezését.

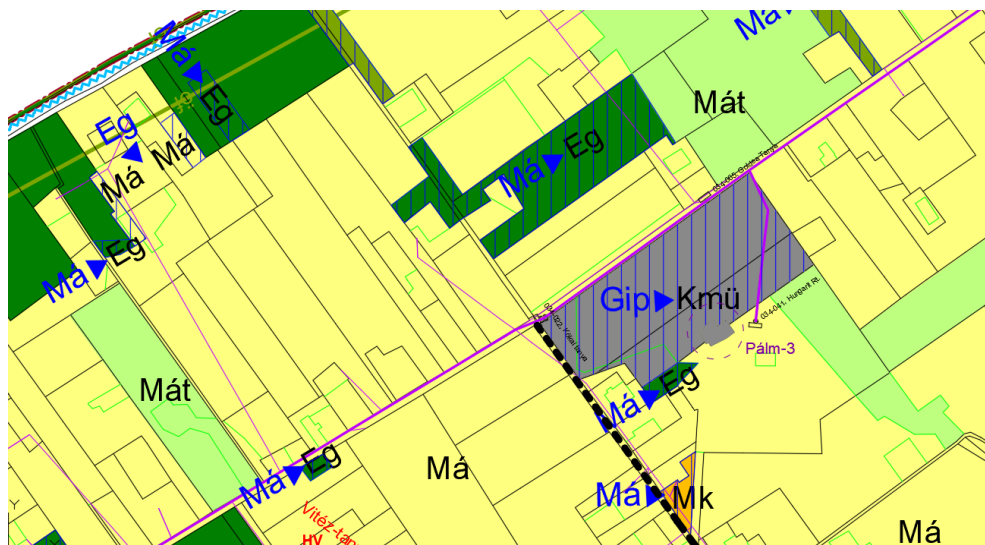
Kmü területbe kerül át a Hungerit Zrt. közeli baromfitelepe (volt Honfoglalás major) amely az eddigiekben **Gip iparterületként szerepelt** a rendezési tervben, mivel a 2008. évi elfogadása idején még nem létezett a Kmü kategória. A szomszédságában lévő, művelésből kivont „major” és „udvar” földrészletek, egyebek között a Vetter Kft. munkásszállójának telke is Kmü besorolású lesz.

Szerkezeti terv módosítás a Majsai út mellett (belterületől Ny-ra, az É-ről becsatlakozó Jászszentlászlói út közelében)

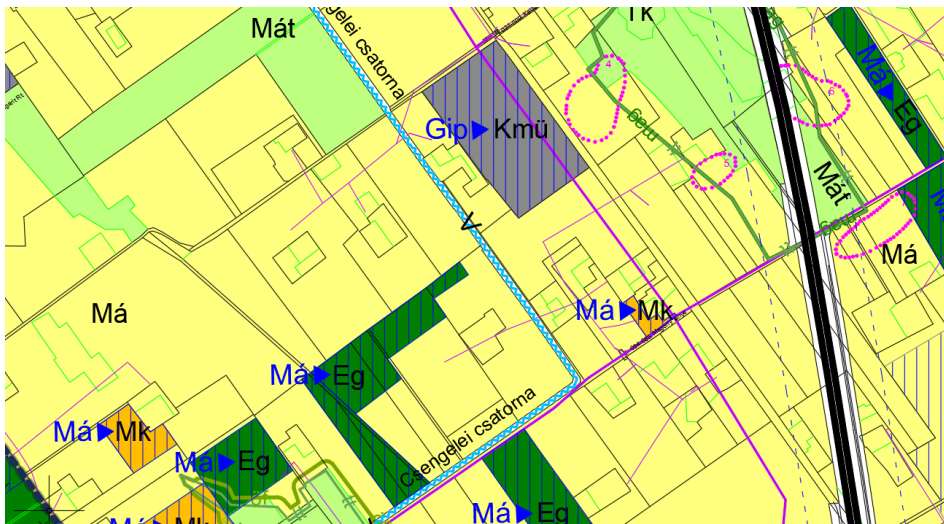

20. A Gip jelű iparterületből Kmü jelű mezőgazdasági üzemi területbe való ársorolás a Hungerit Zrt. 1. majorja esetében is sor kerül (belterületől É-ra lévő szárnyastelep). Ugyancsak hasonló módosítás történik a Kelőpataki major területén (belterületől K-re, az M5 autópálya mellett lévő egykori marhatelep barnamezős telke), valamint az ún. „Központi major”-ban (belterületől DK-re, szintén az M5 mellett fekvő barnamezős terület) és a belterületől D-re lévő ún. „400-as major” (egykori marhatelep. jelenleg szárnyastelep) telkén.

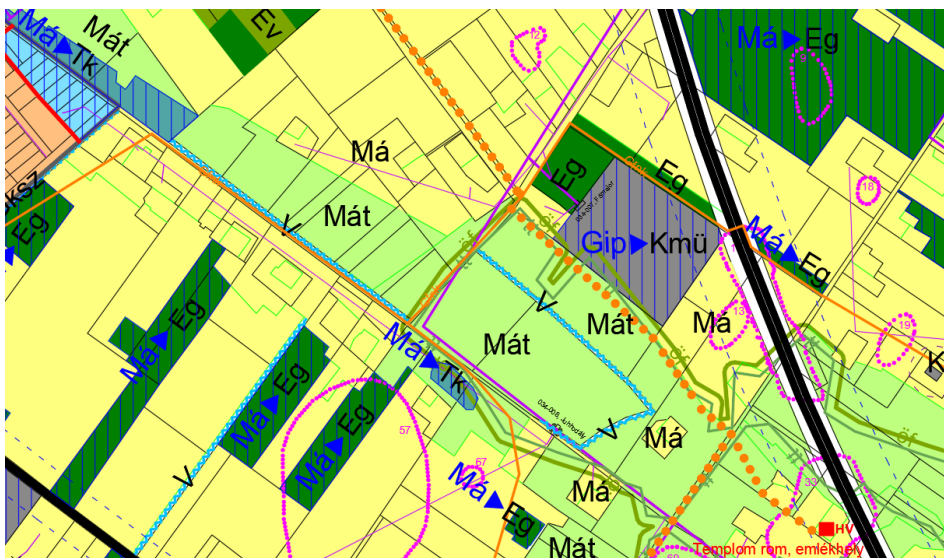
Szerkezeti terv módosítás belterületől É-ra (Hungerit 1. major)

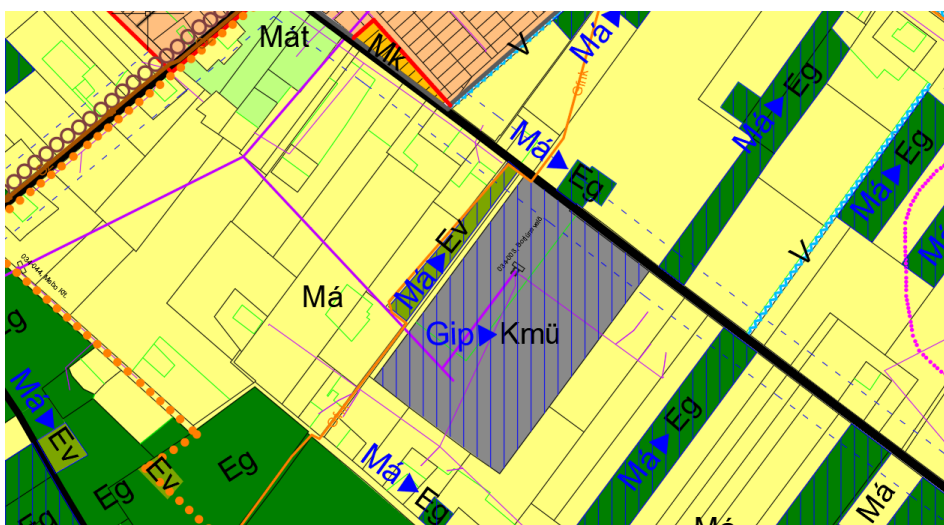
Szerkezeti terv módosítás belterületől K-r2 (Kelőpataki major)

Szerkezeti terv módosítás belterületől DK-r2 (Központi major)

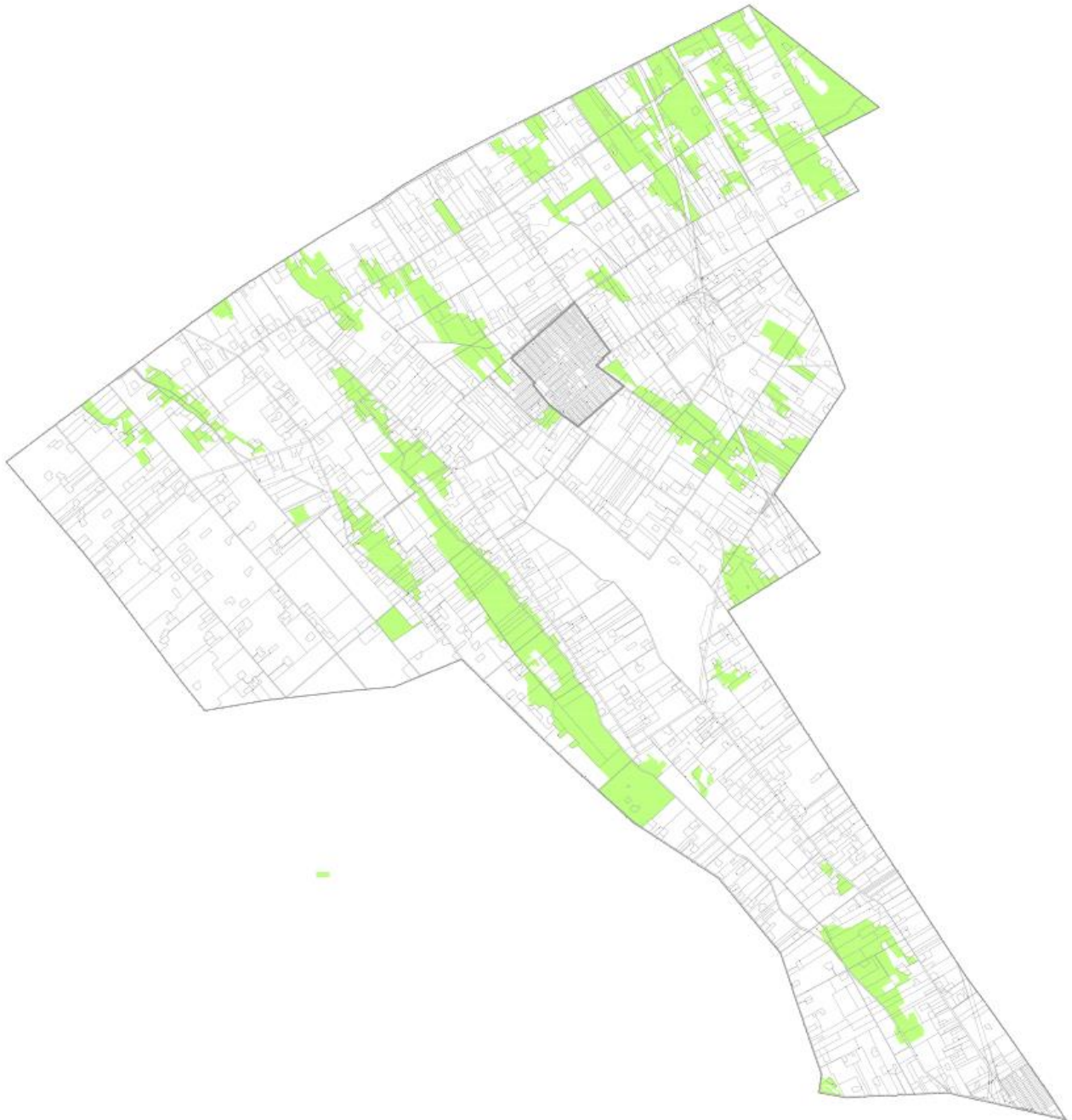

Szerkezeti terv módosítás belterületől D-re („400-as”major)

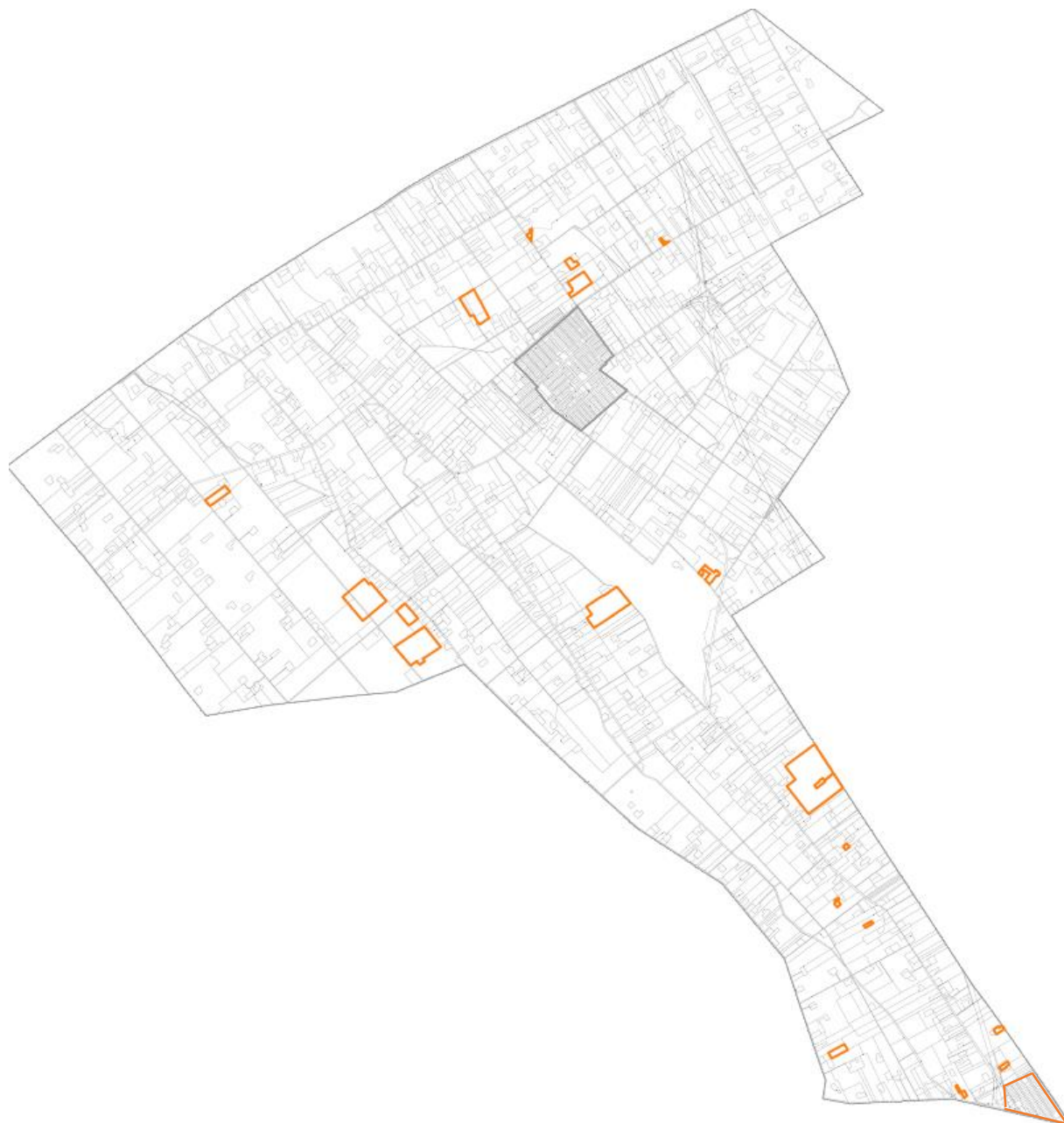
21. A megmaradt gyepművelésű tájrészek természetes állapota védelmet érdemel mind az élővilág szempontjából, mind pedig a talaj vízháztartásának fenntartása érdekében. A gyepművelésű földrészletek közül a védett és a nagyobb kiterjedésű foltokat az új szerkezeti terv **Mát jelű természetes gyep sajátos felhasználású általános mezőgazdasági területként** kezeli. A Mát területen szigorúbb lesz helyi, mint az országos előírás, itt továbbra is csak 3 % beépítettség lesz megengedett az egyéb mezőgazdasági területeken életbe lépő 10 %-kal szemben.

Mát jelű természetes gyep sajátos felhasználású általános mezőgazdasági területek az új tervben

22. A mezőgazdasági terület a sajátos használati mód alapján kertés, vagy általános kategóriába tartozik az OTÉK szerint. Csengele szerkezeti terve jelenleg két nagyobb volt zártkertet különböztet meg **Mk jelű kertés mezőgazdasági területként**. Az M5 autópálya Kistelek felőli oldalán kialakult zártkert az új tervben is megtartja besorolását, a belterülethez É-ről csatlakozó zártkerti telekcsoport rendeltetése azonban megváltozik (lakóterület). Vannak kisebb meglévő **kert, szőlő, vagy gyümölcsös művelés alatti területek**, melyeket ezentúl Mk területként fog kezelni a terv.

Mk jelű kertés mezőgazdasági területbe átsorolt tájrészek

23. OTÉK alóli felmentéssel a mezőgazdasági birtokközpont előírt minimális telekterülete csökken 1 hektárról nagyjából fél kataszteri holdra (2700 m²-re). Az országos előírásoknál megengedőbb szabályok a **2004. január elsején már igazolhatóan fennállott és a birtokközponttá alakítás idején is meglévő tanyás telkek** körére terjednek ki az alábbiakban közölt indokok alapján.

Az általánosnál **megengedőbb helyi előírások célja** a mezőgazdálkodási adottságok fenntarthatósága, ezen belül is az, hogy Csengele mezőgazdasági területein a meglévő tanyás telkek alkalmasak legyenek birtokközpont befogadására, akkor is, ha területük nem éri el a 10000 m²-t.

A **területi fejlesztési elvekkel és területrendezési célokkal összhangot mutat** a sajátos szabályozás.

A **Nemzeti Vidékstratégia 2012-2020**, azaz „A magyar vidék alkotmánya” a családi gazdaságok fejlesztésének ad elsőbbséget. A monokultúras tömegtermelés helyett a minőségi, mozaikos mezőgazdaságot részesíti előnyben. A dokumentumban alapcélkitűzésként szerepel a tájak épségének tudatos megőrzése is. A Stratégia 8 fő program köré csoportosítja a célokat és teendőket, ezek közül a 8. sorszám alatti a „Térségi komplex vidékfejlesztési nemzeti programok” gyűjteménye. Ezen belül 1. sorszám alatt szerepel a „Tanyás térségek fejlesztési programja”. A program rögzíti: „A tanya – mint hagyományos gazdálkodási, települési és létforma – a magyar társadalmi, településszerkezeti- és gazdaságtörténeti örökség több évszázados múltra visszatekintő része ... a magyar nemzeti örökség, illetve az európai örökség részét képezi.”

Teendőként – egyebek között – rögzíti: „Hosszú távú tanyaprogram keretében a tanyákra vonatkozó jogi szabályozás szükséges alakítása, melynek szempontjai: ... a tanyás külterületre vonatkozó településfejlesztési és –rendezési tervezés, szabályozás megújítása, ... a tanyai birtokrendezés.”

Mi sem természetesebb, mint hogy a szétagolt termőföldek, mint egy családi vállalkozásba tartozó birtoktestek, a központjukat a tanyás telken rendezhessék be, lévén ezeknek már most is művelésből kivont „udvar” részük és több-kevesebb kiépített infrastruktúrájuk.

Csongrád Megye Területfejlesztési Konceptiója 2014. A megye térszerkezeti jövőképében a tanyának is szerep jut: „A Homokhátság táj felszíni vizekben, fasorokban-erdőfoltokban, intenzív és szántóföldi kertészetekben, működő, életképes tanyákban gazdag tájjá válik a vízrendszer megújítása és a vele összehangolt tanyástérség-fejlesztések révén. Az önfenntartó és ökológikus technológiák elterjedésének következménye, hogy a helyi jelentőségű szélkerekek, napkollektorokkal felszerelt lakó- és gazdasági épületek, kisméretű biomassza-erőművek, helyi gyökérszívó víztisztítók a tanyás tájnak éppúgy elengedhetetlen kellékeivé válnak, mint az egyre nagyobb alapterületű üvegházak. A vízrendszerrel és erdőfoltokkal összehangoltan kialakított ökológiai hálózatnak meghatározó szerepe van a táj rendezettségének fenntartásában.

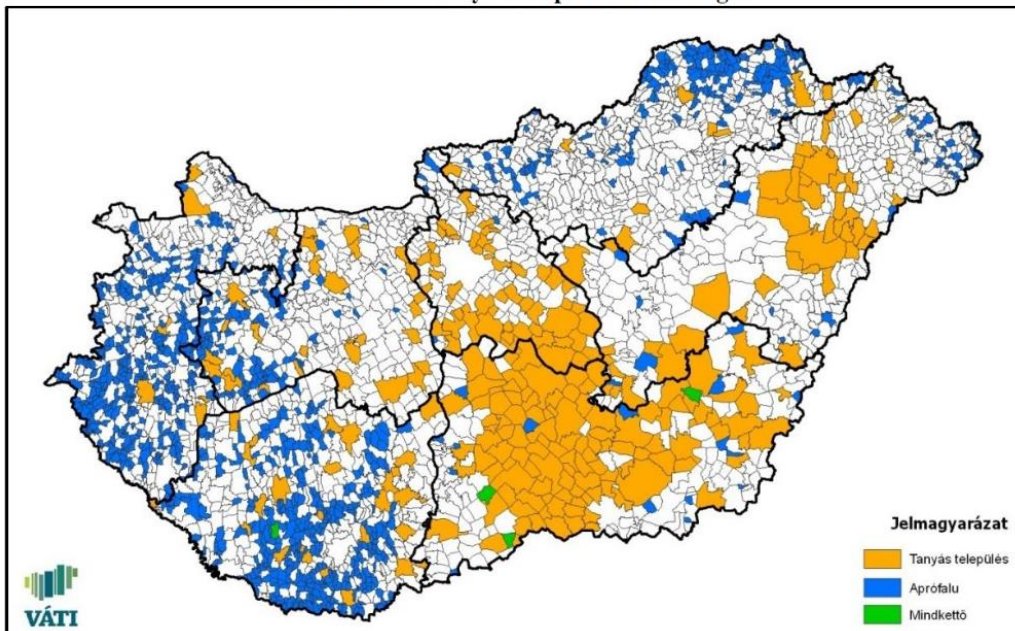
A felmentési kérelem tartalma ezen belül különösen a gazdasági funkció erősítését szolgálja, ami a tanya alaprendeltetése. Amíg a lakófunkció egymagában sokszor az ott élők társadalmi elesettségére utal, addig a gazdaságilag erős tanya az előre mutató módon átörökített hagyományokat képviseli. Ebben a tekintetben a birtokközponttá válás lehetőségének megteremtése a tanya előnyös fejlődési irányát nyithatja meg.

Az **Országos Területrendezési Terv** 2013. évi CCXXIX. törvénnyel elfogadott módosítása létrehozta a „tanyás térség” fogalmát a következő definícióval „tanyás

térség: ajánlott övezet, amelyet egyes kijelölt megyék területrendezési terve tartalmazhat”.

Csengelét a „Tanyás települések” közé sorolja be a megalapozó ábra.

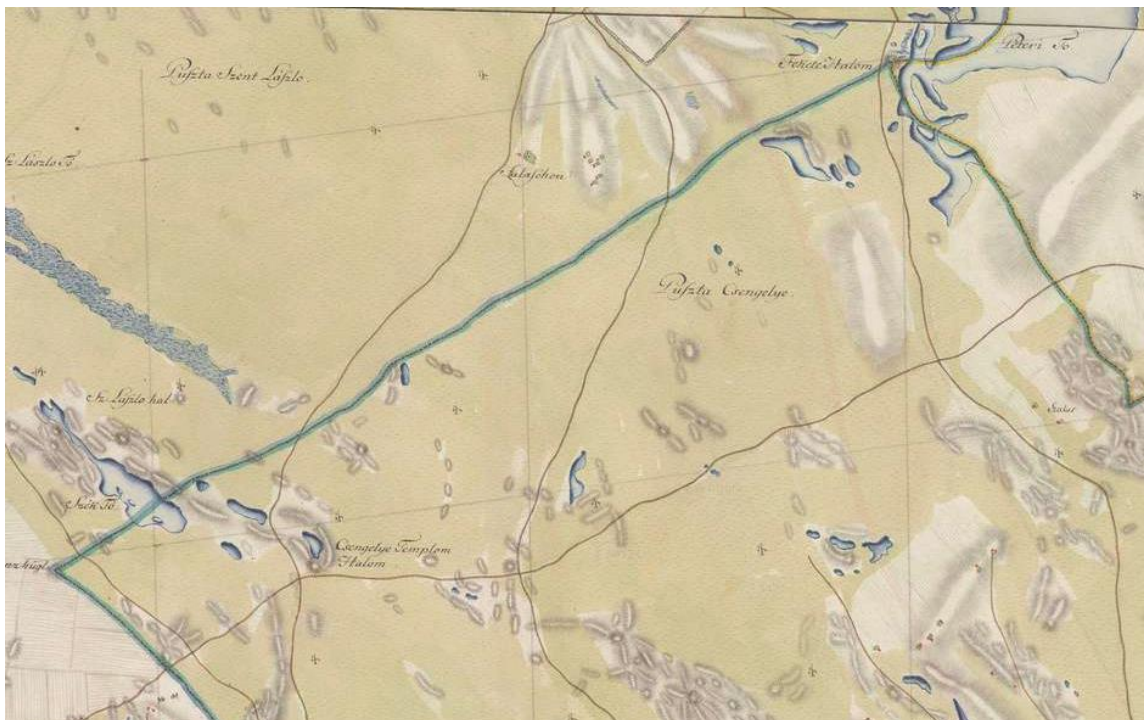
9/9. sz. ábra: Tanyás és aprófalvas térségek

Csongrád Megye Területrendezési Terve: a Csongrád Megyei Közgyűlés 27/2012. Kgy. határozata 1. mellékletében „Területrendezési ajánlások” szerepelnek. Az általános ajánlás szerint: „1.1.1 A megye területén stratégiai feladatként javasolt kezelni A vegyes területfelhasználású térségben javasolt a mozaikos tájszerkezet fenntartása, valamint a tanyás településszerkezet és a hozzá kapcsolódó tájképi értékek megőrzése.” A sajátos helyi szabályozás összhangban van az ajánlással, mert esélyt ad a tanya fennmaradására.

Csengele igazgatási területén hozzávetőleg két-harmad részben maradtak meg a tanyák. Az igazgatási terület egyes részein sorba rendeződnek a tanyagazdaságok, közöttük lakótanyák is találhatóak. A mocsaras, vízjárta területeken és a spárgaföldek, valamint erdőtelepítések térhódítása miatt egyes határrészekeken megfogyatkoztak a kis gazdaságok, vagy a nehéz megközelítés vetett véget nekik, másutt sűrűn pötytyözik a tájat az „élő”, működőképes egységek.

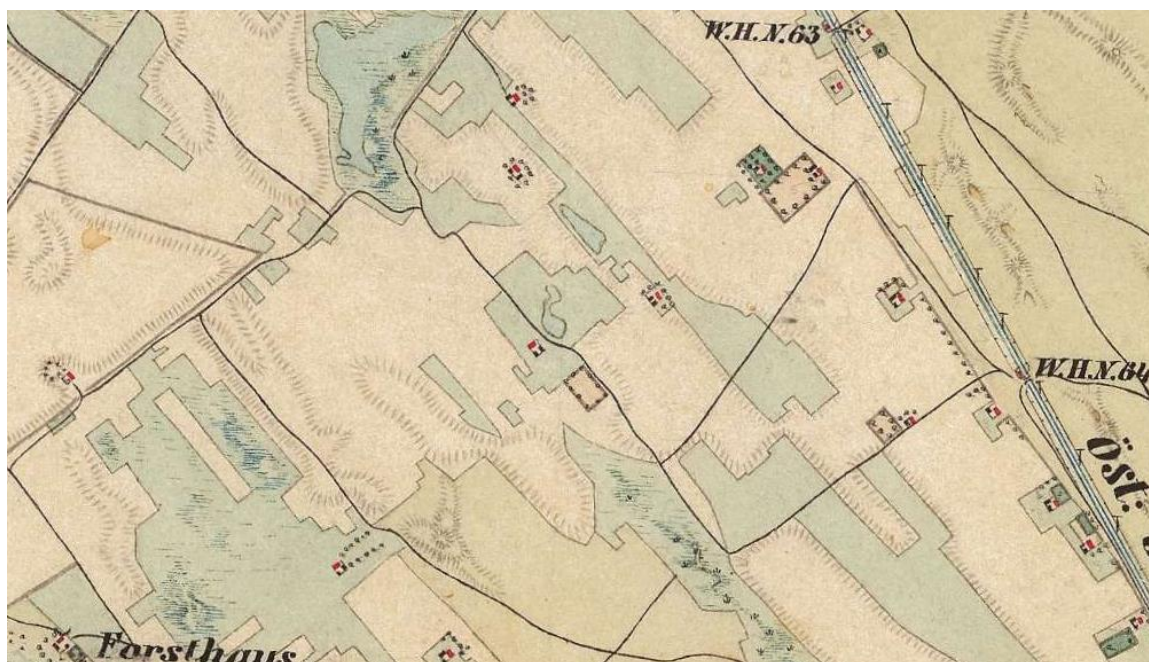
Előzetes vizsgálatok szerint is indokolt a megengedőbb előírások foganatosítása. A tanyák kifejlődése új gazdasági lehetőségeket nyitott meg. Az 1700-as évek végén még nagyrészt puszta volt a Szeged városához tartozó terület, amin félszilaj tartásban marhagulyát, ménest, juhnyáját legeltettek. Ezt mutatja az I. katonai felmérési térkép is Csengele É-i részéről, melyen a Dong-ér vonala jól látható és a jobb felső sarokban a Fekete-halom is kivehető:

A legelőkön lévő itatók és a pásztor-szállások utalnak a tájhasználatra:

A tanya táj kialakulása a XIX. század első felében kezdődött meg és a 19-20. század fordulójára jellemzővé vált. 1850-től Szeged város több ütemben kiadta itteni földjeit a környékbeli és távolabbi településekről érkező bérlőknek, akik tanyákon rendezkedtek be. A szerény lehetőségek és a rövid távú tervezés ellenére máig megmaradtak és a csengelei tájhoz szorosan hozzátartoznak a tanyák épületcsoportjai. A II. katonai felmérés idején a tartós letelepülés első jelei már láthatók a térképen, nem kis részben a Cegléd – Szeged vasútvonal 1854 évi megnyitása miatt (a kép jobb felső részén a csengelei vasútállomás látható):

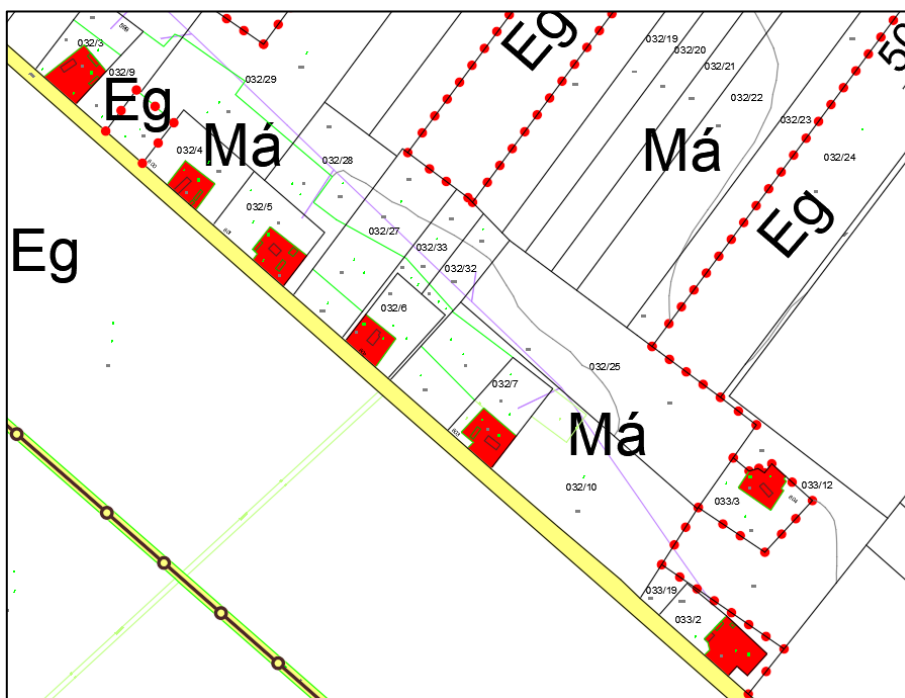
Az állattartás kizárólagosságát ekkorra már felváltotta a változatosabb, szőlő- és gyümölcsstermesztést, sertéshizlalást is magába foglaló gazdálkodás. A dűlőutak mentén felsorakozó tanyagazdálkodás a tájképet tartósan uraló települési forma volt és maradt. A tanya-telepítés a vizek járását is figyelembe vette, ezért a legtöbb épület nem szenvedett belvízkárt. Haszonállatokat csaknem minden háznál tartanak. Az állomány nagyságrenddel kevesebb ma, mint 50 éve, hatékony támogatás szükséges, hogy visszaálljon egy olyan állatlétszám, ami az önfenntartáshoz, majd a piacra termeléshez elegendő. Az állattartásnak a fenntartható gazdálkodásban is pótolhatatlan szerepe van. Az állattartás és a növénytermesztés csak együttesen biztosíthatja a tápanyag helyben való körforgását.

A családi vállalkozás az ökológikus gazdálkodásnak, a biotermékek előállításának is helyet adhat. A víziszárnyasok egyre nagyobb keresletére alapozott állattartás napi gondoskodást igényel, a gazda mindig helyben, a tanyán lakik. A tanya körüli földek művelése is gyakran a tanyán élőkhöz kapcsolható. A birtokvédelem egyre inkább tényezővé válik a gazdálkodásban, a kinnlakás alapfeltétele az értékteremtésnek, nemcsak az állattartás, hanem a fóliakertészet esetén is.

A tanya dűlők többnyire homokos talajon húzódnak és viszonylag gyakori használat alatt állnak, ezért nagyjából járhatók maradnak szélsőségesebb időjárás idején is. Egyéb infrastruktúra is kíséri a tanyákat. Szinte nincs villamosítatlan tanya. Fúrt kút is általában megoldott. A kábeltévé, telefon és internet vezeték nélküli hálózaton többnyire elérhető. A mezőgazdasági területen való kinnéléses gazdálkodás feltételei lényegesen enyhíthetők a birtokközponttá válás lehetőségének biztosításával. Megújulhat az épületállomány, a mezőgazdasági funkción túl a tanyai idegenforgalom is támogatottá válik az OTÉK szerint.

A tanyaudvar és a vele egy helyrajzi számon lévő, művelés alatt álló többi alrészlet egy-egy telket formáló együttese ritkán haladja meg a fél kataszteri hold területet (800 négyszöglől, kb. 2878 m²), sokszor ennél is kevesebbet hagytak vissza a téészesítés során a tanyagazda részére. Csengelén sem más a helyzet, a tanyaák nagy többsége 3000 m² ± 500 m² területnagyságú.

Jellemző példa a tanyaás telekhasználatra a Vedres István szegedi főmérnök által létesített Csengelei erdő mellett (területük nem éri el a fél hektárt sem, birtokközponttá jelenleg nem válhatnak):

Ugyanennek a mintaterületnek a légifelvétele

Az **OTÉK alóli felmentés feltételeinek teljesülése** biztosított a következők szerint.

A **kialakult helyzet szerint indokolt** az országostól eltérő szabályozás, hiszen Csengele az országos területrendezési tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény 2013. évi módosítását megalapozó vizsgálatok szerint **tanyás település**. Ennél fogva sajátos helyzetet mondhat magáénak, különbözve gazdálkodási hagyományaiban az ország átlagos adottságú területeitől. Megyei viszonylatban is markáns a település tanyás jellege, jelenleg külterületen élők száma meghaladja a belterületi lakosság számot (nagyjából 1050 fő illetve 950 fő). A tanyaállomány utóbbi időben tapasztalható redukálódása mielőbbi beavatkozást indokol. Csengelén a tanyás gazdálkodás erősen jelen van, élő hagyományt testesít meg. Kívánatos volna fennmaradása, mert – egyebek között – az állattartással támogatható gyepgazdálkodáshoz is hozzátartozik a kinnélés.

Közérdek szerint szintén indokolt a tanyákat támogató szabályozás. Magyarország felismerte a tanyai életmód és gazdaság fenntartásának társadalmi előnyeit, ezért országos és térségi fejlesztési dokumentumokban kinyilvánította szándékát a megőrzésére és éléssel telítésére. A közigazgatás különböző szintű döntéseiben és országos jogszabályokban több éve elismertek a tanya érdemei. Az önellátásra módot adó tanyai életmód esélyeinek javítása, a környezetre nézve kímélő fenntartható gazdálkodási mód helyzetbe hozása nemzeti érdek. Csengele lakossága – akár a tanyákon élő, akár az ott csak gazdálkodó, vagy ezt tervező emberek – körében pozitív fogadtatást remélhet a sajátos értékek rendeleti nyugtázása.

Az OTÉK 31. § (1) bekezdése szerinti felmentési feltétel a község területén teljesül. Az előírás rögzíti: „31. § (1) Az építményeket csak úgy szabad elhelyezni, hogy azok együttesen feleljenek meg a településrendezési, településképi, illeszkedési, a környezet-, a táj-, természet- és a műemlékvédelemi, továbbá a rendeltetési, az egészség-, a tűz-, a köz- és más biztonsági, az akadálymentességi követelményeknek, valamint a geológiai, éghajlati, illetőleg a terep, a talaj és a talajvíz fizikai, kémiai, hidrológiai adottságainak, illetőleg azokat ne befolyásolják károsan.”

Településrendezési, településképi, illeszkedési követelmények szempontjából a felmentéssel érintett telkek mezőgazdasági övezetbe tartozása garantálja, hogy a településszerkezetben és a településképi az eddig megszokott állapot marad fenn. Történeti előzményeket tekintve is meglévő adottságnak tekinthetők a felmentéssel támogatott telkek, kialakult jellegüknek teljesen megfelel a birtoktest üzemközponti funkcióinak befogadása. A felmentés segít megelőzni a tájra sokkal megterhelőbb zöldmezős beruházások megjelenését.

Környezet-, táj-, természet- és műemlékvédelem szempontjából a birtokközpont tanyákban való elhelyezése előnyös. A szabályozás a már eddig is beépített telkekre irányítja az építési tevékenységet, ezzel kiválthat zöldmezős beruházásokat: a birtokközpont a széttagolt mezőgazdasági parcellák közös építési helye, mint ilyen, összegyűjti a birtoktest többi részére vonatkozó építési lehetőséget és azt koncentráltan, egyetlen helyszínen fogadja be, amely már eleve rendelkezik művelésből kivont udvarral és beépítési előzményekkel. A hosszú gazdálkodási tapasztalatra visszavezethető telepítés miatt a tanyás telke általában belvízzel nem érintett. Pozitív táji hozadéka lehet a sajátos szabályozásnak a tanya gondozottságának növekedése, az épületek jobb karbantartottsága, amivel az építésjogi lehetőség megnyílása együtt jár. A táj- és természet védelme szempontjából a tanyák a hagyományos mezőgazdálkodás helyszínei, mely kialakult használati módon a felmentés nem változtat. Védett egyedi táji és természeti értékeket is hordoznak, melyeknek fennmaradása a gazdasági és egyéb funkciók befogadási lehetősége miatt több esélyt nyer.

Műemlékvédelem alá tartozó egyedi vagy területi érték nem található a felmentéssel érintett telkeken.

Rendeltetési, egészség-, tűz-, köz- és más biztonsági, valamint akadálymentességi követelmények szempontjából a tanyás telken megvalósuló birtokközpont általánosságban előnyösebb, mint a zöldmezős elhelyezés. A tanyatelken többnyire gazdálkodási épület-csoport és lakóház áll, kerttel, kisebb szántóval övezve. Ezen a használati módon a felmentés nem változtat, a rendeltetés továbbra is a környező területek megművelését és a termények feldolgozását, az állattenyésztést és az ezekhez kapcsolódó kinnlakást foglalja magába. Az országos jogszabály keretein belül ez kiegészülhet a mezőgazdasági tevékenységhez kapcsolódó *szállás jellegű épület, vendéglátó épület* elhelyezésével, ami szintén nem idegen a tanyás területen, hiszen hagyományosan voltak ilyen (sőt, ennél bővebb) funkciói. Ezzel fejlesztési lehetőségek nyílhatnak meg a tanyatulajdonosok számára.

Az egészségvédelem szempontjából veszélyeztető tényezővel nem kell számolni a tanyás telkek esetleges birtokközponttá válása miatt. A felmentéssel érintett telkeken az egészséges ivóvíz biztosításának, a keletkező csapadékvíz és szennyvíz ártalommentes elhelyezésének általános követelménye az engedélyezési eljárások során érvényesül.

A fűtési igény általában földgázzal megoldott, máshol alkalmazhatók a megújuló energiaforrások (napelem, napkollektor, szélkerék), ami a fejlesztési projektek esetében általában a támogatás feltételei között szerepel, vagy a támogatás esélyeinek javítása érdekében döntenek mellette az építetők. A hulladékszállítás az igazgatási területen a törvényi előírásnak megfelelően biztosított.

A dűlőutak a szélsőséges időjárási viszonyoktól eltekintve járművel járhatók.

A tanyás telkeken a felmentés révén esetleg megtelepedő vállalkozások berendezkednek az állandó felügyeletre, ami javíthatja a környéken kinn élők biztonságérzetét is.

Katasztrófavédelmi közvetlen veszélyeztetettség (pl. Seveso, árvíz, belvíz) nem jelentősebb a felmentés helyszínein, mint az esetleges zöldmezős elhelyezkedésű birtokközpontban volna. A közterületek lejtési viszonyai ismereteink szerint nem haladják meg az akadálymentesen járható mértéket (5%). A mezőgazdasági terület esetében elvárt akadálymentesség biztosított.

Geológiai, éghajlati és terepadottságot, a talaj és a talajvíz fizikai, kémiai, hidrológiai jellemzői szempontjából az országostól megengedőbb szabályok alá vont tanyás telkek nem jelentenek kedvezőtlen helyszínt a birtokközpont számára. Geológiai veszélyeztetettség a felmentési területen (Csengele egész területén) nem ismert. Az éghajlat és terep adottságai az alföldi viszonyokra jellemzőek, nem mutatnak jelentős eltérést az átlagos körülményektől. A felszíni-felszínközeli talajadottságok a mezőgazdasági műveléshez alkalmasak. A csapadékvizek a csatornahálózaton keresztül a Tisza-folyóba jutnak. Magas talajvízszint és időszakonként belvizek előfordulnak ugyan, de ezek általános problémaként jelentkeznek és jellemzően nem is a tanyás telkeken idéznek elő súlyosabb eseteket, mivel a tanyákat a magasabb terepvonulatokra volt szokás telepíteni.

Tanyaudvarral rendelkező telkek Csengelén (2017 évi nyilvántartási térkép szerint)

24. HÉSZ rendelet egyes változásai

25.1 A jelenlegi OTÉK lehetőséget ad **több alaprendeltetésű épület** létesítésére. Az új HÉSZ nem emel korlátot a rugalmas országos előírások alkalmazása előtt. Például egy vegyes (Vt jelű) vagy egy lakótelken több épület is állhat, ami módot ad funkcióbővítésre (például külön üzleti célú és külön lakóépület építésére), több generáció együttélésére külön épületben, vagy lakótelkek használati megosztásával több eltérő tulajdonú épület létesítésére.

25.2 Az Lf jelű falusias lakóövezet lakóterület övezetei eddig a szerint voltak differenciálva, hogy utcavonalon van előírva az épületelhelyezés vagy előkertet kell elhagyni az utcavonal és az épület között. Az előkert mérete vagy elhagyása az új szabályozásban az illeszkedés elvét követi, vegyes utcaképben mindkét megoldás megengedett lesz.

25.3 Az OTÉK a **beépítési magasság megengedett legnagyobb mértéke** szabályozására több módot kínál fel: megszabható az épületmagasság, a homlokzatmagasság, vagy a párkánymagasság. Csengelén a jelenlegi előíráshoz („H” építménymagasság fogalmához és számításához) legközelebb álló „épületmagasság” lesz előírva.

25.4 Az illeszkedés elve érvényesül a „K” jelű **kialakult** beépítési módozatú Vt településközpont vegyes övezet telkein: az épületek telken belüli elhelyezését ez esetben az intézmény vagy üzlet sajátos funkcionális feltételeihez vagy a szomszédos telken kialakult állapothoz lehet igazítani.

25.5 Az **előkert** általános méretét a HÉSZ a szokásos 5 m helyett rugalmasabban, 5 és 6 m között állapítja meg, annak érdekében, hogy várakozó személygépjármű elférjen a garázsbejáróban. Az utcavonalra nem merőleges oldalhatár esetében legalább az épület sarokpontjának kell az előkertvonalon állnia.

25.6 Az **oldalkertre** nem szab meg a HÉSZ előírást, az OTÉK szabályai vonatkoznak rá. A **hátsókert** is az OTÉK szerint állapítandó meg, kivéve a 30 m-nél nem hosszabb lakó- vagy vegyes telkeket, melyek esetében az előkert legalább 3 méter, vagy 0 méter, utóbbi esetben tűzfalként kell kialakítani a hátsó telekhatáron álló falat.

25.7 A rendszeresen belvízjárta területeken meghatározza a rendelet a huzamos emberi tartózkodásra szolgáló helyiségek minimális padlósínt-magasságát és a vízkár megelőzését szolgáló statikai megkötéseket tesz.

25.8 Az önkormányzat elővásárlási jogkört alapíthat a rendelet értelmében a településrendezési feladatok végrehajtása érdekében az érintett ingatlanokon.

25.9 Rögzíti a rendelet az építési övezetekben előírt minimális közművesítettségi elemeket. Az egyedi megoldások egyre inkább teret nyernek, ezekre nyitottan szabályoz a HÉSZ.

25.10 Az egymás mellett élés konfliktusainak elkerülése érdekében a HÉSZ rögzíti az állattartó épületek, nagy létszámú állattartó telepek, növényházak, trágyatároló elhelyezésének és a faültetésnek a távolsági előírásait.

25.11 A katasztrófavédekezés szabályai bekerülnek a HÉSZ-be.

25.12 Szabályozza a rendelet a magánút minimális szélességét, amelyre nézve országos előírás nincs.

9. VÁLTOZÁSOK ÖSSZEVETÉSE A TERÜLETRENDEZÉSI TERVEKKEL

OTrT (2003. évi XXVI. tv.) szerkezeti elemek és területfelhasználás Csengele területén

Az Országos Területrendezési Tervben (OTrT) Csengele igazgatási területén a következő **országos szerkezeti elemek** jelennek meg:

Csengele igazgatási területének K-i részén áthalad az **M5 jelű autópálya**. Az **országos főúthálózat** elemként irányozza elő a terv a Soltvadkert (53. sz. főút) - Kiskunmajsa - Kistelek - Mindszent - Derekegyház - Nagymágocs - Orosháza (M47) útvonalat, amely Csengele térségében az igazgatási terület D-i határán futó 5411 jelű országos út nyomvonalán fog kiépülni nagy távlatban. Egyéb **országos törzshálózati vasúti pályák** közé tartozik a Cegléd-Szeged vonal, amely É-D-i irányban halad át az igazgatási terület ÉK-i nyúlványán. Ezeket az elemeket a szerkezeti terv és a szabályozási terv feltünteti.

Ausztria és Szlovákia - Hegyeshalom térsége és Rajka térsége - Budapest [XI. kerület, Kelenföld] - Budapest [Budapest Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér] - Röske és Kübekháza - (Szerbia és Románia) **tervezett nagysebességű vasútvonal** halad a jelenlegi Budapest-Szeged nyomvonal mellett, annak Ny-i oldalán. Átvehető léptékű tanulmányterv hiányában a településrendezési eszközök nem ábrázolják a nyomvonalat.

Csengele új településszerkezeti terve összhangjának vizsgálata az OTrT térségeivel

Csengele új településszerkezeti terv területfelhasználási mutatói

Erdőterület:	1250 ha
Mezőgazdasági terület:	4418 ha
Vízgazdálkodási terület:	35 ha

OTrT: Területfelhasználási térségek kiterjedése Csengelén

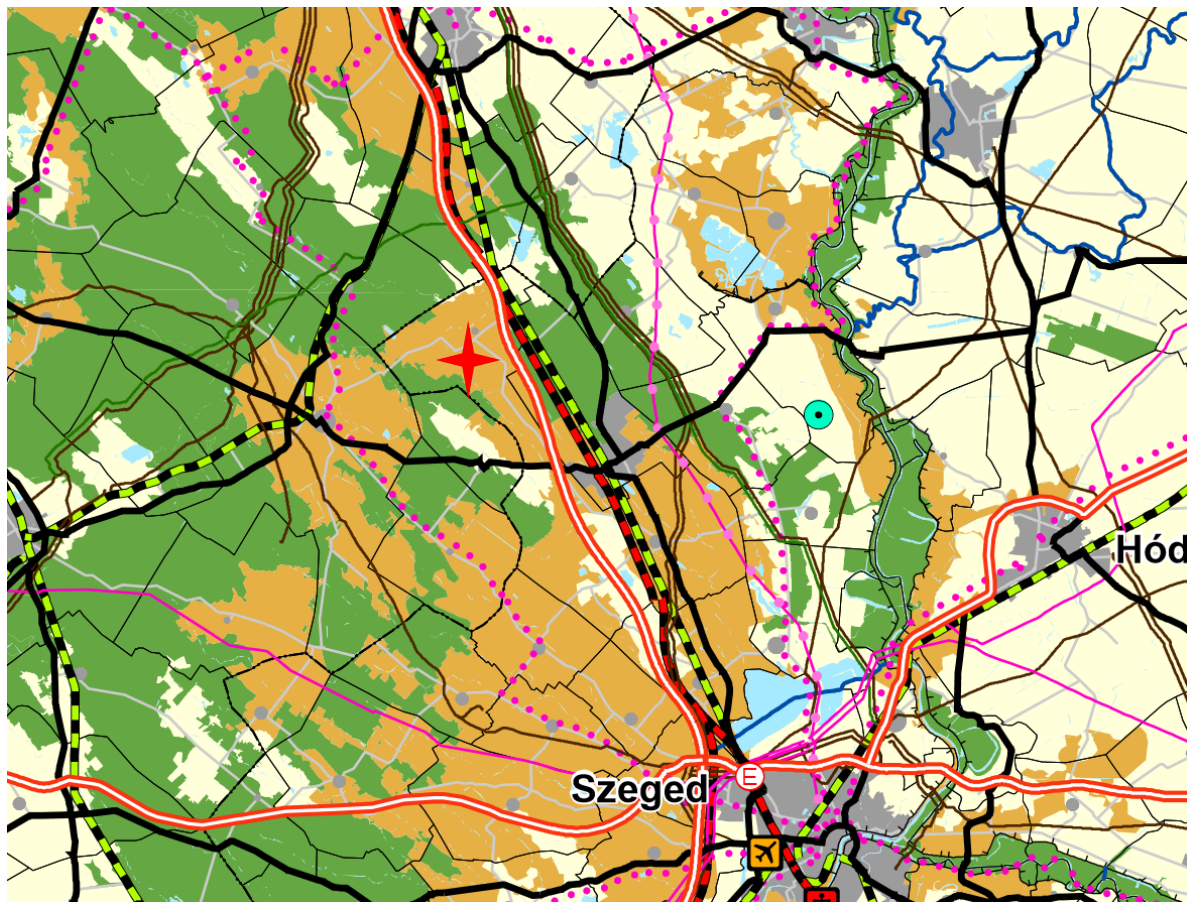
Erdőgazdasági térség:	827 ha
Mezőgazdasági térség:	63 ha
Vegyes gazdálkodási térség:	5146 ha (mezőgazdaságinak tekintjük)
Vízgazdálkodási térség:	0 ha

Megfeleltetés az OTrT térségeivel

Erdőterület:	1250 ha > $(827 \times 0,75 \times 0,75) = 465$ ha Megfelel
Mezőgazdasági terület:	4418 ha > $(63 + 5146) \times 0,85 \times 0,75 = 3321$ ha Megfelel
Vízgazdálkodási térség:	35 ha > 0 ha Megfelel

Területfelhasználás vonatkozásában az OTrT Csengele igazgatási területére vonatkozóan csaknem kizárólag **vegyes térséget** jelöl ki, melyet mezőgazdasági területként vettünk számításba. A 2008-ban jellemző mennyiségű **erdőtérség** szerepel a Kömpöc felőli határrészekén. A megyei terv – amely csak eztán igazodik hozzá az időközben módosult országos tervhez – finomíthatja a területfelhasználást, növelheti az előírt erdőterületek nagyságát is, hogy segítse az országos szinten megcélzott 27 % erdőborítottság teljesülését.

Csengele az OTrT-ben (a települést piros csillag jelöli):

ORSZÁGOS TERÜLETFELHASZNÁLÁS RENDSZERE

- Erdőgazdálkodási térség
- Mezőgazdasági térség
- Vegyes területfelhasználású térség
- Vízgazdálkodási térség

Települési térség

- 1000 ha felett
- 500-1000 ha között
- 100-500 ha között
- 100 ha alatt

Közlekedési hálózatok és építményeik

- Gyorsforgalmi út
- Főút
- Országos kerékpárút törzshálózat
- Nagysebességű vasútvonal
- A transzeurópai vasúti áruszállítási hálózat részeként működő országos törzshálózati vasútvonal
- Egyéb országos törzshálózati vasútvonal
- Közforgalmú nemzetközi és országos jelentőségű kikötő
- Országos jelentőségű polgári repülőtér

OTrT (2003. évi XXVI. tv.) övezetek Csengele területén

Az összehasonlító rajzrészleteken a következő módon szerepelnek a módosítással érintett területek:

Módosítási területek

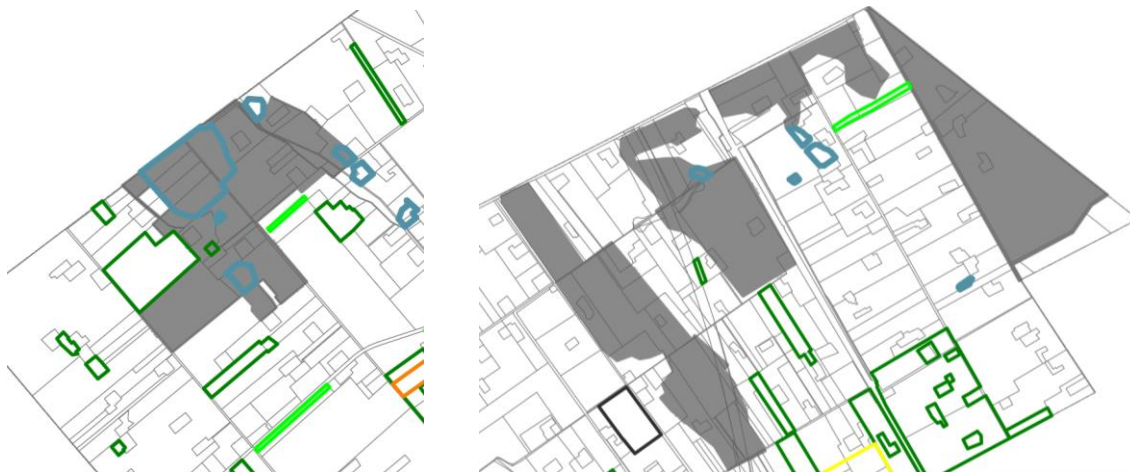
	Eg Gazdasági erdőterületbe kerül
	Ev Védelmi erdőterületbe kerül
	Mk Kertes mezőgazdasági területbe kerül
	Má Általános mezőgazdasági területbe kerül
	Tk Természetközeli területbe kerül
	Lf Lakóterületbe kerül
	Vt Településközponti vegyes területbe kerül
	Gksz Kereskedelmi szolgáltató területbe kerül
	Gá Általános gazdasági területbe kerül
	Kmü Különleges mezőgazdasági üzemi területbe kerül
	Ksz Különleges szennyvíztisztító területbe kerül
	Új beépítésre szánt terület

Országos ökológiai hálózat magterület

Az országos ökológiai hálózat az országos jelentőségű természetes és természetközeli területek összefüggő rendszere, amely magterületekből, ökológiai folyosókból és a pufferterületekből tevődik össze. Az adatszolgáltatást a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság (KNPI) szolgáltatta a tervezéshez.

Magterületbe olyan természetes vagy természetközeli élőhelyek tartoznak, amelyek az adott területre jellemző természetes élővilág fennmaradását és életkörülményeit hosszú távon biztosítani képesek és számos védett vagy közösségi jelentőségű fajnak adnak otthont. Csengelén a védett természeti terület (Fekete-halomnál) és környéke, valamint a törvény által védett („Ex-lege”) területeken kívül néhány további, oltalom alatt nem álló természeti terület is magterületként van kijelölve, köztük szántók is vannak. *Változás kizárólag a területen lévő nádas és mocsár földrészletek Tk természetközeli területbe, vagy V vízgazdálkodási területbe való átsorolását célozza, a törvényi előírások teljesülnek.*

Országos ökológiai hálózat magterület (szürkével kitöltött területfoltok) és a módosítási területek (magyarázatukat ld. fent) viszonya

A magterületben beépítésre szánt terület nem jelölhető ki, „a közlekedési és energetikai infrastruktúra-hálózatok elemeinek nyomvonala, az erőművek és kiserőművek a magterület természetes élőhelyeinek fennmaradását biztosító módon, az azok közötti ökológiai kapcsolatok működését nem akadályozó műszaki megoldások alkalmazásával jelölhetők ki, illetve helyezhetők el”.

Országos ökológiai hálózat összevont folyosó

Országos ökológiai hálózat összevont folyosó terület (szürkével kitöltött területfoltok) és a módosítási területek (magyarázatukat ld. 76. oldalon) viszonya

Az **ökológiai folyosó**ba többnyire lineáris kiterjedésű, folytonos vagy megszakított élőhelyek, élőhelysávok, élőhelymozaikok, élőhelytöredékek, élőhelyláncolatok – tartoznak, amelyek döntő részben természetes eredetűek, és amelyek alkalmasak az ökológiai hálózathoz tartozó egyéb élőhelyek (magterületek, puffertületek) közötti biológiai kapcsolatok biztosítására. Csengelén többnyire természetvédelmi oltalom alatt nem álló gyeptületek tartoznak az övezetbe. *Új beépítésre szánt terület kijelölés nem történik az övezeten belül, a változások a következő kategóriákba való átsorolásokra irányulnak: Tk Természetközeli terület, Eg Gazdasági erdőterület (Országos Erdőnyilvántartás szerinti erdőrészt), Mk Kertes mezőgazdasági terület (földhivatali nyilvántartás szerinti kert-, szőlő-, gyümölcsös művelés alatt álló földrésztületek). A törvényi előírások teljesülnek.*

A **puffertület** olyan rendeltetésű terület, amely megakadályozza vagy mérsékli azoknak a tevékenységeknek a negatív hatását, amelyek a magterületek és az ökológiai folyosók állapotát kedvezőtlenül befolyásolhatják vagy rendeltetésükkel ellentétesek. Csengelén nincs puffertület kijelölve.

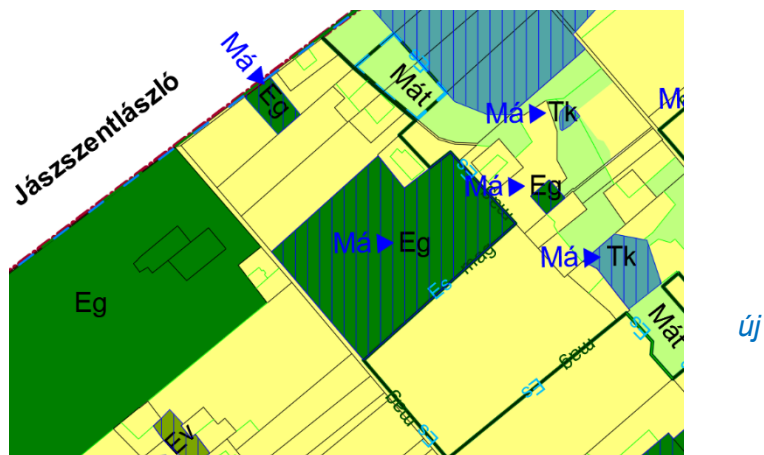
Kiváló, vagy jó termőhelyi adottságú szántóterület övezet

A **kiváló termőhelyi adottságú szántóterület** övezetébe a kiváló és jó növény-termesztési feltételekkel rendelkező szántóterületek tartoznak. A kiváló adottságú övezetben beépítésre szánt terület csak területrendezési hatósági eljárás alapján jelölhető ki. Bányászati szempontból a terület kivettnek minősül. A FÖMI 2016. évi adatszolgáltatása szerint Csengelén nem található sem kiváló, sem jó termőhelyi adottságú szántóterület.

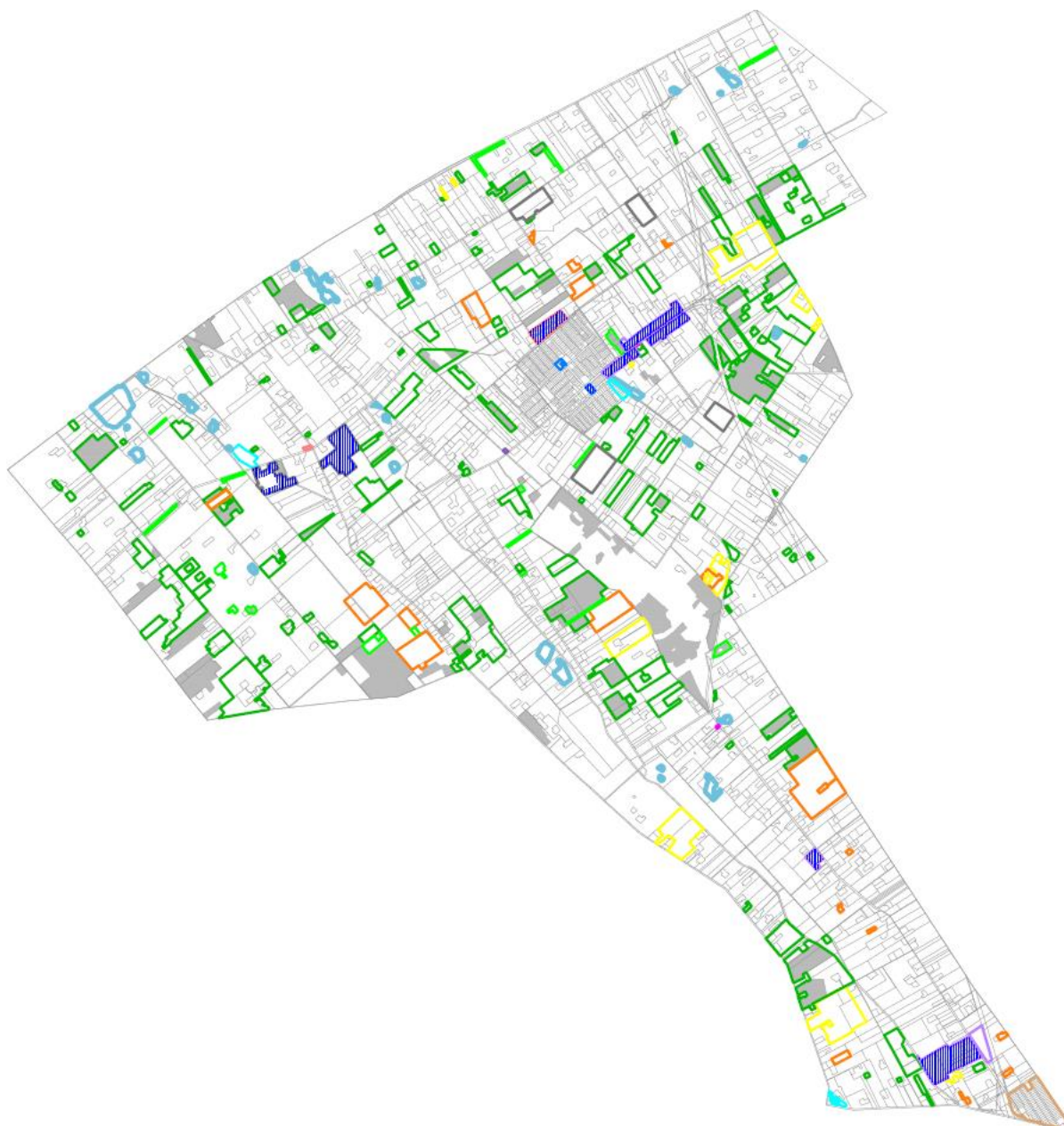
Kiváló termőhelyi adottságú erdőterület

A **kiváló termőhelyi adottságú adattári erdőterület** övezetbe az őshonos fafajokból álló erdő-társulások fenntartására leginkább alkalmas és az erdő hármastülete - védelmi, gazdasági, közjóléti - egymással összhangban a legmagasabb szinten biztosítani képes erdőterületek tartoznak. Kiváló termőhelyi adottságú erdőterület kisebb foltokban található Csengelén. Az övezet kiterjedését az erdészeti felügyeletet ellátó Bács-Kiskun Megyei KH adatszolgáltatása alapján pontosan meg lehetett állapítani. A hálózat és a módosítási területek viszonyát a mellékelt ábra mutatja. Új beépítésre szánt terület nem jelölhető ki az övezetben. Külfejtési bányászat szempontjából a terület kivettnek minősül. Csengele új szerkezeti terve a nyilvántartott erdőket a törvényi előírásnak megfelelően a rendeltetésüknek megfelelő területfelhasználásba sorolja be. *A kiváló termőhelyi adottságú erdőterület övezeten belül nem jelöl ki beépítésre szánt területet, a változtatások épp az erdőterületi átsorolásra irányulnak. A törvényi előírás teljesül.*

Jelentősebb kiváló erdő, amely az szerkezeti tervben kap erdőterületi besorolást

Országos ökológiai hálózat összevont folyosó terület (szürkével kitöltött területfoltok) és a módosítási területek (magyarázatukat ld. 76. oldalon) viszonya

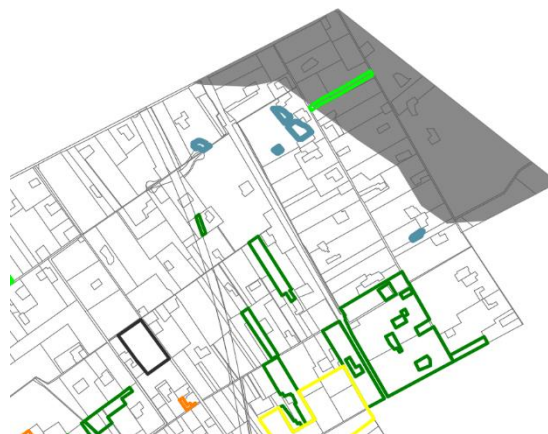

Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület övezete

Az övezetbe a természeti adottságok, rendszerek, valamint az emberi tevékenység kölcsönhatása, változása következtében kialakult olyan területek tartoznak, amelyek a táj látványa szempontjából sajátos és megkülönböztetett fontosságú, megőrzésre érdemes esztétikai jellemzőkkel bírnak. Csengelelén az igazgatási terület ÉK-i részén lévő, Natura 2000 és országos természetvédelem alá tartozó terület alkotja az övezetet egy hozzá kapcsolódó mezőgazdasági területtel és erdősávval együtt. A településszerkezeti terv a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság EOY-helyes adatszolgáltatása szerint tartalmazza a lehatárolást. Az új HÉSZ-ben tájképvédelmi előírások rendelkeznek a területről.

Változás csak a meglévő erdősáv erdőterületbe való átsorolása céljából történik a területen, a törvényi előírásokat a terv betartja.

Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület övezete Csengele ÉK-i határrészében (Péteri-tó Natura 2000 területbe tartozó telkek és környékük)

A törvényi előírás szerint az övezet területére a kiemelt térség és a megye területrendezési tervének megalapozó munkarésze keretében meg kell határozni a tájjelleg² helyi jellemzőit, valamint a település teljes közigazgatási területére készülő településrendezési eszköz megalapozó vizsgálata keretében meg kell határozni a tájjelleg megőrzendő elemeit, elemegységeit, valamint a tájképi egység és hagyományos tájhasználat helyi jellemzőit. Egyelőre a megyei tervbe nem került bele az OTrT által megszabott tartalom, ezért Csengele HÉSZ csak a legalapvetőbb építési elvárásokat fogalmazza meg a tájkép védelme érdekében. A tájjelleg meghatározására, megőrzendő elemeire. Csengele Településképi arculati kézikönyve (TAK) hasznos adalékokat tartalmaz. A településképi rendelet (TKR) több előírást szab meg a tájvédelem körében. A „természetvédelmi szempontból meghatározó településrész”, melynek területére számos tájvédelmi jellegű előírást szab meg a TKR, magában foglalja az OTrT tájvédelmi terület övezetének csengelei részét.

Az övezetben a közlekedési, hírközlési és energetikai infrastruktúra-hálózatokat, erőműveket és kiserőműveket a tájképi egység megőrzését és a hagyományos tájhasználat fennmaradását nem veszélyeztető műszaki megoldások alkalmazásával kell elhelyezni. Bányászati szempontból a terület kivettnek minősül.

Vízminőség-védelmi terület

A vízminőség-védelmi terület övezetébe a felszíni és felszín alatti vizek, az emberi fogyasztásra, használatra szánt vizek és a vízkivételi művek, továbbá a halak életfeltételeinek biztosítása érdekében kijelölt vizek megóvását szolgáló védelem alatt álló területek tartoznak. Csengele igazgatási területének a Ny-i-DNy-i része fekszik az övezetben.

A vízminőség-védelmi terület övezetében keletkezett szennyvíznek az övezetből történő kivezetéséről és az övezeten kívül keletkezett szennyvizek övezetbe történő bevezetéséről a megyei területrendezési tervben kell rendelkezni. Az övezetben bányászati tevékenységet a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó szabályok szerint lehet folytatni.

Az övezetbe tartozó települések településrendezési eszközeinek készítése során ki kell jelölni a vízvédelemmel érintett területeket, és a helyi építési szabályzatban az építési övezetre vagy övezetre vonatkozó szabályokat kell megállapítani. Csengele szabályzatának melléklete kijelöli a vízminőség-védelmi területet és a normaszöveg tartalmazza a területre vonatkozó helyi előírásokat.

² a természeti és antropogén tájalkotó tényezők együtt hatásából kialakuló, adott tájrészletre jellemző mintázat vagy rendszer, amely egy tájat más tájrészletektől megkülönböztethetővé tesz

CSENGELE KÖZSÉG TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA ÉS TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZEI 2018

Országos vízminőségvédelmi terület övezete Csengele Ny-i-DNy-i határrészében
(Kiskunmajsával és Kömpöccel határos sáv)

Az OTrT többi övezetében Csengelének nincs érintettsége (világörökségi és világörökségi várományos terület, nagyvízi meder és a Vásárhelyi-terv továbbfejlesztése keretében megvalósuló vízkár-elhárítási célú szükségtározók területe, kiemelt fontosságú honvédelmi terület).

Csengele új szerkezeti tervének összhangja Csongrád megyei Területrendezési terv (CsmTrT) szerkezeti elemeivel

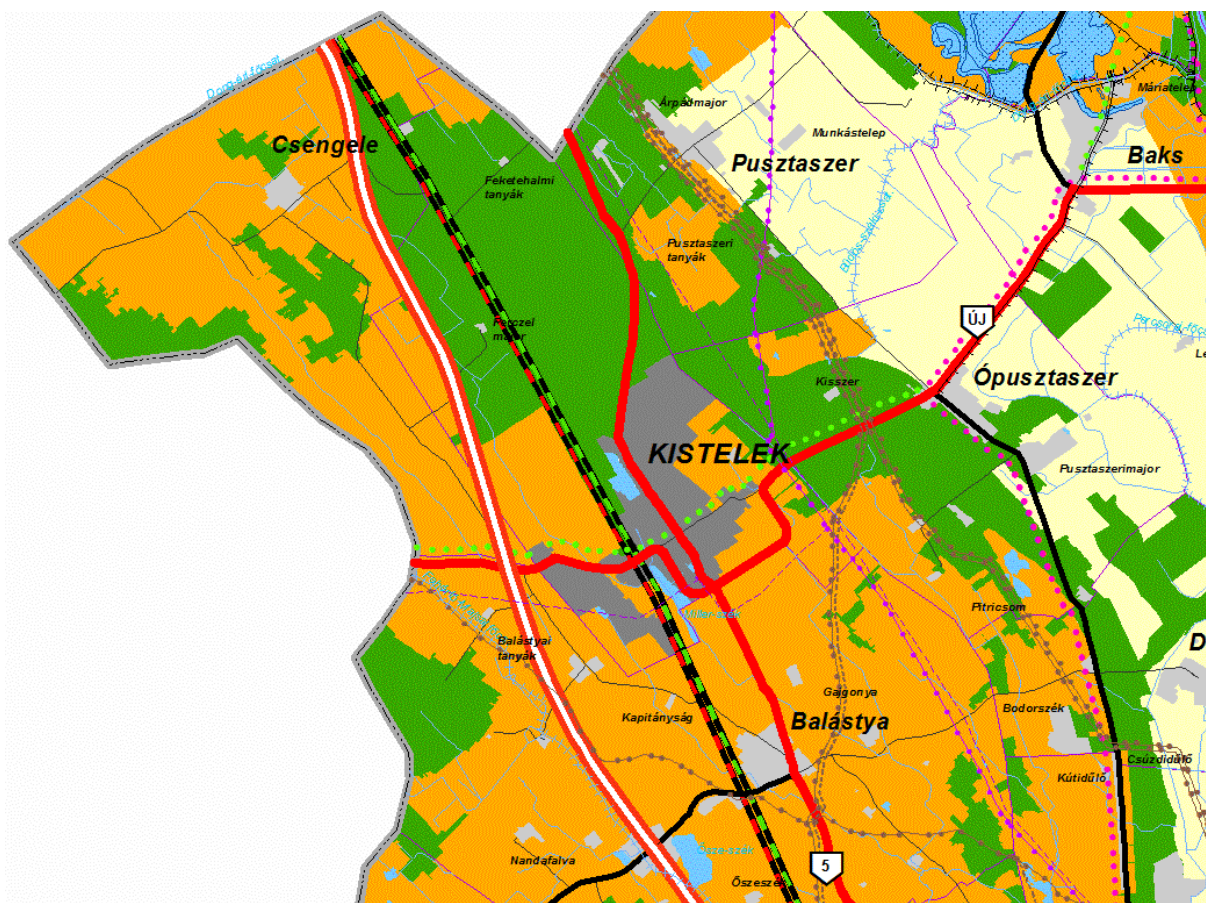
Csongrád megye Területrendezési Tervét (CsmTrT) Csongrád Megye Közgyűlése a 21/2005. (XII. 1.) önkormányzati rendeletével fogadta el, legutóbbi módosítása 2012. március 20-tól hatályos. Az országos terv azóta történt módosításait még nem követte le, egyelőre nincs összhangban a törvénnyel. Módosítása várhatóan az OTrT újabb változásaival párhuzamosan fog megtörténni.

Az országos szerkezeti elemek a megyei tervben a törvény 2012. évi állapota szerint szerepelnek, azokhoz képest újakat nem tartalmazhatott (pl. az M5 Csengelei pihenőhely rejtett csomóponttá alakításáról szóló javaslatot sem).

Csengelét érintő megyei szintű (térégi jelentőségű) szerkezeti elem az Ópusztaszer–Kistelek–(Kiskunmajsa) kerékpárút, amely az igazgatási terület D-i határán haladó 5411 jelű országos összekötő út mellett fog kiépülni. Az ópusztaszeri irány már megvalósult.

Megyei jelentőségűek a földgázellátás nagyközépnomású vezetékai, melyek nyomvonalait a község új szerkezeti terve a megyei terv EOv-helyes digitális állományának átvételével rögzít.

Csengele a megyei szerkezeti tervben

HARTA TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA ÉS TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZEI 2018

Térségi területfelhasználási kategóriák

- Erdőgazdálkodási térség
- Mezőgazdasági térség
- Vegyes felhasználású térség
- Vízgazdálkodási térség
- Városias települési térség
- Hagyományosan vidéki települési térség
- Építmények által igénybe vett térség

Műszaki infrastruktúra-hálózatok és egyedi építmények

Országos jelentőségű műszaki infrastruktúra-hálózatok és egyedi építmények

- Gyorsforgalmi út
- Főút
- Gyorsforgalmi úton, főúton és vasúti törzshálózaton tervezett nagyhíd
- Gyorsforgalmi- és főúthálózaton lévő határátkelő
- Vasúti törzshálózaton lévő határátkelő
- Nagysebességű vasútvonal
- Transzeurópai vasúti áruszállítási hálózat részeként működő országos törzshálózati vasútvonal
- Egyéb országos törzshálózati vasútvonal
- Kereskedelmi (nemzetközi) repülőtérre fejleszthető repülőtér
- Állami repülések céljára szolgáló repülőtér
- Országos kerékpárút törzshálózat eleme
- Nemzetközi és országos jelentőségű közforgalmú kikötő
- 400 kV-os átviteli hálózat távvezeték eleme
- 220 kV-os átviteli hálózat távvezeték eleme
- Nemzetközi és hazai szénhidrogén szállítóvezeték
- Elsőrendű árvízvédelmi fővonal

Térségi jelentőségű műszaki infrastruktúra-hálózatok és egyedi építmények

- Mellékút
- Térségi mellékúton és vasúti mellékvonalon lévő híd
- Térségi jelentőségű logisztikai központ
- Térségi határátkelő
- Vasúti mellékvonal
- Keskeny nyomtávú vasútvonal
- Egyéb nyilvános és nem nyilvános polgári célú repülőtér
- Térségi kerékpárút-hálózat eleme
- Térségi közforgalmú kikötő
- Személyforgalmi kikötő
- Kompátkelőhely
- Kiserőmű
- Átvitelt befolyásoló 120kV-os elosztó hálózat
- Térségi szénhidrogén szállítóvezeték
- Térségi belvíz- és öntözőcsatorna
- Belviktározó
- 1 millió m³-t meghaladó és 10 millió m³-nél kisebb tározási lehetőség
- Másodrendű árvízvédelmi fővonal
- Térségi hulladéklerakó hely

A településrendszer elemei (Magyarország hivatalos helységnévtára szerint)

KECSKEMÉT város
Városföld község

Csengele új szerkezeti tervének összhangja Csongrád megyei Területrendezési terv (CsmTrT) területfelhasználási előírásaival

Területfelhasználás vonatkozásában a CsmTrT csak erdő- és vegyes (mező-erdő célú) területet jelöl ki Csengelén. Az igazgatási területet jellemzően az utóbbi kategóriába sorolja, jól lekövetve a tényleges művelési-tájhasználati állapotot.

CsMTrT: Területfelhasználási térségek kiterjedése Csengelén

Erdőgazdasági térség:	977 ha
Vegyes gazdálkodási térség:	5029 ha (mezőgazdaságinak tekintjük)
Vízgazdálkodási térség:	0 ha

Csengele új településszerkezeti terv területfelhasználási mutatói

Erdőterület:	1250 ha
Mezőgazdasági terület:	4418 ha
Vízgazdálkodási terület:	35 ha

Megfeleltetés a CsmTrT térségeivel

Erdőterület:	1250 ha > 977x0,75= 733 ha Megfelel
Mezőgazdasági terület:	4418 ha > 5029x0,85= 4275 ha Megfelel
Vízgazdálkodási térség:	35 ha > 0 ha Megfelel

Csengele új szerkezeti tervének összhangja Csongrád megyei Területrendezési terv (CsmTrT) övezeteivel

A megfeleltetést az Országos Területrendezési Tervről szóló, többször módosított 2003. évi XXVI. törvény (OTrT) előírásai szerint kell biztosítani.

A megyei terv még nem követte le az azóta eltelt időszakban történt törvényi változásokat. Az átmeneti rendelkezések (MTv)³ értelmében (31/B):

„g) azokat a kiemelt térségi és megyei övezeteket, amelyeket a kiemelt térségi és megyei területrendezési terv megállapít, azonban az MTv. megszüntetett, az i) pontban foglaltak kivételével a településrendezési eszközök készítésénél, módosításánál nem kell alkalmazni,

l) azon új országos, kiemelt térségi és megyei övezeteket, amelyeket az MTv. állapított meg, azonban a kiemelt térségi és megyei területrendezési tervben még nem kerültek alkalmazásra, a településrendezési eszközök készítésénél, módosításánál e törvénynek az MTv.-vel megállapított 12/A. § (1) bekezdése és övezeti előírásai szerint kell lehatárolni és alkalmazni.”

Az MTv. által törölt térségi övezetek (ezekre a megyei tervi összhangot nem kell vizsgálni):

12. § (2) Kiemelt térségi és megyei övezetek:

- d) erdőtelepítésre alkalmas terület,
- e) térségi komplex tájrehabilitációt igénylő terület,
- g) térségi hulladéklerakó hely kijelöléséhez vizsgálat alá vonható terület,
- h) világörökség és világörökség-várományos terület,
- i) történeti települési terület,
- k) nagyvízi meder,
- m) vízerózióknak kitett terület,

³ az egyes törvények területrendezéssel összefüggő módosításáról szóló 2013. évi CCXXIX. törvény

n) szélerózióknak kitett terület,

Az MTv. által megállapított új kiemelt térségi és megyei övezetek:

(2) Kiemelt térségi és megyei övezetek:

d) erdőtelepítésre javasolt terület,

e) ásványi nyersanyagvagyon-terület,

A **szerkezeti terv** szempontjából vizsgálni szükséges a következő megyei övezeteket (a települést érintőek kiemelve):

(2) Kiemelt térségi és megyei övezetek:

a) magterület,

b) ökológiai folyosó,

c) pufferterület,

d) erdőtelepítésre javasolt terület,

e) ásványi nyersanyagvagyon-terület,

f) rendszeresen belvízjárta terület,

g) földtani veszélyforrás területe,

h) honvédelmi terület,

A *magterület* és *ökológiai folyosó* kiterjedését a szerkezeti terv és a szabályozási tervek a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatósága 2016. évi adatközlése alapján tünteti fel, azóta változást nem jelzett az Igazgatóság. Az ökológiai hálózat és a módosítási területek kapcsolatát az OTrT-nél vizsgáltuk.

Erdőtelepítésre javasolt terület övezete

A megyei terv csak az *erdőtelepítésre alkalmas övezet* határolja le, melynek célja volt, hogy a Nemzeti Erdőtelepítési Program megvalósítására alkalmas területek védelmét biztosítsa. A jelenleg hatályos törvényi meghatározás szerint viszont „*erdőtelepítésre javasolt terület*: kiemelt térségi és megyei területrendezési tervekben megállapított övezet, amelybe azok a többnyire gyenge termőképességű mezőgazdasági területek tartoznak, amelyeknél gazdasági, vidék-fejlesztési vagy környezetvédelmi szempontok indokolják az erdők létesítését, és azt természetvédelmi vagy termőhelyi okok nem zárják ki”. A törvény előírja: „A településrendezési eszközökben az erdőtelepítésre javasolt terület övezetét az erdőterület terület-felhasználási egység kijelölésénél figyelembe kell venni”.

Csengele bekérte az új megnevezésű övezet adatait a Földmérési és Távérzékelési Intézettől. Az adatállomány „másodlagosan telepítésre javasolt” területfoltokat tartalmaz, az összhang megállapítása addig nem releváns, amíg a megyei terv nem veszi át az OTrT változásait.

Ásványi nyersanyagvagyon-terület övezete

Az OTrT törvény előírja: " Az ásványi nyersanyagvagyon-terület övezetét a településrendezési eszközökben kell tényleges kiterjedésének megfelelően lehatárolni. "

Az MBFH nyilvántartási adataiban szereplő homokbánya a tervanyagban B jelű különleges bányaterületben szerepel. A szénhidrogén bányatelkek (Kömpöc I. és Hódmezővásárhely XII.) is ábrázolva vannak.

Rendszeresen belvízjárta terület övezete

A mély fekvésű, belvíz által gyakran veszélyeztetett területeket fokozatosan javasolt kivonni a szántóföldi művelésből és más célokra hasznosítani (pl. erdősítés).

Az OTrT törvény előírja: "Az övezet területén beépítésre szánt terület csak kivételesen, a belvízrendezési munkarészben meghatározott feltételek teljesülése esetén jelölhető ki."

Csengele területén a megyei terv az ábrán látható foltokat tartja nyilván. Ezt a szerkezeti terv és a szabályozási tervlapok átveszik és a HÉSZ rendelet-tervezet szabályokat rendel hozzá. A vízgazdálkodási fejezet kitér a szakági feladatokra és megoldási javaslatot tartalmaz.

Rendszeresen belvízjárta terület övezete Csengele Ny-i-DNy-i határrészében (Kiskunmajsa és Kömpöc felé eső igazgatási határ mentén)

Az övezet Csengele két területfoltját érinti a Kiskunmajsa és Kömpöc felé eső igazgatási határ mentén. A módosítási ügyek egyike sem jelöl ki új beépítésre szánt területet, kizárólag erdő- és mezőgazdasági területi átsorolások, valamint vízgazdálkodási terület kijelölés történik. A törvényi előírások teljesülnek.

10. KÖZLEKEDÉS

A község helyzete és kapcsolatai a térségben

Csengele község Csongrád megye nyugati részén, a Kisteleki Járásban található. A település a megyeszékhelytől 42 km, a járásközponttól pedig 15 km közúti távolságra helyezkedik el. A főváros 140 km-re É-ra érhető el az M5 autópályán és az 5-ös számú főúton. A település lakosainak száma 2000 fő.

A közlekedési ágak közül az adottságok miatt **hiányzik a légi és vízi közlekedés**. Az országos vasúthálózat a Kistelek igazgatási területén lévő, külterületi jellegű vasútállomáson keresztül érhető el.

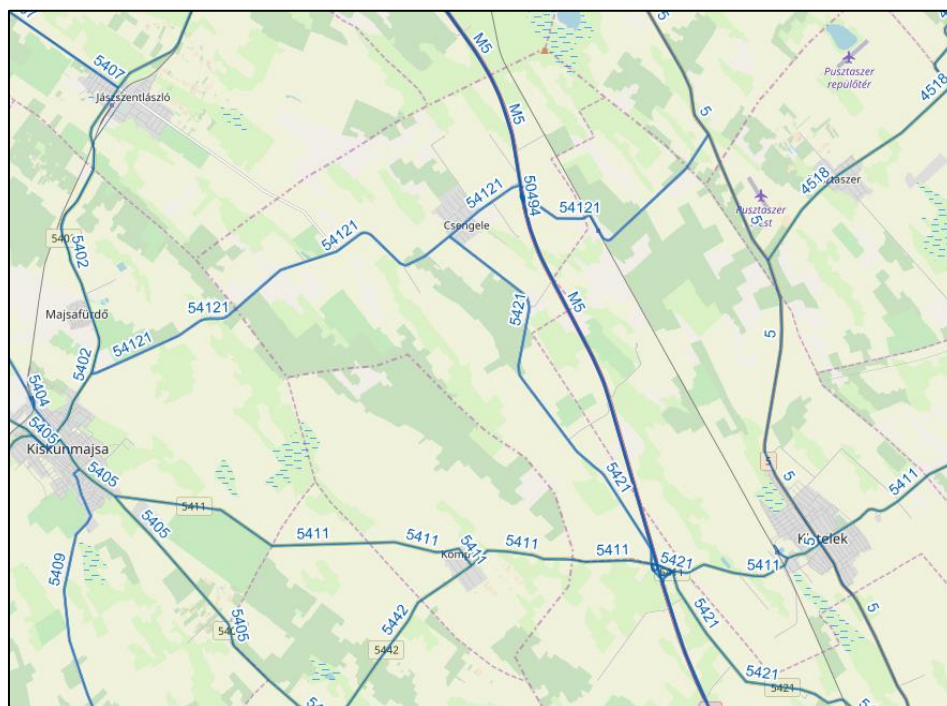
A község mellett halad a nemzetközi szereppel bíró **M5** számú autópálya, melynek forgalma az 1 km-es távolság miatt nem zavarja az ottlakók nyugalmát. (az ÁNF 2017 évi értéke 34396 E/nap). A településnek közvetlen autópálya-kapcsolata az igazgatási terület DK-i szélén, a Kisteleki csomóponton biztosított. **Rejtett csomóponttá alakítva** fel- és lehajtási lehetőséget nyújthatna a Csengelei pihenőhely a belterülettől 1 km-re.

A községen áthalad az 54121 jelű, az 5 sz. főút és Kiskunmajsa közötti összekötő út, belterületi szakasza a Deák Ferenc utca. Az 5421 jelű összekötő út a községet Balástyához kapcsolja.

Országos közúti forgalom szempontjából a legfontosabb utak a következők:

- M5 sz. autópálya, a 126+341 - 139+131-es szelvények között az ÁNF 2017-es értéke 34396 E/nap
- 5421 j. Csengele - Balástya összekötő út
a 0+000 - 10+112 - es szelvények között az ÁNF 2017-es értéke 62 E/nap
a 10+112 - 18+813 - as szelvények között az ÁNF 2017-es értéke 1619 E/nap
- 54121 j. 5 sz. főút - Kiskunmajsa összekötő út
a 0+970 - 8+756 - os szelvények között az ÁNF 2017-es értéke 355 E/nap
a 8+756 - 15+100 - es szelvények között az ÁNF 2017-es értéke 609 E/nap

Csengele
kapcsolódása az
országos
közúthálózathoz

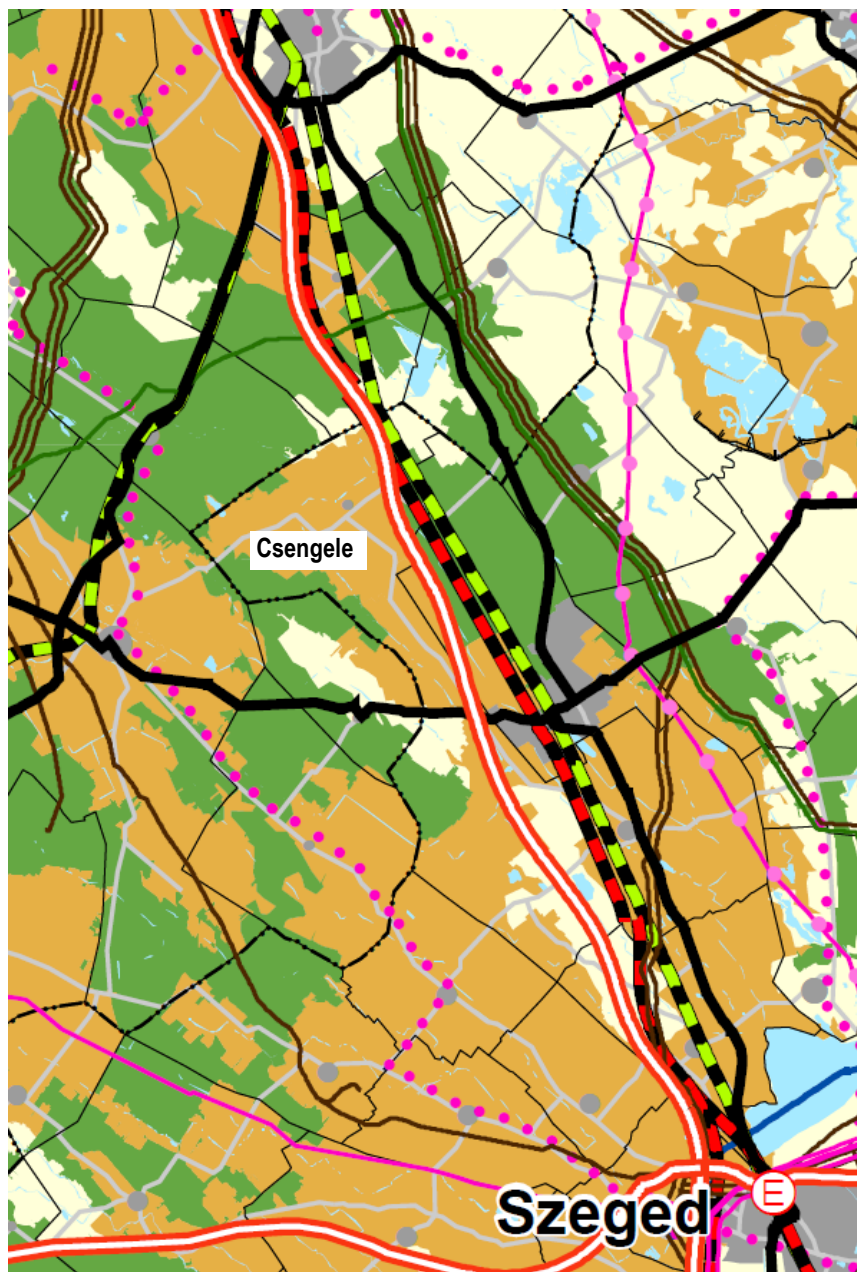
A járás a megyeszékhelyhez, Szegedhez kötődik. Jelentős a térségből a Szegedre ingázók száma, valamint a Szegedről a járásba ingázó értelmiségiek száma. Ugyanez kisebb mértékben járási szinten is megfigyelhető, kisteleki központtal.

Csengele a városok közül Kiskunmajsához esik legközelebb, Bács-Kiskun megyei kapcsolódása tehát nem elhanyagolható.

Csengelén keresztülhalad a 140. számú Cegléd - Szeged **vasúti fővonal**. A vasútvonalon területigénnyel járó fejlesztés nem várható. Nagyobb távlatban a kétvágányú átépítéssel lehet számolni.

Az ország szerkezeti tervében egyelőre szerepel egy nagysebességű (160 km/óra sebességet elérő) vasútvonal az M5 autópálya mentén. A nyomvonal nincs kidolgozva részletesebben, a megvalósítás távlata sem tisztázott és egy másik (Budapest-Kelebia) irány is felmerült alternatívaként, ezért Csengele új szerkezeti terve nem tünteti fel.

Nagysebességű vasútvonal az ország szerkezeti tervében (piros-fekete szaggatott vonal)

Csengele község közlekedési hálózata és létesítményei

A település úthálózata (lásd a T-3.1 tervlapot)

Autópálya: M5 autópálya Kiépítése 2x2 sávós, 1-1 leálló sávval

Országos mellékutak (Forgalmi utak)

- 5421 j. Balástya - Csengele összekötő út, kiépítése 2x1 sávós.
- 54121 j. 5 sz. főút – Kiskunmajsa bekötő út, kiépítése 2x1 sávós.
- 54121 j. -Jászszentlászló bekötő út kiépítése 2x1 sávós.

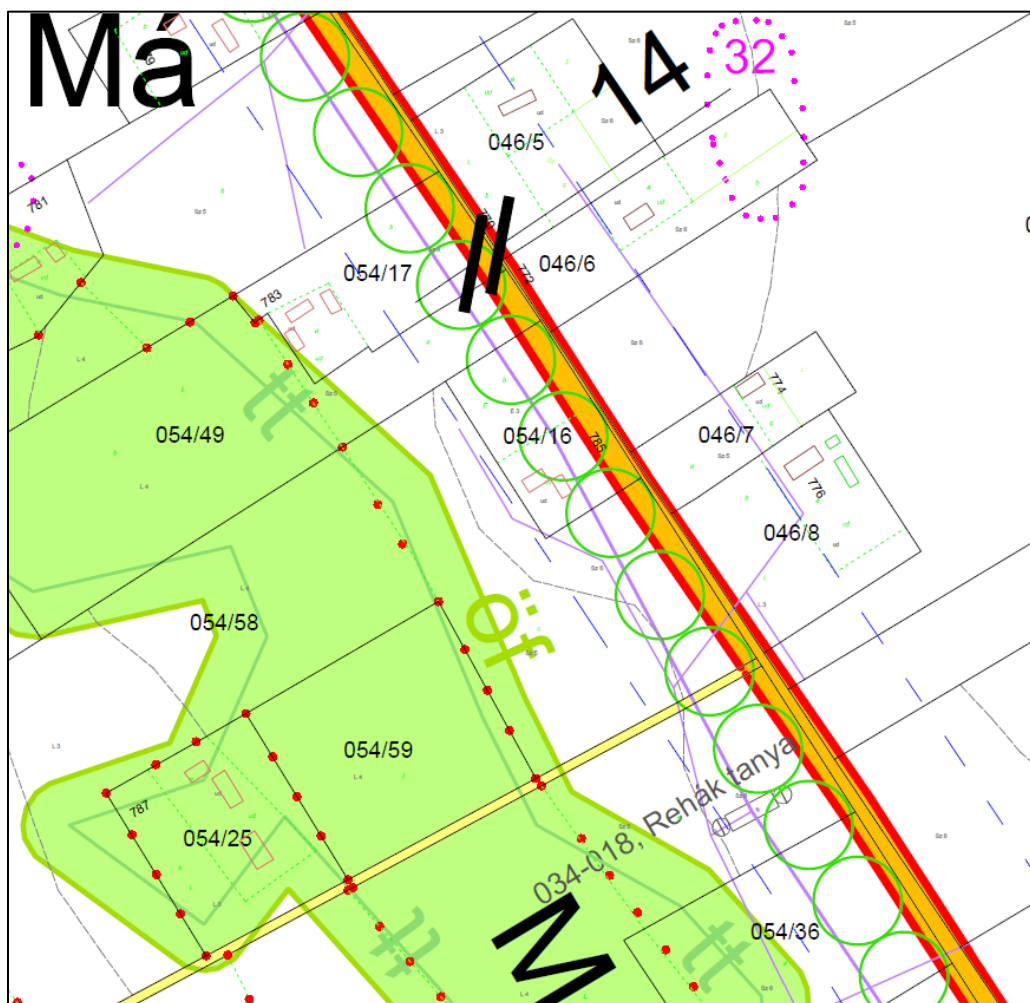
Gyűjtőutak (Települési mellékutak)

- Május 1 utca, kiépítése 2x1 sávós. (4,0 m burkolatszélesség)
- Petőfi S. utca, kiépítése 2x1sávós. (4,7 m burkolatszélesség)

Az országos úthálózat **szabályozást igényel** az 5421 jelű út mentén: az út kiépítését nem zárta le a tulajdonviszonyok rendezése, középső szakaszán 1 méterre szűkül össze az út telke. A szabályozási terv a többi szakaszon kialakult 14,0 m telekszélességet és a kerítések, épületek elhelyezkedését alapul véve **kijelöli a közterület új határát**.

A jövőben a külterületi tanyasorokat és tanyacsoportokat be kell kapcsolni az országos közutak hálózatába az összekötő földutak kiépítésével. Legalább 4,0 m széles burkolat létesítése indokolt

Pántlika út (5421 jelű Balástya – Csengele összekötő út) szabályozása (részlet)

Közúti közlekedés

Csengele úthálózatának gerincét az országos közúthálózat átkelési szakaszai adják meg, a helyi úthálózat szabályos vonalvezetésű, és változó szabályozási szélességű utcákból áll. A község fejlődése során a belterület D-i részén szabályozott úthálózati rendszerben új lakóterület alakult ki. A Ny-i bővítési terület útjai is rendezettek, a beépülés azonban egyelőre csak részleges.

A községi úthálózat kiépítettsége vegyes képet mutat, a község közepén a kiépítettség majdnem teljes, addig a külső részein lévő házsoroknál egy-két út van kiépítve. A kiépített utak szélessége a főbb utak kivételével nem megfelelő, ezért célszerű a forgalmi rendet felülvizsgálni és a burkolatokat szélesíteni.

A meglévő burkolt lakóutcákat érdemes 6,0 m-re bővíteni. A földes utcákban 16 m szabályozási szélesség esetén 6,0 m szélességű útburkolatot kell kialakítani. 10-12 m szabályozási szélesség esetén 4,0 m széles vegyesforgalmú út építendő.

A fejlesztési irányelveket a község kül- és belterületére vonatkozólag egységesen kezelve célszerű meghatározni. A fejlesztési koncepcióval összhangban a meglévő úthálózatra és az érvényes területfejlesztési elképzelésekre kell támaszkodni.

Figyelembe kell venni az elmúlt időszakban bekövetkezett jelentős változásokat:

- az ugrásszerűen megnövekedett gépjármű állományt
- a község egyes területeinek eltérő nagyságú és összetételű közlekedést generáló fejlődését
- az ipari telephelyek létrejöttének forgalomvonzó hatását
- a gazdasági és társadalmi fejlődés eredményezte jelentős szemléletbeli változások közlekedésre gyakorolt hatását.

A fenti szempontok figyelembevételével lehet összefoglalni a **fejlesztési törekvéseket**: *A közlekedésszerkezet megtartása mellett a jelenlegi útvonalak szabályozási szélességeinek kisebb korrekcióit kell tervezni, az útszélességek a forgalomnövekedést lekövetve bővítendő, pótolni szükséges a hiányzó burkolatokat. A kisebb forgalmú külterületi földutak megfelelő karbantartással, erdészeti út jellegű megerősítéssel az év teljes időszakában járhatókká tehetők.*

Parkolás

Csengele községközpontban van kijelölt parkoló az 54121 j. út melletti üzletek környékén és a Polgármesteri Hivatal előtt. Az új létesítményeknél a telken belül kell megoldani a parkolást. A külterületen a temető mellett, valamint az ipari létesítményekhez kapcsolódóan létesültek leállóhelyek. További helyeken a gépjárművezetők szabadon parkolnak. Szorító parkolási gondok nincsenek. A kapubehajtók előtt, mellett burkolattal, vagy kőszórással kell a porképződést csökkenteni.

Üzemanyagtöltő állomás

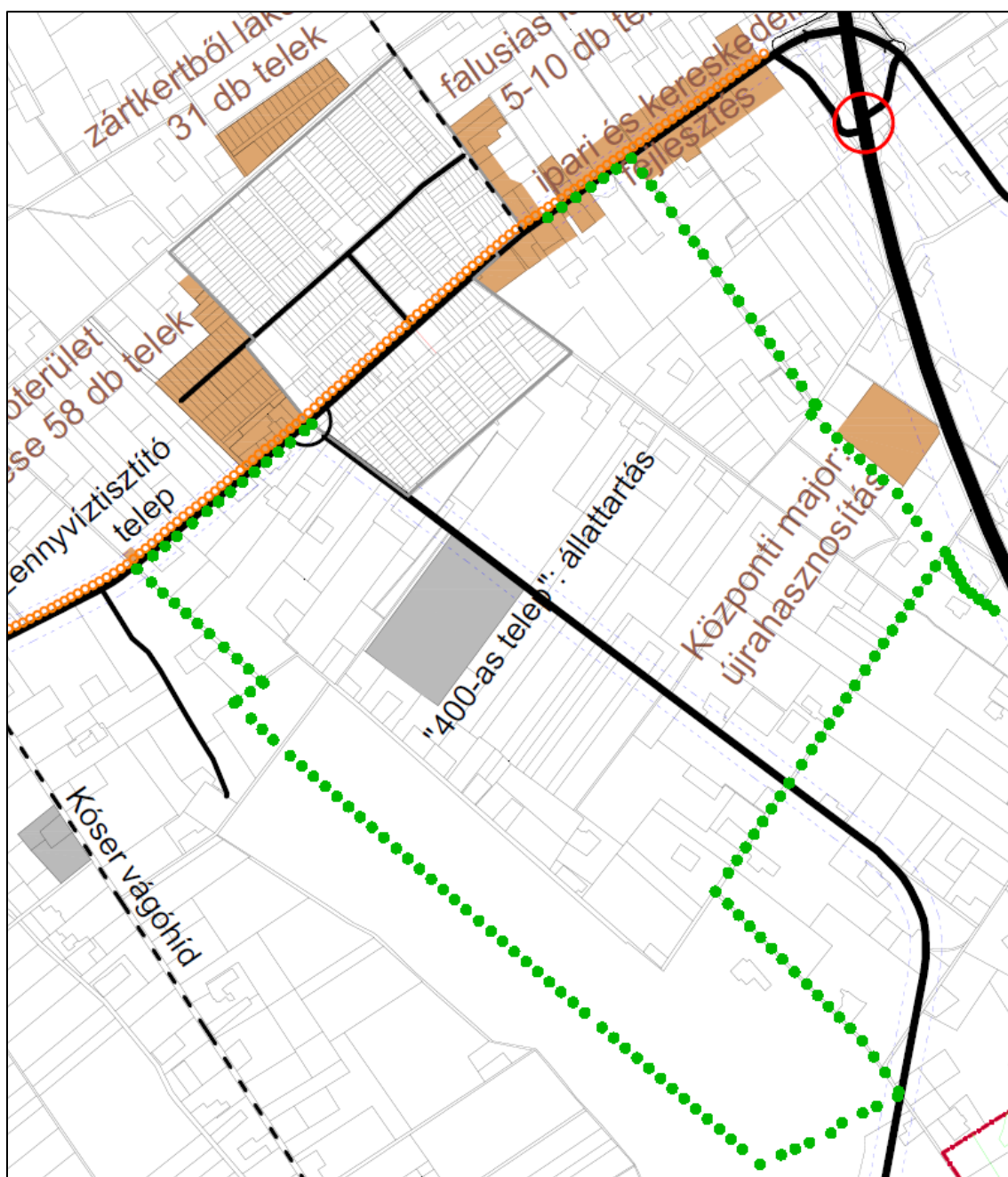
A község külterületén egy üzemanyagtöltő állomás található, az 54121 j. út mellett. A kút kapacitása a jelenlegi igényeket ki tudja elégíteni. Az új településrendezési terv gondoskodik a telek gazdasági átszervezéséről a kialakult állapotot követve.

Kerékpáros- és gyalogos közlekedés

Külön kialakított gyalogútvonalak és kerékpáros utak nem létesültek. Csengele lakosai számára mind a hivatás-, mind a turisztikai forgalom szempontjából nagyon hasznos volna az 54121 jelű (Kiskunmajsa – 5-ös számú főút összekötő) út mellett önálló kerékpárút létesítése. Az út mellett kijelölt új gazdaságfejlesztési terület is vonzóbbá válna általa.

Térségi jelentőséggel létesülhet a jövőben az Ópusztaszer–Kistelek–(Kiskunmajsa) kerékpárút, amely az igazgatási terület D-i határán haladó 5411 jelű országos összekötő út mellett. Az ópusztaszeri irány már megvalósult.

Kerékpáros tanösvény kijelölését és vízáteresztő burkolattal való ellátását irányozza elő a terv a következő nyomvonalon (pontosított vonallal jelölve):

Tömegközlekedés

Az országos közutakat is használó tömegközlekedést a DAKK helyközi és távolsági járatai bonyolítják le. Autóbuszjáratok elsősorban Kistelekre és Szegedre indulnak. Nagyon **hiányzik** a Kiskunmajsával közvetlen kapcsolatot jelentő buszjárat, jelenleg a Pántlika úti autópályacsomópontnál lévő külterületi megállóban kell átszállni a Kistelek-Kiskunmajsa járatra.

Csengele nem rendelkezik helyi autóbuszvonalakkal, jelenleg csak az átmenő forgalmú autóbuszok biztosítják a tömegközlekedést.

Vasúti közlekedés

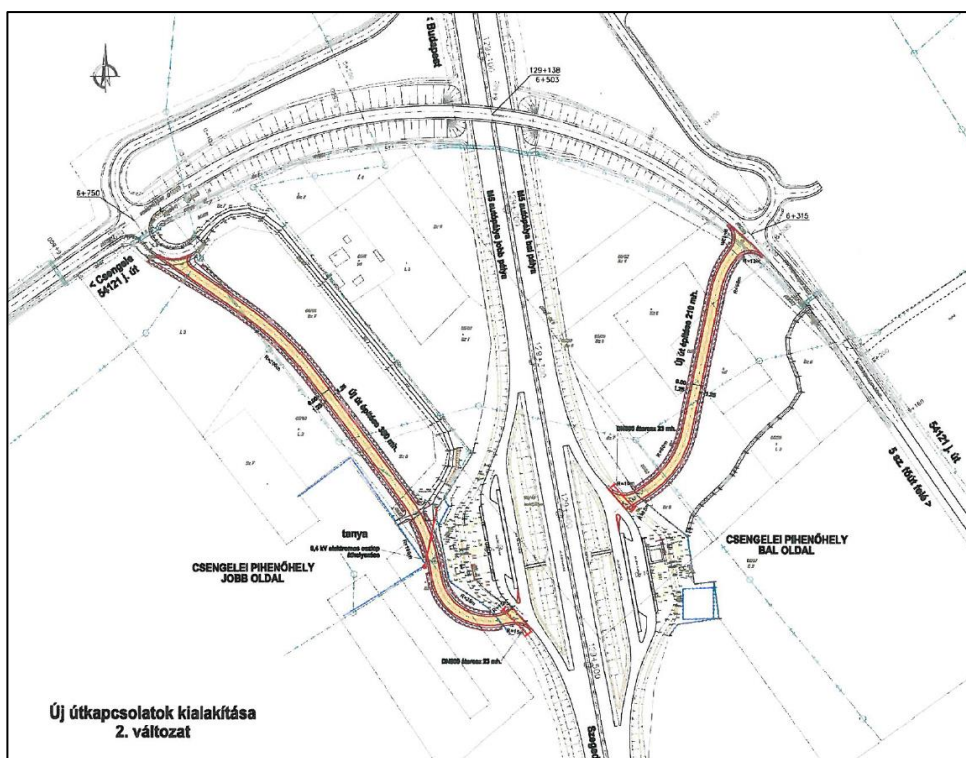
Csengele külterületén áthaladó 140. sz. vasútvonal a község életére kevésbé van hatással, a község külterületén halad át. A fővonalon az engedélyezett sebesség 120 km/ó. A Budapest – Szeged 140 sz. fővonalon a térségben jelenleg a következő számú vonat közlekedik.

Gyorsvonat + IC	24 db
Személyvonat	10 db
Tehervonat (menetrend)	18 db
Tehervonat (esetenként)	6 db
Gépmenet	8 db

Csomóponti tervezés

Az M5 autópálya pihenőhely rejtett csomóponttá alakításáról a Makadám 2000 Úttervező Mérnökiroda készített tanulmánytervet, részletezve a fejlesztés indokoltságát, megvalósíthatóságát, költségeit. A több változat közül a legvalószínűbb beépül a Településrendezési eszközökbe.

Részlet a
tervanyagból:
csomópont
javaslat 2.
változat

Keresztszelvények

Az egyes útfajták mintakeresztszelvényét, kialakítását és területigényét külön tervlap (T-3.2) ábrázolja.

11. ZÖLDFELÜLETEK ÁLLAPOTA ÉS RENDEZÉSE

Zöldhálózati elemek

A települések zöldfelülete számos összetevőből áll, és sokrétű feladatot kell betöltenie. A különböző felhasználású területeken található növényborítottság összefüggő hálózatát zöldfelületi rendszernek nevezzük. A zöldfelületi rendszer szerepe többretű.

- Ökológiai szempontból befolyásolja a helyi klíma alakulását, a levegő szennyezettségének mértékét, szerepe van a por- és zaj elleni védelemben, meghatározza a település környezetének minőségét.
- Befolyással van a lakosság közérzetére, ez mellett meghatározó a település arculatában, és szerkezeti tagolásában.

A belterület zöldfelületi elemei: közparkok és intézményterületek zöldfelülete, utcafásorok, út menti zöldsávok, és a lakóházak kertjeiből áll.

A külterületen lévő erdők, tanyák, az ide vezető utak fásítása szintén e rendszer elemeit alkotják. A hálózat legnagyobb kiterjedésű részei a szintén külterületen lévő, mező- és erdőgazdálkodási területek.

A település közigazgatási területét egyrészt a *ligetes-nedves gyepek* alkotják az É-i határon húzódó Dong-ér és a DK-i irányba tartó Balástya-Csengelei-csatorna mentén, másrészt az *erdősödés irányába tartó mozaikos, tanyás tájhasználat* van jelen. A tanyai gazdálkodás legfejldőképesebb helyszínei a Pántlika út mentén és a Csengelei erdő mögötti (az erdőtől Ny-ra húzódó) területen található (*T-2 tervlap.*) A belterület és a környékén karéjban elhelyezkedő majorok a művi tájhasználatot reprezentálják. A különböző használati-művelési módok együttese színes, változatos és hangulatos alföldi táj képét mutatja.

A tájalakítás javasolt elemeivel kiegészülve a csengelei táj a következő karakteres elemeket tartalmazza:

- Fekete-halom és a mellette fekvő természetvédelmi terület (Péteri-tó környéke)
- Ex-lege védett egykori szikes tavak
- Dong-ér és a Balástya-Csengelei-csatorna menti természetes gyepek, vízállások, nádasok (Mát és Tk jelű területfoltok)
- Csengelei erdő, benne a védett tölgyfákkal
- Pántlika úti és Csengelei erdő melletti tanyasorok, szétszórtan elhelyezkedő tanyák
- Árpád-kori templom emlékhelye
- Belterület körüli sétaút, kerékpáros tanösvény (tervezett)
- Megyehatáron futó lovastúra-útvonal (tervezett)
- Kertes mezőgazdasági területként fejlődő kiskertes terület (Kisteleki autópálya-csomópont mellett)
- Homoki gyümölcs- és kertkultúra egyéb területfoltjai (Mk jelű kertes mezőgazdasági területek)

Belterület és környéke zöldfelületei

Csengele *közparkjainak, közkertjeinek* elhelyezkedése a település szerkezetét tekintve centrális jellegű, a területek a község központjában található. Növényállományukat vegyes nemzetséggű egyedek alkotják. A község *intézményeinek* többsége jelentős kertfelülettel rendelkezik, melyek növényzete mind korban, mind állapotban, valamint a növényzet mennyiségében és minőségében különböznek. Az *utcák fásítása* is változatos képet mutat.

Jellemzően sok az örökzöld, a Thuja és a fenyő, az egyoldali fasor, a gyümölcsfa, de a fásítás a legtöbb helyen szakaszos, szórt, vagy elmaradt.

Közhasználatú zöldfelületek

Közpark, közkert, játszótérek, intézménykertek:

- *Szt. Imre téri templom és közkert*

A templom előtt rózsza kiültetés, a parókia előtt Thuja sor található. A templom melletti parkban II. világháborús emlékmű körül gazdag növénytelepítés található, mely helyenként mára már besűrűsödött. Növényei: Pinus strobus, Thuja, Hibiscus, Catalpa, Prunus cerasifera, Picea pungens g., Magnolia, Juniperus, Salix, Aesculus, stb.

- *Víztorony előtti közpark*

A polgármesteri hivattal és a templom melletti pihenőparkkal szemben található. Körben Pyracantha nyírt sövény határolja, belső részen Salix, Tilia, Betula, Thuja, Fraxinus található. A Május 1 utcai sarkon pihenőhelyet alakítottak ki, mely közepén kis medence található, a körülötte lévő burkolaton padok és köztéri berendezések vannak kihelyezve.

- *Faluház*

Kétoldali Thuja sor határolja a telek hosszanti oldalán, középen és szegélyként rózsza jelenik meg a gyeplen. Előkertjében dísztön átívelő hídon jutunk a bejáráthoz. A tóban vízínövények (tavirózsa), található, mögötte rózsza szegélyezi két oldalon, a lépcső előtt.

A faluház mögötti *játszóteret* az Árpád utca felől dupla Thuja sor határolja. Rugós játékok, mérleg- és láncos hinta, mászóka, kisház, a felszerelési tárgyai. Fásítatlan terület. *A játszótér fásítása szükséges előnevelt, faiskolai növényekkel.*

A piac melletti diófás kert jogilag az óvodához és bölcsődéhez tartozik. *Gyalogút és díszburkolatos tér kialakítása javasolt az alábbi vázlat szerint:*

Zöldfelületi intézmények kertje:

- *Polgármesteri hivatal*

Az utcán Thuja sor, a telken Picea pungens glauca, Betula, Pinus nigra, Populus, Chamaecyparis nemzetség növényei található. Gondozott.

- *Általános iskola*

Az iskola területén vegyes állapotú és nemzetségű növényállomány található. Telekhatáron Pyracantha sövény, az udvarban Catalpa, Picea p.g., Acer, Syringa, Robinia, stb, található, mindezek ellenére az udvar nagy része kopár, fásítás szükséges.

- *Óvoda*

Megfelelően kialakított és felszerelt kert kialakított játszóhelyekkel. Növényzete a következőkből áll: Celtis, Platán, Tilia, Ailanthus, Catalpa, Acer, Thuja, Picea, Aesculus, az óvoda előtt végig Thuja sor. Felszerelési tárgyak: mászóka, homokozó, hinta, csúszda, kosárlabda palánk. Gondozott. Az épület vonalában Juglans, Celtis, Koelreuteria, Aesculus és Robinia található.

- *Temető*

A ravatalozó környezetében van burkolt út, a többi részen gyepes. Növényei: hárs, gesztenye, nyír, thuja sor, ez mellett egy oldali hársfasor, s ravatalozó közelében hármascsoportban hárs és platán található. Gondozott létesítmény.

- *Sportpálya*

Gyepes, gondozott pálya a belterület szélén. Nyugat felől fásított köztér, sétány kialakítása javasolt.

- *Ifjúsági tábor*

A tábor növényállománya vegyes fajtákból áll: Platan, Acer, Populus, mellette a zöldterület fásított: Populus, Acer, Betula alkotja a növényzetet.

Intézménykertek fejlesztésének jövőbeni feladata: Az intézményterületek növényállománya folyamatos karbantartást igényel. A szükséges növényzet pótlása kertészeti kiviteli terv alapján történjen. A temető belső útjai mellett fasorok telepítése szükséges.

Utcafasorok:

A fasorok fontos szerepet töltenek be a települések zöldfelületi rendszerében. Összekapcsolják az egyes zöldfelületi elemeket, ugyanakkor helyi zöldfelületi értékkel bírnak. Az utcaképek jelentős alakítói.

A településről ma hiányoznak az egységes út menti fasorok. Jelentős helyi értékkel bír a Petőfi utcai lucfenyő sor, szakaszos Thuja sor jellemzi a Május 1, a Deák Ferenc utcát, valamint az óvoda, iskola, faluház határait.

Fásításra javasolt elsősorban az Árpád utca egy-egy szakasza, a Május 1 utca, az iskola telken belül, a Faluház mögötti játszótér.

A telepíthető növényeket meghatározza az egy- ill. kétoldali légvezeték, az egyéb közmű, ill. a zöldsáv szélessége. A telepítést célszerű előnevelt faiskolai növényanyaggal megvalósítani, így egységes, fajtaazonos egyedekből álló fasorokat kapunk.

Közmű kiépítés kertészeti munkarésszel együtt történjen, így lehetőség van a hiányzó fasorok helyének kijelölésére.

Jövőbeni feladat az utcák fásításában: a közművek figyelembe vételével, megfelelő fajtájú, faiskolai minőségű díszfák ültetése, kertészeti kiviteli terv alapján. A meglévő utcafasorok esetében pótlás azonos fajtával történjen. Folyamatos feladatot ad a meglévő gyümölcsfák és örökzöldek leváltása faiskolai minőségű díszfákra.

Zöldfelület fejlesztési javaslatok és szabályok összefoglalása:

Belterület:

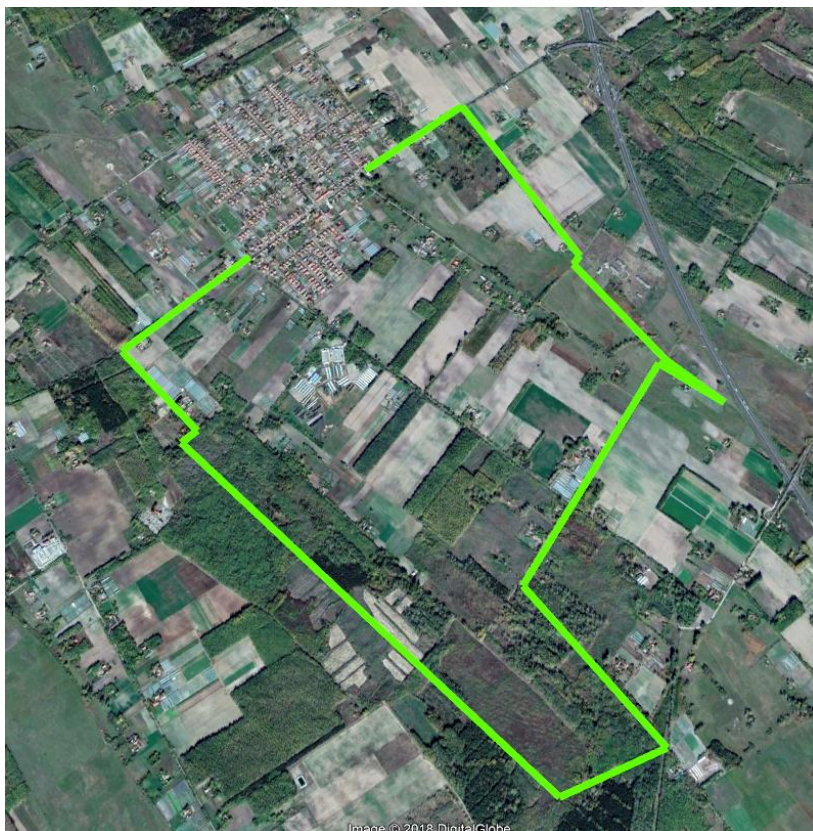
- *Utcafasorok kialakítása kertészeti terv alapján (közmű és termőhelyi adottságok figyelembevétele)*
- *Intézményterületek fásítása*
- *Temető fásítása*
- *Az Árpád utca mellett létrejövő záportó mellett pihenő- és találkozóhelyek és -terek létrehozása*

Közterületi zöldfelületek:

- *Minden 10 cm-nél nagyobb törzsmérőjű nem gyümölcsfa kivágása a belterületen engedélyköteles.*
- *Magas és mélyépítési munkák során a meglévő növényzetet adottságként kell kezelni és az érvényben lévő védőtávolságokat be kell tartani. Fakivágás csak indokolt esetben, és fapótlási kötelezettséggel történhet.*
- *A szükséges fapótlás mértéke a kivágott fa darabszámával egyező famennyiség eltelepítése kiviteli terv alapján, legalább 10/12 törzskörméretű csemetékkel.*

Külterület:

- *Sétaút és kerékpáros tanösvény felfűzheti a belterület és környéke zöldfelületi attrakcióit (ld. légifotón)*
- *A megyehatáron vezetett lovastúra útvonal a Bács-Kiskun megyei és a Csongrád megyei Ny-K-i irányú két útvonalat köti majd össze.*

*CSENGELE KÖZSÉG TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA ÉS
TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZEI 2018*

Képek

*CSENGELE KÖZSÉG TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA ÉS
TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZEI 2018*

12. VÍZGAZDÁLKODÁS HELYZETE ÉS FEJLESZTÉSE

A Vízgyűjtő-gazdálkodási Tervben meghatározott víztestek állapotértékelése és a kitűzött célok

Magyarország felülvizsgált, 2015. évi vízgyűjtő-gazdálkodási terve a Kormány 1155/2016. (III. 31.) Korm. határozata mellékleteként került közzétételre.

Ezen anyagban az ország négy vízgyűjtőre és 42 tervezési alegységre lett felosztva, melyen belül Csengele község közigazgatási területe az **2-20 számú Alsó-Tisza jobb part tervezési alegységre** esik.

A tervezés legkisebb egységei a víztestek, melyek közül a felszíniek a vízfolyások és az állóvizek, valamint egy külön csoportban találhatóak a felszín alattiak.

A felszíni víztesteket a Keretirányelv 3 kategóriába sorolja: természetes, erősen módosított és mesterséges víztestek.

A Keretirányelv szerint a természetes vízfolyásoknál és állóvizeknél a jó ökológiai és kémiai (vízminőségi) állapot elérése a cél. Míg az erősen módosított és a mesterséges vizeknél a jó kémiai (vízminőségi) állapot és a jó ökológiai potenciál elérése és fenntartása a cél. Felszín alatti vizeknél pedig a jó mennyiség és a jó kémiai (vízminőségi) állapot elérése és fenntartása a cél.

A Vízgyűjtő-gazdálkodási Terv (VGT) tartalmazza a víztestek állapotértékelésének eredményét, valamint a kitűzött célok eléréséhez szükséges intézkedéseket. A Tervben az érintett víztestekre meghatározott célkitűzések megadott határidőre történő eléréséhez és megőrzéséhez biztosítani kell felszíni vizek esetén a 10/2010. (VIII. 18.) VM rendeletben rögzített vízszennyezettségi határértékek betartását.

Csengele közigazgatási területén az alábbi felszíni víztest található:

Dong-éri-főcsatorna felső AEP431

A vizek jó állapotát elérni hivatott VGT-ben foglaltak szerint a területen érintett:

Alsó-Tisza-völgy sekély-porózus víztest (sp.2.11.2).

Felszíni vízrendezés, csapadékvíz elvezetés (lásd T-4 és T-5 jelű tervlapokat)

Külterületi vízrendezés

A térség belvizeit a terep fő esésirányának megfelelően ÉNY-DK irányba haladó belvízcsatornák vezetik a közvetítő befogadókon keresztül a Tiszába.

Csengele területének É-i része a Dong-éri-, D-i része az Algyői-főcsatorna öblözetéhez tartozik.

Csengele település közigazgatási területén lévő ATIVIZIG kezelésű belvízcsatornák az alábbiak.

- Kisteleki-főcsatorna (közcélú)
- Balástya-Csengelei-csatorna (közcélú)
- Csengelei-csatorna (közcélú)
- Dong-éri-főcsatorna (kizárólagos állami tulajdon)

Új beépítések tervezése során figyelembe kell venni a vízelétesítmények megközelítésére vonatkozó jogszabályi előírásokat. Kizárólagos állami tulajdonú vízelétesítmények esetében a partéltől számított 6-6 m, a közcélú vízelétesítményeknél 3-3 m szélességű sáv szabadon hagyandó a fenntartási, a karbantartási munkák számára. Parti sávon belül építmény nem helyezhető el.

Belterületi csapadékvíz elvezető rendszer

Csengele utcái szélesek, burkolt útfelülettel rendelkeznek, gondozottak, legtöbb helyen fásítottak, virágosak és füvesítettek.

A község belterületén részlegesen kiépített csapadékvíz elvezető rendszer működik. Jellemzően nyílt szelvényű csapadékvíz elvezető hálózat épült ki, az árkok földmedrűek, szikkasztó rendszerűek, vagy befogadóba csatlakoznak.

A szélsőséges időjárási viszonyok, rövid időtartam alatt intenzív csapadék lehullás a homokos talaj ellenére is okozott elöntéseket a községben. Részben a csatornák szikkasztó jellege, másrészt a kocsibejárók alatti átereszek nem megfelelő mérete és magassági elhelyezése, vagy azok eldugulása okozta a problémát.

A község belterülete a magassági adottságok miatt az Algyői belvív-öblözethez tartozik és D-i irányba lejt. A Május 1 utcától É-ra fekvő terület csak szikkasztó árkokkal rendelkezik. A község belterületének É-i határvonalán húzódó Balástya-Csenglei-csatorna, amely a Dongéri-főcsatornába csatlakozik, övcsatornaként működik. Felfogja az É-i külterület felől érkező csapadékvizeket. A Május 1. utcától D-re lévő terület vizeinek befogadója a község DK-i oldalán található Kisteleki-főcsatorna, amely az Algyői-főcsatornához csatlakozik. A közelmúltban készült el a Május 1 utcától D-re lévő terület csapadékvíz elvezető rendszerének terve, amely már részben megvalósult.

A későbbiek során a kiépülő, már lefolyással rendelkező belvízlevezető árkok az É-i belterületrészről is befogadhatják a csapadékvizeket, amennyiben ott a szikkasztó árkok átépülnek gravitációs rendszerűvé.

A tervezésnél fontos szempont volt, hogy a vízlevezető árkok földmedrűek legyenek, amelyek biztosítják a víz talajba történő beszivárgását, ezzel megfelelnek a Vízköri Irányelvben meghatározott, csapadékvíz helyben tartási törekvésnek.

A rendszerhez tartozik egy, a község DK-i sarkánál kialakítandó, 1,5 ha nagyságú, 8.300 m³ hasznos térfogatú belvízi záportározó is, amely a szikkasztással a talajvíz pótlást szolgálja és a Kisteleki-főcsatorna végszelvényének terhelését csökkenti. A tározóban közel 110 cm vízborításra van lehetőség, a vízszint a ki és beeresztő műtárgyakkal szabályozható. A tervezett tározó környezetében gyepek és rét művelési ágú területek találhatók.

A községben gyakori a belterületi telkeken való fóliaházazás növénytermesztés. Ahol a telek mérethez viszonyítottan nagy területű a fóliázás, ott célszerű lenne a gyorsan lefolyó esővizek összegyűjtésére tároló medencéket, földre süllyesztett, fóliával bélelt tározókat kialakítani. Ezzel megakadályozható lenne a szomszédos telkek elöntése, és biztosítható a hasznos esővíz helyben tartása. Javasolt méret minden 10 m² fóliás alapterülethez 0,3 m³ tároló térfogat létesítése.

A fejlesztési területek csapadékvíz elhelyezése, elvezetése megoldandó telekhatáron belüli elhelyezéssel, szikkasztással, a meglévő belvízcsatornába történő bevezetéssel, valamint a később kiépítendő utcai nyílt árkokba történő bevezetéssel. A csapadékvíz elvezető csatornák rendszerben történő üzemeltetése csak megfelelő karbantartottság esetén lehetséges, ami az Önkormányzat, illetve a lakosságra áthárított felelősség egységében valósítható meg.

Fontos a befogadó közcélú belvízcsatornák jó karbantartottsága is, hogy ne legyenek akadályok a levezetendő belterületi vizek útjában (náddal, cserjékkel való benövés, feliszapolódás, stb.).

13. VÍZIKÖZMŰVEK HELYZETE ÉS FEJLESZTÉSE

Ivóvízellátás (lásd T-4 és T-6 jelű tervlapokat)

Csengele község közüzemi vízműve 1965. óta üzemel. A vízellátó rendszer jelenlegi üzemeltetője az Alföldvíz Regionális Víziközmű-szolgáltató Zrt. (címe: 5600 Békéscsaba Dobozi út 5.)

A község belterület vezetékes ivóvízellátása 100%-ban megoldott, az összes lakás viszonylatában azonban 50 % alatti az ellátási arány.

A vízellátást a 240 és a 310 m-es mélységű felszínalatti vízkészletek feltárásával mélyfúrású kutakkal biztosítják.

A kutak vízminősége korábban nem minden komponensben felelt meg a 98/83/EK irányelv, és a 201/2001.(X. 25.) Kormány rendelet „Az ivóvíz minőségi követelményeiről és az ellenőrzés rendjéről” előírásainak, ezért a Dél-Aföldi Régió ivóvízminőség javítása projekt keretében Csengele községben is megvalósult a vas, mangán és ammónium mentesítés 2016. évben.

Vízellátó rendszer

Vízmű telep helye Csengele, Móra Ferenc utca 2.

- **3. jelű kút:** B 49 OKK nyilvántartási számú, 310 m mélységű kút, a meghibásodott régi B 30 OKK számú. kút melléfúrásos felújítása során készült el 2014. évben.
- **2. jelű kút:** B 39 OKK nyilvántartási számú, 240 m mély kút. Fúrási éve 1978.

Mindkét kút üzemképes, felváltva üzemelnek.

Korábban a vízmű üzeme egylépcsős volt. A kutakból búvárszivattyúval kitermelt víz kezelés nélkül, közvetlenül a hálózatba, illetve a magas tárolóba került. Az automatikus üzemet a glóbuszban elhelyezett szintvezérlő szabályozta.

Az egyszerű vízellátási folyamat megváltozott, a vízmű telepen kiépült a vízkezelő rendszer, amelyben a technológiai folyamat többszörös átemelést igényel.

Az új vízellátás - vízkezelési technológia folyamata:

- kutakból való vízkitermelés
- nyersvíz tároló medence, légtelenítés, gáztalanítás
- technológiai nyomásfokozás (feladószivattyúk)
- oxidálószer (NaOCl) adagolás
- statikus keverő
- vas- mangántalanítás, katalitikus szűrőtartályokkal
- törésponti klórmennyiség beadagolása
- ammónium mentesítés törésponti klórozással
- aktívszén adszorbeálás (GAC töltetű tartályok)
- fertőtlenítés, csíráatlanítás
- tisztított víz - tároló medence
- hálózati szivattyúzás
- hidroglóbusz, hálózat

Kapacitás adatok:

Kutak:

A telephez 2 db mélyfúrású kút tartozik.

3. jelű (B-39 OKKSz.) kút: mélysége 310 m, kitermelhető vízmennyiség 800 l/p. üzemi vízhozama 250 l/perc

2. jelű (B-49 OKKSz) kút: mélysége 240 m, kitermelhető vízmennyiség 600 l/p. üzemi vízhozama 250 l/perc

A vízműtelep mértékadó kapacitása 30 m³/óra, 600 m³/nap (napi 20 órás üzemidővel számolva), a gépészeti kapacitás alapján számolva.

A vízkezelés maximális kapacitása 15 m³/óra, 300 m³/nap, 20 órás üzemidővel számolva.

Jelenlegi napi átlagos vízfelhasználás:

A település belterületi lakossági vízfelhasználása 32.750 m³/év

Egyéb (közintézmények, ipari vízhasználatokkal) együttesen 3.784 m³/év

Napi vízigény: átlagosan 100 m³/d

Ebben benne van a hálózati veszteség is.

Vízminőségjavító program tervezésénél figyelembe vett távlati csúcs vízigény 300 m³/d

A vízminőség javítására megtervezett és megépült tisztítás technológiát a napi óracsúcs alapján határozták meg, azaz 15 m³/h mennyiségben. Amely a legnagyobb fogyasztási napon is 20 üzemóra alatt képes a várható vízigényt biztosítani.

Hálózati szivattyúk: Üzembiztonsági szempontból a hálózati szivattyúk mértékadó kapacitása Q = 30 m³/h, így a vízellátó rendszer a legnagyobb fogyasztási napon is alkalmas az óracsúcs kielégítésére.

Tároló térfogatok:

A vízellátó rendszerhez tartozó tároló térfogat összesen 230 m³

Magastároló (AK/200/30 glóbusz) 200 m³

Térszíni tároló 1 db 10 m³-es nyersvíz medence,

1 db 10 m³-es tisztítottvíz medence.

Vízhálózat

A vízmű elosztó-hálózata egy-két végpont átkötésétől eltekintve ágvezetékes rendszerű, NA 80 – 90 – 100-as AC, KMPVC és KPE anyagú nyomóvezetékekből áll. Az Ivóvízminőség-javító Program során 691 m AC anyagú vezeték kiváltására került sor (DN 80, 110, 125 KPE), továbbá szivacs behelyezésére és kivételére alkalmas csomópontok, valamint tolózárok és tűzcsapok kerültek cserére. Ezzel a hálózat állapota és karbantarthatósága javult. Azonban az elosztóhálózat hossza nem változott.

A hálózat hossz, bekötővezeték nélkül: 12.670 fm.

Bekötővezeték hossza: 4.224 fm.

Bekötések száma: lakossági 400 db, közületi 12 db.

A hálózat üzemeltetését szakaszoló tolózárok segítik, a tűzi vizet pedig 22 tűzcsap biztosítja. Víztermelési adatok és az értékesítési vízmennyiség között jelenleg igen nagy a különbség. A hálózati veszteség: közel 50 %. A vízelosztó hálózat anyaga legnagyobb részben azbesztcement, ami az építés óta eltelt idő alatt elhasználódott. A csőkötések tönkrementek, de maga a vezeték rendszer sem eléggé vízzáró. A hálózati veszteség a hálózat rendszeres diagnosztikájával, a feltárt hibák kijavításával, és a régi vezetékek folyamatos felújításával csökkenthető.

A meglévő víztermelő kapacitás és a napi kitermelés ismeretében megállapítható a vízmű hosszú távon kielégíti a jelenlegi és távlati mennyiségi vízigényeket is, de a hálózat teljes

felújítására szükség lenne. A hálózati veszteség jelentős része csökkenthető a hálózat felújításával, rendszeres diagnosztikájával, a feltárt hibák kijavításával. Legalább 90 m³/d vízmennyiség megtakarításával lehet számolni. Biztonsággal kiszolgálható lesz tehát a távlatban megnövekvő belterületi vízigény az alábbi számítás szerint.

- A belterületen lévő beépítetlen telkek száma: 61 db
- A belterület bővítéseként előirányzott új lakótelkek száma: 99 db
- Összes távlatban beépülő lakótelek: 160 db
- 3 fő/telek népességnövekedéssel és 120 l/fő/d fogyasztással számolva a lakossági vízigény növekmény 58 m³/d
- Becsült ipari és szolgáltatási vízigény növekmény 32 m³/d
- Összes becsült távlati vízigény növekmény 90 m³/d

A községben kijelölt belterületi fejlesztési területek vízellátása a meglévő hálózat tovább építésével megoldható.

A vízminőség vizsgálatok alapján a szolgáltatott víz minősége valamennyi vizsgált komponens tekintetében megfelel az előírásoknak. A fogyasztók panaszkodnak, hogy a tisztított víz a régi hálózatban lerakódott biofilmet beoldja. E miatt is szükséges lenne a régi hálózat mechanikai tisztítása, rekonstrukciója.

Külterületen lévő mezőgazdasági és ipari üzemek, tanyák vízellátása

Csengele község külterületén él a lakosság több mint 50%-a. A tanyákon élő lakosok vízellátását sekélyebb mélységű fúrt kutakból oldják meg. Ezek mélysége változó, általában 20-50 m közötti, melyek vízminősége valószínűleg nem felel meg a vonatkozó előírásoknak. Elfogadható nyilvántartás nincs róluk.

A nagyobb mezőgazdasági üzemek, állattartó telepek és ipari üzemek engedéllyel fúrt OKK (Országos Kút Kataszteri) mélyfúrású kutakkal rendelkeznek. Ezek vízellátása a mélyfúrású kútra támaszkodó egyedi vízművel kielégítően megoldott.

Csengele község területén a nyilvántartás szerint 23 mélyfúrású kút található, ebből 4 db a belterületen, a többi külterületen. Ezeket az EOVS koordináták alapján feltünteti a T-4 jelű tervlap.

Felhagyott kutak: A nyilvántartásban szerepel olyan mélyfúrású kút is, amely megszüntetésről a hatóságnak nincs tudomása. A felhagyott, de szakszerűen el nem tömedékelt kutak veszélyt jelentenek a rétegvizek minőségére. A meglévő, de nem engedélyezett kutak fennmaradási engedélyét meg kell kérni.

A szükséges oltóvíz biztosítására vonatkozóan a lehetőségek és megoldások tekintetében az Országos Tűzvédelmi Szabályzat kiadásáról szóló 54/2014. (XII. 5.) BM rendeletben foglaltakat kell betartani.

Vízbázis védelem

Csengele község rétegvízkészlete földtanilag védettnek tekinthető, szennyeződése nem tapasztalható. Közüzemi ivóvízbázisára hidrogeológiai védőidom kijelölése nem vált szükségessé, a rétegbeni védelem megvalósítása elegendő. A belső védőterület (10 m sugarú terület a fúráspontra körül) a vízműtelepen belül biztosított.

A vízműtelepet az új Településrendezési eszközök Kv jelű „különleges vízműtelep” kategóriában tartalmazzák.

Termálvízkutak

A Csengele területén nyilvántartott 23 mélyfúrású kút közül 2 db termálvíz kút. Az egyiket 3.260 m mély kutatófúrásból képezték ki (OKK sz. K-42), de meddőnek bizonyult, a másikat hévíz nyeres céljából fúrták (OKK sz.K-41). Mindkettő használatban van, üvegházban és állattartó telepen hasznosítják.

További kutatófúrások esélyesek a termálvíz kinyerésre, egyebek között a Köm-3 és a Cseng-1 jelű.

Szennyvízelvezetés és -tisztítás (lásd T-4 és T-7 jelű tervlapokat)

A község területén ez ideig szennyvíz elvezető csatornahálózat nem épült. Az egyes ingatlanok a saját területükön kialakított szikkasztókkal, vagy zárt szennyvíz gyűjtő műtárgyakkal rendelkeznek. A Kóser vágóhíd saját tisztítóművel rendelkezik.

Iskolák, közintézmények nagy térfogatú (25-30-40 m³) szennyvízgyűjtő medencékkel rendelkeznek, ahonnan magánvállalkozó szippantó kocsikkal hordja el, jelenleg a Balástyai szennyvíztisztító telepre.

Környezetvédelmi-, talaj-, és talajvíz védelmi szempontból szükség lenne a közüemi szintű szennyvízelvezetésre. Ezért a község elkészítette a megfelelő terveket, hogy adott esetben pályázni tudjon a megvalósításhoz szükséges támogatásra.

Tervezett és hatóságilag engedélyezett megoldás

A kiépítendő szennyvízcsatorna hálózat gravitációs, közterületen alkalmazandó minimális átmérő NA 200 mm KG-PVC anyagú és GBS rendszerű.

A házi bekötések NA 150 KG-PVC csövekből készülnek.

A tervek szerint 8.545 m. NA 200 KG-PVC gravitációs csatornát kell megépíteni.

Létesíteni kell 529 db ingatlan bekötést 5.010 m bekötési hosszal, NA150 KG-PVC csővel.

A tervezett csatornarendszer üzemeltetéséhez 3 db átemelő megépítésére van szükség.

A fejlesztési területek szennyvízelvezetése gravitációsan, vagy szennyvíz átemelővel csatlakoztatható a tervezett szennyvízcsatornához.

Szennyvíz kibocsátási alapadatok

Ellátandó lakos szám:	950 fő (tervezett)
Szennyvízkibocsátás:	125 l/fő/d
Lakossági szennyvíz mennyiség:	119 m ³ /d
Közületi	10 m ³ /d
Ipari:	35 m ³ /d
Összesen:	164 m³/d

A külterületi lakosságtól összegyűjtött szippantott szennyvizek fogadása, recirkulációs iszap visszaforgatása, valamint ipari és egyéb tartalék előirányzása miatt a község szennyvíz tisztítójának javasolt kapacitása 200 m³/d.

Tervezett szennyvíztisztítás

A tervezett szennyvíztisztító telep a községtől Ny-ra, attól 1 km távolságra helyezkedik el.

A tisztító telepre érkező szennyvíz az I. sz. átemelőtől a Kiskunmajsai út mentén kiépítendő NA 160 mm nyomócsövön jut a telepre.

A tisztítandó szennyvíz becsült minősége az átlagos kommunális szennyvíz minőségének felel meg. A tisztítási technológia méretezéséhez az átlagos BOI_5 szennyezettség $621,5 \text{ g/m}^3$ értéket vették figyelembe.

A tisztított szennyvíz minősége a befogadó alapján a 28/2004.(XII.25.) KvVM rendelet 1.sz. mellékletében szereplő határértékeknek, valamint a 2. sz. melléklet 3. időszakos vízfolyás befogadó területi kategória előírásainak kell, hogy megfeleljen.

A kialakítandó szennyvíztisztító telep

Kapacitása $200 \text{ m}^3/\text{d}$, **SBR rendszerű, szakaszos üzemű**. Ez azt jelenti, hogy egy-egy tisztítási ciklust követően egyszerre történik a megtisztított szennyvíz leengedése, egy ciklusidőbe eső vízhozammal.

A tisztító telep tömbösített, félig földbe süllyesztett műtárgyakból áll. Védőterülete 150 m.

Tisztított szennyvíz befogadó

A tisztított szennyvizek befogadó a Balástya-Csengelei csatorna, amely a fentebb említett KvVM rendeletben meghatározott vízminőségi területi kategória szerint **időszakos vízfolyás**.

A felszín alatti víz állapota szempontjából érzékeny területeken levő települések besorolásáról szóló 27/2004. (XII.25.) KvVM rendelet és annak módosítása, a 7/2005 (III.1.) KvVM rendelet szerint Csengele és a befogadó főcsatorna is érzékeny területen van.

A tisztított szennyvíz 1.120 m hosszú, NA 160 KPE-P10 nyomócsővel jut a befogadó Balástya-Csengelei-csatorna 14+100 szelvényéhez.

Egyedi szennyvízelhelyezés

A szennyvízcsatornával el nem látott területeken a szennyvizek elhelyezése részben *zárt gyűjtéssel (vízzáróan kialakított medencékben)*, részben pedig *egyedi szennyvíz előkezelést követően szikkasztással történik*.

A gyakorlati tapasztalatok szerint a valóságban ritka a megfelelő zárt gyűjtő kialakítás és a szakszerű (legalább mechanikai előtisztítást követő megfelelő) szikkasztás is. Általában köztes megoldások találhatók, melyek talaj- és talajvízszennyező források. (A lakóterületek alatti talajvizek legkomolyabb szennyező forrásai a szakszerűtlenül kialakított szennyvízgyűjtő, -elhelyező létesítmények.)

A külterületén lévő nagyobb mezőgazdasági üzemek, állattartó telepek, vágóüzem szennyvizeinek kezelése jelenleg is egyedi (az alkalmazott technológiának megfelelő) megoldású. Elhelyezése változó, saját mezőgazdasági területen történő öntözés, szippantással való elszállítás, vagy veszélyes hulladékként megsemmisítő telepre szállítás is előfordul. Utóbbi megoldást alkalmazza a Kóser vágóhíd a keletkező szennyvíz sótartalma miatt.

A külterület Ny-i és DNy-i része az országos vízminőségvédelmi terület övezetébe tartozik, ahol a felszíni és felszín alatti vizek védelme kiemelt fontosságú. A szennyvízszikkasztást itt korlátozni szükséges.

Kizárólag zárt gyűjtők (egyedi zárt szennyvíztárolók) kialakítását tartjuk megengedhetőnek az alábbi területeken:

- A fent említett országos vízminőségvédelmi területen belül, a felszíni és felszín alatti vizek védelme érdekében.
- Csengele község belterületén és egyéb belterületén, valamint tervezett bővítési területükön a talaj- és talajvíz-minőség romlás megelőzése érdekében.
- Azokon a telkeken, amelyek nagysága nem éri el a 600 m²-t.
- Ahol a talajvíz évi maximális szintje a terepszinthez 1,5 m-nél közelebb van, vagy az elszívárogatásra igénybeveendő talaj elszívárogatásra alkalmatlan.

A talajvíz évi maximális szintjének és a talaj szennyvíz elszívárogatásra való alkalmatlanságának, illetve alkalmasságának bizonyítása a beruházó feladata. A bizonyítás arra jogosult szakember által elkészített talajmechanikai szakvéleménnyel történhet.

A zárt műtárgyak vízzáróságát – javaslatunk szerint – üzembe helyezés előtt szabványos víztartási próbával kell ellenőrizni, a rendszeres ürítést és szállítást pedig dokumentálni szükséges.

A közigazgatási terület egyéb (magasan fekvő) részein, melyek nem érintenek a fenti pontokban megjelölt területeket, és ahol a talajszerkezeti adottságok és a talajvízszint adatok megfelelőek a szikkasztáshoz (a szikkasztó fenékszintje és a maximális talajvízszint között mindenkor megvan a legalább 1,0 m távolság), továbbá a telekméretük is megfelelőek **szakszerű egyedi szennyvízkezelő berendezésekkel kell a szennyvizek egyedi gyűjtéséről, tisztításáról és ártalommentes elhelyezéséről gondoskodni.**

Az egyedi szennyvízkezelő berendezések (az egyedi zárt szennyvíztárolók kivételével) az alábbiak lehetnek:

- egyedi szennyvíz-elhelyezési kislétesítmények: elemei a hagyományos mechanikai előtisztító (ülepítő) berendezések (oldómedencék, oldóaknák), valamint a kavics/homokszűrők (szikkasztó akna, szikkasztó alagcsőhálózat, stb.), mint szennyvíz elhelyező létesítmények (a szennyezőanyag lebontás energia bevitel nélkül történik)
- egyedi szennyvíztisztító kisberendezések: egyenértékű környezetvédelmi megoldást biztosít a közműves szennyvízelvezetéssel és –tisztítással (a szennyezőanyag lebontás energia bevitel segítségével történik)

A szakszerű egyedi szennyvíz-elhelyezési kislétesítmények tervezését, kialakítását és üzemeltetését a módosított 219/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet, a vonatkozó hatósági előírások és az MSZ 15287/2000. számú szabvány előírásai szerint kell végezni, vagy ezzel egyenértékű hatásfokot biztosító technológiai megoldást kell biztosítani.

(A módosított 219/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet hatálya nem terjed ki a magánszemélyek háztartási igényeit meg nem haladó tevékenységekre.)

A fentieket összefoglalva a vízellátás, a szennyvízelvezetés, -tisztítás és -elhelyezés, a vízrendezés, illetve a vízhasznosítás területén egyaránt figyelembe kell venni a vizek hasznosítását, védelmét és kártételeinek elhárítását szolgáló tevékenységekre és létesítményekre vonatkozó általános szabályokról szóló 147/2010. (IV. 29.) Korm. rendelet előírásait.

14. FÖLDGÁZ- ÉS VILLAMOSENERGIA-ELLÁTÁS, ENERGIAGAZDÁLKODÁS HELYZETE ÉS FEJLESZTÉSE

Földgázellátás (lásd T-4 és T-8 jelű tervlapokat)

Nagynyomású szénhidrogén-szállító távvezeték

Nagynyomású szénhidrogén-szállító távvezeték, annak biztonsági övezete, vagy gázátadó állomás és annak biztonsági övezete Csengele közigazgatási területét nem érinti.

Nagyközép-, kisközépnomású hálózat

Csengele község földgázellátását a belterületre DK-ről, Kistelek felől érkező kiépített 6 bar nyomású *nagyközép-nyomású gázvezeték*ről biztosítják. A vezetékek védőtávolsága 5-5 m.

A belterület vezetékes, kisközépnomású (3 bár) gázelosztó hálózattal ellátott. A vezetékek védőtávolsága 4-4 m. A település D-i részén kialakított gázfogadó típusa KÖGÁZ-1500-6/3, megfelelő.

A hálózat NA 63 és NA 32 KPE csövekből épült ki, a jelenlegi igényeket kielégíti és kismértékű belterület hálózat fejlesztésre is lehetőség van.

A külterületen lefektetett nagyközépnomású (6 bar) gázvezeték alkalmas arra, hogy a vezeték közelében lévő ipari és mezőgazdasági üzemeket ellássa, de távlatban az esetleg odatelepülő további üzemek számára is vonzó lehet.

A tervezési terület pontos gázigényét nem lehet meghatározni a betelepülő esetleges technológiai és a szociális melegvízigény ismerete nélkül.

Nagyobb földgáz igényű ipari fogyasztó betelepülése esetén a gázigény alapján egyedi számítás és elbírálás szükséges, hogy az adott helyen rendelkezésre áll-e a megfelelő nyomás és mennyiség.

A tervezett létesítmények fűtésére, melegvíz igényének ellátására a rendelkezésre álló földgáz mellett szóba jöhet napkollektorok, napelemek telepítése, illetve talajhő hasznosítása. A gázigények nagymértékben függenek az egyedi megoldásoktól.

Gázvezetékek építés az ÉGÁZ-DÉGÁZ Földgázelosztó Zrt. által jóváhagyott tervek alapján végezhető.

A tervezési területet nem érintik MOL és FGSZ Zrt. tulajdonában és üzemeltetésében lévő gázipari létesítmények, illetve azok biztonsági övezetei.

A Magyar Bányászati és Földtani Szolgálat honlapján elérhető térképes adatbázis szerint Csengele területét érinti a Kömpöc I. és Hódmezővásárhely XII. szénhidrogén bányatelek, a lehatárolást a tervlapok tartalmazzák.

Egyéb ellátórendszerek

Jelentősebb decentralizált energia ellátórendszerek a település területén nem üzemelnek. A lakásokban hagyományos tüzelőanyagokat is használnak főzéshez, fűtéshez és használati melegvíz előállításához (vezeték nélküli hőenergia forrásként). A gáz árának 2011-ig tartó növekedésével egyre nagyobb arányban tértek vissza a lakóházakban a vegyes tüzelésre. A tüzelőanyagok: döntően fa, esetleg szén és háztartási tüzelőolaj, valamint a PB gáz.

A gazdaságosan vezetékes gázzal el nem látható területek, településrészek hőenergia ellátására továbbra is a nem vezetékes hőhordozókat kell alkalmazni.

Villamosenergia-ellátás (lásd T-9 és T-10 jelű tervlapokat)

Nagyfeszültségű (120 - 400 kV) hálózat

A települést nagyfeszültségű hálózat nyomvonala nem érinti, fejlesztése sem várható és nincs is rá szükség.

Középfeszültségű (20kV) hálózat

Csengele elektromos energiaellátását a településen keresztülhaladó, D-ről É-i irányba tartó Kistelek - Kömpöc 20 kV-os légvezeték biztosítja.

A már meglévő 20 kV-os légvezeték műszaki állapota alkalmas a település távlati elektromos energiaellátására. Az energiaigénnyel járó bővítések kiszolgálásához a külterületen részben 20 kV-os csatlakozó légvezeték, másrészt 20 kV-os földkábeles csatlakozások építhetők.

Csengele központi területén történő fejlesztések energiaellátását a meglévő transzformátor-állomások biztosítani tudják.

Település keleti részén ipari és kereskedelmi fejlesztés várható, az ipari és kereskedelmi fejlesztés energiaellátását a jelenleg is a területen keresztülhaladó 20 kV-os légvezetékre földkábelrel csatlakozó 20/0,4 kV-os betonházas transzformátorállomások telepítésével lehet megoldani.

Vetter Kft. melletti üzemfejlesztés területén a meglévő 20 kV-os légvezetékre légvezetékes csatlakozással már megépült az új oszloptranzformátorállomás.

Csengele déli határán épülő ipar és kereskedelem fejlesztés (NOLIKER üzemmel szemben) beépítésre kerülő terület határán haladó 20 kV-os légvezetékre csatlakoztatva új OTR tip. 20/0,4 kV-os oszloptranzformátorállomás telepítésére van szükség.

A 2007. évi LXXXVI. Villamos Energia Törvény 178./J § 2013. 04. 11.-én történt módosítása értelmében belterületen 120 kV alatti új erőáramú hálózat csak földkábelrel építhető. Ezt az előírást a szolgáltatóknak fejlesztéseiknél maximálisan figyelembe kell venni. A külső területeken a légvezetékes 20 kV-os hálózat és légkábeles 0,4 kV-os hálózat építhető. A belterületen új 20 kV-os és kisfeszültségű hálózat csak földkábelrel építhető.

Transzformátorállomások

A külterületi és a belterületi transzformátorállomások a légvezetékes 20 kV-os hálózathoz igazodóan oszlop transzformátorállomások.

Mind a belterületen, mind a külterületen a meglévő transzformátorállomások a jelenleg szükséges energiaellátást biztosítani tudják. Korszerűsítésre, illetve átépítésre néhány, állomásnál van csak szükség.

A belterületen a lakóterületi fejlesztéseknél a meglévő 20 kV-os légvezetékéről leágazó 20 kV-os kábelhálózatra telepített új betonházas, vagy épületbe telepített 400 kVA - 1000 kVA teljesítményű transzformátorállomások építése lehetséges.

A település külterületén a meglévő légvezetékes 20 kV-os hálózatok bővítésével OTRDF 20/160 kVA, valamint OTR 20/250 - 400 kVA típusú oszlop transzformátorállomások építhetők. Földkábeles 20 kV-os csatlakozás esetén BHTR 20/400 - 1000 kVA teljesítményű betonházas transzformátorállomások is épülhetnek.

Kisfeszültségű hálózat

A meglévő kisfeszültségű hálózat csak kis részben földkábeles, többségében légvezetékes, illetve légkábeles kiépítésű. A belterületen a villamosenergia ellátó hálózat a település teljes területén kiépült. A fejlesztéshez szükséges villamosenergia igény általában a hálózat bővítésével, illetve új transzformátorállomások építésével biztosítható.

A külterületen a jövőben is légkábeles kisfeszültségű hálózat építhető. Azokon az intenzív beépítésű területeken, ahol földkábeles a 20 kV-os csatlakozás és BHTR 20/400-1000 kVA tip. betonházas transzformátorállomások épülnek, a kisfeszültségű hálózat is földkábelesre épül.

A belterületen, a családi házas területeken a meglévő kisfeszültségű hálózatok felújítása esetén, a csupasz légvezetékes hálózatok légkábeles hálózatra történő átépítése lehetséges. Ezekben a területeken a légvezetékes hálózat földkábeles hálózatra történő átépítése nem javasolt, mert a meglévő épületállomány csatlakozása a légvezetékes hálózathoz van kialakítva. Földkábél esetén az épület csatlakozások földkábelre történő átalakítása a tulajdonosoknak is többletköltséget jelentene. Új hálózat csak földkábelrel építhető.

A külterületen a jövőben is légkábeles kisfeszültségű hálózat épülhet.

A település közvilágítása

A település közvilágítási hálózatának korszerűsítése megtörtént, a közvilágítás megfelelő. Az új beépítésű területen, a kisfeszültségű hálózattal azonos módon, földkábeles beton kandeláberes közvilágítás építése javasolt.

A település közvilágítási lámpatestei Nátrium lámpás, illetve kompakt fénycsöves, ma már nem teljesen korszerű típusúak. A meglévő lámpatesteknek a ma korszerű „LED” lámpatestekre történő cseréje javasolt.

A NKM Áramhálózati Kft. eddigi gyakorlatának megfelelően a közvilágítást ellátó légvezetékes és földkábeles hálózatok azonban a közvilágítás korszerűsítésekkel együtt nem kerültek felújításra, ezért azok többsége 30-40 éves, tehát a hálózatok korszerűsítésére is számítani kell.

Megújuló energiaforrások használata, környezettudatos energiagazdálkodás

Az Alföldi földrajzi környezet, a napsütéses órák számát tekintve rendkívül alkalmas 500 kW-nál nem nagyobb teljesítményű naperőművek telepítésére. Az Alföldi területeken a napelem parkok építésére komoly lehetőségek vannak a megújuló energiaforrások hasznosítása terén.

Napelem park telepítésére a külterületen van lehetőség. A napelem park létesítés koordinálását az NKM Áramhálózati Kft. és az Energiahivatal végzi. A napelem parkok létesítésének határt szab az energiaellátást biztosító Kistelek 120/20 kV-os állomás kapacitása, amely véges, és már csak kevés lehetőséggel rendelkezik.

Csengele területén is várható a napelemes rendszerek megjelenése. A napelemek megépítésének is van azonban felső korlátja. Ezt az jelenti, hogy az országosan megépülő napelemes rendszerek hullámvölgyében (téli hosszú borult időszakok, éjszakai üzem) a napelemek kiesését más erőművekkel pótolni kell. Ezt országosan az Energiahivatal koordinálja. Magyarországi naperőművek jelenlegi teljesítménye még nem érte el a kritikus értéket.

Biogáz erőmű telepítésének igénye esetén figyelembe kell venni, hogy a véges alapanyag ellátás miatt a telepítés csak régióval egyeztetett módon történhet. Nem fordulhat elő, hogy a környezetben keletkezett hulladékok, és az esetleg mezőgazdasági termeléssel megtermelt alapanyagok kevésnek bizonyuljanak a biogáz erőművek ellátására. Gazdaságosan biztosan nem telepíthető biogáz erőmű minden településen. A biogáz erőművek telepítését az Energiahivatal koordinálja.

Szél erőmű park a község közigazgatási területén nem található és tervezett szél erőmű park kialakításáról sincs tudomásunk. Szél erőművek telepítését a terv – az egyéb fentebb részletezett megújuló energia hasznosító létesítményekkel ellentétben – kevésbé preferálja.

Az energiahatékonyságot, valamint a – releváns – megújuló energiák (napenergia, geotermikus energia, biomassza, biogáz, esetleg szélenergia) részarányát – a Nemzeti Energiastratégia 2030, illetve Magyarország Megújuló Energia Hasznosítási Cselekvési Terve 2010-2020 (NCsT) dokumentumokban foglalt célkitűzések elérése érdekében – a jövőben növelni szükséges mind az önkormányzat intézményeinek, mind a termelő, szolgáltató létesítményeknek, mind pedig a lakóépületeknek az energiaellátásában.

15. ELEKTRONIKUS HÍRKÖZLÉS

(lásd T-11 és T-12 jelű tervlapokat)

Távbeszélő ellátás

Csengelén a telefonhálózat a település teljes egészére kiépült. A telefonhálózat üzemeltetője az Invitel Zrt. A digitális RDLU telefonközpont a József Attila téren, a Postával közös ingatlanon van. Kistelek és Csengele között hagyományos ólom köpenyű régi rezes kábel is üzemel. Csengele távbeszélő és informatikai ellátását azonban a József A. téren, Posta telkén álló mikrohullámú torony és az Ópusztaszeren levő adótorony közötti mikrohullámú kapcsolat biztosítja. A telefonközpontból a kitáplálások alépítményesek és földkábelesek, de a hálózat többségében légvezetékes kiépítésű. Igény esetén a telefonhálózat bővíthető.

A Kormány által meghirdetett pályázati kiírás alapján, a minden előfizetőre kiterjedő szupergyors hozzáférésű Internet lehetőség (SZIP) tervezése és kiépítése most történik. A SZIP kiépítésének lehetőségét a BEROTEL Kft. nyerte el, és a tervezés, illetve a kivitelezés folyamatban van. A mielőbbi kiépítés minden előfizető részére fontos elvárás.

Az épülő optikai rendszereket elsősorban a meglévő légvezetékes hírközlő hálózatokkal közösen célszerű megépíteni. A településnek azon a részein, ahol meglévő hírközlő hálózat nem áll rendelkezésre, az ott meglévő Áramszolgáltató kifeszültségű légvezetékes hálózata is alkalmas közös oszlopsoros hálózat építéssel a fejlesztések megvalósítására.

Kábeltelevíziós ellátás (Internet szolgáltatás)

A KTV és Internet szolgáltatás az Invitel a meglévő rendszerén keresztül nyújt. A Berotel épülő rendszere KTV ellátást is biztosítani fog. Az ellátás fejlesztése részben a digitális technikák irányában várható, illetve az informatikai igények bővülésével az összes fogyasztónak a nagy sebességű optikai rendszerre történő csatlakozás kiépítése (FTTH rendszer) lehet a feladat.

Mikrohullámú rendszer

A Mikrohullámú összeköttetést az Antenna Hungária Zrt.-vel egyeztettük. A települést mikrohullámú összeköttetés nyomvonala nem érinti. Mikrohullámú rendszer építése nem várható.

GSM telefon antennarendszerek

A mobil szolgáltatók a település teljes területét lefedik. A vezeték nélküli (mobil) telefonok használata a településen megoldott. A GSM antenna rendszerek kiépítése jórészt befejeződött. Elsősorban a meglévő rendszerek technológiai fejlesztése várható.

**CSENGELE KÖZSÉG TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA ÉS
TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZEI 2018.**

16. TERÜLETKIMUTATÁS, BIA-ÉRTÉK, IGAZOLÁSOK

Csengele igazgatási területének felhasználása a 2018. szeptemberben hatályos szerkezeti terv szerint

Rendeltetési kategória	Belterület és tervezett kiegészítése (ha)	Külterület (ha)	Kertes mező (ha)	Összesen (ha)	BIA szorzó	BIA érték
	109,4	5935,1	21,5	6066,0		25472,3
Beépített és beépítésre szánt	102,3	49,3	-	151,6		259,6
Falusias lakó	94,3	-	-	94,3	2,4	226,3
Településközpont vegyes terület	2,1	-	-	2,1	0,5	1,0
Gazdasági - ipari terület	2,7	41,6	-	44,3	0,4	17,7
Kereskedelmi szolgáltató gazdasági terület	-	4,6	-	4,6	0,4	1,8
Különleges sport terület	1,6	-	-	1,6	3,0	4,8
Különleges temető terület	-	1,5	-	1,5	3,0	4,5
Különleges egyházi terület	0,4	-	-	0,4	1,5	0,6
Különleges szennyvíztisztító	-	0,3	-	0,3	0,1	0,0
Különleges kemping terület	0,7	-	-	0,7	3,2	2,2
Különleges vízmű terület	0,3	-	-	0,3	1,5	0,5
Hulladékudvar	0,2	1,3	-	1,5	0,1	0,15
Beépítésre nem szánt	7,1	5885,8	-	5874,3		25212,7
Zöldterület	1,1	-	-	1,1	6,0	6,6
Erdőterület	0,4	747,0	-	747,4	9,0	6726,6
Mezőgazdasági terület	-	4931,9	-	4931,9	3,7	18248,0
Autópálya	-	54,8	-	54,8	0,5	27,4
Országos mellékút	2,5	42,5	-	45,0	0,5	22,5
Gyűjtőút	3,1	0,7	-	3,8	0,5	4,3
Vízgyűjtő, csatorna	-	28,2	-	28,2	6,0	169,2
Különleges bányaterület	-	81,3	-	81,3	0,1	8,1

**CSENGELE KÖZSÉG TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA ÉS
TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZEI 2018.**

Csengele igazgatási területének felhasználása az új 2018. évi szerkezeti terv szerint

Szintterület sűrűség max.	Rendeltetési kategória	Belterület és tervezett kiegészítése (ha)	Külterület (ha)	Összesen (ha)	BIA szorzó	BIA érték
		119,2	5946,8	6066,0		28590,8
	Beépített és beépítésre szánt	111,9	104,0	215,9		315,4
0,5	Falusias lakó - Lf	102,5	0,3	102,8	2,4	246,7
2,0	Településközpont vegyes terület - Vt	3,9	-	3,9	0,5	2,0
1,0	Kereskedelmi szolgáltató - Gksz	-	0,5	0,5	0,4	0,2
1,5	Ipari gazdasági terület - Gip	-	5,0	5,0	0,4	2,0
2,0	Általános gazdasági terület - Gá	2,6	39,0	41,6	0,4	16,6
0,5	Nagykiterjedésű sportolási célú terület - Ks	1,7	-	1,7	3	4,7
1,0	Vízmű terület - Kv	0,3	-	0,3	1,5	0,5
1,0	Ifjúsági táborozó hely - Kk	0,9	-	0,9	1,5	1,4
0,5	Hulladékkezelő,- lerakó terület - Hull	-	1,5	1,5	0,1	0,2
1,0	Mezőgazdasági üzemi terület - Kmű	-	56,6	56,6	0,7	39,6
1,0	Szennyvíztisztító telep - Szt	-	0,2	0,2	1,5	0,3
1,0	Olajkút vagy termálkút területe - Ko	-	0,9	0,9	1,5	1,4
	Beépítésre nem szánt	7,3	5842,8	5850,1		28275,4
	Autópálya - KÖu-1	-	54,8	54,8	0,5	27,4
	Országos mellékút - KÖu-2	2,5	42,5	45,0	0,6	27,0
	Gyűjtőút - KÖu-3	3,1	0,7	3,8	0,6	4,4
	Vasút - KÖk	-	9,8	9,8	0,6	8,8
	Közpark - Zkp	0,5	-	0,5	6	3,0
	Közkert - Zkk	0,1	-	0,1	6	0,6
	Fásított köztér, sétány - Kt	0,5	-	0,5	1,2	0,6
	Temető - T	-	1,5	1,5	6	9,0
	Nyersanyag kitermelés (homokbánya) - B	-	9,1	9,1	0,2	1,8
	Védelmi erdő - Ev	-	24,0	24,0	9	216,0
	Gazdasági erdő - Eg	-	1226,2	1226,2	9	11035,8
	Általános mezőgazdasági terület - Má	-	3422,3	3422,3	3,7	12662,5
	Kertes mezőgazdasági terület - Mk	-	110,4	110,4	5	552,0
	Természetes gyeperő terület - Mát	-	867,7	867,7	3,7	3210,5

**CSENGELE KÖZSÉG TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA ÉS
TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZEI 2018.**

Természetközeli terület - Tk	-	39,3	39,3	8	314,4
Vízgazdálkodási terület - V	-	6,9	6,9	6	41,4
Csatorna -V	0,6	27,6	28,2	6	169,2

Biológiai Aktivitás értékének változása

A jelenleg hatályos és az új szerkezeti terv területi adataiból számított BIA-érték növekedést mutat, ezzel a terv megfelel *az épített környezet védelméről és alakításáról szóló 1997. évi LXXVIII. törvény* (továbbiakban: **Étv.**) 7. § (3) bekezdés b) pontjában foglaltaknak: „újonnan beépítésre szánt területek kijelölésével egyidejűleg a település közigazgatási területének biológiai aktivitás értéke az átminősítés előtti aktivitás értékhez képest, az e törvény végrehajtására kiadott jogszabályokban meghatározottak szerint nem csökkenhet”.

Igazolás az Étv. 7. § (3) e) pont szerint

Az **Étv.** 7. § (3) bekezdés e) pontja rögzíti, hogy „a települések beépítésre szánt területe csak olyan területfelhasználás céljára növelhető, amilyen célra a település már beépítésre kijelölt területén belül nincs megfelelő terület”

Csengele igazgatási területén a beépítésre szánt terület kijelölés területe a következő esetekben növekedett.

1. helyszín: **Gá jelű általános gazdasági terület** lesz kijelölve az új tervben a helyben „bekötőút”-nak nevezett 54121 jelű út mentén, 16,3 hektáron, **az út két oldalán 100-100 m szélességben**, számítva arra, hogy az M5 autópálya-pihenő rejtett csomóponttá fejlesztése gazdasági telephelyek létrehozására ösztönzi a vállalkozásokat. *A Gá kategória új, eddig nem szerepelt a tervben, a törvényi előírás teljesül.*

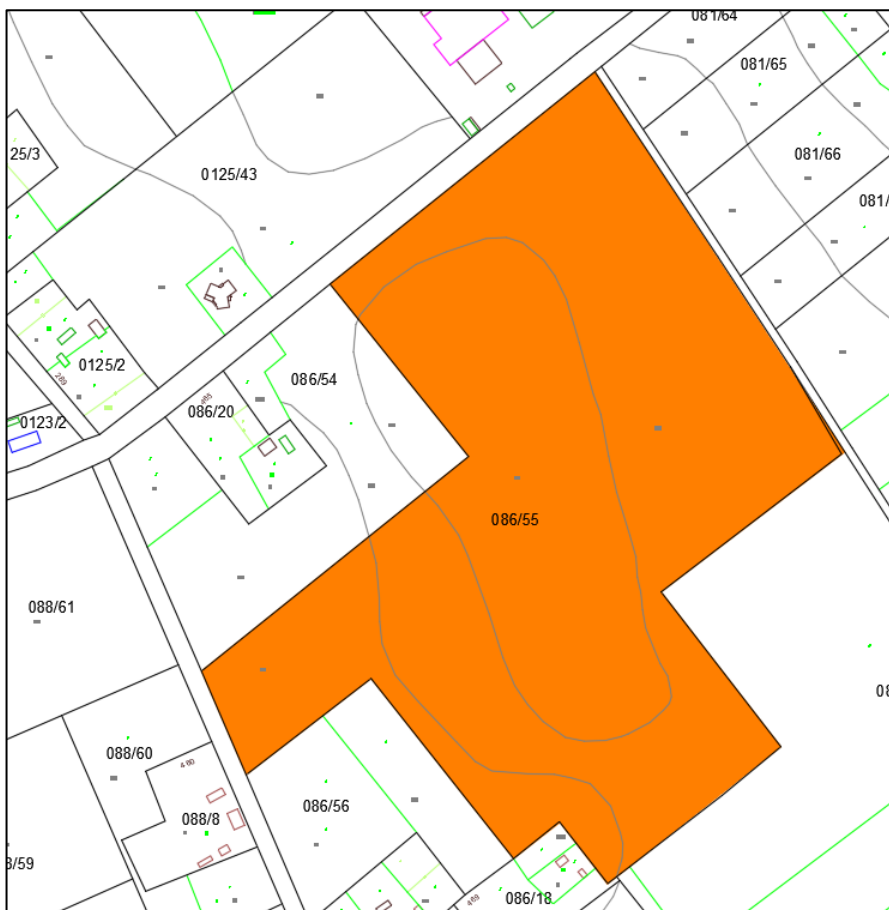
2. helyszín: A **belterület É-i szomszédságában lévő zártkert** tágas kiszolgálóútról feltárt, szabályos, lakótelek méretű telkei **Lf területbe kerülnek** (31 db telek). A **község falusias lakóterületein még vannak foghíjtelkek, beépülésük azonban a közeljövőben várható.** Üresen áll néhány telekcsoport is, de ezek is megkezdett felhasználásnak tekinthetők, mivel magántulajdonban vannak, a kerteket gondozzák és kisebb-nagyobb gazdasági vagy lakóépület létesítése már megtörtént. A törvényi előírás teljesül.

3. helyszín: **Kmü területbe kerül át** a Hungerit Zrt. közeli baromfitelepe szomszédságában lévő, művelésből kivont „major” és „udvar” földrészletek, egyebek között a Vetter Kft. munkásszállójának telke (hrszt.: 088/49) is Kmü besorolású lesz. **A Kmü kategória új Csengelén, eddig nem szerepelt a tervben, a törvényi előírás teljesül.**

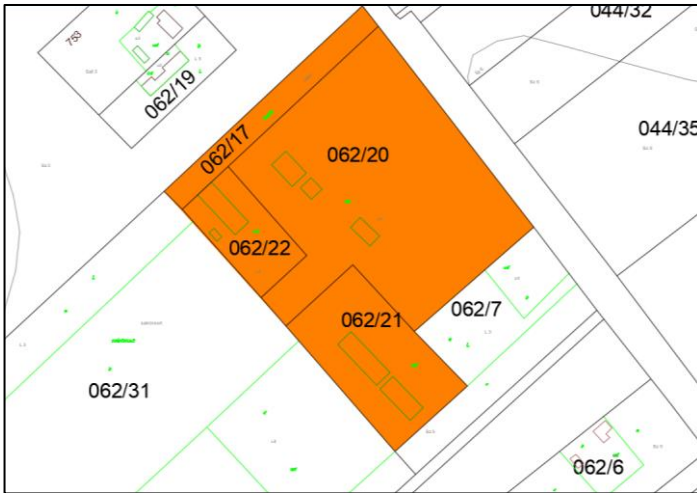
4. helyszín: Gazdaságfejlesztést támogat a Majsai út melletti önkormányzati tulajdonú terület **Kmü jelű különleges mezőgazdasági üzemi** átsorolása, amely a jelenlegi tervben Má általános mezőgazdasági területként szerepel. A hasznosítás módja egyelőre nem ismert, korábban állateledel-gyártás céljára szándékoztak megvásárolni. A major jellegű besorolás lehetővé teszi számos különféle tevékenység elhelyezését. *A Kmü kategória új Csengelén, eddig nem szerepelt a tervben, a törvényi előírás teljesül.*

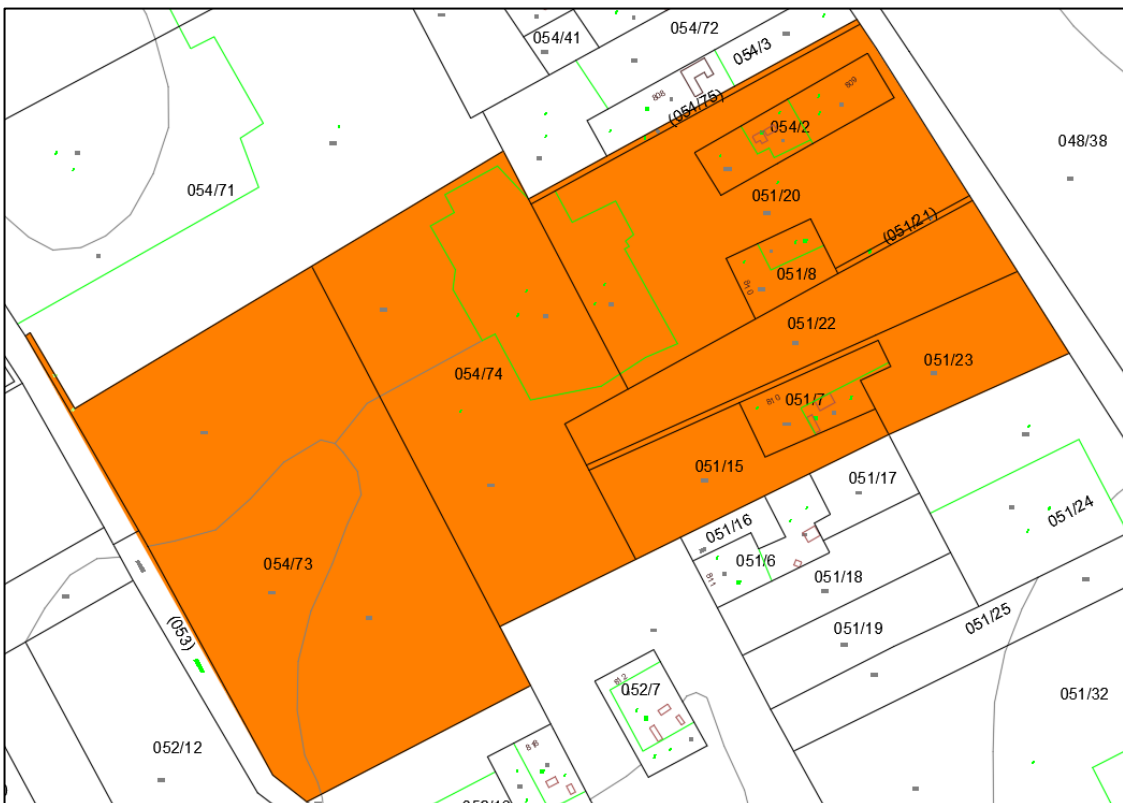
5. helyszín: Ksz jelű különleges szennyvíztisztómű céljára van elkülönítve a 0136/27 hrsz.-ú telekből egy kb. 35 x 45 m területű rész. *A Ksz kategória új Csengelén, eddig nem szerepelt a tervben, a törvényi előírás teljesül.*

6. helyszín: Barnamezős terület a Pántlika út melletti egykori műanyagipari telephely, amely **Gá jelű általános gazdasági terület**ként fejlődhet. *A Gá kategória új Csengelén, eddig nem szerepelt a tervben, a törvényi előírás teljesül.*

7. helyszín: Szintén a Pántlika út mellett található egy **Gá jelű gazdaságfejlesztésre szánt** telekcsoport (Noliker Kft. most folyó telephely-építkezési területével átellenes oldalon). *A Gá kategória új Csengelén, eddig nem szerepelt a tervben, a törvényi előírás teljesül.*

17. KÖRNYEZETVÉDELMI FEJEZET

Talaj

Csengelén a felszín közeli üledékek 60%-a típusos, ártéri, infúziós lösz és homokos lösz, a futóhomok a K-i és DNY-i peremeken jut túlsúlyba. Jelentős felszínt foglalnak el a mészsizapos, szikes laposok. A képződmények fekéje többnyire futóhomok gyakran löszösszletekkel összefogazódva, amely az ősdunai hordalékkúp anyagára települt.

A kistáj jellemző talajféleségei a futóhomok, a mezőszégi homoktalaj, a barna és szürkésbarna homok, a mészsizap és a szikes talaj. Kisebb foltokban öntéstalaj és réti talaj is előfordul. Jellegzetes talajváltozat a karbonátos, több rétegű humuszos homoktalaj, amely főleg a csernozjom és öntéstalajok zónája közelében fordul elő. A humuszos réteg alatt sok helyen réti mészkő fordul elő. Több helyen szoloncsák típusú szikesek terülnek el, melyek rossz vízgazdálkodásúak, ezért művelésre nem – legfeljebb birkalegelőként – hasznosítják vagy parlagterületként szerepelnek. Nyáron gyakori az ilyen helyeken a sókivirágzás. A talajok termőképessége tehát összességében gyenge.

Igen kicsi a legalacsonyabb és legmagasabb pontok közötti szintkülönbség

Csengele és térségének legnagyobb része megművelt, szántó művelési ágú mezőgazdasági terület.

Talajvédelem szempontjából fontos a védelmet biztosító növénytakaró megléte, a széleróziót csökkentő mezsgyehatárokon történő fásítás. A defláció főleg a jobb minőségű talajok humuszos rétegét károsítja. A területen az erdőborítottság aránya alacsony, de növekvő. Az erdősítés és a parlagföldek gyepesítése segíti a talajvédelmet. A felszínen történő beavatkozások (építkezések, útépités, stb.) utáni humuszréteg-visszatelepítés, és a homokbányászatból felhagyott területek helyreállítása is fontos talaj- és termőréteg védelmi feladat.

A terület taljai döntően igen nagy víznyelésű és vízelvezető képességgel rendelkeznek. Kémiai tulajdonságait tekintve döntően a felszíntől karbonátosak.

A földtani közegre vonatkozó szennyezettségi határértékek tekintetében a 6/2009. (IV. 14.) KvVM-EüM-FVM együttes rendeletben rögzítettek értékek az irányadók.

Felszíni és felszín alatti vizek

Felszíni vizek

Vízfolyások, tavak

Csengele területe természetes felszíni vízfolyásokban szegény. Ez azzal magyarázható, hogy a terület nagy vízáteresztő képességű taljai miatt a lehullott csapadék nem felszíni erek, patakok formájában szállítódik a Tisza felé, hanem azonnal beszivárog és a felszín alatt áramlik.

A terület síksági jellegéből és vízháztartási tulajdonságaiból adódik, hogy a felszíni vízerózió mértéke csekély, csupán a nagycsapadékok lemosó hatása figyelhető meg, azonban ez május-július között jellemző, amikor a növényzet csillapítja ezt a hatást.

A terület és a Tisza völgye közötti nagy (50-60 m-es) szintkülönbség nem tette lehetővé a Tisza irányából a csatornák mentén történő vízpótlást, így a belvízmentesítéssel párhuzamosan megjelent a területen a vízhiány problémája.

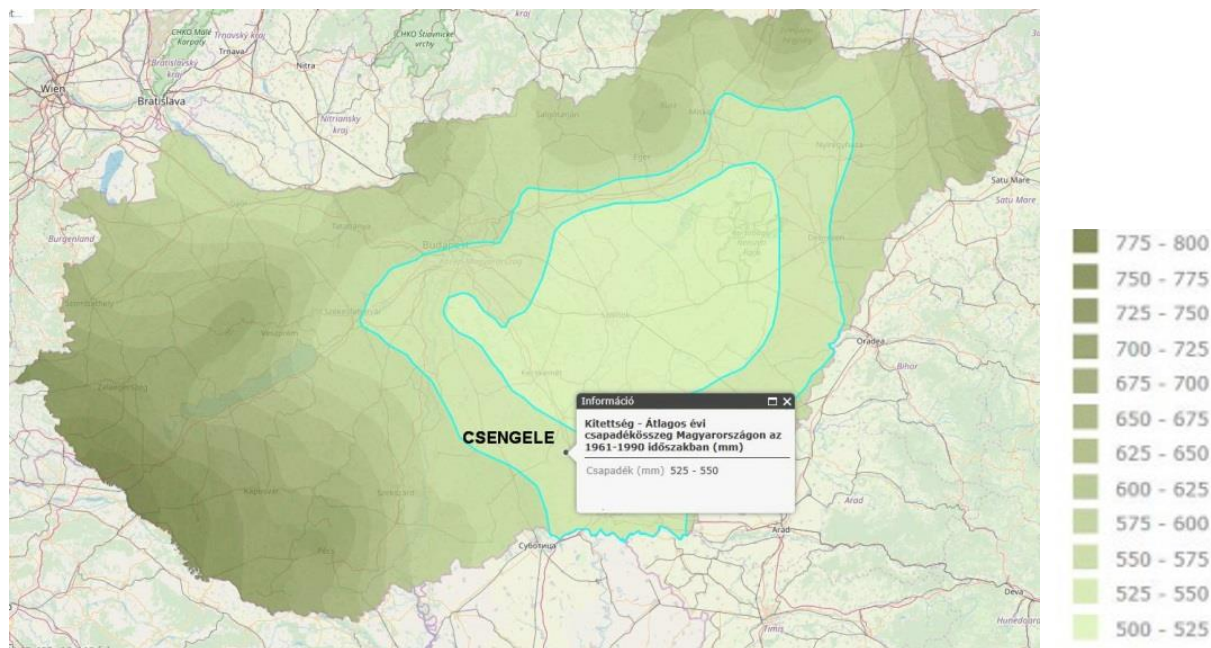
Csengele közigazgatási területén a felszíni vizeket elsősorban a térséget behálózó csatornák rendszere képviseli. A legtöbb csatorna jellemzően követi a természetes deflációs mélyedések ÉNy-DK irányú futását, és kivétel nélkül a Tiszába torkollanak, vizüket többnyire gravitációsan bevezetve a befogadóba.

Csengele közigazgatási területét az ATIVIZIG kezelésében levő Kisteleki-főcsatorna, Balástya-Csengelei-csatorna, Csengelei-csatorna és Dong-éri-főcsatorna érinti. A csatornák medre a természetes állapotokhoz képest erősen módosult.

A csatornák funkciójukat tekintve szinte kivétel nélkül a területen megjelenő belvizek elvezetése céljából létesültek. A Csengele területéről elvezetett csapadékvizek a Dong-éri-főcsatornán és az Algyői-főcsatornán keresztül a Tiszába kerülnek.

A csapadék mennyisége évenként átlagosan 525-550 mm. Az év során lehullott csapadék mennyisége alatta marad a meleg nyár okozta intenzív párologtató-képességnek, s „hiányzik” kb. 150 mm csapadék, azaz még ennyi legalább el tudna párologni. Az erősen aszályra hajló klíma fejezi ki azt, hogy az éghajlati típus száraz.

Átlagos évi csapadékösszegek

Forrás: NATÉR

A csapadékvíz elvezető rendszer a 12. fejezetben részletezésre került.

Felszín alatti vizek

Felszín alatti vizek érzékenysége

Csengele területét a felszín alatti vizek állapota szempontjából a 27/2004. (XII. 25.) KvVM rendelet, figyelembe véve a 219/2004. (VII. 21.) korm. rendelet előírásait, az „érzékeny” területek közé sorolja.

A szennyezettségi határértékek tekintetében a 6/2009 (IV. 14.) KvVM-EüM-FVM együttes rendelet az irányadó.

Talajvíz

A felszínalatti vizek közül a felszínhez legközelebb található a talajvizet. A homokvidék talajvíze részben az elmúlt évtizedek szárazabb időjárása, részben a területhasznosítási változások és vízrendezések hatására drasztikusan csökkent. A talajvíz korábban kb. 2 m mélyen helyezkedett el, mára ez 2-4 méterrel csökkent. Az utóbbi csapadékos évek csak megállítani tudták ezt a csökkenést. A talajvízsüllyedést tovább gyorsítják az illegálisan létesített „öntöző” tavak, amelyek nyári intenzív párolgása és a fokozott vízkitermelés a környék talajvízgazdálkodását tovább rontja.

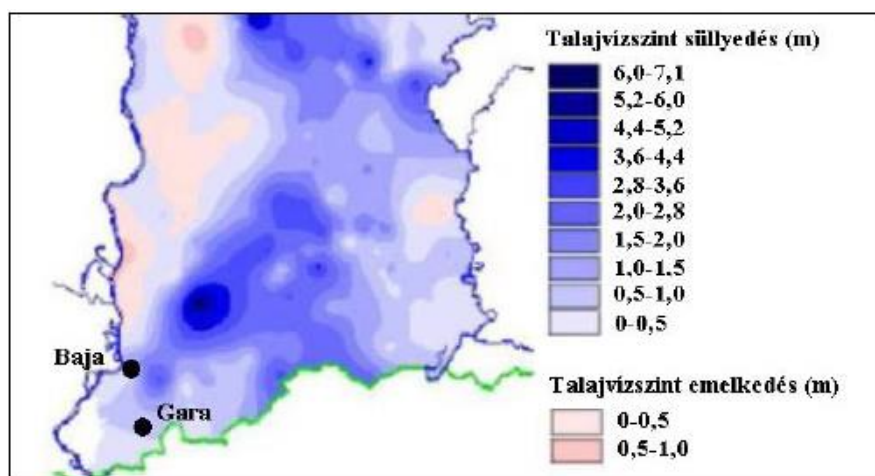
A Duna-Tisza közén az 1990-es évekre (az 1956-1975 közötti húszéves időszakhoz képest) bekövetkező talajvízszint csökkenés elérte a 2-6 métert (Pálfai 2005). Okaként a közvetlenül, illetve közvetve ható klimatikus változásokat és a területhasználattal kapcsolatos emberi beavatkozásokat jelölték meg (Szilágyi-Vörösmarty 1993, Pálfai 1995). A süllyedést a csapadékos 1990-es évek lelassították ugyan, de a csökkenő tendencia napjainkban is tart (Pálfai 2005).

A talajvíz mélysége a felszín alatt

Forrás: MBFSZ

Talajvízszint süllyedés 2003-ban a Duna-Tisza közén az 1971-75 időszak átlagához viszonyítva (Rakonczi J. 2006 alapján szerkesztette Mátrai I.)

A területen talajvízállási maximumot tavasszal (április-március) talajvízállási minimumot ősszel (október) észlelhetünk. A talajvíz nagyarányú csökkenése főleg a nyári félévben játszódik le. E félév során a talajvíz pótlódása a felszíni párolgás következtében nem számottevő. A helyi csapadéknak nyáron kevés, illetve nincsen szerepe a talajvíz közvetlen pótlódásában. A szárazabb nyarakon a nagyfokú párolgás a talajvízkészlet jelentős fogyasztója.

A téli félévben a talajvízszint növekszik. Így a talajvíz időszakos ingadozása jelentős lehet, hóolvadáskor és nagyobb csapadékkal járó periódusokban belvíz-problémákat is okoz.

Csengele területének a vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelme megítélése szempontjából a MePAR rendszer tematikus fedvényeként a blokkok szintjén, blokkazonosítók által meghatározottakat kell irányadónak tekinteni.

Mezőgazdasági tevékenységet nitrát érzékeny területen a vonatkozó országos rendelet szerinti cselekvési program, valamint a helyes mezőgazdasági gyakorlatnak a cselekvési programban meghatározott kötelező előírásai szerint kell végezni.

A felszín alatti vízre vonatkozó szennyezettségi határértékek tekintetében a 6/2009. (IV. 14.) KvVM-EüM-FVM együttes rendeletben rögzítettek értékek az irányadók.

Csengelén a közcatorna hálózat nincs kiépítve. A szennyvizet elszikkasztják vagy zárt szennyvízgyűjtőbe gyűjtik és a Balástyai szennyvíztisztítóra szállítják be. A szennyvíztisztító és közcatorna hálózattervei rendelkezésre állnak és a pályázati lehetőségek függvényében megvalósításra kerülnek. A szennyvizek tisztításával javulni fog a felszín alatti és a felszíni vizek minősége is.

A felhagyott, rekultivált települési szilárdhulladék lerakó már nem fogja tovább szennyezni a felszín alatti vizeket. A rekultivált hulladéklerakó környezetében a rekultivációs terv szerint – mivel a tervezett rekultiváció után is potenciális szennyezőforrás marad – talajvízminőség monitoring rendszer került kiépítésre.

Továbbra is gondot fog jelenteni a külterületi ingatlanok szennyvízelhelyezése, ahol egyedi szennyvízkezelési eszközöket kell alkalmazni.

A 147/2010. (IV. 29.) Korm. rendelet által meghatározott egyedi szennyvízkezelési eszközök

- **egyedi szennyvízkezelés:** olyan egyedi szennyvízkezelő létesítmények alkalmazása, amelyek legalább 1, legfeljebb 50 lakosegyenérték szennyvízterhelésnek megfelelő települési szennyvíz tisztítását, végső elhelyezését, illetve átmeneti gyűjtését, tárolását szolgálják,
- **egyedi szennyvízkezelő berendezés:** olyan vízilétesítmény, amely a települési szennyvizet nem közműves, biológiai tisztítását energiabevitel segítségével végzi,
- **tisztítómezővel ellátott oldómedencés létesítmény:** olyan oldómedencéből és tisztítómezőből álló vízilétesítmény, amely a települési szennyvizet nem közműves elvezetésére és elhelyezésére szolgál, és amely a szennyezőanyagok anaerob lebontását energiabevitel nélkül végzi,
- **egyedi szennyvízkezelő létesítmény:** az egyedi szennyvízkezelő berendezés és a tisztítómezővel ellátott oldómedencés létesítmény együttesen.

A jogszabály tartalmazza, hogy a vízgazdálkodási tevékenység műszaki megoldásának kialakításánál, a vízimunka és vízilétesítmény műszaki tervezésnél milyen terveket és szabályzatokat, továbbá helyszíni adottságokat kell figyelembe venni.

A felszín alatti vízbe, illetve a földtani közegbe közvetve vagy közvetlenül bevezetett előtisztított szennyezett vizek nem okozhatják a felszín alatti víz vagy a földtani közeg hatályos jogszabályban, illetve hatósági határozatban előírt szennyezettségi küszöbértékének túllépését.

További terhelést jelent az intenzív mezőgazdasági művelés és az állattartás.

A talajra és talajvízre továbbra is terhelést jelentenek a légrétegből kimosódó és lehulló szennyezőanyagok.

Potenciális szennyező forrásnak tekinthető telephelyek és objektumok felsorolása a koordinátáik megadásával a dokumentum végén található.

Vízgyűjtő-gazdálkodási Terv

2009-ben elkészült Magyarország első Vízyűjtő-gazdálkodási Terve (VGT1) amely a 6 éves tervezési ciklusnak megfelelően felülvizsgálatra került és Magyarország második Vízyűjtő-gazdálkodási Terve (VGT2) amelyet a Kormány a 1155/2016. (II. 31.) határozatával elfogadott és a 2016. április 7-én a Hivatalos Értesítőben közzétett.

A VGT2 tartalmazza a vízgyűjtők általános bemutatása mellett azon problémákat, melyek a felszíni és felszín alatti vizek minőségi és mennyiségi állapotára valamilyen módon hatással vannak és mértékükből adódóan valóban fontosnak, jelentősnek tekinthetők. A Vízyűjtő-gazdálkodási tervben (VGT) Csengele területe az Alsó-Tisza jobb part vízgyűjtő-tervezési (2-20) alegységben érintett.

Az Alsó-Tisza jobb part vízgyűjtő felszín alatti vizeinek értékelései (forrás:ATIVIZIG)

- Alsó-Tisza-völgy sekély-porózus víztest (sp.2.11.2); A víztest a vízmérleg teszt szerint a *jó/nem jó* határán van. A víztest kémiai állapota a diffúz mezőgazdasági eredetű nitráatterhelés miatt *gyenge*. A víztest állapota *jó*.
- Alsó-Tisza-völgy porózus víztest (p.2.11.2); A víztest a vízmérleg teszt szerint a *jó/nem jó* határán van. A víztest állapota *jó*.
- Dél-Alföld termál víztest (pt 2.1); A víztest a vízmérleg teszt szerint a *jó/nem jó* határán van. A víztest kémiai szempontból *jó* állapotú. A víztest állapota *nem jó*.

Felszín alatti vízbázis

Csengele ivóvíz ellátását az Alföldvíz Zrt. biztosítja a helyi vízműről. A vízmű jelenleg 2 db üzemelő mélyfúrású rétegvíz kútból nyeri a vizet. A két kútból kitermelhető vízmennyiség: 1848 m³/d (napi 22 órás üzemidővel számolva).

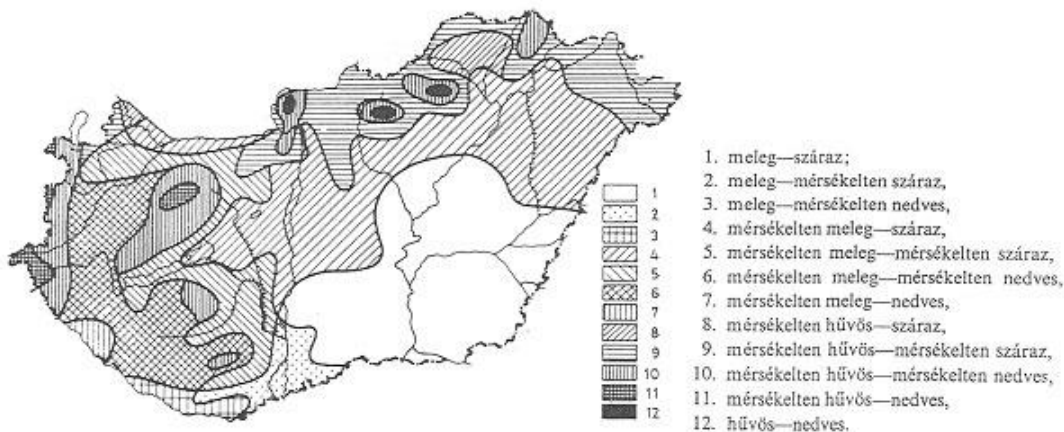
A Csengelei vízmű vízbázisa (VOR kódja ALF895) az Algyői-főcsatorna (VOR kódja AEP261) vízgyűjtője.

Csengele település vízműve által szolgáltatott ivóvíz minősége ammónium, vas és mangán tekintetében nem felelt meg a 201/2001. (X. 25.) Kormányrendeletben meghatározott vízminőségi paramétereknek. A térség megfelelő mennyiségű és minőségű ivóvízellátásának biztosítása a Kisteleki Ivóvízminőség-javító Projekt Csengelére vonatkozó részének végrehajtásával realizálódott.

Levegőtisztaság és védelme

Csengele a Duna-Tisza-közén, Csongrád megyében a Kisteleki kistérségben helyezkedik el.

Magyarország éghajlati körzetei

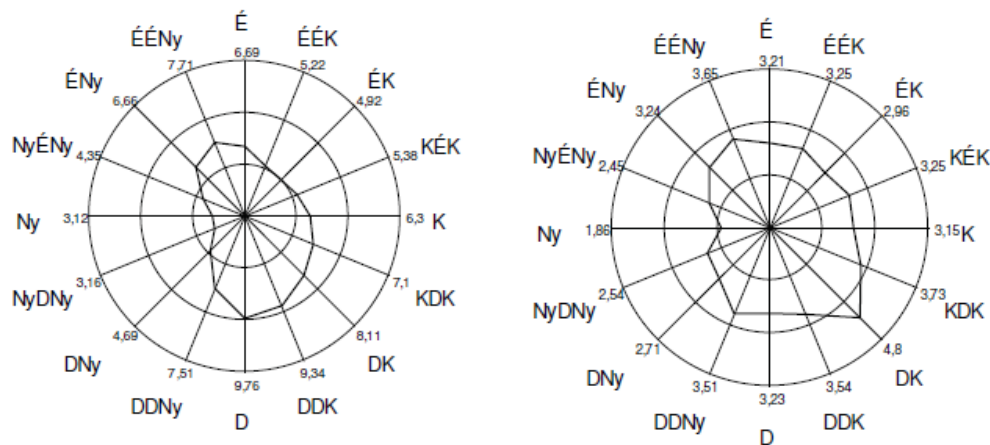

A vizsgált terület a meleg-száraz éghajlati körzetben található, amely az alábbi sokévi átlagokkal jellemezhető:

- Legjellemzőbb évi szélirány-gyakoriság: Ny-ÉNy-É-i 15,2 %;
- Átlagos szélesség: 3 m/s
- Az 50 évi átlagos csapadék mennyiség: 530 mm,
- Napsütéses órák száma: 2025 óra

A szélirányok a szegedi adatok alapján (forrás: OMSZ)

Szeged környékének szél adatai

Szélirány gyakoriság (%) (ahonnan a szél fúj)	Sebesség iránymegoszlása (m/s) (amerre a szél fúj)
--	---

**CSENGELE KÖZSÉG TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA ÉS
TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZEI 2018.**

A térség meteorológiai adatai (50 év átlaga):

Időszak	Hőmérséklet (°C)			Csapadék (mm)	
	átlag	max.	min.	átlag	max.
I	-1,5	8,6	-16,2	28	82
II	0,2	11,9	-12,5	30	124
III	6,0	18,8	-7,1	34	108
IV	11,2	24,4	-1,6	43	137
V	16,6	29,1	2,7	56	161
VI	19,8	33,0	6,4	63	158
VII	22,1	34,7	9,7	51	160
VIII	21,2	34,3	8,6	50	177
IX	17,1	30,6	3,6	43	141
X	11,2	25,3	-1,1	46	139
XI	5,1	16,7	-6,4	47	150
XII	0,7	10,1	-12,8	39	93
Összesen	10,8*	35,4**	-17,6***	530	790

* Éves átlag, **Az évi maximumokból képzett átlag, ***Az évi minimumokból képzett átlag

Levegőminőségi adatok

A településen sem RIV sem pedig PHARE hálózati mérőállomás nem működik.

A levegő védelméről szóló 306/2010. (XII. 23.) Korm. rendelet 10. §-a, a légszennyezettségi agglomerációk és zónák kijelöléséről szóló 4/2002. (X. 7.) KvVM rendelet, valamint a levegőterheltségi szint határértékeiről és a helyhez kötött légszennyező pontforrások kibocsátási határértékeiről szóló 4/2011. (I. 14.) VM rendelet alapján Csengele levegőminősége az alábbi 2 táblázatban bemutatott légszennyezettséggel (10. zóna, az ország többi területe, kivéve a kijelölt városokat) jellemezhető.

Szennyező anyag	Kén-dioxid	Nitrogén-dioxid	Szén-monoxid	PM ₁₀	Benzol
Zóna kategóriák	F	F	F	E	F
Koncentráció (µg/m ³)	50	40 - 60	3000	40	5

Szennyező anyag	Talajközeli ózon	PM ₁₀ Arzén (As)	PM ₁₀ Kadmium (Cd)	PM ₁₀ Nikkel (Ni)	PM ₁₀ Ólom (Pb)	PM ₁₀ benz(a)- pirén (BaP)
Zóna kategóriák	O-I	F	F	F	F	D
Koncentráció (µg/m ³)	*	0,01	0,005	0,025	0,3	0,00012

Levegőminőségi követelmények

(4/2011. (I. 14.) VM rendeletet)

Légszennyező anyag	Levegőterheltségi szint egészségügyi határértékei ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)			Veszélyességi fokozat
	órás	24 órás	éves	
Szén-monoxid	10.000	5.000*	3.000	II.
Nitrogén-dioxid	100	85	40	II.
Szálló por (PM10)	-	50	40	III.
Kén-dioxid	250	125	50	III.
Ózon	-	120*	-	I.
Benzol	-	-	5	I.

* napi 8 órás mozgó átlagkoncentrációk maximuma

A település levegője gyakorlatilag minden légszennyező anyagra nézve még terhelhető.

A levegő szennyezettségét döntően a hőtermelésből és a közlekedésből adódó emissziók határozzák meg. A deflációs külterület miatt számottevő hatással van a levegő minőségére a külterületről transzmisszió útján bekerülő por is. Technológiai eredetű légszennyezés a településen jelentéktelen mértékű.

A 306/2010. (XII. 23.) Korm. rendelet szerint az elsőfokú környezetvédelmi hatóságnak bejelentett légszennyezőanyag kibocsátás 2016. évben nem volt (Forrás: OKIR).

A levegő minőségét pozitívan befolyásolja, hogy a településen hőtermelésre primer energiahordozóként jelentős hányadban földgázt használnak. A háztartások éves földgázfelhasználása a földgáz árának emelkedésével párhuzamosan, folyamatosan csökkent. A földgáz felhasználás csökkenése részben az energiatakarékos szemléletnek, de döntően a szilárd tüzelőanyagok részarányának a növekedésével magyarázható. A szilárd tüzelőanyagok használata a földház tüzeléshez viszonyítva levegőtisztasági szempontból kedvezőtlenebb mivel a levegőterheltségi szintet a földgáztüzeléshez viszonyítva nagyobb mértékben növeli.

A biomassza tüzelés klímapolitikai szempontból viszont kedvező. A klímapolitikai szempontok figyelembevétele Kunfehértó szempontjából kiemelt jelentőséggel bír, mivel a Duna-Tisza közti Homokhátságon helyezkedik el és az EU felmérése szerint Magyarországon ez a terület lehet a klímaváltozás egyik első áldozata. A Homokhátságot az ENSZ Élelmezésügyi és Mezőgazdasági Szervezete (FAO) is félsivatagi területnek nyilvánította.

Levegőtisztaság-védelmi szempontból kedvező, hogy a területen levő két jelentős méretű állattartó telep hőellátását termálvízzel biztosítják.

Az üledő porterhelést elsősorban a deflációs külterületről transzmisszió útján bekerülő por okozza. A szálló porterhelés jelentős részét a hőtermelő berendezések (beleértve az ipari technológiai hőtermelő berendezéseket is) valamint közlekedés kibocsátásai okozzák. A községben, bár a lakóingatlanok földgázzal történő ellátottság gyakorlatilag 100 %-os, a földgáz árának növekedése miatt egyre több háztartás áll át részben vagy egészben az egyéb tüzelőanyagok (szén, fa, és minden éghető anyag) használatára, ami levegővédelmi szempontból kedvezőtlen.

A hulladéklerakó rekultivációja befejeződött, ami kedvező hatással van a levegő minőségére.

A területen a pollen „szennyezettség” szempontjából három pollenszezon különíthető el:

- *A tavaszi szezon ("fa-szezon"):*
a február 1-től április 30-ig terjedő időszakban termelődött pollenszemek megjelenési időszaka. A virágzás kezdési időpontja igen változó, többnyire március eleje!
- *A kora nyári szezon ("fű-szezon"):*
a május 1. és július 31. közötti periódus, amelyet főként lágyszárú növények (vadon élő fűvek, gabonafélék, kora nyári gyomok) és néhány fa virágpóra jellemez.
- *A nyár végi-ősz szezon ("gyom-szezon"):*
a július 16-tól október elejéig termelődött pollenszemek - döntően a lágyszárú gyomok pollenjei - jellemzik.

A pollenterhelés csökkentése érdekében kiemelt figyelmet kell fordítani a parlagfű mentesítésre.

Zaj- és rezgésterhelés

Zajvédelmi rendeletek

A településrendezési terv zajvédelmi felülvizsgálatát a jelenleg érvényes rendeletek alapján kell elvégezni.

Jelenleg érvényes zajvédelmi rendeletek:

- 284/2007. (X. 29.) Korm. rendelet a környezeti zaj és rezgés elleni védelem egyes szabályairól
- 93/2007. (XII. 18.) KvVM rendelet a zajkibocsátási határértékek megállapításának, valamint a zaj- és rezgés kibocsátás ellenőrzésének módjáról
- 27/2008. (XII. 3.) KvVM együttes rendelet a környezeti zaj- és rezgésterhelési határértékek megállapításáról.

Követelmények

A környezetbe kibocsátható zaj és rezgésterhelési határértékekről a 27/2008. (XII.3.) KvVM - EüM együttes rendelet intézkedik.

1. melléklet a 27/2008. (XII. 3.) KvVM-EüM együttes rendelethez

Üzemi és szabadidős létesítményektől származó zaj terhelési határértékei a zajtól védendő területeken

Sor- szám	Zajtól védendő terület	Határérték (L _{TH}) az L _{AM} megítélési szintre* (dB)	
		nappal 06–22 óra	éjjel 22–06 óra
1.	Üdülőterület, különleges területek közül az egészségügyi területek	45	35
2.	Lakóterület (kisvárosias, kertvárosias, falusias, telepszerű beépítésű), különleges területek közül az oktatási létesítmények területe, a temetők, a zöldterület	50	40
3.	Lakóterület (nagyvárosias beépítésű), a vegyes terület	55	45
4.	Gazdasági terület	60	50

Megjegyzés:

* Értelmezése az MSZ 18150–1 szabvány és az MSZ 15037 szabvány szerint.

CSENGELE KÖZSÉG TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA ÉS TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZEI 2018.

A környezeti zaj- és rezgés terhelési határértékek meg állapításáról szóló 27/2008. (XII.3.) KvVM-EüM együttes rendelet 2. §-a a következő új (4) bekezdéssel egészül ki: „(4) A június 1. és szeptember 15. közötti időszakban megrendezésre kerülő, egybefüggően több, de legfeljebb nyolc napon át tartó kulturális fesztiválok esetében e rendelet alkalmazása során a) a nappali időszakon a 6:00 és 23:00 közötti időszakot, éjjeli időszakon a 23:00 és 6:00 közötti időszakot kell érteni, b) a zajtól védendő valamennyi területen a terhelési határérték nappali időszakban 65 dB, éjjeli időszakban 55 dB.”

Megítélési időként nappal a legkedvezőtlenebb folyamatos 8 órát, éjjel a legkedvezőtlenebb fél órát kell figyelembe venni. A megítélési pontot a védendő homlokzat előtt 2 m-re kell kijelölni.

A rendelet 1. sz. mellékletében adott határértékek vonatkoznak a szolgáltató tevékenységet ellátó létesítményektől, azok szabadban, vagy zárt térben működtetett hangosító berendezéseitől, vagy bármely más hangforrásától származó zajterhelésekre is.

2. melléklet a 27/2008. (XII. 3.) KvVM-EüM együttes rendelethez

Építési kivitelezési tevékenységből származó zaj terhelési határértékei a zajtól védendő területeken

Sor- szám	Zajtól védendő terület	Határérték (L _{TH}) az L _{AM} megítélési szintre* (dB)					
		ha az építési munka időtartama					
		1 hónap vagy kevesebb		1 hónap felett 1 évig		1 évnél több	
		nappal 06–22 óra	éjjel 22–06 óra	nappal 06–22 óra	éjjel 22–06 óra	nappal 06–22 óra	éjjel 22–06 óra
1.	Üdülőterület, különleges területek közül az egészségügyi terület	60	45	55	40	50	35
2.	Lakóterület (kisvárosias, kertvárosias, falusias, telepszerű beépítésű), különleges területek közül az oktatási létesítmények területei, a temetők, a zöldterület	65	50	60	45	55	40
3.	Lakóterület (nagyvárosias beépítésű), a vegyes terület	70	55	65	50	60	45
4.	Gazdasági terület	70	55	70	55	65	50

Megjegyzés:

* Értelmezése az MSZ 18150–1 szabvány szerint.

3. melléklet a 27/2008. (XII. 3.) KvVM-EüM együttes rendelethez

A közlekedéstől származó zaj terhelési határértékei a zajtól védendő területeken

Sor- szá m	Zajtól védendő terület	Határérték (L _{TH}) az L _{AM} megítélési szintre* (dB)					
		kiszolgáló úttól, lakóúttól származó zajra		az országos közúthálózatba tartozó mellékutaktól, a települési önkormányzat tulajdonában lévő gyűjtőutaktól és külterületi közutaktól, a vasúti mellék- vonaltól és pályaudvarától, a repülőtértől, illetve a nem nyilvános fel- és leszállóhelyek- től** származó zajra		az országos közúthálózatba tartozó gyorsforgalmi utaktól és főutaktól, a települési önkormányzat tulajdonában lévő belterületi gyorsforgalmi utaktól, belterületi elsőrendű főutaktól és belterületi másodrendű főutaktól, az autóbusz-pályaudvartól, a vasúti fővonaltól és pályaudvarától, a repülőtértől, illetve a nem nyilvános fel- és leszállóhelytől*** származó zajra	
		nappal 06–22 óra	éjjel 22–06 óra	nappal 06–22 óra	éjjel 22–06 óra	nappal 06–22 óra	éjjel 22–06 óra
		1.	Üdülőterület, különleges területek közül az egészségügyi terület	50	40	55	45
2.	Lakóterület (kisvárosias, kertvárosias, falusias, telepszerű beépítésű), különleges területek közül az oktatási létesítmények területei, és a temetők, a zöldterület	55	45	60	50	65	55
3.	Lakóterület (nagyvárosias beépítésű), a vegyes terület	60	50	65	55	65	55
4.	Gazdasági terület	65	55	65	55	65	55

CSENGELE KÖZSÉG TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA ÉS TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZEI 2018.

Megjegyzés:

* Értelmezése a stratégiai zajtérképek és intézkedési tervek készítésének részletes szabályairól szóló 25/2004. (XII. 20.) KvVM rendelet 3. számú melléklet 1.1. pontja és 5. számú melléklet 1.1. pontja szerint.

** Olyan repülőterek, vagy nem nyilvános fel- és leszállóhelyek, ahol 5,7 tonna maximális felszálló tömegnél kisebb, légszaváros repülőgépek, illetve 2,73 tonna maximális felszálló tömegnél kisebb helikopterek közlekednek.

*** Olyan repülőterek, vagy nem nyilvános fel- és leszállóhelyek, ahol 5,7 tonna maximális felszálló tömegű vagy annál nagyobb, légszaváros repülőgépek, 2,73 tonna maximális felszálló tömegű vagy annál nagyobb helikopterek, valamint sugárhajtású légi járművek közlekednek.

Közlekedési zaj esetében megítélési időként nappal 16 órát, éjjel 8 órát kell figyelembe venni.

A megítélési pontot a védendő homlokzat előtt 2 m-re kell kijelölni.

Az épületek védendő helyiségeiben megengedett zajterheléseket a rendelet 4. melléklete határozza meg:

4. melléklet a 27/2008. (XII. 3.) KvVM–EüM együttes rendelethez

A zaj terhelési határértékei az épületek zajtól védendő helyiségeiben

Sor-szám	Zajtól védendő helyiség	Határérték (L _{TH}) az L _{AM} megítélési szintre* (dB)	
		nappal 06–22 óra	éjjel 22–06 óra
1.	Kórterem és betegszobák	35	30
2.	Tantermek, előadóterem oktatási intézményekben, foglalkoztató terem, hálókahelyiségek bölcsődékben és óvodákban	40	–
3.	Lakószobák lakóépületekben	40	30
4.	Lakószobák szállodákban és szálló jellegű épületekben	45	35
5.	Étkezőkonyha, étkezőhelyiség lakóépületekben	45	–
6.	Szállodák, szálló jellegű épületek, közösségi lakóépületek közös helyiségei	50	–
7.	Étterem, eszpresszók	55	–
8.	Nagy- és kiskereskedelmi épületek eladóterei, vendéglátó helyiségei, a váróterem	60	–

Megjegyzés:

* a) Értelmezése a 6. § (1) bekezdésével kapcsolatos ügyekben az MSZ 15601–2:2007 és az MSZ 18150–1 szabvány szerint, de nem a legnagyobb értékkel adó mérési pontban, hanem térbeli átlagos hangnyomásszintként; mérése az MSZ EN ISO 140–5 szabvány szerint.

b) Értelmezése és mérése a 6. § (4) bekezdés b) pontjával kapcsolatos ügyekben az MSZ 18150–1 szabvány szerint.

A rezgésterhelési határértékeket a rendelet 5. sz. melléklete adja meg.

A szerkezeti tervben adott területrendezési kategóriák megfeleltetése a zajvédelmi rendeletekben adott kategóriáknak

Településrendezési kategória		Zajvédelmi kategória
Beépített és beépítésre szánt területek:		
Lf	jelű falusias lakóterület	Lakóterület (kisvárosias, kertvárosias, falusias, telepszerű beépítésű)
Vt	jelű településközpont terület	Lakóterület (nagyvárosias beépítésű), a vegyes terület
Gksz	kereskedelmi szolgáltató terület	Gazdasági terület
Gip	ipari terület	Gazdasági terület
Gá	általános gazdasági terület	Gazdasági terület
Ks	nagyterjedésű sportolási célú terület	Lakóterület (nagyvárosias beépítésű), a vegyes terület
Hull	hulladékkezelő, -lerakó terület	Gazdasági terület
Kmű	mezőgazdasági üzemi terület	Gazdasági terület

**CSENGELE KÖZSÉG TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA ÉS
TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZEI 2018.**

Szt	szennyvíztisztító telep terület	Gazdasági terület
Ko	olajkút vagy termálvízkút terület	Gazdasági terület
Kv	vízmű terület	Gazdasági terület
Kk	ifjúsági táborozóhely terület	Lakóterület (nagyvárosias beépítésű), a vegyes terület
Beépítésre nem szánt területek:		
KÓu:	közúti közlekedési terület	Országos közúthálózatba tartozó főút, mellékút
KÖk	kötőpályás közlekedési terület	vasúti fővonal
Zkk	közkert zöldterület	Lakóterület (kisvárosias, ... beépítésű), különleges területek közül a temetők, zöldterület
Zkp	közpark zöldterület	Lakóterület (kisvárosias, ... beépítésű), különleges területek közül a temetők, zöldterület
Ev	védelmi erdőterület	Gazdasági terület
Eg	gazdasági erdőterület	Gazdasági terület
Mk	kertes mezőgazdasági terület,	
Má	általános mezőgazdasági terület,	Gazdasági terület
Mát	természetes gyeperő terület általános mezőgazdasági terület	Gazdasági terület
V	vízgyűjtő terület (állóvizek és nyílt csatornák medre és parti sávja, záportó)	Gazdasági terület
Tk	természetközeli terület (mocsár, nádas)	Gazdasági terület
B	nyersanyag kitermelés (bánya), nyersanyag feldolgozás céljára szolgáló terület	Gazdasági terület
T	temető-terület	Lakóterület (kisvárosias, ...beépítésű), különleges területek közül a temetők, zöldterület
Kt	fásított köztér, sétány terület	Lakóterület (kisvárosias, ...beépítésű), különleges területek közül a temetők, zöldterület

Zajvédelmi állapot

Üzemi és szabadidős létesítményektől eredő zajok:

A településen belül a környezetét zajjal terhelő ipari, gazdasági létesítmény nincs.

A lakóterületbe beékelődve a gazdálkodók lakótelkei esetenként mezőgazdasági telephely jelleget mutathatnak, de ezek nem állandó zajforrások. Zajkibocsátásuk a munkagépek ki és behajtásától származik.

A szolgáltató létesítményektől származó zajok a boltok hűtő rendszerétől és a vendéglő környezetében okozhatnak zajpanaszt.

Közlekedési eredetű zajok:

Csengele környezeti zaj-és rezgés helyzetére j hatással van a településen haladó 5421-es Balástya – Csengele és az 54121-es 50-es főút – Kiskunmajsa összekötő út. A 25/2004. (XII. 20.) KvVM r. 2. sz. melléklete szerint számított 7,5 m-es közlekedési zajszintek:

Út száma	Vizsgált szakasz	L _{pA,7,5 m} [dBA] nappal	L _{pA,7,5 m} [dBA] éjjel
5421-es összekötő út	Külterület 90 km/h	62,3	53,9
5421-es összekötő út	Belterület 50 km/h	58,6	50,2
54121-es összekötő út	Külterület 90 km/h	60,1	51,6
54121-es összekötő út	Belterület 50 km/h	56,3	47,8

Az M5 autópálya a legközelebbi lakóházaktól mintegy 120 m távolságban van, ami elegendő zajvédelmet nyújt.

Építési eredetű zajok:

Az építkezések környezetében jelentkező zajok időszakosak és kevésbé kiterjedtek, mint az üzemi és közlekedési eredetűek. Az építési zajokat település rendezési eszközökkel alig lehet befolyásolni.

Sugárzásvédelem

Az embereket természetes és mesterséges eredetű ionizáló sugárzások érik. A természetes sugárterhelés fele-kétharmada abból adódik, hogy a zárt helyiségekben az építőanyagból és a talajból radon kerül a levegőbe. Így az innen származó sugárterhelés a szabad levegőhöz képest több nagyságrenddel is megnövekedhet. Ezért a radon az egyetlen természetes sugárterhelés, ami ellen védekezünk a Földön.

A mesterséges eredetű sugárterhelés 95%-a az orvosi diagnosztikai- és terápiás eljárások következménye. A maradék 5%-ot elsősorban a légköri kísérleti atomrobbantások máig ható következményei okozzák. Ezután következik csak a nukleáris technológiákból adódó sugárterhelés.

Csengele nukleáris létesítmény által közvetlenül nem veszélyeztetett. A község tekintetében elsősorban a Paksi Atomerőmű, másodsorban a szlovákiai Jablonské Bohunice-i és a Mochovce, továbbá a szlovéniai Krsko atomerőmű veszélyeztetettségével kell számolni.

Csengele Pakstól 80 km-re található, így az atomerőmű 300 km-es Élelmiszer-fogyasztási Korlátozások Óvintézkedési Zónája (ÉÓZ) területére esik. Az Élelmiszer-fogyasztási Korlátozások Óvintézkedési Zónája (ÉÓZ 30-300 km) az a terület, amelyen belül szükségessé válhat a lakosság élelmiszer-fogyasztásának korlátozása, a mezőgazdasági termelők és az élelmiszer feldolgozóipar ellenőrzése, tevékenységük szükség szerinti, szigorú rendeleti szabályozása, illetve korlátozása.

A természetes háttérsugárzás mértéke Magyarországon 50-180 nSv/óra körül ingadozik. Ez az érték függ a magasságtól, és a talaj típusától. Az ingadozást természeti hatások, időjárási körülmények (légnyomás, csapadék mennyiség) változásai befolyásolják.

lakosság természetes és mesterséges eredetű sugárterhelését meghatározó környezeti sugárzási viszonyok és a környezetben mérhető radioaktív anyagkoncentrációk országos ellenőrzési eredményeinek gyűjtését az Országos Környezeti Sugárvédelmi Ellenőrző Rendszer (a továbbiakban: OKSER) végzi. A rendszer működését a 275/2002. (XII. 21.) Korm. rendelet szabályozza.

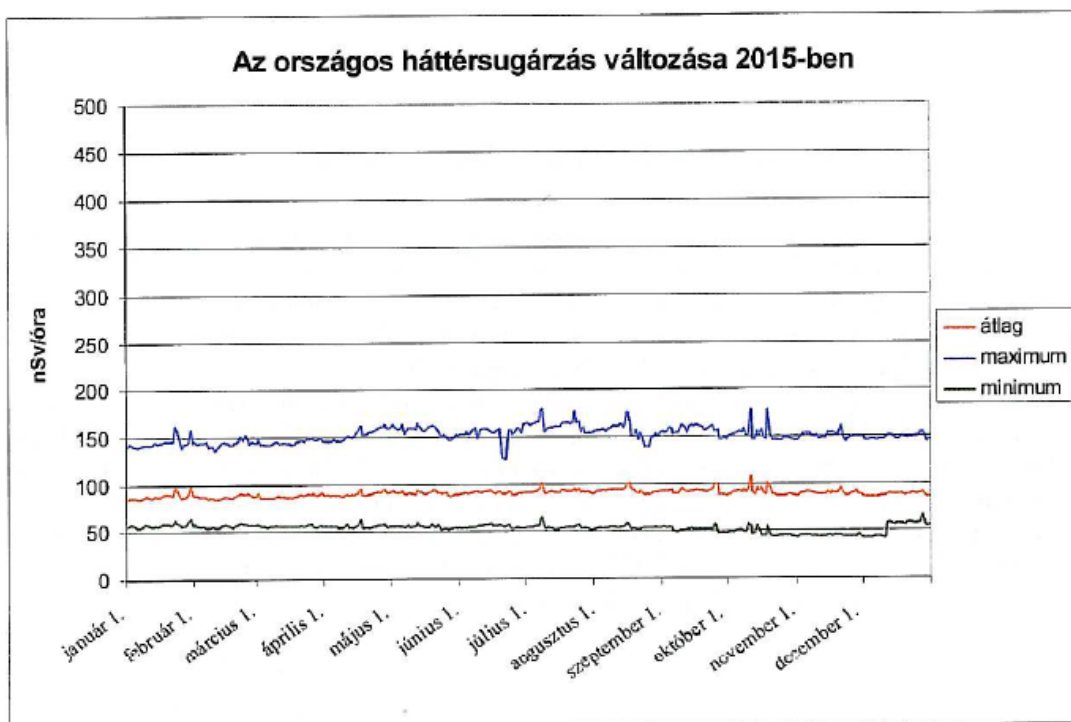
A rendszer legfontosabb része a több mint 130 mérőállomásból álló hálózat. Ezek a szabadtéren álló állomások olyan műszerekkel vannak felszerelve, amelyek folyamatosan mérik a szabadtéri sugárzást: az óránkénti dózis, azaz a dózisteljesítmény értékét.

Csengele területén sugárzásmérő pont nem található. A legközelebbi mérőpont Szegeden található.

Országos dózisteljesítmény eredmények napi átlagainak jellemzői 2013-ban
(N az üzemelő napok számát jelöli) (Forrás: OKSER)

Állomáskód	Település neve	Átlag nSv/h	Maximum nSv/h	Minimum nSv/h	Szórás nSv/h	N
HU0409	Szeged	78	92	68	3	334

A napi dózisteljesítmények országos átlagainak, maximális és minimális értékeinek változása 2015-ben (Forrás: OKSER)

A háttérsugárzásnál a normálszint: 0-250 nSv/h.

A település területén található nagyfeszültségű villamos távvezetékek és mobil telefon bázis állomások is amelyek elektromágneses sugárzást bocsátanak ki. A bázisállomásokból érkező sugárzás nagysága a bázisállomástól számított távolságtól függ elsősorban. A sugárzás ugyanis a távolság négyzetével arányosan csökken. Így a Magyarország területén elvégzett 6.000 mérés alapján a sugárzási értékek:

- 20 m-re az antennától kisebb mint $0.2 \mu\text{W}/\text{cm}^2$,
- 30 m-re az antennától kisebb mint $0.05 \mu\text{W}/\text{cm}^2$
- 50 m-re az antennától kisebb mint $0.01 \mu\text{W}/\text{cm}^2$

A hazai egészségügyi határérték megegyezik a WHO egészségügyi határértékével, azaz 450 és $900 \mu\text{W}/\text{cm}^2$. A bázisállomások teljesítménye néhányszor 10 Watt, így a sugárzás szintje az antennától már néhány méterre is olyan alacsony, hogy nem éri el az egészségügyi határértéket. Az elektromágneses sugárzás emberre gyakorolt hatásának áttekintésekor nem feledkezhünk meg a kozmikus térség felől érkező sugárzásról sem. Ennek csak egy része jut le a földfelszínre. Az élő szervezetekre nézve kedvező, hogy éppen a legnagyobb energiájú komponensei nem érik el a felszínt.

Hulladékkezelés

A csengelei települési szilárdhulladék lerakó a község DK-i részén került kialakításra műszaki védelem nélkül. A települési szilárdhulladék lerakót be kellett zárni mert nem felelt meg a hatályos környezetvédelmi előírásoknak.

A rekultiváció a Szegedi Regionális Hulladékkezelési Program Hulladéklerakók Rekultivációja című – KEOP - 2.3.0/2F/09-2009-0012-es kódszámú – projekt keretében valósult meg.

A csengelei hulladéklerakó kétütemű rekultivációjának első üteme befejeződött, melynek során a depónia ideiglenes lezárása megtörtént. A depónia végleges lezárására a depóniában lejátszódó természetes folyamatok (szerves anyagok bomlása során keletkező gázfejlődés) befejeződése után a depónia stabilizálódása után kerül sor.

Végleges rétegrend

A hulladéklerakó rekultivációja jelentősen megváltoztatta a lerakó korábbi környezetét. Megszűnt a közvetlen környezeti kockázat és a felszín alatti és feletti vizek szennyeződésének a veszélye, javult a levegő minősége, és rendezett lett a tájkép is.

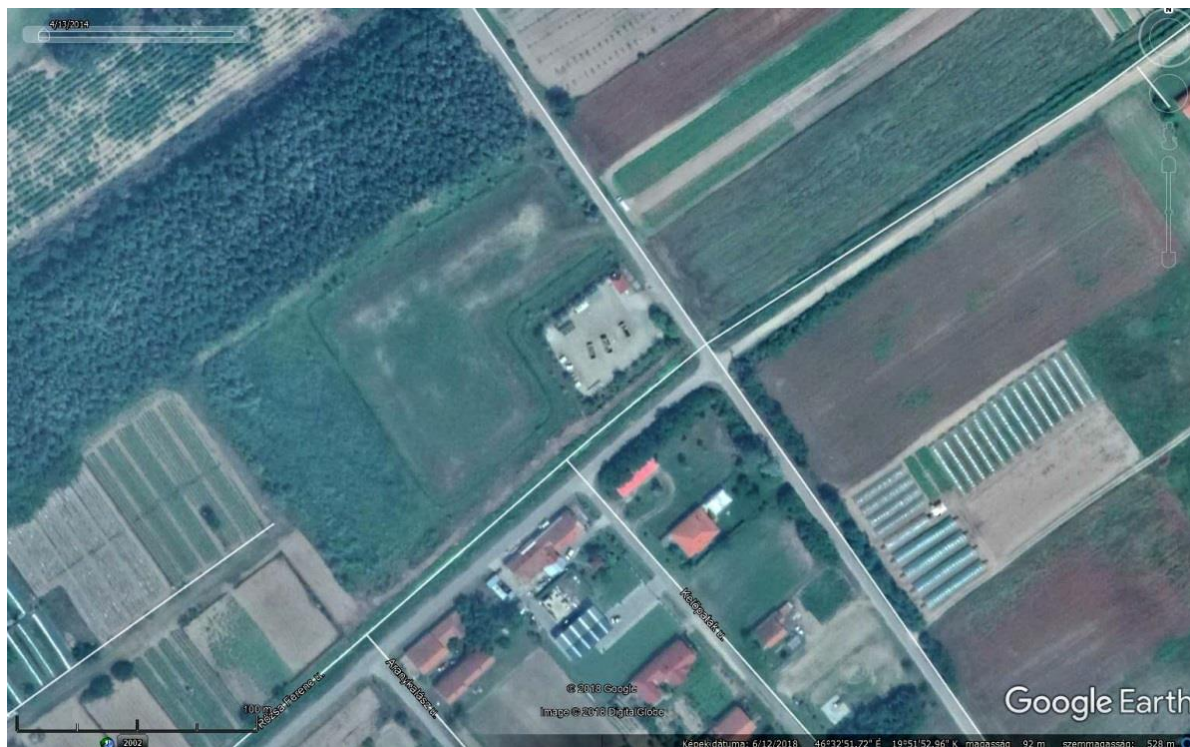
A hulladékudvar a lezárt depóniáról fényképezve

A depónia 2007-ben

A depónia kialakított hulladékudvarral 2018-ban

Csengelén a települési szilárdhulladék begyűjtését engedéllyel rendelkező szervezet végzi. A begyűjtött hulladékok a korszerű, műszaki védelemmel ellátott, a környezetvédelmi előírásoknak megfelelő Szeged, Sándorfalvi úti Regionális Hulladékkezelő Telepre kerül beszállításra.

A gyűjtés heti egy alkalommal történik. Lomtalanítást évente egy alkalommal szerveznek. A településen szelektív hulladékgyűjtő szigetet is kialakítottak. A gyűjtőszigeten a szelektíven gyűjtött hulladékokat (fehér üveg, színes üveg, papír, műanyag) lehet elhelyezni. A településen a felhagyott, rekultivált depónia mellett hulladékudvar került kialakításra ahová a lakosságnál keletkező veszélyes hulladékok is beszállíthatók

A gazdasági társaságok az általuk termelt hulladékok szakszerű és jogszerű kezeléséről gondoskodnak.

A település északi részén a régi felhagyott mezőgazdasági üzemi terület jelenleg a teljes pusztulás stádiumában van ami potenciális szennyezőforrás, tekintettel a területen levő jelentős azbesztpala mennyiségére és a felhagyott üzemanyagkútra.

A felhagyott mezőgazdasági üzemi terület

Vizuális környezetterhelés

A környezetszennyezés fontosabb fajtái a levegőszennyezés, a vizek (felszíni és felszín alatti) szennyezése, ártalom, a földtani közeg szennyezése, zajkibocsátás és a vizuális környezetkárosítás.

A vizuális környezetszennyezések körébe sorolhatjuk az illegális hulladéklerakókat, a szemetelést, a fényszennyezést, a plakátokat, graffitiket, ipari objektumokat, felhagyott létesítményeket (rozsdasíneket), villamos légvezetéseket, tájsebeket.

A hulladékok településhatáron, árokparton, erdőszélen, bekerítetlen magánterületeken való illegális elhelyezése nemcsak környezetszennyezést, környezetegészségügyi, talaj-, és vízvédelmi problémákat okoz, hanem rontja a tájképet és az életminőséget is. Az illegális hulladéklerakásokon túl vizuális környezetterhelést okoznak az utak mentén, esetleg az épületeken elhelyezett nagyméretű reklámfelületek, hirdetőablak, valamint a romos, elhanyagolt állapotú, illetve tájba nem illeszkedő építmények. Elhanyagolt állapotú építményekből a településen kevés található, de a településképp javításához ezeknek megszüntetése vagy fejlesztése elengedhetetlen.

A fényszennyezés definíciója: „Fényszennyezés: olyan mesterséges zavaró fény, ami a horizont fölé vagy nem kizárólag a megvilágítandó felületre és annak irányába, illetve nem a megfelelő időszakban világít, ezzel káprázást, az égbolt mesterséges fénylését vagy káros élettani és környezeti hatást okoz, beleértve az élővilágra gyakorolt negatív hatásokat is.” A definíció magában rejti azt az egyszerű hármasszabályt, hogy csak ott, oda és akkor világítsunk, amikor arra szükség van. Ha ezek a feltételek nem teljesülnek, akkor fényszennyezést okozunk.

A külterületen felhagyott romos épületek és a körülöttük egyre szaporodó hulladékok a tájképet rontják és potenciális szennyező források.

Árvízvédelem

Csengele az Alsó-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság működési területén található. A települések ár- és belvíz veszélyeztetettségi alapon történő besorolásáról szóló 18/2003. (XII. 9.) KvVM-BM együttes rendelet mellékletében Csengele nem szerepel. Csengele nagyközség árvízzel nem veszélyeztetett.

Fennálló környezetvédelmi konfliktusok, problémák

A szennyvízcsatorna hálózat és a szennyvíztisztító hiánya veszélyezteti a felszíni és a felszín alatti vizeket. Fontos a szippantott szennyvizek sorsának nyomon követése, a tiltott elhelyezések szankcionálása.

A település erdősültsége alacsony szintű. A mezővédő tájfasítás elemei, az utak és csatornák menti zöldsávok, fasorok hiányosak, kialakítatlanok.

A jelentős defláció egyes időszakokban növeli a település porterhelését.

Egyes időszakokban a levegő allergén pollenmennyiségének növekedése.

A jelentős méretű állattartó telepekről származó bűzhatások.

Az előregedett, korszerűtlen közlekedési eszközök és munkagépek magas aránya növeli a levegőterheltséget.

Talajvíz készletek elszennyeződése felszín alatti vízszennyezés (illegális szikkasztások, nem megfelelő mezőgazdasági gyakorlat, túlzott műtrágya-használat, növényvédő szerek).

Gondot okoz a vissza nem sajtolt termál csurgalékvizek elhelyezése, mert ezek potenciális szennyezőforrások a felszíni és a felszín alatti vizeknek.

Az engedély nélkül, nem szakszerűen létesített „kerti kutak „ mint potenciális szennyező források.

Lakóterületeken konfliktust okoz a szórakozóhelyek zajterhelése.

18. KATASZTRÓFAVÉDELEM

Építésföldtani korlátok

Alábányászott területek, barlangok, pincék területei

Olyan természetes vagy mesterséges üreg nem található a településen, amely befolyásolná a területhasználatot. Alábányászottsággal érintett terület nem található Csengelén.

Földtani veszélyforrás a település területén nem ismert. Földtani veszélyforrás Csengele területére vonatkozóan a Magyar Bányászati és Földtani Hivatal nyilvántartásában nem szerepel.

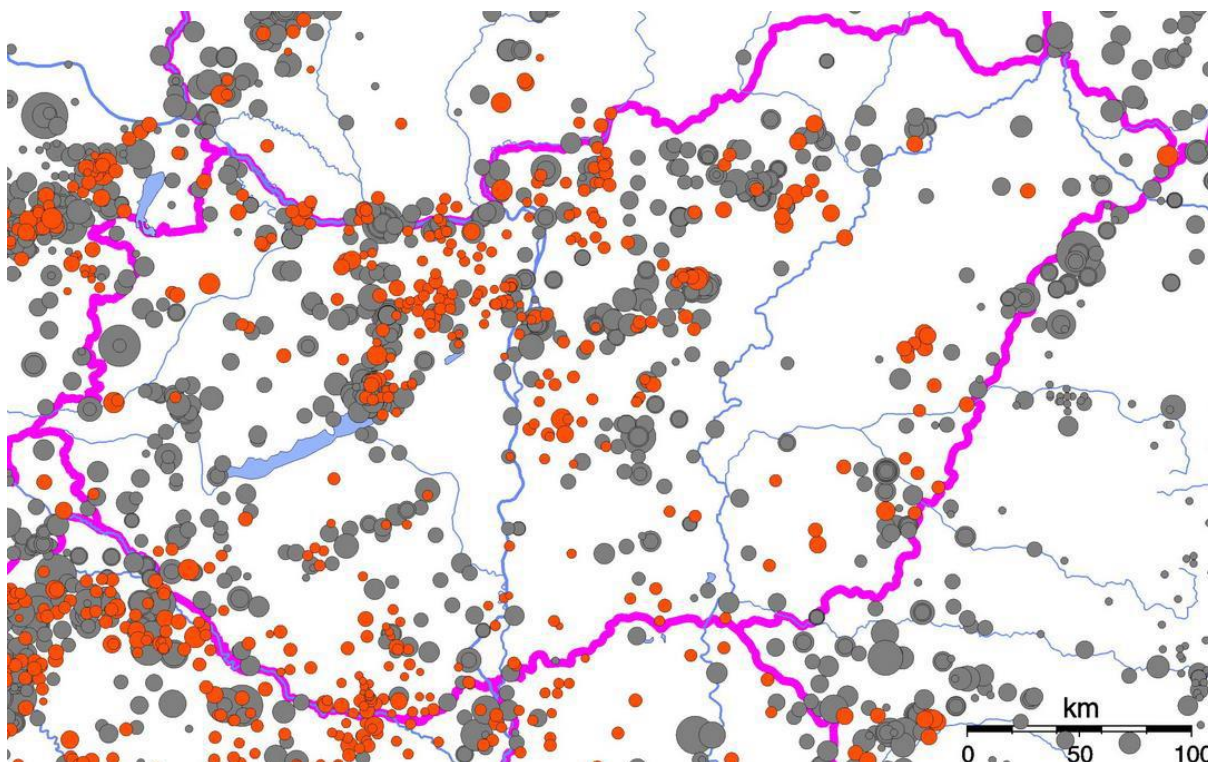
Csúszás, süllyedésveszélyes területek

A községben nincsen csúszás-, süllyedésveszélyes terület.

Földrengés veszélyeztetett területek

Magyarországon évente mintegy 100-200 egészen kicsi, 2,5 magnitúdónál nem erősebb, emberek által nem észlelhető rengés következik be, és további 4-5 gyengébb, de már érezhető rengést is feljegyeznek. Az országban, amióta feljegyzik a rengéseket, körülbelül 3 tucatnyi olyan erősségű földrengés következett be, ami komolyabb károkat okozott. A legerősebb rengés Komáromban 1763-ban történt, és 63 ember halálát okozta.

A földrengések területi eloszlása Magyarországon. (Forrás:foldrenges.hu)

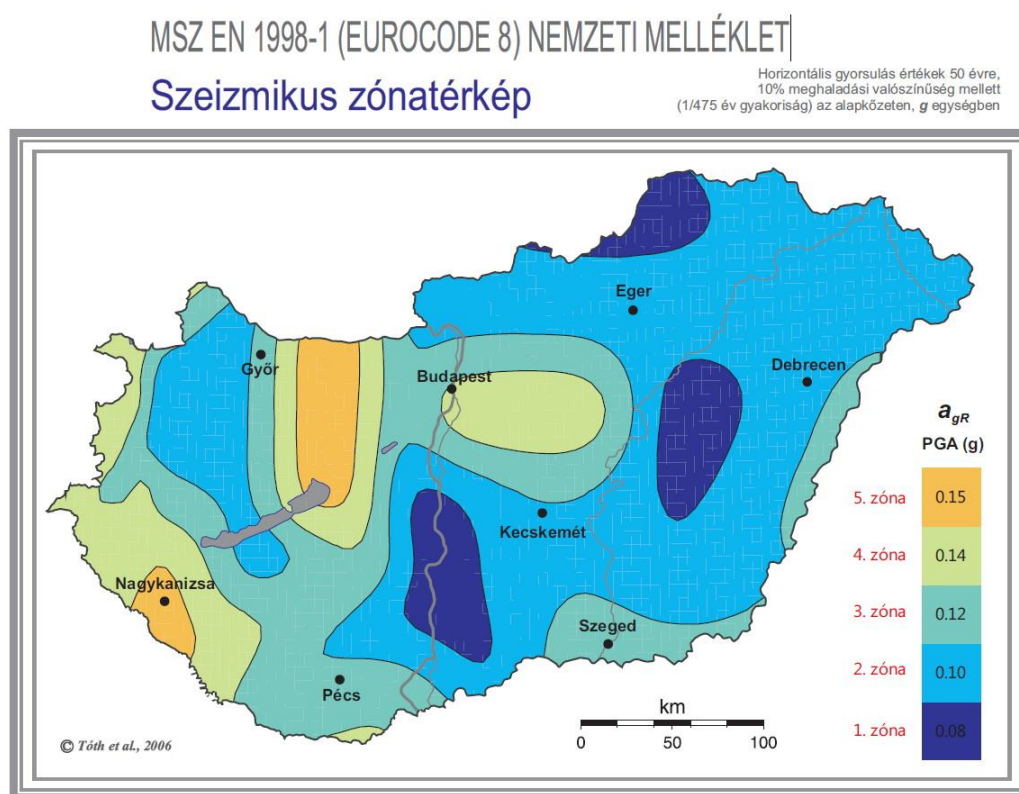

A szürke körök a historikus rengéseket (1456-1994), a piros körök az utóbbi évek rengéseit (1995-2009) mutatják.

Magyarország szeizmikus zónatérképén látható, hogy Csengele a 3-as zónában helyezkedik el. A hármás zónában a horizontális gyorsulás érték $PGA(g)$ jelzőszáma 0,12. Ez a gyakorlatban nem jelent fejlesztési kockázatot. Az épületek és építmények földrengés-biztos tervezését az Eurocode 8 (MSZ EN 1998-1) szabvány szabályozza.

A Magyar Bányászati és Földtani Hivatal elkészítette az Országos Felszínmozgás Kataszter digitális változatát. A digitális térkép célja, hogy Magyarország felszínmozgásos területeit feltérképezze. Különbőféle felszínmozgásokat rögzítettek (pl. rétegcúszást, suvadást, omlást). A felvitt és rögzített adatok alapján az Országos Felszínmozgás Kataszter nem tartalmaz adatot a településre.

Csengele térsége földrengésnek kevésbé kitett térségek közé tartozik.

Vízrajzi veszélyeztetettség

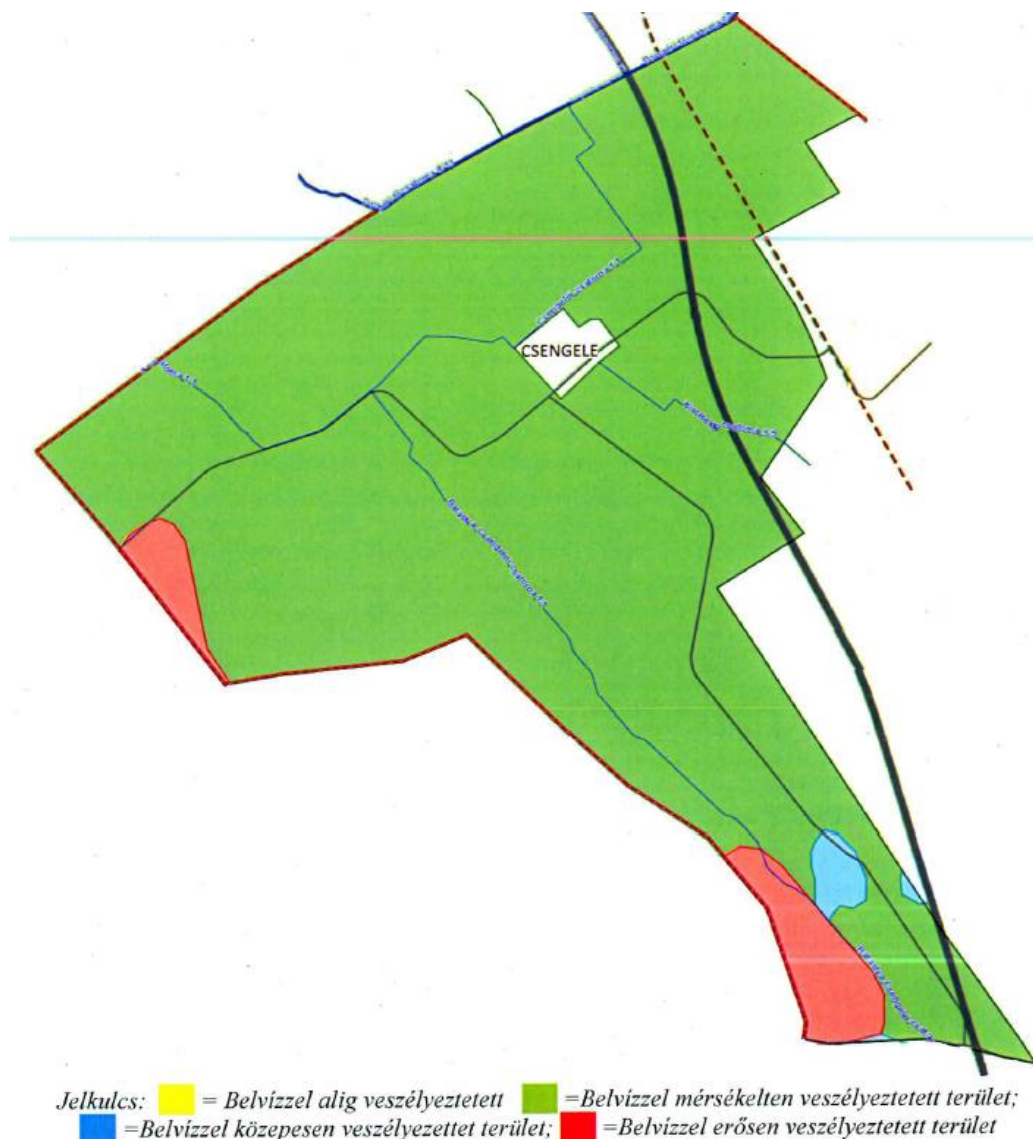
Árvízveszélyes területek

A települések ár- és belvíz veszélyeztetettségi alapon történő besorolásáról szóló 18/2003. (XII. 9.) KvVM-BM együttes rendelet mellékletében Csengele nem szerepel. Csengele község árvízzel nem veszélyeztetett.

Belvívveszélyes terület

A település egyes területei belvízelöntés szempontjából veszélyeztetettek. Az összegyülekező csapadékvizek a Dong-éri-főcsatornába és az Algyői-főcsatornába vezethetők.

Pálfai-féle belvíz-veszélyeztetési térkép (Forrás: ATIVIZIG)

Mély fekvésű területek

Az igazgatási terület belvívveszélyes részét a szerkezeti terv és a szabályozási tervlap feltünteti. Csengele község árvizekkel nem veszélyeztetett. Csengele É-i része a Dong-éri -, Déli része az Algyői -főcsatorna öblözetéhez tartozik.

I. fokú készütséget kell elrendelni:

- ha a belvizek összegyülekezése miatt intézkedéseket kell tenni arra, hogy a belvízvédelmi szakaszon lévő társulati kezelésű csatornák képesek legyenek a területről érkező vizek befogadására,
- ha a várható belvizek befogadása és levezetése érdekében a társulatkezelésében lévő csatornák előürítését, jégtelenítését, vagy a hóval betemetett szakaszok tisztítását kell elvégezni,
- ha a belvizek gravitációs levezetésének lehetősége megszűnt.

I. fokú készütség elrendelését követő intézkedések:

A készütség elrendelése után a védelemvezető megvizsgálja a társulati kezelésű csatornát, mőtárgyakat, szivattyúk állapotát. Gondoskodni kell a szabad vízfolyást gátló akadályok kézi és gépi eltávolításáról a csatornákból, a szükséges vízkormányzásról, a tiltós mőtárgyak megfelelő kezeléséről, az esetleges szükség szerinti szivattyúzásról az állandó szivattyútelepeken. A készütség ideje alatt – szükség szerint– nappali figyelő és őrszolgálatot kell tartani.

II. fokú készütséget kell elrendelni, amennyiben I. fokú készütségre előírtakon túlmenően:

- az odavezetett belvizek következtében a szivattyútelepeket kétműszakos üzemben kell működtetni,
- gondoskodni kell a telepíthető mobil szivattyúk szállításáról, készenlétbe illetve üzembe helyezéséről,
- a csatornák és vízkormányzó mőtárgyak ügyeletét és működtetését kétműszakos üzemben kell megszervezni,
- az állandó belvíztározók töltését, vízkormányzó mőtárgyainak nyitását kell elvégezni.

II. fokú készütség elrendelését követő intézkedések:

I. fokú készütségi előírtakon túlmenően gondoskodni a szállítható szivattyúk védelemvezető által meghatározott helyre történő kiszállításáról, készenlétbe helyezéséről, üzembe állításáról és igény szerinti üzemeltetéséről, a belvíznek az állandó jellegű belvíztározókba való kormányzásáról vagy a szükség szerinti beemeléséről. Megszervezni a kétműszakos ügyeletet és műszakot a védelemvezető által meghatározott csatornákon és területeken.

III. fokú készütséget kell elrendelni, amennyiben I. és II. fokú készütségre előírtakon túlmenően:

- a társulat védelmi területén vagy annak egy védekezésileg összefüggőrészén a szivattyútelepek névleges összteljesítményük legalább 75%-ával folyamatosan üzemelnek,
- a kapacitás elégtelensége miatt a belvizek visszatartását, illetőleg szükségtározását kell elrendelni

III. fokú készütség elrendelését követő intézkedések:

A védelemvezető az I. és II. fokú készütségre előírtakon túlmenően szükség szerint elrendelheti a belvizek elvezetésének korlátozását a szakasz-védelemvezetőjével történt előzetes egyeztetés után, illetőleg a szakaszos vízlevezetést, és igénybe veheti a kiépített belvíztározásra kijelölt területeket.

A védekezés területét II. és III. fokú készütség esetén a társulati védekezésre beosztottak csak a védelemvezető engedélyével hagyhatják el.

Rendkívüli készütséget kell elrendelni, ha a VIZIG működési területén a belvízi elöntés olyan méreteket ölt, hogy a belvíz lakott területeket, ipartelepeket, fő közlekedési utakat, vasutakat veszélyeztet és további elöntések várhatók, a vízügyi igazgató – a védelmi bizottság elnökének egyidejű tájékoztatásával – köteles a Törzs vezetője útján a miniszternek javaslatot tenni a rendkívüli készütség elrendelésének kezdeményezésére.”

Amennyiben a rendkívüli készütség elrendelése megtörtént „A belvizek szükségtározására igénybe veendő területeket elő kell készíteni.” Megnyitásuk csak kormánybiztosi engedéllyel.

A Kisteleki-főcsatorna, Balástya-Csengelei csatorna, Csengelei-csatorna és a Dong-éri-főcsatorna illetve a hozzá kapcsolódó mellékcsatornák fogadják a területen keletkező és a község csapadékcsatorna rendszere által levezetett csapadék vizeket.

Egyéb katasztrófavédelmi tényezők

Kedvezőtlen morfológiai adottságok

Kedvezőtlen morfológiai adottság (pl. lejtés, falszakadás) Csengele területén nem fordul elő.

Mélységi, magassági korlátozások és tevékenységből eredő korlátozások

Csengele területén mélységi, magassági, valamint tevékenységből eredő korlátozások nincsenek.

Ipari veszélyforrások

Az uniós normákat (Seveso III. Irányelv) rögzítő veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezésről szóló katasztrófavédelmi törvény (2011. évi CXXVIII. törvény) a súlyos ipari balesetek megelőzését és a balesetek káros következményeinek csökkentését célzó intézkedéseket vezetett be hazánkban.

A 234/2011. (IX.10.) számú Kormányrendelet határozza meg a települések katasztrófavédelmi besorolásának szabályait és a védelmi követelményeket.

A katasztrófavédelmi törvény az ipari üzemek vezetői kötelességévé teszi az üzemben jelenlevő veszélyes anyagokkal kapcsolatos kockázatok felmérését, a reálisan feltételezhető súlyos balesetek bekövetkeztekor jelentkező hatások meghatározását, a lakosság és a környezet védelmének érdekében a szükséges üzemi megelőző intézkedések megtételét. Ezen információt a veszélyes üzem biztonsági jelentése tartalmazza. A veszélyes üzem biztonsági jelentése nyilvános, a helyi polgármesteri hivatalban mindenki számára hozzáférhető. A felső küszöbértékű üzemekkel rendelkező települések önkormányzatai tehát külső védelmi terv készítésére kötelezettek.

A kialakult helyzet irányítását az I. (veszélyhelyzet) és a II. (súlyos veszélyhelyzet) fokozatban az üzem helyi szakemberei- belső védelmi tervük alapján, míg a III. (katasztrófa-helyzet) fokozatban a külső védelmi terv szerint a helyi védelmi bizottság elnökének irányításával, a társ- és közreműködő szervezeti egységek végzik. A veszélyhelyzet elhárítását az üzemi szervezetek és a hivatásos önkormányzati tűzoltóság együttműködve hajtják végre.

Csengelén veszélyes anyag előállító üzem nincs. Felső küszöbértékű üzem Csengelén nincs.

Csengele jelenlegi katasztrófavédelmi besorolási osztálya III.

Ásványi nyersanyag lelőhely

Csengele területe a Csengele II. – homok külfejtéses művelésű, a Hódmezővásárhely XII-Szénhidrogén (nem hagyományos) és a Kömpöc I. szénhidrogén bányatelekkel érintett.

Helyi klíma

Csengele egy falusias beépítésű település, ahol a városokra jellemző mikroklíma változások nem érzékelhetők.

**CSENGELE KÖZSÉG TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA ÉS
TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZEI 2018.**

Potenciális szennyezőforrások Csengele területén

EOVX	EOVY	CÍM	MEGNEVEZES			
132105	709241	Külterület 2. telep	állattartó telep			
135077	712004	Külterület 1. telep	baromfi telep			
135067	712335	Külterület	Kertészeti Telep			
134875	713100	Külterület	Csurgalékvíz elvezető földesárok			
134875	713100	Külterület	Veszélyes hulladéktároló			
134875	713100	Külterület	Szociális szennyvízgyűjtő ákna			
134040	712625	településtől É-ra	kommunális hulladéklerakó			
131042.5	712289	-	Baromfitelep			
131400	711800	TANYA 498	Konzerüzem			
131042.5	711800	Tanya 498	szociális szennyvíz szűrőmező			
131042.5	711800	Tanya 498	technológiai szennyvíz szűrőmező			
131042.5	711800	Tanya 498.	veszélyes hulladék gyűjtő			
132400	712950	032/1	baromfi nevelő telep, trágyatároló			
135077	712004	0158/18	I. sz. Baromfitelep			
132105	709241	088/32	almostrágya tároló			
131900	709100	088/32 hrsz.	Csengele II. Baromfitelep			
135300	715550	Tanya 24.	baromfi nevelő épület almostrágyás technológiával			
133600	709100	Tanya 276.	baromfiólak mélyalmos technológiával			
133460	712625	-	hévízút			
132069	711181	Csengele külterület,	912 férőhelyes libatömő, istálló			
134072	712690	-	Hulladékudvar			
132760	711647	Külterület	kitermelési műszeki ütemterv,Csengele III- homok			
132298	710766	Külterület	bányászattal kapcsolatos telep			
133019	712668	Aranykalász u.2.	festő műhely			
133311	712577	Tanya 783.	egyéb gumitermék gyártása			
133433	712561	Tanya 250/a.	gépjárműjavító műhely			
131482	712673	külterület	termáلكút Kömpöc -I K-42			
132870	712991	-	V. homok bányatelek			

**CSENGELE KÖZSÉG TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA ÉS
TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZEI 2018.**

132739	712725	-		IV. homok bányatelek		
133112	712235	Béke u. 1		szerszámgyártó műhely		
132736	712459	Május 1 u. 43		fémmegmunkáló műhely		
132702	713106	Kleőpatak u. 33		fémmegmunkáló műhely		
133169	712564	-		homokbánya Csengele-I.		
133331	712564	-		homokbánya		
133183	712541	-		homokbánya		
133291	712630	-		homokbánya (072/59)		
133405	712492	-		homokbánya (0177/1, 0177/9)		
133101	712712	-		homokbánya (056/52, 056/80, 056/81)		
133008	712805	-		homokbánya		
133031	712385	-		homokbánya (072/59)		
132915	712759	-		homokbánya (0177/1)		
131900	709100	Csengel II.telep		almostrágya 12 ólban		
125100	716767	Tanya 819.		baromfiólak		
131900	709100	Külterület		Baromfitelep		
135200	711920	Külterület		Baromfitelep		
132570	710460	-		Állattenyésztő telep		
128978	714044	-		Termálkút		
135054	713426	külterület		mélyfúrású kút		
134043	712682	0149/43		Hulladékudvar		
133951	712652	Kelőpatak utca 33		fémmegmunkáló üzem		
133421	710442	Tanya 471/a.		Baromfitelep		
135211	715506	Tanya 24.		baromfitelep		
135401	713031	0158/15		kibocsájtási pont		
131356	711474	Hrsz: 081/32		vágóhíd		
128482	713346	066/19		Csó-K-4 szénhidrogén termelő kút		